

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

Nakladnik
Agencija za odgoj i obrazovanje
Badalićeva 24, 10000 Zagreb
www.azoo.hr

Za nakladnika
Vinko Filipović, prof.

© Agencija za odgoj i obrazovanje

Urednik
Miroslav Mićanović

Priredila
Biserka Šušnjić, prof.

**XIX. PROLJETNA ŠKOLA ŠKOLSKIH
KNJIŽNICARA RH
Šibenik 2007.**

Teme

- Školska knjižnica - Informacijska pismenost i poticanje čitanja
- Suradnja u informacijskom društvu

Sadržaj

Informacijska pismenost i poticanje čitanja

- Školska knjižnica – zakonski okviri djelatnosti (Mira Zovko)
- Model rada školskoga knjižničara u poticanju čitanja (Sonja Tošić-Grlač)
- Promicanje čitateljskih navika djece predškolske dobi (Viki Erhard-Pacovski, Merien Gracek, Željka Mađer, Marin Seleš)
- Obilježavanje Mjeseca hrvatske knjige 2006./2007. godine u školskoj knjižnici Tehničke škole za strojarstvo i brodogradnju u Rijeci (Marta Lončarević)
- Obrada lektire poticanjem obiteljskog čitanja (Luca Matić, Gordana Gazdić – Buhaneć)
- Mjesto i uloga osobnog računala u životu učenika šestog razreda velikogoričkih osnovnih škola (Anđelka Hrkač, Marija Ivanović)
- Realizacija programa poticanja čitanja i informacijske pismenosti kroz projekt „Leonardo da Vinci” (Evica Tihomirović)
- Knjižnično blago Hrvatskog Zagorja (Danica Pelko, Jasna Milički, Ines Krušelj-Vidas)
- Školska knjižnica kao pomoć osobama s poteškoćama u čitanju i pisanju (Veronika Čelić-Tica)
- Očuvanje hrvatske kulturne baštine i primjena novih tehnologija u radu školske knjižnice (Katarina Mudrovčić Hadrović)
- Kultura čitanja učenika viših razreda osnovne škole (Draženska Stančić)
- Veliki jubilej male knjižnice (Karmen Delač-Petković)
- Srednjoškolci sudionici informatičkog opismenjavanja umirovljenika u Gradskoj knjižnici Zadar (Doroteja Kamber-Kontić)
- Kvizovi za poticanje čitanja (Dražena Ravlić)

Međunarodna iskustva

- Knjižnična informacijska znanja kao kroskurikularna tema u osuvremenjivanju nastavnih programa u Sloveniji (Majda Steinbuch)
- Školska biblioteka : partner u unaprjeđenju informacijskog opismenjavanja učenika (Lejla Kodrić)

Ambijent knjižnice

- Mogućnosti prilagodbe prostora školske knjižnice (Jasmina Lovrinčević, Dinka Kovačević)
- Glazba kao pomoćno sredstvo u ostvarivanju uloge školske knjižnice u suvremenom sustavu odgoja i obrazovanja (Željka Kasumović Tonković)
- Knjižnica i glazba (Željka Kasumović Tonković)

Radionice

- Suradnja Centra za vizualnu kulturu djece i mladih i osnovnih škola u obradi sadržaja iz zavičajne baštine (Zdenka Bilušić)
- Digitalna fotografija kao sastavni dio informacijske i informatičke pismenosti (Melita Hlastec Ljubačev, Istog Žorž)
- Lutkokazi (Ida Bogadi, Lidija Dujčić)

- **Knjižničarske vježbe u ozračju nenasilne transformacije sukoba** (Vahida Halaba)
- **Otkrijmo tajne Zrinskih i Frankopana** (*Lada Bobinac*)
- **Radost učenja na zabavan način** (*Nataša Bujas*)
- **Mjesec hrvatske knjige** (*Danijela Kulović*)
- **Internet u knjižnici** (*Jadranka Đoreski, Nikolina Marinić*)
- **Računalo u neposrednom odgojno-obrazovnom radu knjižničara** (*Jadranka Đoreski, Nikolina Marinić*)
- **Primjena informacijske tehnologije pri izradbi maturalnog rada** (Nediljka Galić)
- **Školske novine - sredstvo poticanja za čitanje** (*Melita Hlastec Ljubačev.*)
- **Program poticanja čitanja - čitateljski klub** (*Alica Kolarić*)
- **Profesionalna etika školskih knjižničara** (*Sanja Galic*)
- **PAPIROKAZI – oblikovanjem papira do čitanja** (*Elvira Katić, Ivanka Majić*)
- **Opasnosti interneta u knjižnici** (*Alica Kolarić*)
- **Revizija i otpis u Metelu** (Ilija Pejić, Danko Tkalec)
- **Primjena suvremenih načela u neposrednom odgojno-obrazovnom radu s učenicima na primjeru rada u školskoj knjižnici** (*Nada Poturiček*)
- **Praktični rad na repozitoriju www.knjiznicari.hr** (*I. Vladilo, J. Rihtarić, N. Mesić Muharemi, T. Dundžerović, M. Klanjac*)

Iskustva

- **Utjecaj medija na mlade** (Anita Cota)
- **Izrada Albuma knjižničara** (*Vojna Tomin*)
- **Mentalne mape - rukom i računalom** (*mr.sc. Dubravka Volenec, OŠ I. Starčevića, Zagreb*)
- **Bobovišća – Nazorova tiha luka mira** (*Mila Biočinat*)
- **Školska knjižnica u ostvarivanju projektne nastave : NP sj. Velebit** (Ankica Blažinović-Kljajjo)
- **Interkulturalno obrazovanje i religijska raznolikost** (*Ketrin Buljević*)
- **Realizacija nastavnog sata povijesti u školskoj knjižnici** (*Irja Jerković*)
- **Projekt *Brod i more*** (Edo Juraga)
- **Internetske enciklopedije** (Ljerka Medved, Dinko Vekić)
- **Model rada školskoga knjižničara kroz projekt «Nikola Tesla»** (Gordana Slaviček)
- **Pod ličkom kapom: makadamom u prošlost, autoputom u budućnost** (Marija Bednjanec, Tomislav Šarlija)
- **Hemeroteke u školskoj knjižnici** (Mirna Luketin)
- **Televizijski program iz knjižnice Pomorske škole Split** (*Maglica Plejić*)
- **Sto godina Škole likovnih umjetnosti i sto godina njezine knjižnice** (*Vanja Škrobica*)

Dobrotvorna akcija

- **Za Arbnoru Šahiri** (*Irja Jerković*)

ŠKOLSKA KNJIŽNICA - zakonski okviri djelatnosti

Mira Zovko, prof.
viša stručna savjetnica
za školske knjižnice
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Školska knjižnica – izvorište za stvaralaštvo učenika i učitelja

Istodobno namijenjena učenicima, učiteljima i roditeljima, školska je knjižnica: izvor informacija i znanja, potpora nastavnim i izvannastavnim aktivnostima škole, mjesto okupljanja i provođenja slobodnog vremena te postaje bitan čimbenik za osuvremenjivanje odgojno-obrazovnog procesa.

Kao integralni dio škole, školska knjižnica treba se skrbiti o tome da svaki učenik uspije na najbolji način: potičući metode djelotvornog poučavanje, usvajanjem novog znanja i umijeća.

Školski knjižničar

Nositelj djelatnosti školske knjižnice je *školski knjižničar* od kojeg se očekuje profesionalni pristup u komunikaciji i radu, sposobnost razumijevanja korisničkih potreba te informacijske vještine i znanja o svrsishodnosti i kvalitetnoj uporabi informacija.

Hrvatska suvremena školska knjižnica, za stvaranje pretpostavki za njezino ostvarivanje, temelji se na zakonskim i podzakonskim okvirima.

Zakon o osnovnom školstvu

(Narodne novine, broj 59/90, 26/93, 27/93, 29/94, 7/96, 59/01, 114/01 i 76/05)

- Propisuje da svaka škola mora imati školsku knjižnicu te da je djelatnost školske knjižnice sastavni dio odgojno-obrazovnog procesa.
- Također propisuje da se odgovarajućom stručnom spremom za obavljanje poslova stručnog suradnika, između ostaloga knjižničara, smatra visoka stručna sprema odgovarajuće vrste.
- Utvrđeno je da se u državnom proračunu osiguravaju sredstva za programe opremanja školskih knjižnica.
- Precizirano je da se u proračunu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, između ostalog, osiguravaju sredstva za investicijsko održavanje školskog prostora, opreme, nastavnih sredstava i pomagala, zatim nabavu školske opreme, nastavnih sredstava i pomagala te kapitalnu izgradnju školskog prostora i opreme prema standardima i normativima koje utvrđuje ministar.

Zakon o srednjem školstvu

(Narodne novine, broj 19/92, 26/93, 27/93, 50/95, 59/01, 114/01 i 81/05)

- Propisuje da svaka škola ima knjižnicu te da je djelatnost knjižnice sastavni dio rada škole.
- Također propisuje da za stručnog suradnika, između ostaloga knjižničara, može biti izabrana osoba koja je završila odgovarajući studij visoke sprema i ima pedagoško-psihološko obrazovanje.

- Utvrđeno je da se u državnom proračunu osiguravaju sredstva za programe opremanja školskih knjižnica.
- Precizirano je da se u proračunu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, između ostalog, osiguravaju sredstva za investicijsko održavanje školskog prostora, opreme, nastavnih sredstava i pomagala, zatim nabavu školske opreme, nastavnih sredstava i pomagala te kapitalnu izgradnju školskog prostora i opreme prema standardima i normativima koje utvrđuje ministar.

Zakon o knjižnicama

(Narodne novine, broj 105/97, 5/98 i 104/00)

Propisuje:

- vrstu knjižnice prema namjeni i sadržaju knjižničnog fonda, između ostalih i školsku knjižnicu te da je osnivač dužan osnovati školsku knjižnicu koja je u sastavu škole,
- da Standard za školske knjižnice na prijedlog Hrvatskoga knjižničnog vijeća propisuje nadležni ministar,
- stručne poslove u školskim knjižnicama obavlja diplomirani knjižničar.

Zakon o agenciji za odgoj i obrazovanje

(Narodne novine, broj 85/06)

Propisuje:

- obavljanje stručnih i savjetodavnih poslova u odgoju i obrazovanju;
- sudjelovanje u praćenju, unapređivanju i razvoju odgoja i obrazovanja;
- obavljanje stručno-pedagoškog nadzora izravnim uvidom u odgojno-obrazovni rad ustanove, rad odgojno-obrazovnih radnika te rad ravnatelja.

Standard za školske knjižnice

(Narodne novine, broj 34/00)

određuju minimalni uvjeti koji se odnose na

- knjižničnu građu,
- knjižnično osoblje,
- prostor i opremu za obavljanje djelatnosti školskih knjižnica.

Podzakonski propisi

Podzakonskim propisima pobliže se uređuju djelatnost glede stručne spreme, norme rada, ... time se reguliraju prava i obveze.

Sporazum o jedinstvenoj cijeni knjige

potpisan je 9. ožujka 2007. godine između:

- Ministarstva kulture
- Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa
- Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva
- Hrvatske gospodarske komore – Zajednice nakladnika i knjižara.

Cilj je Sporazuma:

- uređenje tržišta knjiga kao kulturnog dobra i knjižnih izdanja,
- sprječavanje nelojalne konkurencije,
- stvaranje jedinstvenih temeljnih uvjeta u širenju prodajne mreže,

- postizanje veće dostupnosti široke ponude nakladničkih proizvoda kupcima pod istim uvjetima.

Svrha zaključivanja Sporazuma:

- snižavanje cijene knjige,
- povećanje dostupnosti knjige svim krajnjim kupcima te omogućavanje kupnje knjige po istoj cijeni, bez obzira na mjesto, vrijeme i način kupnje,
- decentralizacija distribucije knjiga,
- unapređenje tržišne mreže knjiga, posebice na nedovoljno razvijenim područjima.

Nastavni plan i program za osnovnu školu

Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2006.

Suvremena školska knjižnica informacijsko je, medijsko i komunikacijsko središte škole i treba ostvariti

- ciljeve odgojno-obrazovne djelatnosti u školskoj knjižnici i
- realizirati sadržaje programa čitalačke pismenosti i knjižnično-informacijskoga područja školske knjižnice.

Suvremena djelatnost knjižnice usmjerena je na informacijsku pismenost i poticanje čitanja.

- U današnjem društvu informacijska pismenost je jedna od važnih sastavnica čovjekove pismenosti uopće.
- Školska knjižnica je mjesto gdje se učenik uvodi u svijet knjige i čitanja.

Informacijska pismenost:

- uključuje razumijevanje i uporabu informacija, ne samo iz klasičnih izvora znanja, nego i onih posredovanih suvremenom tehnologijom.
- Upravo na taj način školska knjižnica dobiva veću ulogu jer poučava učenike samostalnom projektno-istraživačkom radu, potiče ih na stvaralačko i kritičko mišljenje pri pronalaženju, selektiranju, vrjednovanju i primjeni informacija.

Poticanje čitanja

- Čitanjem učenik otkriva raznoliki svijet literature.
- Tehnika čitanja i razumijevanje pročitano postaju bitan preduvjet uspješnog procesa cjelokupnoga školskog učenja.
- Zadaća je knjižničara stvoriti od učenika čitatelja koji će s oduševljenjem i radošću osjetiti književno djelo.

Model rada školskog knjižničara u poticanju čitanja

mr. sc. Sonja Tošić-Grlač
stručna suradnica savjetnica
I. OŠ Čakovec

UVOD

Školska knjižnica je za poticanje čitanja temeljni motivacijski faktor. Važnija je od ostalih zato što djetetu, lakše nego učitelj u nastavi, posreduje što dijete želi, a ne samo ono što mu je potrebno. Lakše motivira i nagovori dijete jer mu pristupa individualno, lakše zadovolji potrebe djeteta za čitanjem, potiče djetetovu otvorenost te su školski knjižničari prilagodljiviji različitostima djece.

Knjižničar zadovolji djetetovu želju za lakšim čitanjem kada dijete nerado čita, kada ono još uvijek ne zna koja je knjiga primjerena njegovoj dobi, a koja nije. Školski knjižničari znaju kako važan je motivacijski element pri početnim koracima čitanja i kako teško je nečitače pridobiti k čitanju.

Sudjelovanje je školske knjižnice, s različitim motivacijskim oblicima i s izborom gradiva koje omogućuje djetetu da što prije usvoji tehniku, izrazito važno, jer jedino s usvojenom tehnikom čitanja učenik doživi užitek u čitanju, što mu ga nudi tekst i autorova poruka. Kada čitanje više ne predstavlja napor, učenik postane otvoren za utjecaj sadržaja koji ga motivira za ponovno čitanje, za izbor knjiga koje će čitati. Tu je pomoć školske knjižnice neophodna, ona s dodatnim gradivom ili djelima lijepe književnosti uvodi i navikava učenika na razvijanje čitalačkih navika i na razumijevanje tekstova. Za savladavanje je početnih čitalačkih poteškoća školska knjižnica neutralni prostor. U školskoj je knjižnici učenik samo osoba, koja se ne treba dokazivati, koja se ne treba boriti za uspjeh u razredu, ne doživljava neugodnosti i ako ima čitalačke poteškoće, uz pravilan odabir građe i potporu knjižničnog osoblja, lako ih savlada i pobijedi. Knjižničar će za takvo dijete izabrati kratke i zanimljive tekstove, tekstove s malo riječi, tekstove s velikim slovima i puno praznog prostora, s debelim listovima i lijepim ilustracijama. Školski knjižničar mora djetetu pomoći prevladati strah pred čitanjem tako što će kao učenik dobiti isti status u knjižnici koji imaju i oni učenici koji su dobri čitači, nadareni i samosvjesni. Školski knjižničar će kod učenika otkriti područja u kojima se učenik može lako iskazati. Poticat će ga, čitat će mu, omogućit će mu čitanje istog teksta više puta. Učeniku knjižnica može dopuniti preduvjete koji su potrebni za razvoj čitalačkog interesa i sežu u područje uživanja pri čitanju, doživljavanju osjećaja sigurnosti i ovladavanja teksta s lakoćom te stvarati daljnje mogućnosti za poboljšanje čitalačke spretnosti i s njima potvrdu učenika u socijalnom okruženju.¹

Najčešće čitalačko poučavanje ne poštuje dovoljno interese mladih za čitanje, ustvari je čitanje u školi premalo povezano sa životnim interesima i problemima mladih.

Opadanje motivacije je velik problem i za učenike sa specifičnim potrebama pri učenju, kod onih koji imaju poteškoća pri procesuiranju čitalačkih informacija te tako čitalačku tehniku vrlo teško automatiziraju. No, ova konstatacija traži jedan zaseban rad.

Većinu istraživanja koja se bave motivacijom za čitanje zanimaju dječja stajališta o čitanju. Dječje se stajalište o čitanju definira kao čitalački osjećaj o čitanju. Ako su čitateljeva stajališta o čitanju pozitivna, čitatelj će biti bolje motiviran za čitanje. Razvijanje je motivacije najvažniji čimbenik pri poučavanju čitanja i pri prvom susretu s posudbom knjige za samostalno čitanje. Stručnjaci motivaciju za čitanje vide kao dio cjelokupne čitalačke

¹ Novljan, S. Sodobne dejavnosti šolske knjižnice s ozirom na njene bibliopedagoške naloge pri izvajanju izobraževalnega programa učenja branja v osnovni šoli. Doktorska disertacija. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, 1996.

povezanosti i angažiranosti čitatelja te povezanosti s cjelokupnom motivacijom za učenje. Na učenje utječu različiti motivacijski faktori, među kojima je najvažnije uvjerenje o svojim sposobnostima i vrijednosti zadaće koju saznaju učenici.

Motivacija je u direktnoj vezi s individualnim očekivanjem uspjeha ili neuspjeha pri danom zadatku, a također motivacija ovisi i o vrijednosti i privlačnosti zadatka.

Teoretičari čitanja kažu da je idealan čitatelj onaj koji se smatra sposobnim, uzima čitanje kao osobnu vrijednost i zna da je čitanje u praktičnom životu vrlo važno. U tom okviru je motivacija za čitanje definirana i povezana sa samovrjednovanjem čitatelja i važnosti koju individua pripisuje čitanju.²

Neki pak stručnjaci navode kako ne bi smjeli samo govoriti kako motivirati za čitanje, već i kako oblikovati takvu okolinu koja će učenike motivirati za čitanje.

U ovome se radu, u sljedećem poglavlju, prikazuje model okoline koja potiče na čitanje. Takvu je okolinu vrlo lako složiti u školi, u prostoru školske knjižnice ili razreda. Nju učenici nižih razreda vrlo lako prihvaćaju, a kasnije to preslikavaju u svoj dom, dok je s učenicima viših razreda teže realizirati poticajnu okolinu za čitanje.

Sumirajući sve navedeno, možemo zaključiti koji su čimbenici čitalačke motivacije važni za učenike:

- učitelj ili knjižničar, on predstavlja model
- puno knjiga u razredu (razredna knjižnica), ali i u školskoj knjižnici
- mogućnost izbora knjiga, što se djelomično uvodi Hrvatskim nacionalnim obrazovnim standardom³
- mogućnost uporabe prijašnjih iskustava
- socijalni odnos u vezi s knjigom, motivacija povezana s čitanjem i pisanjem koja potiče važnost čitanja.

RAZREDNA KNJIŽNICA

U ovome ćemo dijelu rada pokušati prikazati razrednu knjižnicu kao jedan od oblika mogućnosti motivacije za čitanje učenika nižih razreda osnovne škole. Razredne knjižnice, kao sustavan oblik poticanja čitanja i rada na unaprjeđenju čitalačke pismenosti, u našim školama ne postoje. Njihovo formiranje bio bi još jedan u nizu pokušaja školskih knjižničara da aktualiziraju problematiku čitanja, ali i konkretan prijedlog za rad s osnovnoškolcima mlađe dobi.⁴

Što učenici rade u razrednoj knjižnici

Razredna knjižnica je mjesto gdje se od učenika očekuje da razgledaju knjige i čitaju. Također, učenici ovdje mogu podijeliti međusobno omiljene knjige ili posebne dijelove

² Novljan, S. .Sodobne dejavnosti šolske knjižnice s ozirom na njene bibliopedagoške naloge pri izvajanju izobraževalnega programa učenja branja v osnovni šoli. Doktorska disertacija. Ljubljana, Narodna in univerzitetna knjižnica, 1996.

³ Hrvatski nacionalni obrazovni standard. <http://www.mzos.hr> (9.2006.)

U desetome poglavlju posebno su popisana obvezna djela za lektiru, a naveden je znatno veći popis naslova od kojih se neka djela moraju odabrati. Uz svaki je popis naveden broj obveznih djela, u I. razredu obvezno je jedno djelo od četiri koja učenik mora pročitati, u II. razredu obvezno je jedno djelo od ukupno pet, u III. i IV. razredu obvezna su dva djela od ukupno sedam. Od V. do VIII. razreda obvezna su tri djela od ukupno devet koja učenik mora pročitati. Većinu ponuđenih naslova odabire nastavnik, ali neka djela odabire i sam učenik.

⁴ Williams, N.L.; Bauer, T.P. Pathways to affective accountability: selecting, locating, and using children's books in elementary school classrooms.// The reading teacher, 60, 1 (2006), 14-24.

knjiga. Ovo nije nužno mjesto tišine, ovo je mjesto gdje djeca čitaju i pričaju o knjigama. Trebali bismo postići da učenici sudjeluju u sljedećim aktivnostima u razrednoj knjižnici:

- Uporaba postera «Kako odabrati knjigu» za čitanje. Školski knjižničar zajedno s učenicima izrađuje poster da bi im pomogao odabrati «baš prave» knjige za samostalno čitanje.
- Čitanje poznatih knjiga. Te su knjige naglas već pročitane učenicima nekoliko puta. Ponovno čitanje tih knjiga povećat će fluentnost čitanja kod učenika.
- Čitanje knjiga po slobodnom izboru. Uz usmjeravanje školskoga knjižničara, učenici bi trebali naučiti odabirati knjige koje mogu samostalno čitati. Ovo je posebno važan korak jer omogućuje učenicima da se osjećaju uspješno.
- Gledanje slika u knjizi i pričanje priča (od početka prvoga razreda i drugi razred). Novi čitači trebaju naučiti gledati slike u knjigama i pričati o slikama kako bi razvili govorni jezik, koji je važan preduvjet za čitanje i pisanje. Školski knjižničar bi uz pomoć učitelja trebao usmjeriti ovu važnu strategiju za početak čitanja.
- Razgovaranje o omiljenim dijelovima knjige s prijateljem iz razreda. Učenike bi trebali poticati da razgovaraju o knjigama, da podijele s prijateljima iz razreda omiljene dijelove knjige. Kroz razgovor će razviti govorni jezik te stvoriti shemu za razmišljanje o knjigama. Razgovor će im poslužiti i kao temelj za pisanje prikaza o pročitanoj knjizi, što će se u kasnijim razredima tražiti od njih.
- Čitanje knjiga i časopisa plišanim životinjama. Djeca vole publiku za svoje čitanje, a plišane životinje su strpljivi slušači. Pokažimo učenicima prvog i drugog razreda kako upotrebljavati plišane igračke na pravi način – kao «prijatelje u čitanju», a ne samo za igru.
- Pisanje osvrta na knjigu. Nakon razgovora o knjigama, učenici bi ponekad trebali napisati svoj osvrt na to što čitaju. Naravno, takvu aktivnost možemo poticati kod učenika trećeg ili četvrtog razreda. Osvrte na pročitane knjige trebamo staviti na pano u razredu jer učenici vole čitati osvrte drugih. Osvrti su napisani da bi potaknuli suučenike da pročitaju knjige koje su pisci osvrta pročitali. Poticajno je da u tu svrhu u razrednoj knjižnici imamo samoljepljive papiriće i obrasce za „reakcije“. Ne postoje unificirani obrasci, njih u tu svrhu mora sastaviti školski knjižničar u suradnji s razrednim učiteljem. Oni služe za poticanje čitanja onih koji još dotičan naslov nisu pročitali pa u skladu s time moramo paziti na pitanja.
- Pisanje poruka prijatelju o knjizi iz razredne knjižnice. Učenicima možemo ponuditi lijepi papir koji će oni uporabiti da pišu poruke prijatelju o knjizi koja im se svidjela. Lijepi pribor i papir ponekad motiviraju pisace koji se nećkaju. Ponekad je dovoljno da se na knjigu stavi samoljepljiva poruka s inicijalima i tekstom «Ova knjiga je super!» da bi je netko drugi pročitao.
- Pisanje osobnih asocijacija ili pitanja. Osobne asocijacije ili pitanja pišu se na samoljepljive papiriće nakon što učenik pročita knjigu iz razredne knjižnice te se zalijepe u knjigu. Učenike moramo podučiti kako napisati osobne asocijacije ili pitanja o onome što su pročitali.⁵ Ta aktivnost može biti vrlo korisna u iskazivanju i oblikovanju pitanja ili asocijacija. Školski knjižničar može podučiti male čitatelje kako stavljati samoljepljive papiriće s asocijacijama ili pitanjima u knjige, a da ne prekrivaju riječi.

⁵ Miller, D. Redating with meaning: teaching comprehension in the primary grades. Portland, Maine: Stenhouse Publishers, 2002.

- Vraćanje knjiga na police. Učenike bi trebalo naučiti kako pospremiti prostor razredne knjižnice tako da ona ostane ugodno mjesto za čitanje i razgovor o knjigama.

Kako pokrenuti razrednu knjižnicu

Današnja djeca svakim danom imaju sve više izbora za zabavu. Dijete dvadeset i prvog stoljeća vraća se kući i odabire između televizora, računala, videoigara i filmova na DVD-u, ili pak je uključeno u izvanškolske aktivnosti ili čak dnevni boravak u školi. Razredne knjižnice pružaju dodatne prilike za čitanje u školi.

U našim školama učitelj dijeli prostor s drugim učiteljem. Prostor se razredne knjižnice može organizirati na različite načine. Razredna se knjižnica može nalaziti samo na jednom mjestu u razredu ili pak se fond razredne knjižnice može podijeliti, primjerice, da se beletristika smjesti u jednom dijelu razreda, a referentna građa u drugome.

Materijali

Razredna knjižnica trebala bi sadržavati sljedeće:

- Znak koji jasno imenuje prostor.
- Police za knjige.
- Otvoreni ormarić za izlaganje knjiga s vidljivim naslovnica, okrenutima prema van.
- Knjige različitog sadržaja i časopise te knjige koje su izradili učenici.
- Knjige koje predstavljaju kulture svih učenika u razredu.
- Udobne sjedalice (ako je prostor razreda veći, a u slučaju da nije, koriste se stolice na kojima i inače sjede učenici).
- Biljka za oživljavanje prostora.
- Tepih (mogu se imati oni malih dimenzija, stavljaju se na pod samo ako se i čita na podu)
- Radio (za puštanje nenametljive glazbe).
- Plišane životinje kojima će djeca čitati.
- Prikazi knjiga koje je napisao cijeli razred ili pojedinac.
- Plakati koje je izradio školski knjižničar u suradnji s učiteljem i učenicima – o autorima, kako izabirati knjige, kako pisati prikaz knjige...
- Sustav koji prati posuđivanje knjiga.
- Obrasci za pisanje osvrta na knjige i prikaza knjiga.
- Book markeri.
- Poster «Kako izabrati knjigu».
- Poster «Kako napisati prikaz knjige».
- Samoljepljivi papirići.
- Album «Naše najdraže knjige».

Na početku školske godine, školski knjižničar može pokrenuti ideju razredne knjižnice među svojim kolegama učiteljima i njihovim učenicima. Možete ih povesti na «izlet» u školsku knjižnicu. Prije toga, odredite cilj i zamolite učenike da promotre kako je organizirana školska knjižnica. Kada ste u knjižnici, pričajte im o oznakama i natpisima koje vide u prostoru školske knjižnice, kao što su UDK oznake, lektira, referentna zbirka, knjige za učitelje... Pokažite učenicima primjere, recimo, da su sve knjige o kitovima zajedno, da biografije sadrže priče iz života raznih ljudi, što se može pronaći u ilustriranim enciklopedijama primjerenima njihovoj dobi i slično. Zatim se s učenicima i njihovim učiteljima vratite u razred i dajte učenicima priliku da podijele što su primijetili na putovanju po školskoj knjižnici. Raspravite o tome kako su knjige bile organizirane te o nazivima nekih skupina.

Školski knjižničar tada obavijesti učenike da će upotrijebiti sve što su naučili u pokretanju svoje razredne knjižnice.

Predlažemo ovaj model rada:

Stavimo veliku hrpu knjiga pred učenike.

Školski knjižničar mora naučiti učenike kako pregledati knjigu i izreći glasno svoje prvo mišljenje o njoj. Na primjer: Ova knjiga pripada žanru fantastike. U njoj životinje govore. Sadržaj ove knjige zasigurno je izmišljen jer životinje ne mogu govoriti. Ali ova knjiga nije fantastična. Govori o pravim i stvarnim stvarima. Slike u njoj su fotografije.

Pošaljite jednu knjigu na dvoje djece. Zatražite da zajednički pogledaju knjigu i razluče je li fantastična ili nije te što još u njoj zamjećuju na prvi pregled. Igrajte ovu igru neko vrijeme, jer vrlo je važno da učenici steknu prvi pozitivan odnos s knjigom, shvate da ju znaju smjestiti, da ona nije potpuna nepoznanica za njih te da će se s lakoćom s njom družiti i dalje.

Nakon što su knjige razvrstane na beletristiku i stručnu literaturu, radite zajedno da bi razvrstali knjige koje su stručne u manje skupine. Djeca će se dosjetiti svojih ideja, kao što su knjige o vremenu, knjige o životinjama, pjesme i knjige o ljudima. Dajte učenicima mogućnost da napišu ime svake kategorije na karticu kojoj će dodati crtež te knjige pohraniti na polici pod nazivom stručna literatura. Slično razvrstajte i beletristiku. Knjige mogu biti razvrstane po autoru, žanru ili kao štivo „lako za čitanje“ i slično. Kao i stručne knjige i beletristiku stavimo na police koje su označene.⁶

Ova se aktivnost može realizirati već u prvom mjesecu nastave. Pomoći će učenicima da steknu primjerena znanja o žanrovima i da upoznaju knjige u razrednoj zbirci.

Učenicima koji još nisu čitači razvrstavanje knjiga za razrednu knjižnicu pomoći će da počnu čitati. Tijekom slaganja knjiga na police oni ih jednostavno počinju listati i polako čitati. Učenici po prvi put istinski pronalaze knjigu u razrednoj knjižnici koju mogu čitati i pročitati! Ova aktivnost također pomaže djeci da razviju osjećaj vlasništva razredne knjižnice, što će pomoći da se prostor održava urednijim.

Kako uvesti razrednu knjižnicu

Kada uvodimo razrednu knjižnicu, okupimo razred i razgovaramo o tome što bi mogli raditi u razrednoj knjižnici. Moramo biti jasni i precizni u svojim očekivanjima.

- Učenicima trebamo sugerirati da je razredna knjižnica kutić razreda u kojem se provodi vrijeme u čitanju ili pregledavanju knjiga ili listanju časopisa te da tom prilikom koriste poster kako bi što lakše i brže izabrali knjigu. Trebamo im napomenuti da čitati mogu sami sebi, prijatelju iz razreda ili plišanoj životinji. Školski knjižničar mora učenike upozoriti da kada dovrše s čitanjem vrata knjigu na policu te da bi bilo lijepo napisati osvrt ili neku asocijaciju vezanu uz pročitani tekst. Vrijeme provedeno u razrednoj knjižnici je vrijeme za opuštanje, za vježbanje čitanja i pisanja i za druženje.

Što školski knjižničar treba predstaviti

Kako odabrati knjigu

Mišljenja smo da djecu treba stalno upućivati kako izabrati knjigu. Tijekom posjeta školskoj knjižnici s učenicima trebamo razgovarati o tome na koji bi način mogli što brže izabrati zanimljivu knjigu. Možemo im pokazati kako da gledaju omote knjiga, a istovremeno razmišljaju o tome zanima li ih neka tema ili ne. Učenike možemo uputiti na naslovnice ili prvu stranicu. Trebamo im skrenuti pozornost na težinu knjige, odnosno pokušati objasniti kako će raspoznati je li knjiga primjerena njihovoj dobi te sposobnosti razumijevanja i čitanja ili ne. Ako ne mogu pročitati naslovnice, školski će knjižničar sugerirati učenicima da trebaju

⁶ <http://publications/journalst/rt/v59/i6/abstracts>

knjigu vratiti na mjesto jer tada ona sigurno nije primjerena njihovim sposobnostima, osim ako će je nositi kući da im netko od rodbine glasno čita. Učenike treba stalno uvježbavati u odabiru knjige primjerene njihovoj dobi i interesu. Učenici trebaju shvatiti da moraju moći pročitati većinu riječi u knjizi koju odaberu. Stariji učenici mogu rabiti test tehniku "pet prstiju". Ona funkcionira tako da kod pregledavanja knjige za posudbu, otvore prvu stranicu, a može i neku drugu, i stavljaju po jedan prst na svaku teško pročitano ili pak nerazumljivu riječ. Ako pronađu više od pet riječi na jednoj stranici, knjiga bi im mogla biti preteška pa ih upućujemo da odaberu drugu.

Razgovarajući s učenicima o knjigama u školskoj knjižnici usmjerujemo ih ka pravilnom odabiru knjige. U takvome razgovoru možemo im ponuditi ove formulacije:

- izabrao/la sam ovu knjigu jer mi se sviđela slika na omotu
- sadržaj i ilustracije učinile su mi se smiješnim, a ja volim smiješne priče
- pokušao/la sam čitati riječi i mogao/la sam pročitati skoro sve na prvoj stranici...

Pri izlasku učenika iz školske knjižnice razgovarajte s njima zašto su izabrali knjige koje imaju. To će im osnažiti misao da moramo razmišljati prije nego što odaberemo knjige.

Školski knjižničar svojim glasnim čitanjem učenicima predstavlja izbor knjige. Recite im zašto ste odabrali knjigu koju im čitate. Ispričajte im kako ste odabrali knjigu koju im čitate.

Predlažemo ovu situaciju:

Prije nego što učenicima počnete čitati naglas knjigu koju ste naumili, objasnite im kako ste ju odabrali. Sadržaj stručne knjige možete vezati uz plan i program rada dotičnog razreda, što i ne mora biti, te možete uzeti knjigu koja govori o nečemu što je trenutno zanimljivo u društvu ili slično. No, svakako nastojimo da logistika motivacije bude isplativa glede poticanja čitanja. Možemo im reći kako smo znali da bi oni htjeli naučiti nešto više, primjerice o prijevoznim sredstvima, kakva sve postoje, kako su ona izgledala nekada, na kakvu vrst goriva se pokreću i svašta drugo. Zbog toga smo pogledali referentnu zbirku školske knjižnice. Učenicima možemo kazati i kojim smo alatima tražili knjige. Na policama smo pronašli željene knjige o prijevoznim sredstvima. Pokazat ćemo im ih. Odabrali smo ih jer su slike i podnaslovi odgovorili na naša pitanja. Svakako smo provjerili možemo li pročitati većinu riječi u njoj.

Budimo precizni kada govorimo djeci o tome kako odabrati knjigu. Ona moraju shvatiti da odabirući knjigu moraju razmisliti o tome što ih zanima te odabrati knjigu shodno interesu, da bi užitak čitanja bio potpun te da bi čitanje jedne knjige poticalo čitanje druge knjige. Preporučljivo je u razrednoj knjižnici postaviti listu načina kako odabrati knjigu.⁷

Kako odabrati knjigu

- Odaberite autora koji vam se sviđa.
- Odaberite knjigu koju vam je već netko čitao naglas.
- Pogledajte sliku na omotu. Pročitajte naslov. Izgleda li zanimljivo?
- Pogledajte prvu stranicu. Pokušajte čitati riječi.
- Pogledajte sljedeću stranicu. Možete li pročitati većinu riječi?
- Upotrijebite test tehniku „pet prstiju“.
- Odaberite knjigu na razini knjiga koje čitate u svojem razredu.

⁷ <http://alia.org.au/links/libraries.html>

Kako čitati knjigu

Školski knjižničari moraju pokazati djeci što očekuju od njih kao ponašanje pri čitanju. Ponašanje pri čitanju moramo uvježbati na početku prvog razreda osnovne škole. Vježbati možemo nastaviti na početku svake nastavne godine. Vježbati ponašanje tijekom čitanja trebamo glasno. Učenicima pričamo o tome što očekujemo vidjeti tijekom tog vremena. Učenicima pokazujemo kako okretati stranice od naprijed prema natrag, kako se kretati na stranici s lijeva na desno. Upućujemo ih kako je važno pogledati ilustracije jer upravo one slikom pričaju sadržaj priče. Školski knjižničari moraju uvjeriti učenike da tako svi čitaju kada uče čitati, a i kasnije.

Kako razgovarati o knjizi

Učenicima moramo pokazati kako razgovarati o knjigama koje su pročitali. Neki su već imali mnogo prilika to učiniti kod kuće, kad su im roditelji čitali naglas i pričali s njima ili pak u predškolskoj ustanovi. Drugi nisu imali to iskustvo pa ga im trebamo predstaviti u školi. Čitajući naglas možemo dopustiti učenicima da sudjeluju. Dopustimo im da postavljaju pitanja o tome što smo pročitali ili da kažu na što ih podsjeća određena situacija iz teksta. Čitalačke stanke omogućuju razgovor o pročitanome. Uvijek ima učenika kojima javni nastup nije opterećenje. Svakako moramo voditi računa o održavanju tempa čitanja i stanki, jer pozornost učenika nižih razreda vrlo brzo slabi.

Kako odložiti knjigu

Školski knjižničari i u razrednoj knjižnici moraju učenicima pokazati, naučiti ih kako odložiti knjige kada završe s čitanjem. Vraćanje knjiga na police u razrednoj knjižnici nije isto kao u školskoj knjižnici jer se u razrednoj knjižnici ne treba poštivati UDK sustav već njihov interni raspored. Smještaj knjiga u razrednoj knjižnici mora biti takav da učenici s lakoćom pronalaze knjige koje žele. To je moguće s obzirom na manji broj knjiga i mogućnost različitog smještaja. Učenicima možemo pomoći vizualnim oznakama. Prema sadržaju knjižnog fonda s učenicima dogovorimo boje, napravimo plakat koji će im omogućavati lakše snalaženje i brže biranje. Učenicima objasnimo da knjige koje su odložene na pogrešnu policu troše tuđe vrijeme. Ako imamo mjesta na policama neke, posebno važne, knjige možemo odložiti s naslovnicom okrenutom prema naprijed. Na taj način učenici brže i lakše biraju pa onda mogu više vremena provesti čitajući knjigu.

U kutu razredne knjižnice možemo postaviti i neki spremnik naslovljen "Bolnica za knjige", za knjige koje trebaju popravke, a na koje su djeca naišla čitajući. To će ih potaknuti da budu pažljivi s knjigama. Školski knjižničar može imati nekoliko učenika-pomagača koji će popravljati knjige.

Kako pisati dnevnik čitanja

Dovoljno je da dnevnik čitanja učenika nižih razreda osnovne škole sadrži ime autora i naslov knjige koju su pročitali. Doživljaj pročitanog mogu iskazati crtežom. Ako učenici zapišu naslove knjiga koje su pročitali, školski knjižničar zajedno s učiteljem može bolje pratiti čitanje učenika, usmjeravati ih i organizirati razgovor o pročitanome. Svakako učenicima treba istaknuti važnost bilježenja autorovog imena jer je i to jedan od načina da razmišljaju o tome što će sljedeće čitati jer mnogi čitatelji vole čitati knjige istog autora.

Kako pisati zapažanja o knjizi

Postoji mnogo načina kako napisati zapažanje o pročitanoj knjizi, a da ono ne bude naporno i prezahtjevno za učenike te dobi. U protivnome ne će razredna knjižnica koristiti poticanju čitanja, već će učenici takvom prisilom zamrziti čitanje.

Jedan od ponuđenih načina može biti:

Nakon što školski knjižničar ili učitelj pročita knjigu naglas, zajedno s cijelim razredom sastavi nešto o najdražim dijelovima, likovima ili djelu u cjelini. Učenicima trebamo objasniti kako je svrha toga pisanja reći nešto drugima o knjizi, tako da ju i oni poželes pročitati. U prostoru razredne knjižnice (najčešće na zidu ili panou) nužno je osigurati prostor gdje se mogu ostavljati reakcije na pročitana djela i gdje ih drugi mogu pročitati.

Kako riješiti probleme koji bi se mogli pojaviti

Jedna od najčešćih pogriješaka je stavljanje previše knjiga odjednom u razrednu knjižnicu. Djeca mlađe dobi to ne mogu pratiti. Također, razredna knjižnica može postati neuredna kada postoji previše knjiga o kojima djeca moraju brinuti. Razredna knjižnica može profunkcionirati i s manje knjiga, kojima postupno tijekom školske godine dodajemo nove. Ako djeca imaju probleme u odabiru knjiga, ponovno ih moramo podučiti. Ako netko provodi puno vremena odabirući knjige, a na kraju knjigu ni ne odabere, od toga nema nikakve koristi. To je potrošeno vrijeme, koje ne će nikoga učiniti boljim čitačem.

Učenicima trebamo nametnuti mišljenje da ako vježbaju čitanje i čitaju knjige posuđene u razrednoj knjižnici, u školi ili kod kuće, postaju bolji čitači.

Školski knjižničar svakako mora izraditi poster uz pomoću kojeg će učenici lako pronaći knjigu. Problem pri odabiru knjige mogu riješiti tako da za sugestiju o naslovu pitaju prijatelja iz razreda ili da jednostavno posude onu koja ih prva privuče svojim izgledom.

Na posljatku će dijete koje je imalo poteškoća s pronalaženjem knjige za čitanje, shvatiti kako pronaći knjigu.

Kada su učenici okruženi poticajnom okolinom i kada im se pruži prilika, oni često mogu sami rješavati svoje probleme. Tako je i s čitanjem. Školski knjižničari im samo trebaju otvoriti vrata. Razgovarajući s učenicima, svakodnevno po nekoliko minuta, pomažemo im da poprave što je bilo loše tijekom posljednjeg čitanja. Školski knjižničari su ti koji trebaju odvajati vrijeme za poticanje čitanja.

Ako djeca ne odlažu knjige na primjeren način, dodijelimo im "razrednog knjižničara". On će brinuti o razrednoj knjižnici kada školski knjižničar nije blizu. Posao predviđen za ovog učenika mogao bi uključivati provjeru jesu li knjige odložene na pravilan način s knjižnim hrptom okrenutim prema van, stoji li naslovnica knjige tako da se automatski može pročitati naslov i autor, učenik bi mogao rukovoditi i posudbom za čitanje kod kuće.⁸

„Ja mogu u razrednoj knjižnici“

Učenici mogu, metodom „oluje mozгова“ izraditi poster s naslovom "Ja mogu u razrednoj knjižnici".

Primjer:

- Čitati knjigu "baš kako treba".
- Čitati knjigu pričajući o slikama.
- Čitati knjigu koju mi je netko već prije pročitao glasno.
- Ispričati mom prijatelju o knjizi koja mi se sviđa.
- Predstaviti knjigu koju sam baš pročitao.

⁸ <http://reading.org/Library/Retrieve>

Načini kako da se održava razredna knjižnica kroz godinu

Najčešće pitanje koje si školski knjižničari postavljaju je kako zadržati interes učenika u razrednoj knjižnici tijekom cijele školske godine. Najlakši način, kojim možemo zadržati interes učenika za čitanje u razrednoj knjižnici, je da periodički mijenjamo knjige u tom prostoru. Knjige u razrednoj knjižnici moramo mijenjati, što zbog interesa učenika, što zbog pomanjkanja prostora. Tako da je to jedan od načina kako zadržavamo interes učenika za čitanje, pisanje, posudbu i razne druge aktivnosti unutar razredne knjižnice.

Postoji nekoliko čimbenika po kojima mijenjamo knjige u razrednoj knjižnici.

- Trenutačna razina čitanja kod učenika - nakon prvog polugodišta neke knjige postaju prejednostavne da bi djeca na njima vježbala čitanje, razumijevanje pročitanog te da bi razvijala interes za cjeloživotno čitanje i učenje. Knjige koje su „prelagane“ moramo zamijeniti.
- Kako su i inače nastavne teme u nižim razredima vezane uz prirodu, godišnja doba i običaje, tako i knjige u razrednoj knjižnici trebamo prilagoditi tomu.
- Knjige za razrednu knjižnicu možemo razmijeniti s drugim odjelom, da održimo zbirku svježom, a one također pobuđuju i dodatni interes učenika jer ih zanima što čitaju učenici paralelnog odjela.
- Jedan od načina da se razredna knjižnica osvježi je taj da pojedinom učeniku damo mogućnost odabira knjiga i to svaka dva tjedna. Školski knjižničar na policu stavi natpis na kojem piše npr. „Anini izbori tjedna“ i dopusti tome djetetu da odabere knjige koje će biti izložene kroz sljedeća dva tjedna. Možemo promatrati kako interes za čitanje raste, pogotovo kod tog djeteta.
- Vrlo jednostavna aktivnost, koja daje posebnu dinamiku i pobuđuje interes čitanja u razrednoj knjižnici, a kreiraju je učenici, mogla bi se nazvati "Naše najdraže knjige". Poster „Naše najdraže knjige“ složimo u obliku tablice. Razred imenuje omiljene knjige iz razredne knjižnice te tim naslovima ispunimo tablicu, a poster objesimo na obližnji zid. Kako koji učenik pročita knjigu s popisa „Naše najdraže knjige“, upotrijebi samoljepljivi papirić da napiše svoje ime i zaljepi ga ispod tog naslova na tablici.⁹

ZAKLJUČAK

Ovim radom htjeli smo utvrditi koje mjesto pripada razrednoj knjižnici u poticanju čitanja u okviru vremena provedenog u školi. Kao što smo vidjeli, razredna knjižnica daje nam razne mogućnosti poticanja čitanja, uvođenje u čitanje, uči kako se odnositi prema knjizi, stvara kulturu čitanja i razmišljanja o korisnosti čitanja.

Mišljenja smo da se stečene navike čitanja u nižim razredima osnovne škole trebaju nadograđivati i razvijati kroz ostali dio osnovnog i daljnjeg obrazovanja te da one utječu na cjeloživotno obrazovanje.

⁹ Diller, D. Literacy work stations: making centers work. Portland, Maine: Stenhouse Publishers, 2003.

LITERATURA

1. <http://alia.org.au/links/libraries.html>
2. Hrvatski nacionalni obrazovni standard. <http://www.mzos.hr> (9.2006.)
3. Diller, D. Literacy work stations: making centers work. Portland, Maine: Stenhouse Publishers,2003.
4. Miller, D. Redading with meaning: teaching comprehension in the primary grades. Portland, Maine: Stenhouse Publishers,2002.
5. Novljan, S. Sodobne dejavnosti šolske knjižnice s ozirom na njene bibliopedagoške naloge pri izvajanju izobraževalnega programa učenja branja v osnovni šoli. Doktorska disertacija. Ljubljana, Narodna in univerzitetna knjižnica, 1996.
6. <http://publications/journalst/rt/v59/i6/abstracts>
7. <http://reading.org/Library/Retrieve>
8. Williams, N.L.; Bauer, T.P. Pathways to affective accountability: selecting,locating, and using children's books in elementary school classrooms.// The reading teacher, 60, 1 (2006), 14-24.

Promicanje čitateljskih navika djece predškolske dobi

SAŽETAK :

U sklopu projekta „Istraživanje čitateljskih interesa i informacijskih potreba djece i mladih“ studenti informatologije i knjižničarstva s Odsjeka za informacijske znanosti u Osijeku provode čitalačke radionice namijenjene djeci predškolske dobi. Cilj tih radionica je promicanje i poticanje čitateljskih navika djece u ruralnim sredinama gdje često nema ustanova (poput knjižnice, vrtića) koje se inače bave ovim problemom. Putem radionica djeca se upoznaju s novim slikovnicama, a kroz razgovor i analizu razvijaju kritičko mišljenje. Svaka dosadašnja radionica polučila je velik odaziv djece i roditelja, što upućuje na njihovu zainteresiranost i potrebu za ovakvim aktivnostima kojima se razvijaju čitateljske navike i promiče pismenost. Ovim se posterom želi predstaviti primjer dobre prakse i prenijeti iskustva stečena na provedenim radionicama.

VIKI ERHARD-PACOVSKI

MERIEN GRACEK

ŽELJKA MAĐER

MARIN SELEŠ

::: *Kako je sve počelo?!? :::*

Projekt „Istraživanje čitateljskih interesa i informacijskih potreba djece i mladih“ potaknuo je nekolicinu studenata knjižničarstva i informatologije s Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Osijeku na pokretanje čitateljskih radionica djece predškolske dobi. Posebna je pozornost usmjerena na djecu u manjim, udaljenim naseljima gdje knjiga, odnosno slikovnice nisu u dovoljnoj mjeri rasprostranjene.

Kao priprema za rad studenti su sudjelovali u radionici “Poticanje čitateljskih navika” pod vodstvom Briony Train, profesorice na Odsjeku za informacijske studije Sveučilišta u Sheffieldu te članice IFLA-inog čitateljskog odsjeka. Drugi korak u pripremanjima bio je jednodnevni seminar “Čitajmo im od najranije dobi” pod vodstvom Ivanke Stričević.

::: *Očekivanja :::*

Razlozi zbog kojih su studenti u suradnji s profesorima Jelušić i Krtalić odlučili započeti provoditi radionice su sljedeći :

- Kreativniji oblik studentske prakse
- Rad s djecom
- Poticanje čitateljskih navika
- Razvijanje komunikacijskih vještina male djece
- Upoznavanje s novim slikovnicama
- Razvijanje kritičkog mišljenja djece

::: *Radionice :::*

Studenti su radionice do sada održali u nekoliko manjih naselja u okolini Osijeka. Neka od njih su Jarmina, Stari Mikanovci, Čepin, Trenkovo, Darda...

Kriteriji za odabir mjesta održavanja radionica najčešće su nedostatak knjižnice ili dječjeg vrtića, te mjesta kojima nove slikovnice nisu dostupne u istoj mjeri kao u većim mjestima.

Prije čitanja slikovnica studenti razgovaraju s djecom o čitanju, knjigama, te se upoznaju. Slikovnice se odabiru ovisno o dobi djece. Nakon čitanja slijedi razgovor, pitanja i analiza slikovnice, te slikanje likova ili dijelova iz priče.

::: *Planovi za dalje :::*

Zadovoljstvo i interes djece za ovakva «druženja» potiču studente da se ponekad vrate u mjesta u kojima su radionice već održane. Osim toga planiramo povećati broj posjećenih mjesta, odnosno obuhvatiti što je više moguće književno izoliranih naselja, te djecu naviknuti na rad s knjigom.

Obilježavanje Mjeseca hrvatske knjige 2006./2007. godine u školskoj knjižnici Tehničke škole za strojarstvo i brodogradnju u Rijeci

Marta Lončarević, prof.

Nastavni sat u školskoj knjižnici

Uvod

Mjesec hrvatske knjige 2006. godine bio je posvećen znanstvenicima, a 2006. godinu Unesco i Hrvatska su proglasili godinom Nikole Tesle. Zato sam u Tehničkoj školi za strojarstvo i brodogradnju u Rijeci odlučila posvetiti ove dane našem i svjetskom znanstveniku Nikoli Tesli.

Cilj istraživanja koje sam provela s grupom učenika 2., 3. i 4. razreda bio je upoznati **Teslu - ikonu suvremene znanosti i kulture**: neobičnog znanstvenika - umjetnika, iznimnu osobu koja nam je darovala budućnost, nesebično i vizionrski te osjetiti dio energije kojom je zračio ovaj fascinantni čovjek.

Istraživačke grupe

Grupu čini po pet učenika iz 2., 3. i 4. razreda. Na poziv knjižničarke uključili su se u potragu za informacijama o Nikoli Tesli. Dogovorili smo se kako ćemo svaku pronađenu informaciju zajedno komentirati i vrednovati te ju iskoristiti za pripremu blok sata o Nikoli Tesli kojem će prisustvovati svi nastavni odjeli naše škole.

Grupa učenika 4. razreda pretraživala je internet te izvijestila o rezultatu pretrage web stranica na kojima je moguće naći informaciju o Tesli. Google otvara približno 1 540 000 stranica a mi smo ujedno naučili kako iz mora informacija na mreži izabrati relevantne, razvili smo spoznaju o vjerodostojnosti ponuđenih informacija te smo dobijenu informaciju vrednovali u skladu s ciljem našeg istraživanja.

Grupa učenika 3. razreda pretraživala je referentnu zbirku školske knjižnice te ostale tiskane izvore informacija vezane uz Nikolu Teslu. Prije pretrage dobili su zadatak napisati ukratko što znaju o Tesli. Nakon obavljenog istraživanja bilo je zanimljivo čuti i pročitati koliko su njihove informacije o Tesli bile, zapravo, skromne.

Osim referentne zbirke školske knjižnice, proučili su i monografiju pristiglu tih dana: «I bi svjetlost!», biografiju Roberta Lomasa «Nikola Tesla-čovjek koji je izumio 20. stoljeće» te časopis Drvo znanja iz mjeseca rujna 2006. godine.

Učenici 2. razreda su, nakon zajedničkog izvješća učenika 3. i 4. razreda, izabrali fotografije te pomogli pri izradi plakata. Također su dobili par tema te su tako nastali kraći eseji o Tesli u suvremenom okruženju.

Rezultat našega rada je pano postavljen u hodniku škole (poslije premješten u knjižnicu) kojim se učenici škole pozivaju na nastavni sat u školsku knjižnicu, prema unaprijed utvrđenom rasporedu za svaki razred.

Tijek nastavnoga sata

Blok sat zamišljen je i ostvaren kao multimedijalni.

Knjižnica je uređena u skladu s temom nastavnoga sata. Na stolovima su knjige vezane uz Teslu, na panou su izloženi plakati a na zidu poster.

Na samome početku nastavnoga sata učenike sam pitala što znaju o Nikoli Tesli. Njihovi odgovori bili su, očekivano, skromni, u rasponu od potpune neupućenosti do površnog znanja o nekolicini Teslinih patenata.

Učenike sam dalje motivirala čitanjem kraćega teksta iz «Drva znanja» i monografije «I bi svjetlost» o eksperimentima koje je Tesla na sebi izvodio s visokim naponom. Nakon toga smo gledali isječke s DVD-a priloženog uz «Drvo znanja». Kombinirala sam isječke i prilagođavala ih razredima koji su prisustvovali satu. Učenike kod kojih sam očekivala pomanjkanje interesa odmah sam upoznala s čuvenim «Experimentom Philadelphia» te bismo nakon toga krenuli nekim logičnim kronološkim slijedom. Učenicima sam odmah rekla kako ovom satu nije namjera podučiti ih fizikalnim, elektroničkim i sličnim zakonitostima Teslinih dostignuća, već je naglasak na Tesli kao znanstveniku – umjetniku, iznimnoj osobi koja nam je darovala budućnost, nesebično i vizionarski, te osjetiti dio energije kojom je zračio ovaj fascinantni čovjek. Pri tome sam se vodila nadahnutim riječima Korada Korlevića:

«A što ako je Tesla bio u stvari umjetnik, umjetnik daleko ispred svoga vremena? Iz umjetnosti tu nalazimo nazaustavljiv poriv koji tjera u potragu za novim i sve novijim otkrićima i načinima da ih prikaže svijetu, tu je i ushićenje gdje novac, ljubav i sve ostalo unaokolo postaju irelevantni. Umjetničko je i uzbuđenje samim otkrićem *kad klecaju koljena* ... i kad caruje ovisnost o otkrivanju, pa koliko košta – da košta! ... Ako je Tesla bio umjetnik, što su njegova djela? Mogu li to biti multimedijske prezentacije moći znanosti i dominacije nad energijom, modeliranje magnetnim i električnim poljima koja se okreću i vitopere upravljani oscilacijama. Možda su i njegovi prikazi bili umjetnički performans koji je uokvirio munjama uz čuđenje fascinirane publike? ... Tesla je bio virtuoz koji je svojim djelima i svojom pojavom stvarao multimedijalne *simfonije*, i bio je preteča baš takvih današnjih trendova u umjetnosti.» (I bi svjetlo! Nikola Tesla, Smiljan 10.7.1856., New York, 7. 1. 1943. str.195.)

Nakon odabranih isječaka na dvd-u prikazala sam učenicima prezentaciju u Power Pointu. Ona je napravljena na takav način da učenicima vrlo jednostavno približava Teslinu osobnost, njegov rad te pokušava približiti svestranost Teslina genija. Trudila sam se ovom prezentacijom uklopiti u DVD s dokumentarnim filmovima o Nikoli Tesli, a i postići određene efekte. Tako, npr., kada na slajdu u PP piše kako je Teslin laboratorij izgorio, tada prelazimo na scenu na DVD-u koja i prikazuje autentični snimak Teslina laboratorija u plamenu. U ovom dijelu sata često sam, tamo gdje sam to smatrala i potrebnim i efektivnim, prekidala prezentaciju te se vraćala na dokumentarni film na DVD-u.

Kroz sukob Edisona i Tesle i kroz odustajanje od milijunskog ugovora s General Electricom, pokušala sam prikazati onu stranu genija N. Tesle koja ne uvjetuje vlastiti napredak i napredak čovječanstva profitom, osobu čija je elementarna snaga u nesebičnosti, vjeri u sebe te u poštivanju prirode i njezinih resursa.

Nakon što su učenici pogledali snimku izgradnje generatora na Niagari, posjetili smo i Tesline virtualne laboratorije na webu. Tako su učenici mogli vidjeti suštinu rada generatora na izmjeničnu struju. Kraćom šetnjom webom učenici su mogli vidjeti neke detalje Teslinih patenata kao i njihov 3D prikaz, čime smo ujedno i završili naše upoznavanje s Teslom, hrvatskim znanstvenikom, umjetnikom, pop ikonom, u mnogočemu još misterioznom genijalcu.

Cilj ovoga nastavnoga sata je ostvaren: učenici su nakon dva školska sata napustili školsku knjižnicu nabijeni djelićima Tesline energije, snagom njegovih vizija i željom da i sami, bilo kako, daruju snagom svoje osobnosti nešto posebno svojoj okolini, vjerujući u sebe, poštujući vrijeme i prostor kojega dijelimo s ljudima oko sebe.

Zaključak

Ovakav nastavni sat u školskoj knjižnici, uključujući pripremu učenika u smislu pretraživanja informacija te njihovog vrednovanja i kreativnog rada inspiriranoga Teslom (u kompleksnom smislu, s obzirom na to da smo ga proučavali i kao osobu i kao znanstvenika i kao umjetnika), svakako je poticajan za razvoj učenikove informacijske pismenosti kao i za uvođenje učenika u aktivno sudjelovanje u procesu učenja.

Iskoristili smo resurse knjižnice, uspostavili komunikaciju s multimedijalnom instruktivnom porukom te kombinirali razne oblike rada (individualni, grupni, frontalni) i različite metode rada. Posebno vrijednim smatram činjenicu kako je ovaj nastavni sat djelomična kreacija učenika iz istraživačkih grupa koji su na ovaj način osjetili radost (i poteškoće, dakako) procesa prenošenja znanja.

Izvori:

Lomas, Robert: Tesla – čovjek koji je izumio dvadeseto stoljeće. Zagreb: V.B.Z., 2006.

Nikola Tesla - i bi svjetlo! : Smiljan, 10.7.1856. - New York, 7.1.1943./ Zagreb-Sarajevo: Naklada Zoro, 2006.

Drvo znanja : enciklopedijski časopis za mlade// 2006.(X), 97, str.6. – 63.

DVD uz Drvo znanja

Nikola Tesla: lectures, patents, articles. Beograd: Nikola Tesla Museum, 1956.

<http://www.pbs.org/tesla/> (1. listopada 2006.)

<http://www.Tesla-museum.org/> (1.listopada 2006.)

<http://www.teslasociety.com/> (1. listopada 2006.)

Obrada lektire poticanjem obiteljskog čitanja

Luca Matić, prof. i dipl. knjižničar
Gordana Gazdić-Buhanec, dipl. ing., ravnateljica
OŠ «Antun Nemčić Gostovinski» Koprivnica

Ključne riječi: obiteljsko čitanje, obiteljsko okruženje, lektira, poticanje čitanja

Sažetak:

Zadanost lektire koja često djeci, a potom i roditeljima, predstavlja problem motivirala nas je da istaknemo značaj obiteljskog čitanja u svakodnevnom životu. Obiteljskim čitanjem dobivaju svi – djeca, roditelji, škola. Obrada lektire poticanjem obiteljskog čitanja može u ranoj učeničkoj dobi postati, osim obveze i zabava. Nastojeći pomoći u rješavanju ovoga problema, na primjeru radionice «Obrada lektire poticanjem obiteljskog čitanja», roditeljima i učenicima pokazali smo nekoliko načina pristupa lektiri, odnosno, obradi lektire na drugačiji način. Razvoj navike čitanja, na koji uvelike utječe obiteljsko ozračje, može kod učenika smanjiti otpor prema čitanju i pisanju lektire tijekom školovanja.

Uvod:

Za osmišljavanje ove radionice motiviralo nas je nekoliko razloga:

- Izuzetan značaj obiteljskog čitanja
- Zadanost lektire koja često djeci, a potom i roditeljima predstavlja problem
- Preporuka HNOS-a za uključivanje roditelja u proces obrazovanja

O obiteljskom čitanju:

Pod pojmom obiteljskog čitanja možemo podrazumijevati uzajamnu potporu članova obitelji u razvoju svih oblika pismenosti s jedne strane, ili čitanje i pričanje priča u slobodno vrijeme kao oblik obiteljskog druženja i zabave, s druge strane.

Ovdje ističemo samo neke od prednosti obiteljskog čitanja: bogaćenje rječnika, dijete će zavoljeti knjige, steći naviku čitanja, kvalitetno provoditi slobodno vrijeme, postati bolji čitač...

Obiteljsko ozračje koje potiče čitanje veliki je preduvjet razvoja čitalačkih vještina i sklonosti, a one su temelj cjelokupnog daljnjeg učenja.

Zbog višestrukog značaja obiteljskog čitanja istražili smo pojavnost obiteljskog čitanja u cjelokupnoj populaciji učenika 1. i 2. razreda naše škole. Iz cjelokupne ankete o čitanju u

obitelji, naročito je zanimljiv podatak da u 1. razredu 83,4% roditelja čita svojoj djeci dok u 2. razredu taj postotak pada na 49,30 %. Iz toga je vidljivo da dio roditelja prestaje čitati djetetu kad ono nauči samostalno čitati.

Međutim, nezaobilazna je uloga obitelji u obrazovanju djeteta, a obiteljskim čitanjem roditelji razvijaju vještine preuzimanja aktivne uloge u školovanju svoje djece i potpora su školi kao formalnom nositelju obrazovanja.

Polazište:

Lektira nekim učenicima predstavlja **problem**, a **obiteljsko čitanje** može pomoći savladavanju otpora prema čitanju i pisanju lektire. Zajedničko čitanje često prestaje kad djeca nauče samostalno čitati. Napredni su čitači u pravilu uspješni učenici. Razvijene vještine čitanja **temelj** su cjelokupnog kasnijeg učenja.

Cilj:

Pokazati dobar rezultat obiteljskog čitanja, **potaknuti obiteljsko čitanje**, ukazati roditeljima na važnost čitanja kod kuće, pokazati neke oblike zabavnog čitanja, olakšati učenicima pristup lektiri, ukazati na radost čitanja i pokazati kako lektira može biti zabava.

Akcijski plan:

Snimiti učestalost obiteljskog čitanja anonimnim anketiranjem roditelja, organizirati radionicu sa zadaćom senzibiliziranja roditelja i učenika za obiteljsko čitanje, pokazati rezultat obiteljskog čitanja, prema odrednicama HNOS-a zajednički s roditeljima obraditi priču «Maca Papučarica», dati roditeljima preporuke o čitanju u obitelji

Sudionici radionice:

Učenici 2.a i njihovi roditelji, voditeljice radionice, tri učiteljice suradnice, učenici članovi filmske i video družine «Mravec» i foto grupe «Zoom»

Tijek radionice:

Uvodni dio - o obiteljskom čitanju

Izražajno čitanje naglas priče «Maca Papučarica», roditelj i dijete

Podjela u skupine

Podjela različitih zadataka po skupinama

Prezentacija uradaka

Sistematizacija

Evaluacija

Zahvala i podjela letaka za poticanje obiteljskog čitanja

Zadaci:

1. Prikazati priču pomoću umne mape
2. Nacrtati Malo selo
3. Prikazati priču u stripu
4. Promijeniti kraj priče
5. Igrokaz

Rezultati:

Sve skupine, u veselom ozračju, poštujući pravila rada u skupinama i u paru, uspješno su obavile postavljene zadaće, pripremile izlaganje, izabrale prezentatora i prikazale rezultat rada skupine

(radionica je omogućila primjenu već stečenih znanja o mnogim ključnim pojmovima koji su zadani programom Hrvatskoga jezika za 2. razred)

Sistematizacija:

Na izrađenom posteru, pomoću umne mape obrađena je priča (redoslijed događaja, glavni i sporedni likovi i njihove osobine, mjesto i vrijeme radnje, pouka priče) i učenici su to zapisali u bilježnicu za lektiru

Evaluacija:

Zamolili smo učenike, roditelje i učiteljice da procijene svoj doživljaj radionice na evaluacijskom listiću

Na kraju radionice roditeljima smo podijelile letke s preporukama za obiteljsko čitanje.

MJESTO I ULOGA OSOBNOG RAČUNALA U ŽIVOTU UČENIKA ŠESTOG RAZREDA VELIKOGORIČKIH OSNOVNIH ŠKOLA

Anđelka Hrkač, Osnovna škola N. Hribara Velika Gorica

Marija Ivanović, Gradska knjižnica Velika Gorica

knjiznica-velika-gorica@zg.t-com.hr

Sažetak

Rad govori o mjestu i ulozi osobnog računala u životu učenika šestog razreda, a temelji se na rezultatima dobivenim ispitivanjem anketnim upitnikom 348 učenika u osam seoskih i gradskih škola na velikogoričkom području.

Uvod

U suradnji Gradske knjižnice Velika Gorica i stručnog aktiva školskih knjižničara osnovnih škola velikogoričkoga područja provedeno je tijekom ožujka i travnja 2007. godine istraživanje na temu: mjesto i uloga osobnog računala u životu učenika šestog razreda.

Imati računalo znači moći se njime koristiti. Ali, kako? Koristiti ga za školske i izvanškolske potrebe, u nastavno i izvannastavno vrijeme, kreativno, neposredno i internetski, primjereno i neprimjereno svojoj dobi, s vidljivim i nevidljivim posljedicama, samostalno i uz pomoć drugih. Sva nagađanja o mjestu i ulozi osobnog računala u dječjem životu prekidaju se provođenjem istraživanja na tu temu.

Poticaji za odabir ove teme bili su raznoliki: željelo se ponajprije saznati kako učenici najčešće provode slobodno vrijeme i koje mjesto u njemu zauzima računalo, koliko se njih koristi računalom, imaju li ga u roditeljskom domu, ako ga nemaju gdje ga drugdje koriste, koga smatraju „zaslužnim“ što se znaju služiti računalom, za što im ono služi, za koje potrebe koriste internet, koja je uloga interneta pri ispunjavanju školskih obveza (domaće zadaće, referati, predavanja, lektira...), koliko vremena provedu za računalom onih dana kada imaju, a koliko onih dana kad nemaju nastavu. Knjižničari su uz to posredno htjeli saznati zanima li roditelje što njihova djeca rade na računalu i postoji li nekakva roditeljska kontrola nad sadržajima koji su dostupni svim pristupnicima na internet pa tako i njihovoj djeci.

Polazne hipoteze istraživanja bile su: osobnim računalima učenici se najviše koriste za igru i zabavu; previše vremena nesvrhovito provode za osobnim računalom. Podaci dobiveni ovim istraživanjem trebali bi biti podlogom multidisciplinarnom pristupu problemu stihijskog i nekritičnog korištenja osobnih računala te se rabiti posebice na roditeljskim sastancima, na satima razredne zajednice, na nastavi hrvatskoga jezika i tjelesne i zdravstvene kulture.

Metodologija rada

Na stručnom aktivu školskih knjižničara velikogoričkih osnovnih škola izrađen je plan ovoga istraživanja, određeni su ciljevi i metode, oblikovana su sva pitanja i anketni upitnik u

cijelosti. Za ispitivanje su odabrani učenici šestog razreda kako bi ti isti učenici za dvije godine, prije nego napuste osnovnu školu, bili ponovno anketirani da bi se vidjelo postoji li bitna razlika u rezultatima istraživanja.

Učenici su anketni upitnik, koji se sastojao od 14 različito strukturiranih pitanja, ispunjavali za vrijeme redovne nastave. Naglašena im je anonimnost anketiranja.

Školski knjižničari Anđelka Hrkač u OŠ N. Hribara Velika Gorica, Goranka Braim Vlahović u OŠ J. Habelića V. Gorica, Ankica Djerek u OŠ Šćitarjevo, Slava Kvittek u OŠ Kravarsko, Jasna Rukavina u OŠ Vukovina, Nataša Šušnjić Pantić u OŠ E. Kumičića V. Gorica, Štefanija Terzić u OŠ E. Kvaternika V. Gorica i Nancy Vujanić u OŠ Velika Mlaka anketirali su učenike i zbrojili odgovore na pitanja.

Upitnici su obrađeni „ručno“ brojenjem, metodama kvalitativne i kvantitativne analize, metodom analize sadržaja, izračunavanjem postotaka. Rezultati su grupirani, klasificirani i rangirani.

Rezultate sa svih osam škola objedinila je i obradila Marija Ivanović iz Gradske knjižnice Velika Gorica.

Ostvareni uzorak

Anketirano je ukupno 348 učenika šestog razreda (djevojčica 172, dječaka 176), uglavnom dvanaestogodišnjaka, na velikogoričkom seoskom i gradskom području. Iz osam odjela četiri škole u Velikoj Gorici bilo je 187 ispitanika, a u školama u Kravarskom, Šćitarjevu, Velikoj Mlaci i Vukovini anketu su ispunili svi nazočni učenici, njih 161.

Među ispitanicima 32% je odličnih učenika (više djevojčica!), 47% vrlo dobrih (više dječaka!) i oko 15% dobrih, a samo ih je 9% na prošlom polugodištu imalo opću ocjenu dovoljan i nedovoljan. Među učenicima seoskih škola veći je postotak onih koji kod kuće nemaju računalo: u Vukovini 17%, u Šćitarjevu 19%, u Velikoj Mlaci 24% i u Kravarskom 58% ispitanika.

Osobno računalo u roditeljskom domu ima 83% svih anketiranih učenika (djevojčica 85%, dječaka 81%).

Rezultati

Među raznim aktivnostima u slobodnom vremenu za anketirane učenike najvažnije je *druženje s prijateljima* (za njih 59%), *gledanje TV programa* na drugom je mjestu interesa, slijedi *slušanje glazbe* i *bavljenje sportom*. (Tablica 1)

rang	Najčešće provođenje slobodnog vremena (odabir 3 mogućnosti)	cijeli uzorak 348 (ž 172)	
		f	%
1.	družim se s prijateljima	206	59
2.	gledam tv program	166	48
3-4.	slušam glazbu	117	34

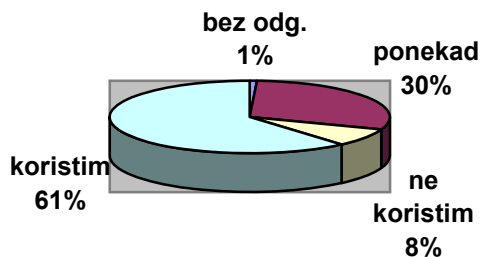
	bavim se sportom		
5-6.	radim na računalu pomažem u kući	111	32
7.	gledam filmove (video, DVD)	48	14
8.	čitam novine i časopise	36	10
9.	čitam knjige	34	10
10.	nešto drugo (učim, plešem, dom. život, nogomet...)	30	9
11.	crtam	28	8

Tablica 1: Najčešće provođenje slobodnog vremena (odabir 3 mogućnosti)

Slobodno vrijeme nešto više dječaci nego djevojčice provode za *osobnim računalom*, a među učenicima iz grada *računalo* je izjednačeno s *gledanjem TV programa* (2.-3. mjesto).

Bavljenje sportom i slušanje glazbe u postotku je izjednačeno (32% ispitanika), ali djevojčice više slušaju glazbu, a dječaci se više bave sportom. U naseljima izvan Velike Gorice sport je na 4. mjestu, u gradu na 5. U cijelom uzorku *pomoć u kući* i *rad na računalu* dijele 5. i 6. mjesto.

Računalom se služi 61% ispitanika, a samo ponekad 30%. Od ukupnog broja ispitanika samo se njih 8% nikada ne koristi osobnim računalom. (Grafički prikaz 1.)*

Grafički prikaz 1: Uporaba osobnog računala (348 ispitanika)

Zapitani da odgovore za što im služi *osobno računalo*, učenici su od 8 ponuđenih mogućnosti trebali označiti sve ono što rade uz pomoć računala, a mogli su i sami dopisati nešto drugo.

Preko 79% ispitanika (više dječaka) spominje *igrice*, 72% navodi *slušanje glazbe* (više djevojčice), 69% anketiranih koristi računalo za pristup *internetu* (podjednako oba spola).

Pisanje tekstova na 4. je mjestu u primjeni računala među učenicima šestog razreda. Da *prepisuju lektiru* s računala priznaje 45 (od 348), a pomoću računala *čita lektiru* samo 12 ispitanika.

Primjena računala (odabir više mogućnosti)	cijeli uzorak 348 ispitanika		djevojčice 172		dječaci 176	
	rang	f	rang	f	rang	f
pisanje tekstova	4.	178	4.	108	4.	70
računanje	8.	19	8.	6	8.	13
igrice	1.	277	2-3.	121	1.	156
slušanje glazbe	2.	251	1.	124	2.	127
crtanje	6.	42	5.	23	6.	19
čitanje lektire	9.	12	9.	5	9.	7
prepisivanje lektire	5.	45	6.	22	5.	23
korištenje interneta	3.	240	2-3.	121	3.	119
... (ostalo)	7.	33	7.	18	7.	15

Tablica 2: *Primjena računala (odabir više mogućnosti)*

Pristup internetu među učenicima šestog razreda već je značajan (treći po rangu!) razlog korištenja osobnog računala. Mogućnost da dodaju *nešto drugo*, iskoristilo je dvadesetak učenika navodeći da s interneta «skidaju» slike, pjesme, spotove, fotografije, da slušaju glazbu, gledaju «filmice», «traže podatke za sebe», zatim dopisuju: «forumi», «šifre za igre», «video», «stara pisma», «gledanje golih žena», «pornići», «strip».

Svaki drugi ispitanik internet koristi za *igrice* (više dječaci), 44% ispitanika (ili 154) traži *podatke za nastavu* (više djevojčice), a na 3. je mjestu među devet *čitanje šala i viceva* (35% ispitanika). (Tablica 3)

Korištenje interneta (odabir više mogućnosti)	cijeli uzorak 348 ispitanika		djevojčice 172		dječaci 176	
	rang	f	rang	f	rang	f
primanje i slanje el. pošte	6.	78	6-7.	39	5.	39
traženje podataka za nastavu	2.	154	1.	95	3.	59
igranje igrica	1	177	2.	64	1.	113
uređenje vlastitog bloga	7.	54	6-7.	39	9.	15
posjet drugim	5.	82	3.	53	6.	29

blogovima						
pričanje «chat»	4.	92	5.	44	4.	48
čitanje vijesti	9.	44	9.	17	7.	27
čitanje šala, viceva	3.	123	4.	50	2.	73
nešto drugo ...	8.	53	8.	30	8.	23

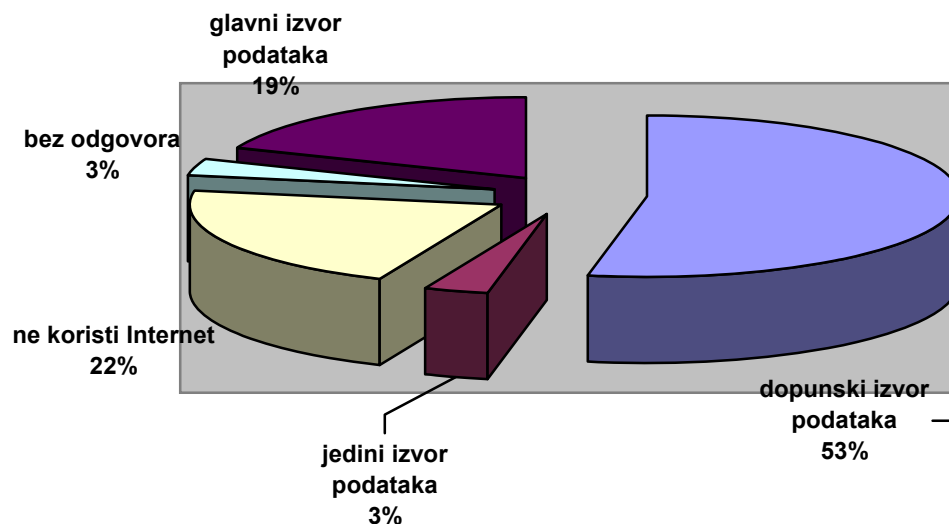
Tablica 3: *Korištenje interneta (odabir više mogućnosti)*

Najviše učenika procjenjuje da su *brat ili sestra* osobe koje su im približile računalo (njih 27%), *učitelja* odnosno *profesora* označava 23% ispitanika, *roditelji* su na 3. mjestu po svojim zaslugama za ueničko poznavanje računala, slijedi ih „*netko drugi*“. Pod tom sintagmom krije se i «*rođak*» i «*teta*» i «*kuma*», no vidi se i da se dvadesetak učenika samo obrazovalo za rad na računalu. *Školski knjižničar* i *knjižničar u gradskoj knjižnici* nemaju prema ovom istraživanju nikakvu ulogu u razvijanju informatičke pismenosti učenika šestih razreda. (Tablica 4)

r.	Osobe zaslužne za ueničku uporabu računala (1 odgovor)	cijeli uzorak 348 (ž 172)	
		f	%
1.	brat, sestra	94	27
2.	učitelj/profesor	79	23
3.	roditelj-tata, mama	69	20
4.	netko drugi (ja sam, kuma, rođak, priručnik...)	54	16
5.	prijatelj	36	10
6.	bez odgovora	13	4
7.	školski knjižničar	2	
8.	knjižničar u GK	1	

Tablica 4: *Osobe koje su učenike poučile radu na računalu*

Pri ispunjavanju školskih obveza (domaće zadaće, referati, predavanja, lektira...) internet je samo *dopunski izvor podataka* za 53% ispitanika, njime se uopće za tu namjenu *ne koristi* 22%, a *glavni je izvor podataka* za 19% ispitanika. (Grafički prikaz 2)

Grafički prikaz 2: Školske obveze i uporaba interneta

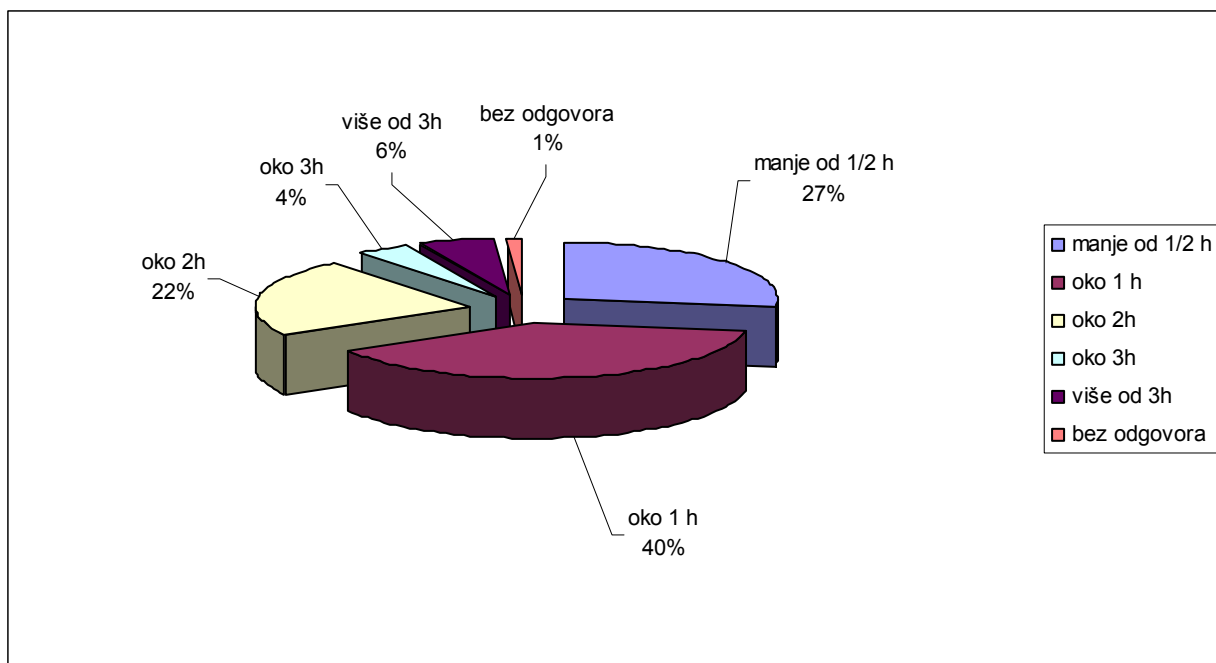
Procjenjujući učinke uporabe osobnog računala najviše ispitanika (51% ili 178 ispitanika, više dječaka) drži da im ono pretežno služi za *zabavu i igru*, a njih 151 (ili 43%) shvaća da im *pomaže u školovanju* – toga su svjesnije djevojčice.

Druženje s prijateljima značajna je funkcija uporabe računala za samo 5% ispitanika (ili za njih 17 od 348).

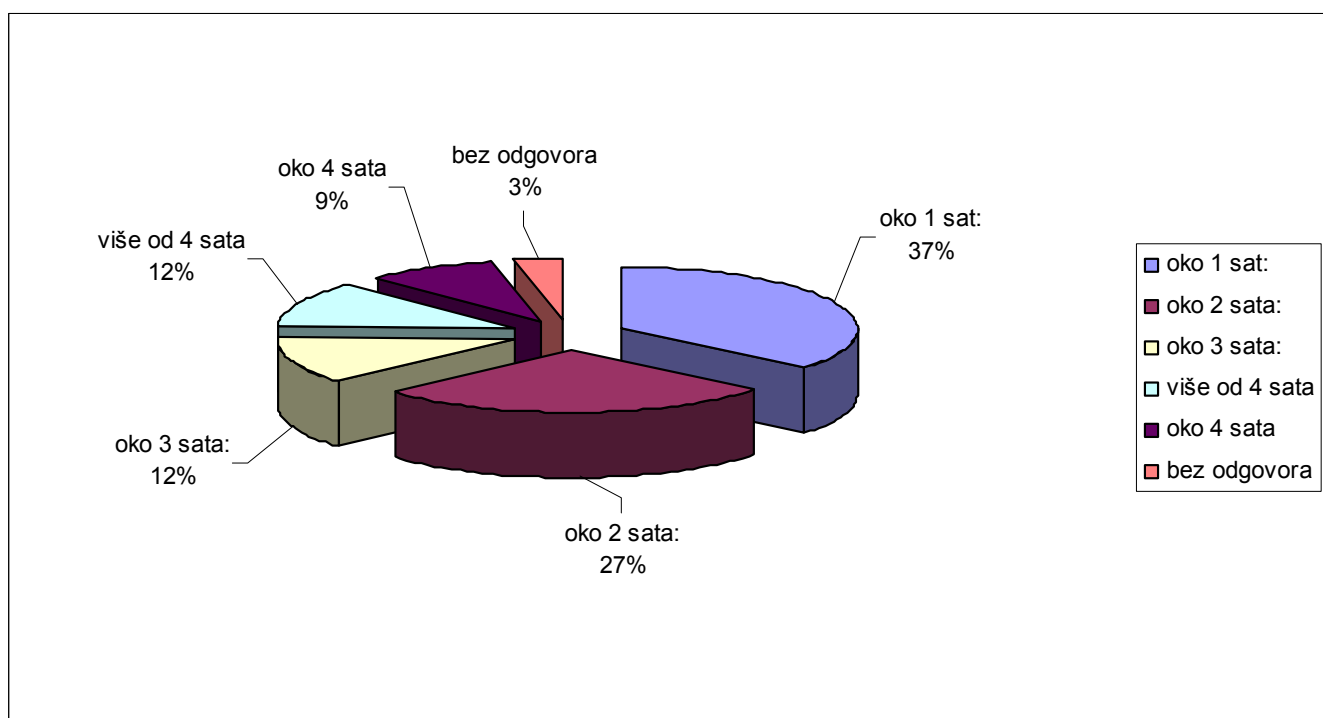
Učenička percepcija mjesta i uloge osobnog računala u njihovom životu izražena ovim podacima poklapa se s polaznim postavkama istraživanja i mogla bi biti polazištem za pokušaj korigiranja dosadašnje pretežite uporabe osobnog računala, odnosno usmjeravanja na sadržajnu i korisniju uporabu računala.

Prema rezultatima ovoga istraživanja anketirani učenici ne borave jako dugo za računalom: u danima kada idu u školu njih 67% za računalom provede *manje od pola sata i do jedan sat*. Samo 20 ispitanika za računalom provede *više od 3 sata*. A kada nemaju nastavu, dvanaestogodišnjaci su ipak više za računalom: oko 4 i više od 4 sata dnevno za računalom provede njih 21%, a ponovno ih je u skupini „*oko 1 sat*“ najviše, 37%.

Dobiveni podaci o trajanju boravljenja uz osobno računalo, unatoč polaznim pretpostavkama, kazuju da se odrasli još ne moraju posebno brinuti za tjelesni razvoj mladih ljudi. Ispitani učenici u prosjeku ne sjede predugo za računalom te ni njihov skelet ni njihove oči još nisu u većoj mjeri ugroženi, a i moguća opasnost od štetnoga zračenja nije posebno izražena. (Grafički prikazi 3 i 4)

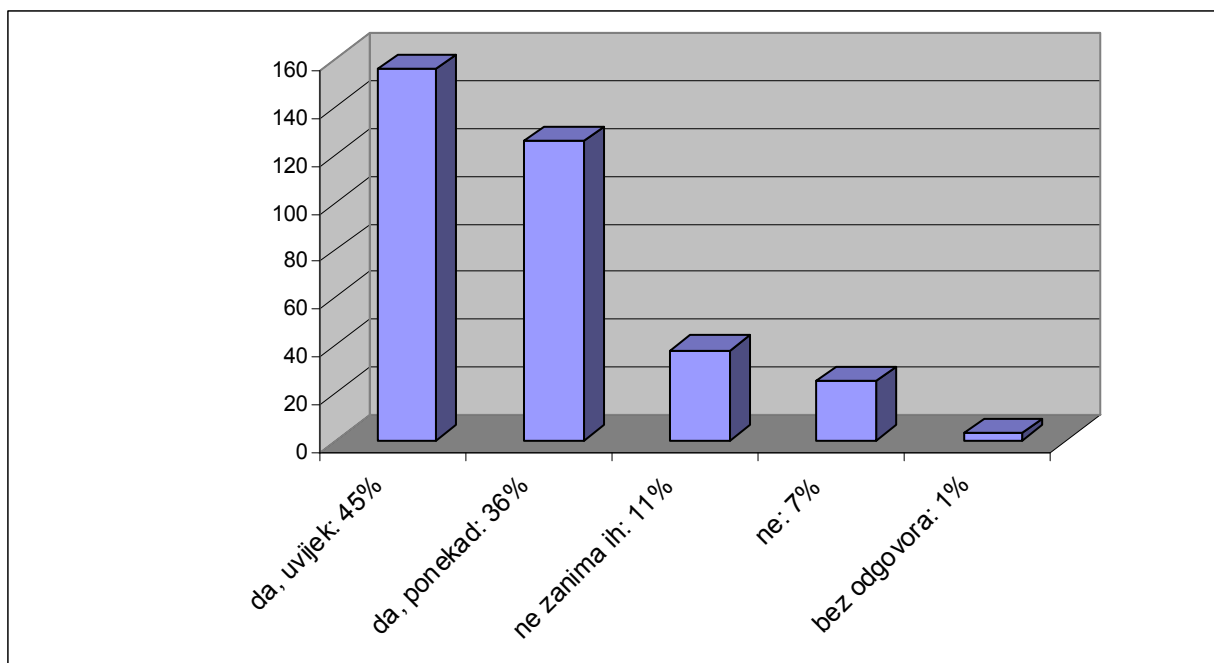

Grafički prikaz 3: Vrijeme provedeno za računalom - dani s nastavom (348 ispitanika)

Grafički prikaz 4: Vrijeme provedeno za računalom - dani bez nastave (348 ispitanika)

Pitanjem *znaju li tvoji roditelji što ti radiš za računalom*, htjelo se saznati jesu li učenici potpuno prepušteni sami sebi kad kod kuće koriste računalno, odnosno pokazuju li roditelji zanimanje za sve one sadržaje koji preko osobnog računala i raznih elektronskih mreža stižu u njihov dom i izazivaju pozornost njihove djece. (Grafički prikaz 5)

Grafički prikaz 5: Znaju li roditelji što učenici rade na računalu?(348 ispitanika)

Da njihovi roditelji *uvijek znaju* što oni rade na računalu, kaže 45% ispitanika, *da ponekad znaju* navodi 36%, a samo 18% ispitanih učenika misli da njihovi roditelji *ne znaju* ili ih *ne zanima* što njihova djeca rade na osobnom računalu. Ako su dobiveni podaci pouzdani, može se zaključiti: gotovo svaki drugi učenik misli da je njegovim roditeljima poznato čime se on bavi na osobnom računalu.

Takvi rezultati ne impliciraju zaštićenost ove populacije od mogućih negativnih utjecaja iz virtualnog svijeta, ali ipak upućuju na zaključak da oko 80 % ispitanih učenika osjeća da njihove roditelje zanima čime se oni bave, a to je već dobra podloga za uspješnu obiteljsku komunikaciju koja je u odrastanju dvanaestogodišnjaka posebno važna.

Zaključak

Osobna računala imaju značajno mjesto u životu ispitanih učenika, njih 83% ima računalo u roditeljskom domu i ono je važan čimbenik slobodnog vremena za 32% ispitanika. Prema rezultatima istraživanja najviše učenika (66%) ne boravi više od sat vremena dnevno (kada imaju nastavu!) za računalom. Kada nemaju nastavu, do dva sata za računalom je 63% ispitanika. Ovi podaci opovrgavaju polaznu postavku da učenici previše vremena provode za računalom. No, svakako bi trebalo upoznati i vrednovati razne sadržaje koji im se nude kroz „igrice“.

Ovo istraživanje bi trebalo polučiti sljedeće učinke: učitelji, roditelji i svi oni koji se bave mladima trebali bi ih upućivati na potrebu ovladavanja računalom kao izvorom korisnih informacija i podataka te kao alatom za pisanje tekstova, računanje, crtanje. Prikupljanje različitih podataka, pisanje referata, osvrta na pročitane lektire, pisama, pripremanje tiskanja sitnog tiska, stolno izdavaštvo, učenje nastavnih sadržaja, samo su neke od

mogućnosti koje pruža računalo. A učenje uz pomoć računala navelo je samo nekoliko učenika!

Učenici prije svega moraju steći i stalno njegovati gramatičko-pravopisnu odnosno jezičnu pismenost. I komunikacija postaje sve važnijom vještinom, a prema ovom istraživanju samo se 78 učenika (od 348) internetom koristi za primanje i slanje elektronske pošte. Uz poticanje intenziviranja internetske komunikacije važno je uporno nastojati učenjem svladavati temeljnu jezičnu pismenost koja poradi sve brže (tehnički raznovrsne) komunikacije i prodiranja stranih jezičnih utjecaja postaje sve ugroženija. Značajno je, dakle, da i internetska komunikacija ne zanemari temeljnu jezičnu pismenost.

A na svima onima koji se bave odgojem mladih ljudi važna je zadaća da ih primjereno upozoravaju na moguće negativne utjecaje iz virtualnoga svijeta. Prisjetimo se, 83% svih anketiranih učenika ima osobno računalo u svom domu, ostalima je dostupno kod rođaka, kod prijatelja, u školi.

Realizacija programa poticanja čitanja i informacijske pismenosti kroz projekt „Leonardo da Vinci”

Evica Tihomirović, struč.sur.savjetnica, II. OŠ B. Kašića, Zagreb

Izložba kao poticaj

Uz odgojno-obrazovni rad koji je bitna sastavnica djelatnosti svakog školskog knjižničara, jednako je važna i kulturna i javna djelatnost, a idealno je kada se te dvije komponente međusobno isprepliću i nadopunjavaju. Upravo takvu priliku spajanja odgojno-obrazovne i kulturne i javne djelatnosti željela sam iskoristiti organizacijom posjeta učenika naše škole izložbi **LEONARDO DA VINCI: Codex Atlanticus** koja je bila postavljena u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu u razdoblju od 6. prosinca 2006. do 25. veljače 2007. godine.

Na sastanku učitelja predmetne nastave pri planiranju rada za siječanj i veljaču po HNOS-u, predložila sam temu „Leonardo“ za temu mjeseca u nekim razredima, a učitelji su u svojim programima pronašli mogućnosti realizacije nekih sadržaja vezanih uz nju. Zaključili smo da je tema aktualna u 6. 7. i 8 razredima upravo u tom razdoblju, a s obzirom na to da korelira s dosta predmeta, odlučili smo da to bude i naš projekt koji ćemo posebno isplanirati. Kako smo željeli da učenici što više samostalno istražuju, većina sadržaja će se realizirati u školskoj knjižnici, te sam preuzela obvezu planiranja projekta.

Cilj projekta je bio potaknuti učitelje na timsku realizaciju nastavnih sadržaja, a kod učenika smo htjeli ukazati na interdisciplinarnost, tj. da uče povezano razmišljati o nekoj temi u okviru različitih nastavnih predmeta. Ujedno smo ih htjeli potaknuti na socijalno učenje – interakciju, suradnju i koordinaciju između pojedinih grupa. Projekt se provodio u školskoj knjižnici, Muzeju za umjetnost i obrt i u učionicama, a trajao je od 15. siječnja do 14. veljače kada smo imali njegovu prezentaciju prilikom obilježavanja Dana škole. Sudionici su bili učitelji i učenici 6. 7. i 8. razreda, a nastavni predmeti u korelaciji i integraciji bili su: knjižnični odgoj i obrazovanje, povijest, likovna kultura, hrvatski jezik, engleski jezik, matematika, fizika, informatika i glazbena kultura. Oblici rada: rad na različitim izvorima informacija, odlazak u muzej, radionice, izrada plakata i nastavnih pomagala.

Provedba projekta

Posjet izložbi naših učenika dogovoren je za 23. do 25. siječnja po grupama, a u međuvremenu smo se u školi pripremali za odlazak. Kroz razgovor s učenicima doznala sam da je od 150 učenika koji pohađaju ciljane razrede izložbu u vrijeme praznika samostalno posjetilo samo njih desetak, što je još više potvrdilo potrebu zajeničkog posjeta jer nemamo tako često priliku posjetiti nešto slično. I sama sam bila na izložbi u vrijeme zimskih praznika kako bi priprema za posjet bila učinkovitija i ona je tekla kako slijedi:

6. razredi - Sat povijesti u školskoj knjižnici (blok-sat)

U vrijeme provođenja projekta učenici 6. razreda iz povijesti su upravo obrađivali razdoblje humanizma i renesanse, te smo se odlučili u istraživački rad vezan uz to razdoblje uključiti i elemente našega projekta. Učenici su radili u grupama i svaka od njih imala je svoj zadatak. Pretraživali su se različiti izvori informacija (rječnik, enciklopedija, časopisi, Internet), a na samom početku trebalo je razjasniti zašto se izložba zove Leonardo da Vinci: Codex Atlanticus. Potražili smo riječ kodex u rječniku i pronašli da je to latinski naziv za prvu knjigu koji u stvari označava dvije ili više drvenih pločica s

tekstom, povezanih u jednu cjelinu. Leonardo je svoje izume, misli i crteže zapisivao na pojedinačne papire koje je nakon njegove smrti u drugoj polovici 15. stoljeća kipar Pompeo Leoni povezo u obliku knjige kako se ne bi izgubili, te je tako od rasutih listova nastao „Codex Atlanticus“. Pretisak toga codexa napravljen je 1894.-1904. godine u izdanju nakladničke kuće Hoepli i upravo je on bio predstavljen na našoj izložbi.

Slijedio je grupni rad i zadaci po grupama bili su sljedeći:

1. grupa trebala je pronaći informaciju o pojmu „Renesansa“, napraviti kratak sažetak i citirati izvor u kojemu su pronašli podatak (autor, naslov, svezak, stranica...)
2. grupa imala je zadaću pronaći informacije o životu Leonarda da Vincija, napraviti sažetak i citirati izvor. Uz ovaj zadatak bitna je bila napomena kako ćemo u enciklopediji tražiti Leonarda, tj. ne kako je uobičajeno preko prezimena, već preko imena jer je to bio slučaj upravo u razdoblju koje proučavamo. Isto tako tražit ćemo informacije o slikaru Rafaelu Santiju, Michelangelu Bounarottiju, piscu Danteu Alighieriju i dr.
3. grupa trebala je istražiti pojam „Renesansni čovjek“, a vezano uz to imali su zadaću i istražiti čime se sve u životu bavio Leonardo da Vinci, te objasniti pojam „Istraživačka metoda“ koju je on prvi primjenjivao.
4. grupa bavila se izumiteljskim radom Leonarda da Vincija. Zadaća je bila odrediti koji su izumi bili s područja aerodinamike, hidrodinamike i vojne tehnike, te objasniti značenje riječi aerodinamika i hidrodinamika.
5. grupa bavila se Leonardom-slikarom. Trebali su pronaći značenje riječi „chiaroscuro“ (tehnika primjene svjetla i sjene kojom se postiže plastičnost u prikazivanju likova), navesti nazive najpoznatijih Leonardovih slika i pronaći galerije u kojima se čuvaju neke od njih.

Rezultate svoga rada svaka grupa je prezentirala na kraju sata, a uvezivanjem listova s rješenjima svake grupe nastao je Codex 6.a i 6.b.

Učenici šestih razreda - članovi povijesne grupe, na dodatnoj su nastavi u školskoj knjižnici istraživali Leonardovo vrijeme (1452. – 1519.) u tri smjera: Suvremenici, Događaji u svijetu i Hrvatska od 15. do 16. st. Na plakatu su naglasili djelovanje suvremenika - slikara Michelangela i Rafaela, te astronoma Nikole Kopernika koji se kao i Leonardo bavio proučavanjem Sunčeva sustava. Najvažniji događaji u Leonardovo vrijeme bili su pad Carigrada 1453. godine, izum tiskarskoga stroja 1455., otkriće Amerike 1492. godine i odlazak Magellana na put oko svijeta 1519. godine. Ni Hrvatska u to vrijeme nije zaostajala za Europom jer je već 1483. godine tiskana prva hrvatska knjiga, a na prijelazu 15. u 16. st. počelo je građenje katedrale u Šibeniku i Kneževa dvora u Dubrovniku.

7. razredi - Sat engleskoga jezika u školskoj knjižnici (blok-sat)

Upravo u vrijeme realizacije našega projekta, učenici 7. razreda na satu engleskoga jezika obrađivali su cjelinu „Up, up, higher and higher“ (Udžbenik Way to go 4), a na str. 39 u sklopu cjeline je tekst o Leonardu da Vinciju – izumitelju, koji smo u korelaciji obrađivali u školskoj knjižnici. Nakon pročitanooga teksta posjetili smo stranicu British Library (www.bl.uk) i pronašli da u opciji „Turning pages“ (<http://www.bl.uk/onlinegallery/tp/tpbooks.html>) možemo virtualno prelistati Dnevnik Leonarda da Vincija koji je u posjedu te biblioteke. Uočili smo način njegova pisanja zdesna na lijevo, mnoštvo različitih zapisa na jednom listu papira (štedljivost je razumljiva s obzirom na to da je papir bio relativno skup u to vrijeme). Posjet stranici <http://www.mos.org/sln/Leonardo/>, „Exyploring Leonardo“ omogućio nam je da i mi pišemo zdesna na lijevo kao što je to Leonardo činio, te smo plakat koji smo na satu izradili naslovili „Leo the Lefty“.

Sljedeći zadatak koji su učenici dobili bilo je prevođenje poznatih Leonardovih misli s engleskoga jezika na hrvatski. Na prethodnom satu informatike imali su zadaću sami pronaći i odabrati neke izreke koje će prevesti, a kao primjer imali su neke citate na hrvatskom jeziku:

„Tko ne kažnjava zlo, taj zapovijeda da se ono čini“; „Onaj tko ne cijeni život, nije ga ni zaslužio“; „Slikar koji ne sumnja u svoje sposobnosti, malo postiže“; „Žalostan je takav učenik koji ne nadmaši svoga učitelja“.

Prevodili smo sljedeće citate:

„As a well-spent day brings happy sleep, so life well used brings happy death“

„Iron rusts from disuse; stagnant water loses its purity and in cold weather becomes frozen; even so does inaction sap the vigor of the mind.“

„Obstacles cannot crush me. Every obstacle yields to stern resolve. He who fixed to a star does not change his mind.“

Every action done by nature is done in the shortest way.“

Pri prevođenju učenici su radili u grupama služeći se englesko-hrvatskim rječnikom, a na svoj prijevod potpisivali se zdesna nalijevo kako je to činio i Leonardo.

8. razredi - Sat hrvatskoga jezika u školskoj knjižnici (blok-sat)

Na ovom satu realizirana je tema „Put do knjige“, a koja se nalazi u sklopu hrvatskog jezika – medijska kultura, a u programu knjižničkog odgoja i obrazovanja je to 1. tema u 8. razredu: Sustav i uloga pojedinih vrsta knjižnica.

Zadaća nam je bila pronaći što više knjiga kojima je autor Leonardo da Vinci ili se odnose na njega. Na satu smo pretražili stranice naše Nacionalne i sveučilišne knjižnice (www.nsk.hr), ali najviše smo se zadržali na stranicama Knjižnica grada Zagreba jer je većina učenika učlanjeno baš u tu mrežu knjižnica. Na stranici <http://www.kgz.hr/gradska/#> pretraživali smo podatke preko autora, naslova i predmetnica, te izvukli bibliografiju djela koja se odnose na Leonarda. Upravo su ovdje učenici uočili da je Leonardo pisao basne, koje su na hrvatski jezik prevedene 2006. godine pod naslovom „Da Vincijevi originali - basne“ i to je bio sljedeći korak u istraživanju djela slavnoga umjetnika. Preko kataloga naše školske knjižnice učenici su uočili da nemamo ni jedno Leonardovo djelo u našem fondu, ali je zato grupa učenica – mladih knjižničara dobila zadatak načiniti bibliografiju knjiga u našoj knjižnici koje u kazalu navode Leonarda, kako bismo te knjige pripremili za izložbu.

Knjiga Leonardovih basni posuđena je u narodnoj knjižnici i grupa učenika je dobila zadaću istražiti njegove basne i na primjeru basni s motivom „Pauna“ načiniti povijesni pregled razvoja basne od Ezopa do Gustava Krkleca i Ivane Brlić-Mažuranić. Jedna je grupa učenica na tu temu izradila plakat, a dvije su učenice na satu informatike tu temu iskoristile pri izradi ppt prezentacije u kojoj su trebale iskoristiti sve mogućnosti koje su im na raspolaganju: umetanje teksta, glazbe, glasa, animaciju i dr.

Sadržajima koji su u školskoj knjižnici obrađeni korelativnim pristupom ispunjene su zadaće poučavanja u korištenju različitih izvora informacija i učenici su pri vrednovanju iskazali zadovoljstvo istraživačkim pristupom u kojemu je do izražaja došla njihova inventivnost, kreativnost, samostalnost i osjećaj da su znanja koja su usvojili trajna.

Slijedio je posjet izložbi, nakon čega se istraživanje nastavilo u sklopu drugih predmeta. Učenici su sudjelovali u muzejskoj radionici crtanjem svoga „letećeg čovjeka“, a i sami su pokušali biti izumitelji. Tako su u našoj školi izumljene „Smartice“, naočale koje pomažu u učenju (princip rada je „staviš naočale i sve znaš“), „Stop-time“ sat kojim se može prilagoditi vrijeme (kada profesor ispituje, može se ubrzati protjecanje vremena, ili se pak može usporiti kada se piše test). Izumi su znakoviti i vezani uz školu i učenje, koje je za učenike vrlo zahtjevno. Na satu hrvatskoga jezika učenici su dramatizirali tekst koji su napisali vezan uz svoje izume, bili su vrlo kreativni i sve to radili s velikim veseljem, bodrili jedni druge i istovremeno se natjecali tko će bolje prezentirati svoj uradak.

Profesorica iz fizike iskoristila je posjet izložbi za praktičnu primjenu gradiva 7. razreda pri objašnjavanju principa rada Leonardovih izuma, a nastalo je i novo nastavno pomagalo koje će se koristiti pri obradi sadržaja iz optike u 8. razredu. Naime, Leonardo da Vinci je prvi otkrio načela rada „camere obscurae“ na principu koje radi foto-aparat, te smo uz pomoć staroga grafoskopa i nešto tamne tkanine i sami mogli vidjeti princip rada ovoga Leonardova pronalaska. Ista je profesorica ujedno i predavač informatike, te je sva događanja oko projekta primjenjivala u svome radu, tako da su učenici po grupama izrađivali svoje prezentacije, montirali film koji je nastao prilikom odlaska na izložbu, umetali digitalne fotografije i napravili kviz znanja o Leonardu.

Leonardo je bio i velik matematičar, što potvrđuje njegova misao:

„Ni jedno ljudsko proučavanje ne možemo nazvati pravom znanosti ako nije prošlo proces matematičkog dokazivanja.“

Na izložbi su učenici zamijetili Leonardovo zanimanje za matematiku i bavljenje njome, te su svoje istraživanje usmjerili na tri matematička područja kojima se bavio: problem kvadrature kruga, koji je htio riješiti, a tek je u 19. st. dokazano da je to nemoguće. Pronašao je idealan omjer pravokutnika koji je nazvan „Zlatnim rezom“ i princip kojega je primjenjivao u svome slikarstvu pri komponiranju likova na slikama. Bavio se proučavanjem „Platonovih ili pravilnih poliedara“, geometrijskih tijela omeđenih sukladnim mnogokutima kojih ima svega 5 (tetraedar, kocka, oktaedar...). Sve su lopte načinjene na principu mreže koju je otkrio Leonardo, a sastojale se od peterokuta i šesterokuta.

Leonardo da Vinci svima je najpoznatiji kao slikar, te su učenici u prvom trenutku nakon obilaska izložbe bili začuđeni jer su očekivali vidjeti neke njegove poznate slike. No, izložba je upravo stoga bila zanimljiva jer smo otkrili novog, svestranog Leonarda. Na satu likovne kulture učenici su proučavali reprodukcije umjetnikovih slika (sakralna i svjetovna tematika), posebno razmatrajući kompoziciju i uporabu svjetla i sjene pri slikanju. I sami su slikali likove u kružnoj i piramidalnoj kompoziciji koristeći se „chiaroscuro“ tehnikom.

Vezano uz slikarstvo, vrlo su znakovite umjetnikove misli:

"Slikar koji ne sumnja u svoje sposobnosti malo postiže."

Ova misao govori o Leonardovu temperamentu i želji da u svemu bude savršen. Svemu je prilazio vrlo studiozno i sve razrađivao do najmanjeg detalja, te mu slikarski opus i nije tako velik. Misao

"Žalostan je takav učenik koji ne nadmaši svoga učitelja."

proizlazi iz Leonardove biografije. Kao dječak od 14 godina počeo je raditi u radionici slikara Verocchia gdje je dobio zadaću nacrtati anđela. To je učinio tako vješto da se njegov učitelj od toga trenutka odlučio baviti isključivo kiparstvom jer je shvatio da se pojavio bolji slikar od njega samoga.

9. Internet izvori navedeni u tekstu

PROJEKT „KNJIŽNO BLAGO HRVATSKOGA ZAGORJA“

Danica Pelko, str. sur. savjetnica, OŠ Donja Stubica

Jasna Milički, str. sur. savjetnica, OŠ Marija Bistrica

Ines Krušelj-Vidas, str. sur. mentorica, OŠ Matije Gupca, Gornja Stubica

UVOD

Ovaj značajan projekt nastao je temeljem plodne suradnje Knjižničarskog društva Županije krapinsko-zagorske i Društva Kajkaviana, društva za čuvanje, prikupljanje i promicanje kajkavske baštine. Zajednički cilj nam je bio istražiti i predočiti najvredniji dio fondova svih knjižnica na području Hrvatskog zagorja. To se odnosi na tiskanu građu od početka 16. stoljeća do kraja 20. stoljeća. Građa je birana prema nekoliko kriterija: starost, rjeđe izlagana građa, starija kajkavska književnost koja nije u posjedu Društva Kajkaviana, pripadnost knjižnici zagorskog plemstva ili publicirana djela zagorskog plemstva, djela poznatih zagorskih književnika, znanstvenika i publicista. Naravno da su se u projekt uključile školske knjižnice s područja Krapinsko-zagorske županije, a u realizaciji samog projekta posebno su se istaknule tri školske knjižničarke: Ines Krušelj-Vidas (OŠ Matije Gupca Gornja Stubica), Jasna Milički (OŠ Marija Bistrica) i Danica Pelko (OŠ Donja Stubica).

Projekt „Knjižno blago Hrvatskoga zagorja“ je imao tri dijela: znanstveni kolokvij, izložbu i radionice za učenike osnovnih i srednjih škola. Uz izložbu izašao je i katalog koji će svojim kataloškim opisima dati brojne podatke korisne za naredna istraživanja.

Središnji dio projekta predstavljen je u petak, 24. studenoga 2006. u dvorcu Stubički Golubovec. To je bilo otvorenje izložbe i predstavljanje kataloga „Knjižno blago Hrvatskoga zagorja“. Ova izložba javnosti predstavlja malo poznate fondove javnih i privatnih knjižnica na području Hrvatskog zagorja i to samo onog dijela koji obuhvaća Krapinsko-zagorska županija. Izbor građe ograničen je na stotinjak knjižnih izložaka iz fondova dvadesetak knjižnica: gradskih i općinskih knjižnica, školskih knjižnica, knjižnice Društva Kajkaviana, samostanskih i župnih te nekoliko privatnih. Izložena je građa od 16. st do 20. st. Izbor građe radila je Vlasta Horvatić-Gmaz, prof., tajnica Kajkaviane. Izložba će biti otvorena do kraja travnja 2007.

Najstarija djela koja su uvrštena u izložbu iz školskih knjižnica su Czvet szvete, ali sivlenye y chini szveczev Hilariona Gašparotija (1760.) i La Gerusalemme liberata Torquata Tassa (1820.) iz knjižnice Srednje škole u Krapini. Također su uvrštena i djela iz OŠ Ljudevita Gaja u Krapini, OŠ Donja Stubica, OŠ Matije Gupca Gornja Stubica, OŠ Petrovsko i OŠ Marija Bistrica. Tako smo dobili uvid u najstarije i najvrjednije sadržaje naših školskih knjižnica.

Početkom 2005. godine Knjižničarsko društvo Županije krapinsko-zagorske izdalo je „Vodič kroz knjižnice Krapinsko-zagorske županije“. Tim izdanjem dobili smo pregled knjižnica naše županije s brojnim podacima o svakoj knjižnici. To nam je pružilo svojevrsan formalni uvid u stanje knjižničarstva ove regije, a projekt „Knjižno blago“ daje nam pogled u sadržaj naših knjižnica. U prikupljanju materijala vodila nas je knjižničarska znatiželja jer su fondovi naših knjižnica bili nepoznanica kako kulturnoj javnosti tako i samim knjižničarima. Tijekom istraživanja, bivali smo sve svjesniji da smo samo „otvorili vrata“ naših knjižnica. Pojavile su se nove ideje o narednim projektima koji bi produbili znanje o bogatstvu knjižnica Hrvatskog zagorja.

Danica Pelko

ZNANSTVENI KOLOKVIJ I KATALOG IZLOŽBE

Znanstveni je kolokvij u sklopu projekta „Knjižno blago Hrvatskoga zagorja“ održan u Gradskoj knjižnici Krapina, 10. studenoga 2006. godine na kojem su sudjelovali autori koji se već duže vrijeme bave istraživanjem i proučavanjem cjelokupnog književnog stvaralaštva šireg područja Hrvatskoga zagorja s posebnim naglaskom na dijalektalni izričaj. Sama je tema bila predstavljena s različitih aspekata. O knjižničnom pokretu, naročito njegovom značaju za osnivanje pučkih knjižnica u Hrvatskom zagorju s početka 20. stoljeća i povijesti te razvoju knjižničarstva u Krapini govorili su Željko Vegh, prof. i Zdravko Štefanić, prof. Istaknuta je uloga hrvatske inteligencije u prosvjećivanju naroda, naročito njezinog poticanja knjižnog izdavaštva što pristupačnijeg puku, posebice knjižica koje je objavljivao Stjepan Ortner za kojeg kažu da je upravo on predložio osnivanje Gradske knjižnice u Zagrebu¹⁰. Osnivale su se ilirske čitaonice, koje su uza se imale i knjižnice gdje se moglo naći knjiga, časopisa, novina i onda kada su one bile nepristupačne širim društvenim slojevima. Mr.sc. Marina Krpan-Smiljanec i prof. dr.sc. Alojz Jembrih osvrnuli su se na ulogu plemstva u očuvanju knjižnog fonda i produkcije hrvatskokajkavske knjige u 17. i 18. stoljeću. S korpusom starije i novije kajkavske književnosti koja je javnosti prezentirana tijekom dužeg perioda izlaženja časopisa „Kaj“ upoznala nas je mr.sc. Božica Pažur. Zaključna razmatranja dale su Vlasta Horvatić-Gmaz, prof., upoznavši nazočne s ulogom zbirke „Kajkaviana“ kao knjižnog blaga u službi korisnika i Danica Pelko, prof., o samoj izložbi koja je imala slijediti, a kojom će se predstaviti malo poznati fondovi javnih i privatnih knjižnica na području Hrvatskog zagorja i to samo onog dijela koji obuhvaća Krapinsko-zagorsku županiju.

Zadaća izložbe „Knjižno blago Hrvatskoga zagorja“ bila je da kroz malo odškrinuta vrata privatnih i javnih knjižnica pokaže javnosti kakva sve blaga okupljaju zbirke u našem širem zavičaju. Do sada nije publicirano neko sistematizirano djelo, popis, katalog većih, važnijih knjižnica. Osim rukopisnih kataloga samostanskih knjižnica, općih, više informativnih podataka o knjižnicama u „Vodiču kroz knjižnice Krapinsko-zagorske županije“ Knjižničarskog društva županije Krapinsko-zagorske, jedinu sintezu na temu knjižničarstva u ovome kraju, do sada je dala mr.sc. Marina Krpan-Smiljanec. Stoga je katalog ove izložbe još jedan dodatak segmentiranim popisima fondova. Urednica kataloga je Ines Krušelj-Vidas. Treba napomenuti da o privatnim knjižnicama gotovo da i nema podataka. Posebno ističemo knjižni fond Društva Kajkaviana koji se svojim bogatstvom

¹⁰ Prikaz utemeljiteljske skupštine Hrvatskog društva za pučku prosvjetu nalazimo i u listu «Hrvatski zagorac», koji je uređivao Stjepan Ortner, u broju 21. od 15. prosinca 1906., str. 1-2.

«Lozinka modernog vremena izbiti će doskora u jednom krik: Dajte slobode prosvjeti, slobode knjizi, toj električnoj žici, što u ljudska srca provodi osjećaj ljudskog dostojanstva, ljudskoga prava i samosvjesti, i čini, da u žilama uzavrije svježi, snažni život. Dajte slobodu prosvjeti, razkinite lance, što sapinju knjigu i pera i bacite u krilo narodu knjigu, što više dobrih knjiga, koje će mu dati snage, probuditi njegovu samosviest, dignuti ga iz praha i osokoliti na divsku borbu za svoja prava i pravice. Knjige mu dajte, da uzkrse u njemu spavajuća snaga, da se razgori ljubav za prava i pravice, kojih nikad dosta, nikad previše ljubiti ne može. U staro doba spremali su knjige u knjižnice i pomno ih čuvali u knjižnicama. – Današnji moderni duh pokrenuo je revolucionarni pokret protiv zatočenja knjiga i traži, da se otvore knjižnice narodu, da se dade slobode najprije prosvjeti, najvećem osloboditelju čovječanskoga robstva, najvećem lučonoši narodne borbe, najjačoj tvrđavi narodne snage.

Za to treba, da se stare knjige oslobode svojih tamnica, da se s njih stepu prah i podati ih narodu, neka se okoristi zlatom i bogatstvom, što ga one sakrivaju u svojim stranicama. Kad nemate blaga i bogatstva u novcu, dajte ga narodu u prosvjeti, u pouci, u dobrim knjigama i brošurama, obogaćujte ga znanjem. Znanje budi samosviest, a jaka, silna, snažna samosviest najoštrije je bajunet za svaku silu. Prosvjetom osviješten narod oružana je vojska, kojoj ne može odoljeti nikakovo oružje, nikakovi nepravdani pokušaji, ona je neslomljiva, nepobiediva. Dajte narodu knjige, dobre knjige, osnivajte pučke knjižnice, bacajte u narod knjige punom pregršti, tražite slobodu štampe, slobode prosvjeti!»

ubraja u najbogatije i najvrednije na području Hrvatskog zagorja, a višestruko je predstavljen javnosti putem izložbi i stručnih kataloga.

Koncepcijski je izložena građa podijeljena prema vremenu nastanka, na građu iz 16., 17., 18. stoljeća do godine 1850., 19. stoljeće od 1850. i 20. stoljeće i prema žanru. Najstariji primjerci inkunabula nalaze se u fondovima franjevačkih samostana u Krapini i Klanjcu. Djela iz tog vremena sadržajno su vezana uz teologiju, nešto manje filozofiju, a kasnije se javljaju značajna povijesna djela, medicina, razni rječnici. Zagorsko je plemstvo u svojim dvorcima imalo više ili manje bogate knjižnice, s pretežno zastupljenim uglavnom klasičnim latinskim književnim i povijesnim djelima. Putove njihovih fondova, premda ih danas nema mnogo, lakše je pratiti zbog ex-librisa koje su stavljali na knjige u svom vlasništvu. Ni stvaralačka knjižna djelatnost našem plemstvu nije bila nepoznata, pisali su razne političke i filozofske rasprave, znanstvena i književna djela. Krajem 19. stoljeća javljaju se poznata književna imena koja nisu samo svojim rođenjem, već tematikom i jezikom bila vezana za područje Zagorja. Kod bibliografskog se opisa građe nismo strogo držali pravila koja zahtijeva bibliotekarska struka, već smo ga prilagodili katalogu.

Ova izložba je bila samo jedan od mogućih prikaza vrijednosti i značaja knjižnica na ovom području. Samo smo nastavili upoznavanje javnosti s blagom koje ga okružuje i koje opet čeka da nekom budućom izložbom, putem neke druge teme bude prikazano javnosti.

Jasna Milički

KNJIŽNO BLAGO ZA MLADE

Kako današnjim generacijama približiti izložbu knjiga? Knjige već dugo uopće nisu popularne, niti materijalna sredstva, niti oprema knjižnica i običnih udruga ne dopuštaju eksperimentiranje u pogledu ekskluzivnog likovnog rješenja pa što nam onda preostaje? U tako teškoj situaciji preostaje nam jedino istina. Istinu, pak, dječje duše, kada se do njih dopre, još uvijek prepoznaju. A istina o kojoj govorimo kada je riječ o izložbi Knjižno blago Hrvatskoga zagorja jest činjenica da knjiga ipak ima čudesnu moć.

Knjiga je predmet s osobnom poviješću, knjiga je plod nečijeg intelektualnog napora, knjiga je projekt u čijem izdanju sudjeluje ekipa ljudi, knjiga je umjetničko djelo, knjiga je izvor informacija, knjiga je lijek za dušu, knjiga je umjetnina, knjiga je vrijednost, knjiga je blago, knjiga je dokaz položaja u društvu, knjiga čuva uspomenu na svog autora ili čak vlasnika dugo nakon njegove smrti, knjige se čuvaju od zaborava i nestanka u knjižnicama...Sve su to poruke koje smo željeli našim učenicima prenijeti kada smo ih pozvali da posjete izložbu u dvorcu Stubički Golubovec. Željeli smo ih osvijestiti o postojanju bogate kulturne baštine u njihovoj neposrednoj blizini, pa čak i u njihovoj gradskoj ili školskoj knjižnici. Vjerujem, nitko se neće uvrijediti ako kažem da smo željeli da djeca mogu reći kako nisu baš sve najvrednije stvari koje oni idu pogledati smještene u Zagrebu ili nekom drugom centru. Željeli smo rasplamsati i taj lokalpatriotski osjećaj, zašto ne? Kako izgledaju uživo knjige o kojima se uči na satu povijesti jezika? Što se čitalo u Zagorju prije 400, 300, 200, 100 godina? Tko je imao privilegij čitati, pisati? Sve su to zanimljivi podaci i u jednom preglednom odabiru kakav je napravljen u ovoj izložbi mogu se usvojiti. Ponosimo se svime što su zagorske knjižnice pokazale.

Najstarija knjižna građa, 6 inkunabula koje se čuvaju u zagorskim franjevačkim samostanima u Klanjcu i Krapini, nije fizički prisutna na izložbi, ali je gospođa Danica Pelko pripremila prezentaciju o njoj i prikazala je na posterima. Nakon što se pogleda prezentacija, kustosica zbirke Kajkaviana gospođa Vlasta Horvatić-Gmaz vodi učenike na samu izložbu. Izložba nije zamišljena kao sveobuhvatni pregled već kao izbor najatraktivnijih primjeraka koje su knjižnice predložile. Zapravo se na ovoj izložbi po prvi put javnosti nudi izbor iz

građe samostanskih i župnih knjižnica, privatnih knjižnica te zaštićenih fondova gradskih i školskih knjižnica. Iz zbirke Društva Kajkaviana, koja je naša najveća zbirka kajkavske građe, izložena su samo djela na latinskom jeziku koja nisu dio stalnog postava tako da je i taj dio bio atraktivan javnosti. Učenicima se pak nudi doista drugačiji sat hrvatskog jezika, povijesti i likovne kulture. Započinjemo u 16. stoljeću s knjigom koja je po svom nastanku vrlo blizu inkunabulama. To je *Misale fratrum heremitaie Ordinis divi Pauli*, iz 1506. g. u kojoj se uz tiskani knjižni blok nalazi i nekoliko listova pergamene s ispisanim notnim zapisima. Na samom početku 16. stoljeća nastalo je djelo Jakobusa de Voragine *Sermones de sanctis* iz 1516. Osobiti je doživljaj vidjeti prva izdanja dvaju važnih povijesnih djela: *Memoriae regnum et banorum* Jurja Rattkaya iz 1652. i *Historiarum de rebus Ungaricis* Nikole Istvanffyja iz 1622., poznati Mikaljin rječnik *Blago jezika slovinskog* iz 1649., prvu slovensku gramatiku Adama Bohoriča iz 1584. ili Valvasorovo remek djelo tiskarstva *Die Ehre des Herzogthums Crain*. Nastaviti bismo mogli i dalje, ali o vrijednosti izložene građe najbolje svjedoči katalog izložbe.

Nakon najstarijih predstavili smo najvažnija djela starije kajkavske književnosti koja se nalaze u fondovima zagorskih knjižnica. Predstavljene su knjižnice i književna produkcija zagorskog plemstva, a svakako da je poseban doživljaj vidjeti prva izdanja svih djela Ksavera Šandora Gjalskog i Janka Leskovara ili osobno potpisan propagandni letak kojim je Gjalski pozivao svoje potencijalne kupce na pretplatu. Izložba završava s djelima zagorskih književnika, znanstvenika i publicista koja se već rjeđe mogu vidjeti i u antikvarijatima, a tiskana su tijekom pedesetih i šezdesetih godina dvadesetog stoljeća.

Izložbu Knjižno blago Hrvatskog zagorja pripremali su zaljubljenici u knjige i za nas one uvijek imaju svoje priče koje smo mi spremni s puno pažnje i ljubavi otkrivati, oslušivati pa ako učenici samo osjete tu našu predanost, koju čak mogu ocijeniti kao staromodnu, čudnu, njima neshvatljivu, ipak će je zapamtiti i možda u nekom drugom životnom razdoblju i sami krenuti tom stazom.

Točan podatak o broju učenika koji su izložbu vidjeli nemamo, jer su posjeti još u tijeku. Kako je izložba bila otvorena u zimskom periodu, tek se sada javljaju škole koje bi željele posjetiti dvorac Stubički Golubovec. Možemo samo reći da ih je za sada bilo iz trećine zagorskih škola. Kreativne radionice ne izvode se u dvorcu, jer nema uvjeta, ali učitelji dobivaju materijale ili sami oblikuju načine na koje učenici izražavaju svoju reakciju, refleksiju, doživljaj izložbe. Radovi već stižu i bit će to prilika za novu izložbu u dvorcu Stubički Golubovec.

Prilog:

NASTAVNI LISTIĆ ZA LIJEVU I DESNU STRANU MOZGA

Lijevo:

- Knjižno blago Hrvatskoga zagorja je:
 - Dokumentarna emisija
 - Knjiga
 - Izložba
- Ima li nešto o tome na internetu? Zapiši adresu stranice.
- Na izložbi su izložene knjige koje su u vlasništvu (više je točnih odgovora):
 - samostana
 - gradskih knjižnica
 - župnih knjižnica
 - privatnih knjižnica

- e. društva Kajkaviana
 - f. školskih knjižnica
4. Najstarije knjige zovu se _____ i čuvaju se u samostanima u Klanjcu i Krapini

Desno:

1. Napravi svoj *ex libris*.
2. Napiši sastavak na temu *Čujem šapat požutjelih stranica*.
3. Na svoj način oblikuj što ti se najviše dopalo i što će ti ostati u sjećanju.

Ines Krušelj-Vidas

Grafičko rješenje
Knjige Stjepana
Ortnera *Povijest
Krapine*

Ex libris BARUN VRANYCZANI

Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb

Hrvatski zavod za knjižničarstvo

Veronika Čelić-Tica, prof.

Savjetnica za školske knjižnice

vcelic@nsk.hr

Školska knjižnica i građa lagana za čitanje

U suvremenim knjižnično-informacijskim središtima (školskim knjižnicama) potrebno je poboljšati kvalitetu usluge kako bi svojom knjižnom i neknjižnom građom, prilagođenim prostorom i opremom te informacijskom tehnologijom to postala mjesta igre, učenja i obrazovanja.

Od osobite je važnosti da školski knjižničar bude upoznat s problemima disleksije, isto tako s građom prilagođenom za sve čitalačke razine. Knjižnica bi trebala osigurati poseban prostor u kojem bi osobama s teškoćama čitanja bila dostupna sva građa lagana za čitanje. Bogato ilustrirane knjige, zvučne knjige, također bi sačinjavale dio zbirke za onu djecu koja nemaju usavršene čitalačke vještine.

IFLA-ine smjernice za knjižnične službe i usluge za osobe s disleksijom važan su čimbenik u procesu osuvremenjivanja rada školskih knjižnica. U smjernicama knjižničar se određuje kao "osobni stručnjak" koji poznaje teškoće čitanja te zna preporučiti primjerenu građu laganu za čitanje. U suradnji s logopedom knjižničar može provoditi programe logo - biblioterapije koji mogu obuhvaćati igre vizualnog slaganja oblika, vježbe uvođenja pojma slova, dramatizaciju određenog teksta, oblikovanje i učenje abecede i osvješčivanje orijentacije u prostoru. Iskustvo logopeda koji rade sa školskom djecom pokazalo je da upotrebom knjiga koje sadržajem, dizajnom i ilustracijama privlače pažnju osoba s poteškoćama u čitanju i pisanju dolazi do brzih pozitivnih pomaka u usvajanju jezika i pisma.

2. Građa lagana za čitanje

Hrvatsko knjižničarsko društvo prijevodom Smjernica za građu laganu za čitanje nastavlja iznimno vrijedan proces prevođenja i prilagođavanja dijela stručne literature usmjerene na pomoć osobama s poteškoćama u čitanju i pisanju.

Smjernice nam daju pravila stvaranja takve građe kroz spoznaju onih koji su prilagođavali i sami pisali „lagano za čitanje”. Iako nema čarobne formule kako u kojem jeziku odrediti što je „lagano za čitanje”, Smjernice daju jasna pravila koja se moraju slijediti, a da bi se postigla obilježja građe lagane za čitanje. Pravila su okvir u kojem bi se morao naći svaki autor, koji bi se prihvatio pisanja u toj formi.

Nažalost, u Hrvatskoj još ne postoji nakladnički program koji bi pratio tu problematiku. To bi bio zaseban program na kojem bi trebali raditi zajednički logopedi, defektolozi, knjižničari, profesori i nakladnici. Jasno da je za to potrebna i zakonodavna podloga u kojoj bi nakladnici, autori i potencijani korisnici vidjeli svoju korist.

Svojevrсна zapostavljenost ove problematike u nakladničkim programima pojačava vrijednost svakoga novoga teksta vezanoga uz poteškoće u čitanju i pisanju. Stoga se temeljem Smjernica za građu laganu za čitanje organiziraju radionice u okviru CSSU-a Nacionalne i sveučilišne knjižnice pod nazivom „Pravo na razvoj pismenosti: građa lagana za čitanje i logo-biblioterapija”. U njima stručnjaci spomenutih profesija nastoje educirati knjižničare, profesore, ali i roditelje kako prepoznati disleksiju kao specifičnu teškoću učenja, kako prevladati zablude i pogrešna tumačenja, kako pomoći svima onima s poteškoćama čitanja i pisana u pravcu poboljšanja kvalitete života.

RADIONICA : GRAĐA LAGANA ZA ČITANJE I LOGO-BIBLIOTERAPIJA

Mjesto održavanja : XIX. Proljetna škola u Šibeniku

Radionicu pripremile :

- savjetnica za školske knjižnice, Veronika Čelić-Tica, prof., NSK
- logopedinja Željka Butorac, prof., OŠ M. Držića, Zagreb

Građa lagana za čitanje

Cilj:

Upoznati sudionike radionice sa Smjernicama za građu laganu za čitanje, Uputama za preradbu građe lagane za čitanje za osobe s disleksijom. Raditi u grupama na preradbi tekstova iz školske lektire i dnevnog tiska.

Način rada:

Rad u grupama

Trajanje radionice: 70 min.

Tijek radionice:

1. Uvodni dio

- a) Predstavljanje sudionika
 - b) Najava teme i tijeka radionice
- Školska knjižnica kao pomoć osobama s poteškoćama u čitanju i pisanju (Veronika Čelić-Tica, prof., savjetnica za školske knjižnice NSK)
Upute za preradbu građe lagane za čitanje za osobe s disleksijom (pripremila logopedinja Željka Butorac, OŠ Marin Držić)

Primjer jednog teksta.

Oscar Wilde - Sretni princ i druge bajke, za 6. razred osnovne škole
Infantin rođendan (prijevod Iso Velikanović);
Infantkinjin rođendan (prijevod Luko Paljetak)

Tema odlomka:

Sjeća se izgleda djevojke,
njezinih zaruka,
vjenčanja,
njegove «bezumne» ljubavi prema njoj,
njezine smrti.

Predloženo vrijeme: 20 min.

2. Središnji dio

- a) Podjela sudionika po grupama
- b) Podjela tekstova koje će se prerađivati i pribora za rad.
- c) Svaka grupa dobiva isti tekst i radi se na tekstu po grupama.
- d) Tijekom rada na tekstu projiciraju se upute za preradbu teksta.

Upute za rad:

- potrebno je tekst letimice pročitati
- uočiti problematiku teksta
- izabrati glavnu informaciju i preoblikovati je na jezik razumljiv osobama s disleksijom
- izabrati ritam rečeničnog iskaza, izgled teksta, font i dr.

Pri tome treba imati na umu da osobe s disleksijom misle slikama, a ne riječima.

Predloženo vrijeme: 20 min.

3. Čitanje prerađenih tekstova i razgovor o problemima na koje su nailazili sudionici radionice tijekom preradbe teksta. Evaluacija radionice.

Grupe će pročitati prerađeni tekst i objasniti:

- Jesu li dobili dovoljno informacija za rad?
- Kako je tekao proces preradbe teksta?
- Gdje su nailazili na probleme?
- Jesu li oštetili informaciju ili stil pisca postupkom preradbe?

Predloženo vrijeme: 20 min.

4. Zaključni dio. Ispunjavanje evaluacijskog upitnika.

Donošenje zajedničkih prijedloga o radu na građi laganoj za čitanje.
Ispunjavanje evaluacijskog upitnika o stavovima sudionika radionice.

Predloženo vrijeme: 10 min.

Radionicu vodila : Veronika Čelić – Tica, prof.

Literatura :

1. Nielsen, Gyda Skat; Birgitta Irval. Smjernice za knjižnične službe i usluge za osobe s disleksijom. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
2. Saetre, Tove Pemmer; Glenys Willars. IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
3. Standard za školske knjižnice, Zagreb: Narodne novine, broj 34/2000.
4. Tronbacke, Bror Ingemar. Smjernice za građu laganu za čitanje. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005.

Očuvanje hrvatske kulturne baštine i primjena novih tehnologija u radu školske knjižnice

Katarina Mudrovčić Hadrović, prof.

II. gimnazija, Zagreb

Uvod

U posljednjih desetak godina razvojem i sve širom uporabom interneta uočljiva je tendencija predstavljanja istraživačkih rezultata iz svih područja primjenom tog novog medija. Tiskanje velikog broja tekstova koji nastaju kao rezultat raznih istraživačkih projekata postaje nepraktično zbog njihove nedostupnosti široj javnosti i sve većeg nedostatka prostora za pohranu. Novi standardi preporučuju da svaka odgojno-obrazovna institucija izrađuje vlastite internetske sadržaje kojima bi trebala pružati informacije o svojoj djelatnosti. Sve više škola i školskih knjižnica ima svoje internetske stranice na kojima se prezentiraju zbivanja u školi i knjižnici (tekuće obavijesti, kulturni događaji). Internetske stranice škola tako postaju mjesta na kojima se mogu predstaviti radovi učenika iz svih predmeta i svih izvannastavnih aktivnosti. Iskustvo je pokazalo da učenici vole na internetu pratiti događanja u školi jer je to medij koji im je blizak i kojeg dobro poznaju.

Kako učenicima približiti hrvatsku kulturnu baštinu?

Svakodnevno smo suočeni s devastacijom ili pokušajima devastacije baštine, te općenito nemarnog odnosa prema baštini čije posljedice danas vidimo u nestanku ili neprepoznatljivosti raznih kulturnih vrijednosti, dvoraca, parkova, knjiga. Postavila sam si pitanje kako učenicima približiti hrvatsku kulturnu baštinu? Klasična predavanja i odlasci u muzeje učenicima obično nisu dovoljno atraktivni, stoga se uključivanje učenika u proces aktivnog, samostalnog rada nametnulo samo po sebi.

U našem slučaju približavanje hrvatske kulturne baštine učenicima provodi se pod okriljem povijesne grupe čije se *stožer* nalazi u knjižnici. Cilj našeg djelovanja je upoznavanje i popularizacija hrvatske kulturne baštine koja, u najvećem broju slučajeva, zaboravljena egzistira u našoj neposrednoj blizini, te njezina prezentacija učenicima i profesorima naše škole i svim posjetiteljima naših internetskih stranica. Učenici II. gimnazije posjeduju dobro predznanje i veliku motiviranost za usvajanje novih znanja, pa je novi oblik rada dočekan s odobravanjem. Svake godine odabiremo jedan projekt kojemu je cilj predstaviti neki nepoznati (ili nedovoljno poznati) dio hrvatske baštine. Većina našeg rada se odvija u knjižnici uz povremene izlaske na teren (odlasci u druge knjižnice, muzeje, lokalitete).

Baštinu otkrivamo kroz izradu samostalnih istraživačkih radova i terensku nastavu koja je među učenicima omiljena zbog učenja u opuštenoj atmosferi i, naravno, mogućnosti druženja. Prije početka svakog istraživanja provodimo anketu da bismo doznali koliko je poznata tematika koju namjeravamo proučavati. Predmet svog interesa uvijek nastojimo obuhvatiti interdisciplinarno. Kroz izradu svojih istraživačkih radova učenici uče samostalno se koristiti raznim izvorima znanja: priručnicima, periodikom, bibliografijama, literaturom, povijesnim izvorima, te ciljano pretraživati informacije na internetu. Profesor usmjerava učenike u radu te određuje opseg i dubinu proučavanja zadane problematike. Učenici kroz prikupljanje podataka uče selektirati informacije i razvijaju kritičko mišljenje. Kad su prikupljeni svi podaci, učenici pristupaju organizaciji pronađenih sadržaja. Time završava jedan dio rada u knjižnici i slijedi izlazak na teren.

Mogućnosti koje nudi terenska nastava gotovo su neiscrpne, a njezin najvažniji segment je praktična primjena usvojenih znanja. Na terenskoj nastavi snimamo i fotografiramo stanje lokaliteta i anketiramo ljude koji žive u njegovoj blizini da bismo dobili što jasniju sliku (metoda usmene povijesti). Većina terenske nastave koja se provodi vezana je uz potrebe projekta na kojem se radi. S obzirom na to da učenici terensku nastavu doživljavaju kao svojevrsnu nagradu za svoj rad, nastojimo posjetiti mjesta i događanja koja nisu izravno vezani uz projekt, a zanimaju učenike. Nova znanja i iskustva koja su učenici tako stekli, velika su motivacija u daljnjem radu učenicima i profesoru.

Rezultate istraživanja učenici predstavljaju kroz postavljanje izložbi u knjižnici, koje su obično popraćene multimedijским zapisima koji su nastali na terenu (prikazi fotografskih i video zapisa učenika). Završna faza projekta je prezentacija istraživačkih rezultata kroz primjenu informacijskih tehnologija; izrada PowerPoint prezentacija koje se predstavljaju u knjižnici u okviru satova povijesti ili razredne zajednice, te izrada internetskih stranica projekta u programu Microsoft FrontPage. Sve ove aktivnosti osim stručnog znanja zahtijevaju tehničku osposobljenost voditelja i poznavanje informacijskih tehnologija. U tome veliku ulogu ima kontinuirano stručno usavršavanje budući da se u svijetu informacijskih tehnologija stvari vrlo brzo mijenjaju. U ovom segmentu je posebno važan i timski rad s profesorom informatike. Za uspješnu izradu projekta nužna je stalna i dobra komunikacija između učenika i njihovog profesora. Kao najvažniju odgojno-obrazovnu zadaću kroz sve etape rada nastojim kod učenika, kroz upoznavanje baštine, pobuditi osjećaj ljubavi i odgovornosti prema naslijeđenim kulturnim dobrima, te konstantno promovirati knjižnicu kao mjesto za ugodan i kreativan rad.

Projekt Bisag

Školske godine 2005./06. proučavali smo dvorac Bisag. Dvorac Bisag ima dugu i bogatu povijest, a nalazi se 10 km sjeverno od Zeline u pravcu Varaždina. Iako nije točno utvrđeno kada je izgrađen, smatra se da je postojao već sredinom 14. stoljeća. Dvorac je bio dom mnogim hrvatskim velikaškim obiteljima, među ostalima Zrinskima, Patačićima i na kraju Draškovićima. U njemu je jedno vrijeme živio i veliki hrvatski književnik Milan Begović. U dvorcu je nastala njegova *Giga Barićeva* i libreto za operu *Ero s onoga svijeta*. Dvorac Bisag se danas nalazi u neprepoznatljivom stanju i zahtijeva što hitniju obnovu prije nego se i preostali ostaci uruše.

Ciljevi projekta

- Upoznati učenike i profesore II. gimnazije s prošlošću dvorca Bisag.
- Promidžba knjižnice kao ugodnog mjesta za rad i poticanje kreativnosti.

Odgojno obrazovne zadaće

- Osposobiti učenike za samostalno pronalaženje i korištenje svih izvora informacija.
- Usvojiti metode povijesnog istraživanja i prikupljanja podataka.
- Razvijati primjenu informacijskih tehnologija.
- Poticati stvaranje suradničkog odnosa i timskog rada.
- Poticati radoznalost i istraživački duh učenika.
- Razvijati ljubav i osjećaj odgovornosti za kulturnu baštinu.

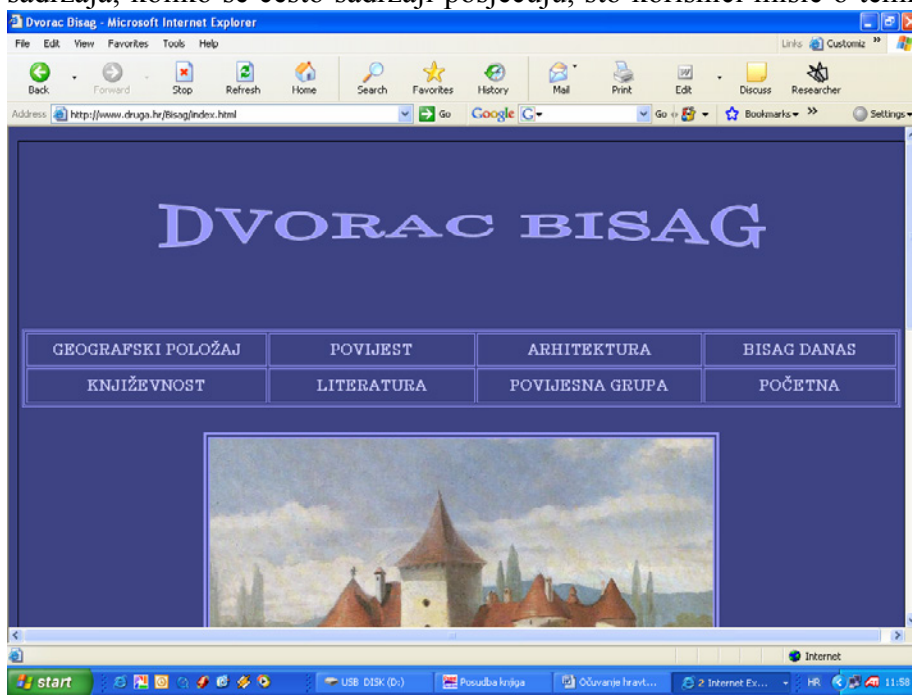
Provedba projekta

- Odabir teme i definiranje zadataka. Zadaće unutar projekta rasporedili smo prema osobnim interesima.
- Prije početka istraživanja proveli smo anketu kako bismo saznali koliko su učenici naše škole upoznati s predmetom istraživanja. Anketa je pokazala da 78% učenika nikad nije čulo za dvorac Bisag.
- Imenovanje suradnika unutar i izvan škole - timski rad s kolegama iz latinskog jezika (iščitavanje latinskih natpisa), informatike (pomoć u izradi internetskih stranica), geografije, hrvatskog jezika (lektura), likovne umjetnosti; povezivanje s institucijama (Muzej Zelina), knjižnicama (nabava literature koje nema u školskoj knjižnici).

- Istraživački rad – prikupljanje podataka o dvorcu kroz sve dostupne izvore, literaturu, internet uz poticanje interdisciplinarnosti u istraživanju.
- Terenska nastava - posjet lokalitetu, snimanje stanja na terenu, stvaranje fotografskih i video zapisa.
- Sintetiziranje pronađenih sadržaja u svrhu dobivanja cjelovite slike o dvorcu.
- Preoblikovanje dobivenih informacija: 1) Postavljanje izložbe u školskoj knjižnici.
2) Izrada PowerPoint prezentacija za predstavljanje projekta učenicima na satovima povijesti i razredne zajednice.
3) Izrada internetskih stranica, rad u programu Microsoft FrontPage. Rezultati projekta su objavljeni na stranicama povijesne grupe II. gimnazije, <http://www.druga.hr/Bisag/povijesna.htm>. Projekt Bisag ima glavni izbornik koji je podijeljen na nekoliko podizbornika. To su podizbornici o geografskom položaju, povijesti, arhitekturi, književnosti, korištenoj literaturi, fotogalerija izgleda dvorca danas, te predstavljanje sudionika projekta. Na stranicama povijesne grupe objavljuju se gotovi projekti i prikazi drugih događanja (izleti, posjeti muzejima i sl.) koje želimo predstaviti ostalim učenicima naše škole i široj javnosti.

Zaključak

Internet je relativno nov, sveprisutan i nadasve utjecajan medij kroz koji se edukativni sadržaji mogu ponuditi učenicima i potaknuti njihovo zanimanje za određenu problematiku. Radovi prikazani na internetu učenicima su redovito zanimljiviji nego prezentacija istog sadržaja kroz predavanja u razredu ili knjižnici. Zahvaljujući otvorenosti i ogromnim mogućnostima interneta kao medija moguće je prikazati brojne edukativne sadržaje na način koji će privući pažnju učenika i zadržati je da ih pogledaju do kraja. Posebno zanimljiva za obrazovni sustav je mogućnost dobivanja izravne povratne informacije od korisnika takvih sadržaja; koliko se često sadržaji posjećuju, što korisnici misle o temi, dizajnu, uz postojanje

moćnosti aktivnog sudjelovanja u kreiranju stranica kao što su prijedlozi za nove teme i njihovo oblikovanje. Stvaranje i objava naših stranica posvećenih baštini pokazali su se dobrim načinom privlačenja pažnje učenika i ohrabрили su nas da nastavimo s ovakvim projektima i ubuduće, a knjižnica je prepoznata kao mjesto aktivnog korištenja informacijskih tehnologija kroz koje učenici na pristupačan i zabavan način stječu nova znanja o svojem kulturnom naslijeđu.

Literatura

1. Kyriacou, C. Temeljna nastavna umijeća. Zagreb, 1995.
2. Tomorad, M. Web stranice u povijesnim sadržajima i njihova primjena u nastavi povijesti. // Povijest u nastavi. 5(2005)

Kultura čitanja učenika viših razreda osnovne škole

istraživanje u Školskoj knjižnici Osnovne škole Ivana Kukuljevića Sakcinskog, Ivanec

Draženka Stančić, dipl. bibliotekar

OŠ Ivana Kukuljevića Sakcinskog, Ivanec

SAŽETAK

Čitaju li korisnici knjižnice u višim razredima OŠ s naporom ili zadovoljstvom i koliko to utječe na njihovo poimanje čitanja? Jesu li svjesni stupnja usvojenosti vještine čitanja, imaju li potrebu poboljšati tu vještinu? Znaju li kako to napraviti? Kako knjižničari mogu djelovati znajući sve to? To su pitanja na koja treba odgovoriti ovo istraživanje. Još će se jednom pokazati potreba za sustavnim promicanjem vještine čitanja, razrađenim marketingom školskih knjižnica u odnosu na njezine korisnike.

UVOD

Jedan od zadataka školske knjižnice u sklopu neposredne odgojno-obrazovne djelatnosti je razvijanje čitalačke sposobnosti učenika. Istraživanje fenomena kulture čitanja učenika viših razreda osnovne škole nastalo je iz potrebe prakse, radi boljeg upoznavanja s problemom – poimanjem čitanja skupine korisnika koji su u fazi razvoja u kojoj već počinju formirati svoje životne stavove, posebice stoga što ti učenici u neformalnim razgovorima koji su vođeni s njima o čitanju često govore kao o teškoj obavezi. Očito je da je uz takav stav upitno razvijanje čitalačkih sposobnosti učenika i da je potrebno utvrditi faktore koji su uzrokovali nastanak takvog mišljenja. Osim toga, posve je razvidno da HNOS zahtijeva puno više samostalnog rada učenika. Da bi samostalan rad bio kvalitetniji i time učenik uspješniji, potrebno je posjedovati visoko razvijenu vještinu čitanja.

CILJ ISTRAŽIVANJA

Utvrđiti kakvu kulturu čitanja njeguju učenici viših razreda OŠ Ivana Kukuljevića Sakcinskog, Ivanec kako bi knjižnica u budućnosti mogla proaktivnije djelovati vezano uz promociju čitanja bio je cilj ovog istraživanja.

ZADAĆE ISTRAŽIVANJA

- ☞ saznati kako korisnici doživljavaju fenomen čitanja radi utjecanja na njihovo poimanje čitanja budući da je promidžba čitanja jedna od važnih zadataka školske knjižnice
- ☞ saznati koji su to mogući faktori iz okoline koji su mogli utjecati na nepotpuno poimanje čitanja
- ☞ saznati koji su još mogući faktori vezani uz samosvijest ispitanika ili okolinu koji bi mogli utjecati na eventualnu drugačiju percepciju čitanja
- ☞ osvijestiti kroz ponuđena pitanja i odgovore neke elemente fenomena čitanja kao što su samostalan odabir čitanja - stav prema takvom čitanju, rješivi problemi s čitanjem, brojne nesvjesne primjene vještine čitanja
- ☞ osvijestiti pojam čitanja kroz viđenje čitanja s neformalno – edukacijske strane
- ☞ ustanoviti i u kojoj je mjeri školska knjižnica prilagođena potrebama svojih korisnika kako bi se jače osvijetlile problematične točke rada

OSNOVNE PRETPOSTAVKE

Prije provođenja istraživanja postavljeno je nekoliko hipoteza:

- 📍 U formalnom se sustavu obrazovanja izgubio uvid u multifunkcionalnost vještine čitanja i uživanje u aktu čitanja.

- ☉ Postoji više faktora koji utječu na poimanje čitanja i teško je samo nekom faktoru pridati utjecaj na nepovoljno poimanje čitanja.
- ☉ Vezano uz utjecaj faktora iz okoline na odnos prema čitanju - bliskost se u dobi ispitanika vezuje uz druge osobe nego do tada.
- ☉ Neki korisnici su svjesni stupnja ovladavanja vještinom čitanja, bilo da dobro čitaju pa vole čitati, bilo da lošije čitaju i to smatraju nečim što bi rado popravili, no ima ih i koji nisu svjesni stupnja ovladavanja vještinom čitanja niti načina na koji bi ju mogli poboljšati pa im je čitanje teška obaveza.
- ☉ Anketnim upitnikom koji osvješčuje pojam čitanja moguće je popularizirati čitanje.
- ☉ Potrebno je stalno preispitivati koliko školska knjižnica zadovoljava potrebe svojih korisnika – promidžbom čitanja moguće je povećati iskorištenost aktivnosti i sadržaja koji su u manjoj mjeri omiljeni u školskoj knjižnici.

METODA RADA

Istraživanje je temeljeno na anketnom upitniku od 28 pitanja koji je potom obrađen statističkom metodom obrade podataka i komparativnom analizom dobivenih podataka na deskriptivnoj razini. Učenici su mogli odgovarati na pitanja zaokruživanjem jednog ili više ponuđenih odgovora na pitanja zatvorenog tipa te dopisivanjem vlastitih odgovora na pitanja otvorenog tipa.

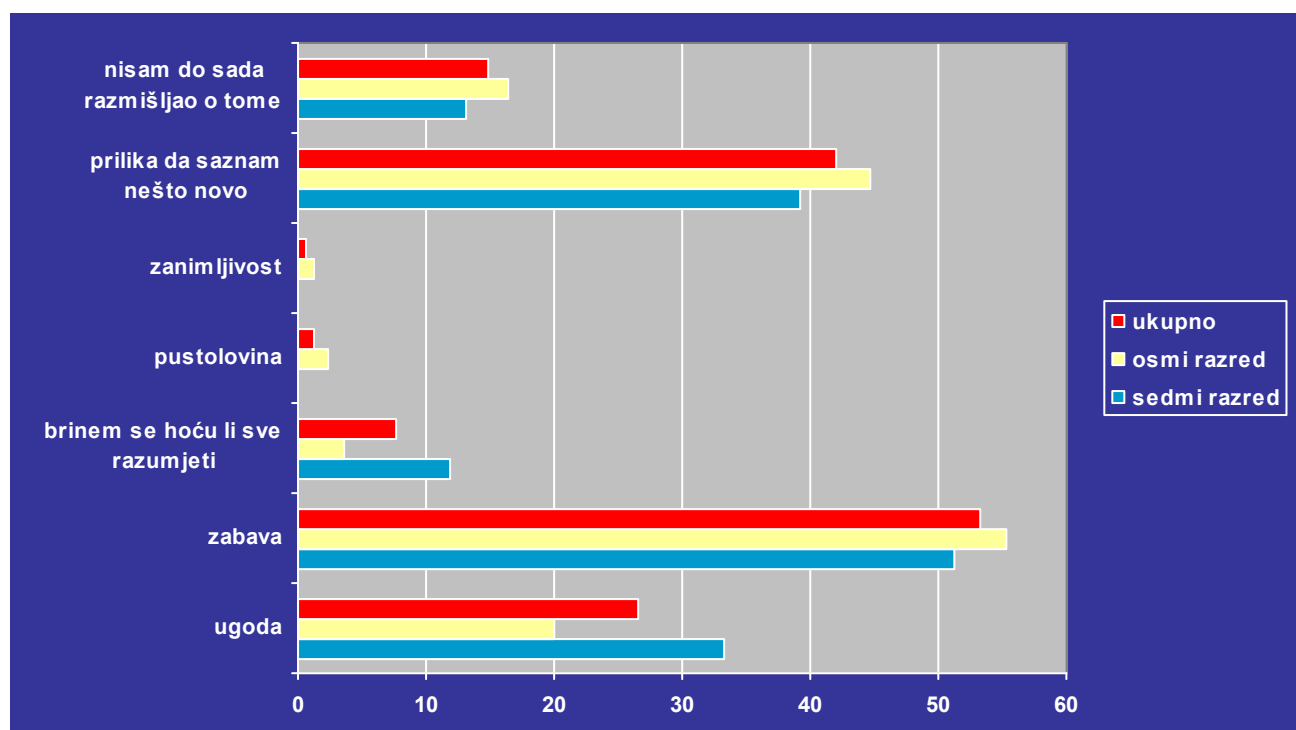
OPIS UZORKA

Uzorak koji je bio obuhvaćen istraživanjem činilo je 169 učenika 7. i 8. razreda, korisnika Knjižnice, od čega je 85 njih bilo muškoga spola, a 84 ženskoga. Pisanje ankete bilo je anonimno i dobrovoljno. Prije provedbe istraživanja testirano je osmero učenika – članova knjižničarske grupe.

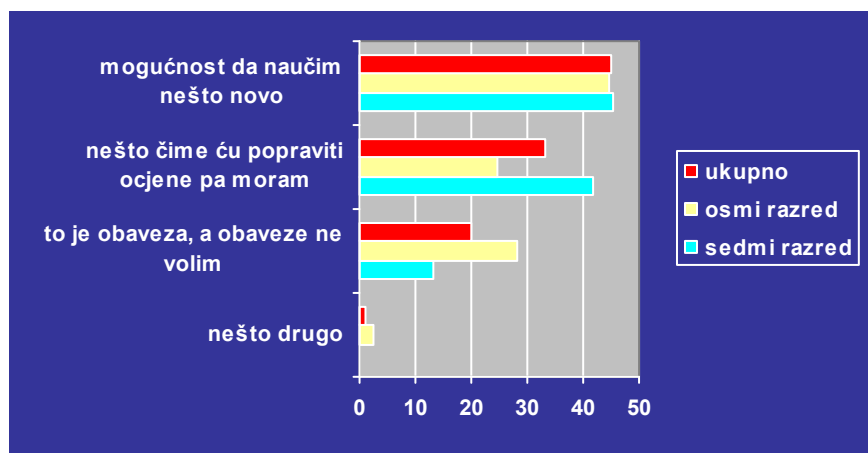
REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je pokazalo da ispitanici ne poimaju čitanje u svoj njegovoj kompleksnosti jer se 11 učenika izjasnilo da uopće ne čita, misleći na čitanje kao čitanje lektire ili čitanje radi učenja, a ne npr. čitanje anketnih pitanja u danom trenutku ili sl. Također ih čak 52,07% čitanje doživljava kao obavezu, a voli čitati 42,01%. 14,12% osmaša uočilo je da im se događa nesvjesno čitanje pri susretu s nekim tekstom za razliku od 9,52% sedmaša.

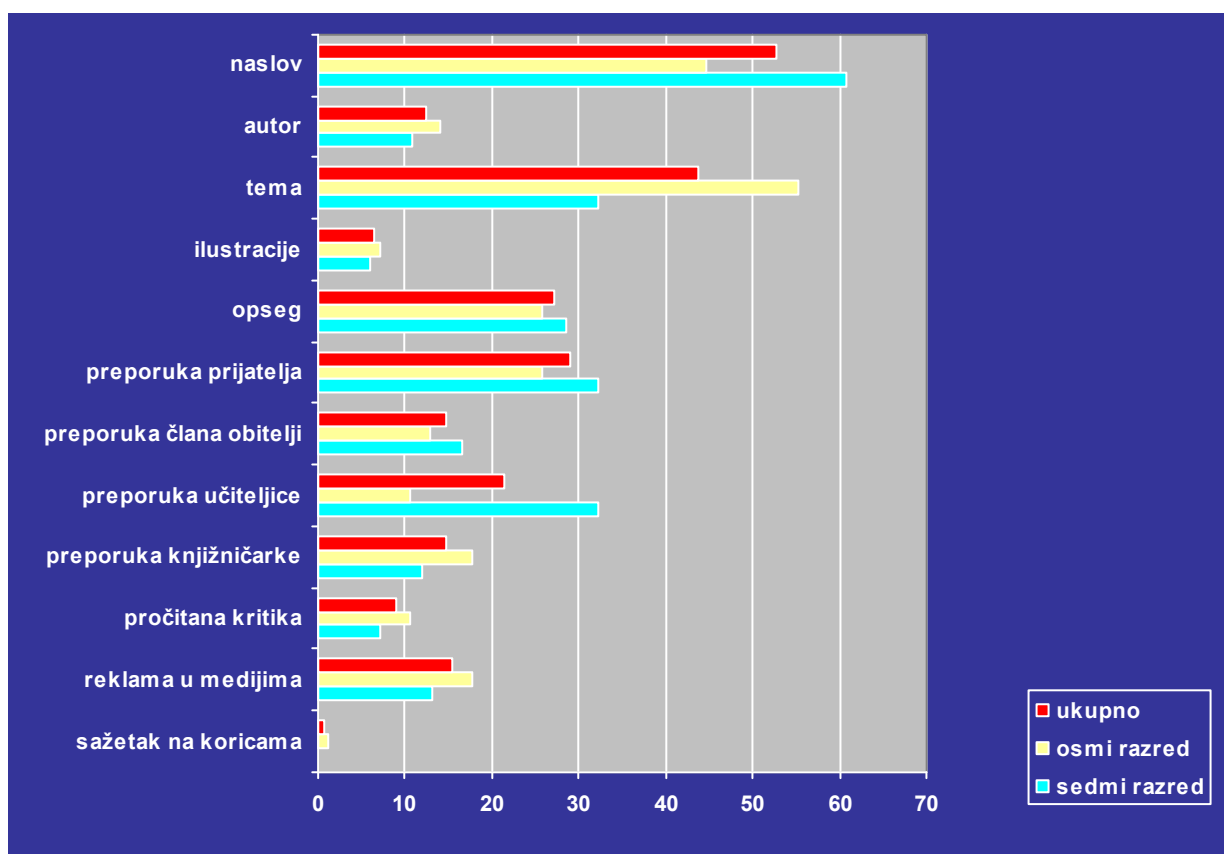
1. Očekivanja od čitanja na koje se sami odluče

2. Očekivanja od čitanja koje je obavezno

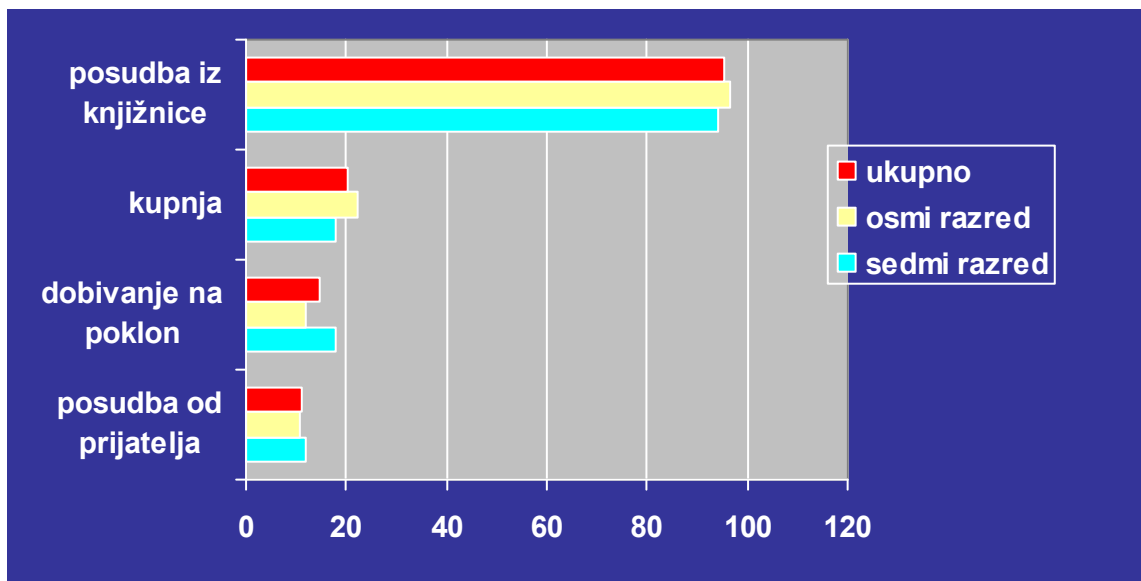
3. Faktor koji je bio odlučujući za odabir knjiga za čitanje

Primjetljivo je i da s okretanjem mladih od obitelji prema svojoj vršnjačkoj grupi pada utjecaj roditelja na percepciju čitanja, a raste utjecaj vršnjaka i suvremenih medija zbog toga što korisnici slobodno vrijeme češće provode uz njih nego ranije. Knjige koje ispitani učenici najčešće nalaze interesantnima su pustolovne tematike (37,28%). Iza njih slijede krimići s 21,89%, zatim one s likovima koji su u dobi učenika – 18,93%, slijede knjige znanstveno-fantastične tematike sa 16,57%, nakon njih knjige s ljubavnom tematikom – 15,38%. Mali su interes pokazali za djela poučne tematike – o dobrim djelima: 2,37%.

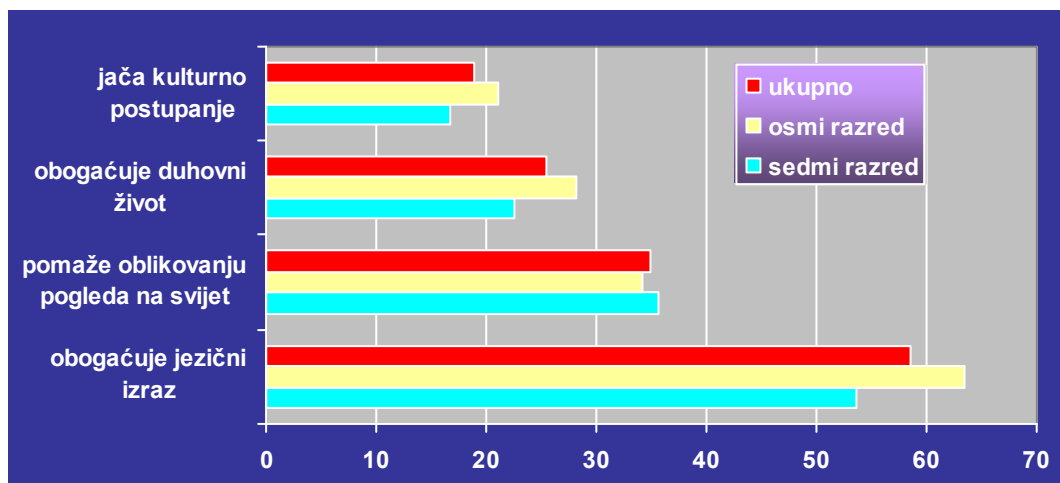
Istraživanje je ukazalo i na najpopularnije naslove. 23,67% ispitanika navelo je Harryja Pottera, 13,02% Divljeg konja, 11,24% Trojicu u Trnju, a 10,06% spomenulo je Koko u Parizu. Slijedi Strah u Ulici lipa s 8,28%, Starac i more, Vlak u snijegu i Smogovci s 7,69%, Čudnovate zgrade šegrta Hlapića s 7,10%, Eko eko i Mali princ s 6,51%, Romeo i Julija i Družba Pere Kvržice s 5,92%, Gospodar lopova s 4,73%, Bambi i Junaci Pavlove ulice i Kobno ljeto s 3,55% te Noć vještica, Bajka o ribaru i ribici i Sadako hoće živjeti s 2,96%. Naveli su još niz drugih naslova s manjim brojem glasova. Primjetljiv je utjecaj reklame i medija na stav o knjizi budući da najpopularniji naslov ima gotovo upola više glasova od sljedećega - drugog.

4. Dolazak do knjiga

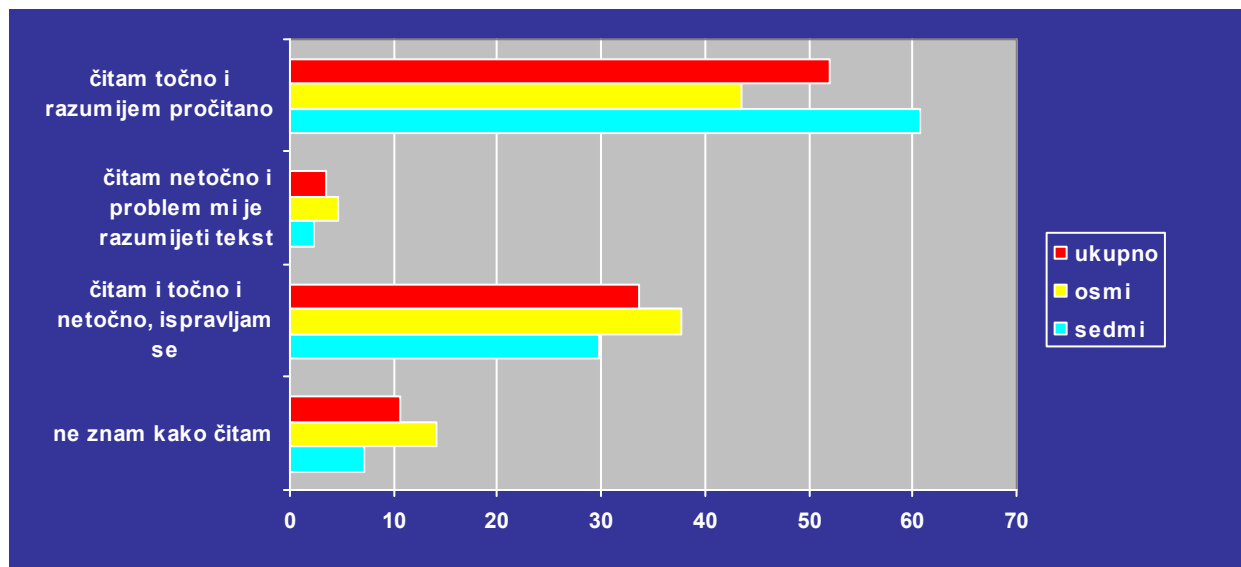
Novina u odnosu na dosadašnja istraživanja je podatak da korisnici nakon posudbe knjiga iz knjižnice dolaze do knjiga koje ih zanimaju kupovinom knjiga. Ovaj je podatak vjerojatno povezan s pojavom jeftinijih knjiga koje se mogu kupiti uz novine. Unatoč tome to je zanimljiv podatak jer je riječ o djeci koja su očito uvjerala svoje hranitelje da im kupe određeni naslov. 14,79% učenika dobilo je knjige na poklon, a 11,24% posudilo ih je od prijatelja radi čitanja.

5. Utjecaj čitanja na život ispitanika

Osim tih rezultata, sami su naveli da im čitanje omogućava zabavu, spoznaju i da ih smiruje. Dvoje učenika ne zna koji je utjecaj čitanja na njihov život, a dvoje smatra da nema nikakvog utjecaja. Jednom učeniku čitanje oduzima previše vremena.

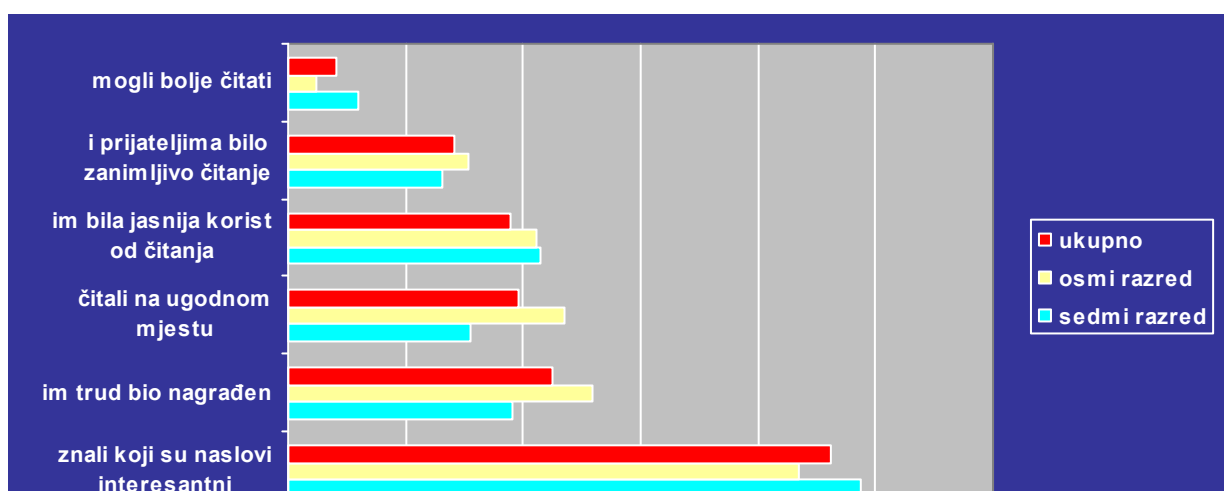
6. Samoevaluacija čitateljske sposobnosti

Nakon samoevaluacije učenicima je ponuđena mogućnost izražavanja osjećaja vezanog uz spoznaju o razvijenosti vještine čitanja. 53,25% učenika zadovoljno je stupnjem usvojenosti vještine, 4,3% nije zadovoljno, a 42,01% izjasnilo se da nije do sada razmišljalo o tome.

Učenici su pitani i vezano uz poboljšavanje načina na koji čitaju. 37,28% ispitanika izjasnilo se da nemaju potrebe za poboljšavanjem čitanja, 36,69% ispitanika ne želi poboljšavati svoje čitanje, 22,49% ispitanika ne zna bi li poboljšavalo svoje čitanje ili ne, a samo 3,55% njih se izjasnilo da bi rado poboljšalo svoje čitanje. Primjetljiva je u sedmih razreda manja nesigurnost oko poboljšavanja čitanja nego kod osmih razreda (19,05% : 25,88%), kao i veći postotak onih koji ne žele poboljšavati svoje čitanje u odnosu prema osmašima (40,48% : 32,94%). Slobodno vrijeme korisnici provode na najrazličitije načine. Hoće li dio tog vremena provesti u čitanju, ovisi o tome je li im čitanje postala navika u kojoj uživaju. Kod ispitanika to izgleda ovako: 10,06% ih čita redovito, 66,27% povremeno, a 23,67% ne čita u svoje slobodno vrijeme. Više osmaša nego sedmaša čita redovito (12,94% : 7,14%), dok povremeno čita više sedmaša nego osmaša (71,43% : 61,18%).

7. Knjige bi čitali više kad bi...

Čitanje je vještina koja nadilazi samo čitanje knjiga lijepe književnosti. Istraživanje je pokazalo i što su sve ispitanici čitali prošlih ljetnih praznika. Najčešće su čitali sms poruke, njih 69,82%, slijede časopisi za mlade s 57,40%, potom knjige s lektirnog popisa s 48,52 %, zatim zabavne teme tipa križaljki s 46,15%, nakon njih ostali časopisi i novine s 44,97%. Natpise i reklame čitalo je 43,79% ispitanika, slijede teme koje zanimaju mlade s 36,69%, nakon toga prijevode filmova – uspješno 32,54%, stripove 30,77%, upute za programiranje uređaja 29,59%, upute za instaliranje igrice 21,30%, mrežne stranice 20,12%, recepte za pripremu hrane 19,53%, auto-karte i upute na lijekovima i namirnicama 18,34%, chat-poruke 16,57%, prometne znakove 14,20%, knjige lijepe književnosti 13,02%, priče svojoj braći 10,65%, prijevode filmova – neuspješno 10,06%, vozne redove prometala 7,69%. Ispitanici su još naveli čitanje kriminalističkih knjiga, enciklopedija, knjiga o medicini, upute za sastavljanje ormara, psećih kućica, sve i svašta te ništa.

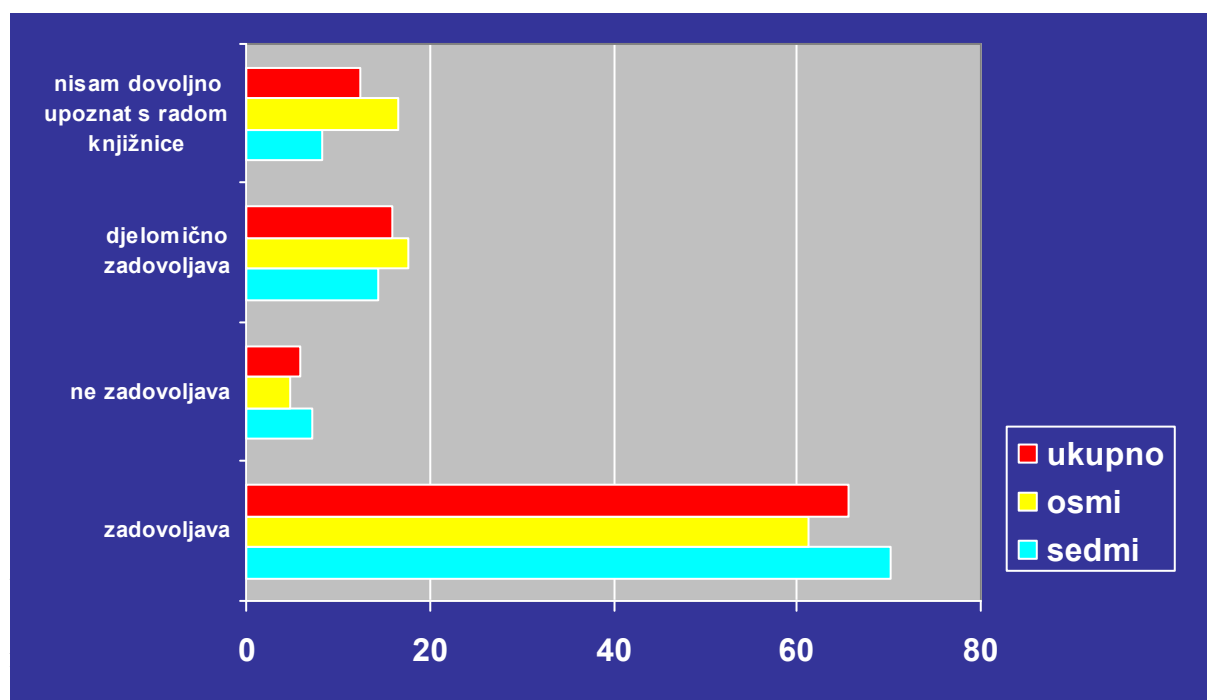
Nakon spoznavanja multifunkcionalnosti čitanja ispitanicima su ponuđeni rezime i potrebe poznavanja vještine čitanja. Da je čitanje vještina koja im pomaže da se brže i lakše snađu u životu odlučilo se 63,91% od svih ispitanika, a 13,61% njih misli da bi im dobro došlo još vježbanja vještine čitanja. 42,01% njih smatra da je čitanje potrebno i za korištenje suvremenih medija. Čitanje smatra nepotrebnom vještinom 7,10% ispitanika. Jedan ispitanik nije znao što bi zaključio, a jedan je bio zadovoljan svojom vještinom čitanja.

Istražen je i aktivan stav prema čitanju nakon evaluacije vještine čitanja. Od ukupnog broja ispitanika 37,87% njih zaključilo je da će idućih školskih praznika čitati više nego do sada, 47,93% smatra da će čitati kao i do sada, manje nego do sada čitat će 3,55% ispitanih, a 10,65% njih uopće neće čitati.

Istraživanjem se evaluirala i iskoristivost resursa školske knjižnice. 96,45% učenika sudjelovalo je na satovima izvedenim u školskoj knjižnici, 95,27% ih je gledalo film u školskoj knjižnici, 85,80% ih je posuđivalo knjige iz lektire 51,48% ih je sudjelovalo u izvannastavnim aktivnostima, 47,24% je provodilo slobodno vrijeme s prijateljima u školskoj knjižnici, 43,20% ih je čitalo časopise, 36,09% ih je čitalo knjige, 31,85% ih je pisalo domaće zadaće, 28,99% ih je igralo igrice na računalu, 28,40% ih je posuđivalo neku knjigu koja nije s popisa lektire, 21,30% je u knjižnici bilo radi razgovora s knjižničarkom, 19,53% ih je samo provodilo vrijeme u knjižnici, 17,16% ih je proučavalo znanstveno-popularnu literaturu ili sudjelovalo u radionicama, 16,57% ih je proučavalo stručnu literaturu ili pomagalo drugim učenicima u učenju, 15,98% ih je izrađivalo školske zadatke na računalu, 10,10% ih je igralo društvene igre.

Od ispitanika se tražilo i izjašnjavanje zadovoljava li školska knjižnica njihove potrebe. Rezultati su vidljivi u grafikonu 8.

8. Stupanj zadovoljavanja potreba korisnika knjižnice

Većina se primjedaba odnosi na nedostatak knjiga, zatim bi se željeli družiti uz čitanje, gledati više filmova, smeta ih zahtijevano pravilno ponašanje i radno vrijeme. Jedan učenik smatra da mu se nije pridalo dovoljno pažnje, jedan ne zna koje mu potrebe ne zadovoljava školska knjižnica, izražene su i dvije pohvale.

ZAKLJUČAK

Rezultati istraživanja provedenog u OŠ Ivana Kukuljevića Sakcinskog ukazuju na više činjenica. Učenici gotovo podjednako vole čitati kao što i čitanje doživljavaju kao obavezu. Kada čitaju, važno im je da se zabave i da saznaju nešto novo. Stariji učenici – osmaši rjeđe čitaju obavezne zadatke radi poboljšavanja ocjena i češće osjećaju otpor prema čitanju iz obveze. Odabir knjige uvjetuju prije svega naslov i tema, potom preporuka prijatelja i opseg knjige, zatim preporuke ostalih (učiteljica, knjižničarka, član obitelji), reklama, autor, kritika, ilustracije i sažetak.

Učenici uglavnom smatraju da im čitanje obogaćuje jezični izraz, polovica ih smatra da čitaju točno i razumiju pročitano, trećina ih je svjesna problema s čitanjem i trude se ponovno ispravno pročitati, nekolicina je svjesna da ne čitaju točno i stoga ne razumiju pročitano. Zanimljiv je podatak od 42,01% učenika koji do sada nisu razmišljali o tome jesu li zadovoljni stupnjem usvojenosti razine čitanja. Tvrdi da nemaju potrebu poboljšavati čitanje jer dobro čitaju ili ne žele poboljšavati svoju vještinu čitanja. Dobar dio njih ne zna bi li poboljšavao ili ne, nekolicina sigurnih da žele poboljšati vještinu čitanja. Najboljim načinom poboljšavanja čitanja smatraju više čitanja kod kuće, a interesantnim nalaze i čitanje u čitateljskom klubu i u društvu prijatelja. S prijateljima i najčešće razgovaraju o pročitanim knjigama.

Postoci redovitog i povremenog čitanja te nečitanja u slobodno vrijeme, posebice ovog posljednjeg, ukazuju na to da učenici pod čitanjem razumijevaju čitanje knjiga, a ne širu primjenu te vještine. Više bi čitali, tvrde oni, kad bi, prije svega, znali koji su naslovi interesantni. Podatak je iznimno značajan jer ukazuje na potrebu informiranja učenika o knjigama koje knjižnica posjeduje – očito važan element u promociji čitanja.

Može se zaključiti da je potrebno više raditi na osvješćivanju svih aspekata vještine čitanja - već je i kroz trećinsku odluku (iako deklarativnu) da više čita nakon provedene ankete (koja je imala i tu namjeru) to lako utvrditi, da utjecaj obitelji u ispitanika vezano uz vještinu čitanja u tom dobu opada, a raste utjecaj društva vršnjaka, da zanimljivi različiti sadržaji i zanimljive prezentacije tih sadržaja mogu približiti čitanje ispitaniku. Pri tome prednost treba dati suvremenim medijima koji su «in» unutar istražene populacije korisnika.

To je moguće ostvariti u knjižnici koja je medijski centar škole, onakva kakvom se zamišlja u suvremenim promišljanjima. Takva knjižnica treba bogati fond knjižne i neknjižne građe, sva suvremena pomagala, stručnjaka sposobnog provesti promociju čitanja u stvarnost, puno suradnički raspoloženih individua unutar i izvan škole. To je uvjet za mogući doprinos školske knjižnice promišljenoj sveobuhvatnoj popularizaciji čitanja i pismenosti koja našu zajednicu vode u društvo znanja.

Marketing i promidžba knjižnice i čitanja novi su pojmovi u knjižničnom poslovanju školskih knjižnica, prema ovom istraživanju i dobrodošli. Olakšavaju ispunjavanje knjižničnih zadaća i mogućnosti (od kojih je važna i promidžba čitanja) i time osiguravaju budućnost svih vrsta knjižnica. Korisnici-učenici zahvalan su korektiv, kao i njihova knjižnica – međuzavisnost je očita.

Ovo je istraživanje donekle drugačije od uobičajenih istraživanja jer je osim spoznavanja kulture čitanja korisnika knjižnice iz viših razreda, samim poticanjem razmišljanja o čitanju pri ispunjavanju upitnika imalo također ulogu promidžbe čitanja među korisnicima koji u toj dobi počinju formirati svoje stavove i kojima je kroz sudjelovanje u istraživanju dano do znanja da je njihovo mišljenje važno. Njime je moguće koristiti se u izradi smjernica za akcije promoviranja čitanja.

LITERATURA

1. Bettelheim, B.; Zelan, K. Čitanje i dijete. // Kako razvijati kulturu čitanja : zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1999. Str. 11 – 21.
2. Čitanje. // Zrno : časopis za obitelj, vrtić i školu. God. 5, br. 8/9(1994.), str. 43.
3. Galić, I. Čitanje – obveza ili zadovoljstvo? // Zbornik radova / 12. proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Crikvenica, 2000 ; [urednik izdanja Višnja Šeta]. [Zagreb] : Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske ; Rijeka : Prva sušačka hrvatska gimnazija, 2001. Str. 82 - 91.
4. IFLA/UNESCOv Manifest za školske knjižnice. // URL: <http://www.ifla.org/VII/s11/pubs/mani-sl.htm>. (16. 6. 2006.)
5. Kermek-Sredanović, M. Čitateljski interesi i osobitosti recepcije mladog čitatelja. // Zbornik radova / 5. proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Crikvenica 1993 ; [urednik izdanja Višnja Šeta]. [Zagreb] : Ministarstvo prosvjete, kulture i športa ; Rijeka : Zavod za školstvo Republike Hrvatske, Referada Rijeka : Prva sušačka hrvatska gimnazija, 1994. Str. 17 - 24.
6. Kleedorfer, J., M. Mayer, E.Tumpold. Čitati s voljom i razumom. Koprivnica : Hrvatsko čitateljsko društvo, 1998.
7. Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević, J. Školska knjižnica – korak dalje. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti : Altagama, 2004.
8. Pennac, D. Od korica do korica : uvod u čitanje i tajne lektire. Zagreb: Irida, 1996.
9. Sabolović-Krajina, D. Čitanje – sposobnost nužna u svim medijima. // Mladi i čitanje u multimedijalnom okruženju : zbornik radova / [uredila Ivanka Stričević]. Koprivnica : Hrvatsko čitateljsko društvo, 1999. Str. 5 - 6.
10. Sabolović-Krajina, D. Čitateljske navike tinejdžera u Hrvatskoj. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 36(1993), str. 59 - 66.

11. Sabolović-Krajina, D. Neki aspekti čitalačke kulture mladih. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 32(1989), str. 71 - 94.
12. Saetre, T. P.; Willars, G. IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
13. Težak, D. Utjecaji suvremenih medija na tematske i strukturne promjene u literaturi za mlade. // Mladi i čitanje u multimedijalnom okruženju : zbornik radova / [uredila Ivanka Stričević]. Koprivnica : Hrvatsko čitateljsko društvo, 1999. Str. 41 – 46.
14. Tibljaš, V. 11. pravo čitatelja: pravo na druženje. // Hrčak : glasilo Hrvatskoga čitateljskog društva. 20/21(2004), str. 12 - 13.

VELIKI JUBILEJ MALE KNJIŽNICE

Kako smo obilježili 70 godina rada “Hrvatske čitaonice sela Kuti”

Uvod

Pisati o “Hrvatskoj čitaonici sela Kuti” (u daljnjem tekstu Čitaonica) trebalo bi mi biti lako – konačno, toliko sam puta i pisala i izlagala na skupovima o našoj Čitaonici... Pa ipak, nije baš tako. Jer, uvijek se iznova pitam što bi *ovi* čitatelji o njoj željeli znati, po čemu se oni razlikuju od onih kojima sam se prije obraćala. Osim toga, nakon dugogodišnjeg istraživanja povijesti Čitaonice, toliko sam ušla u dubinu da se uvijek bojim mogućnosti da kažem previše ili premalo. A ni jedno ni drugo ne bi bilo dobro – premalo bi slušatelje i čitatelje ostavilo ravnodušnima, a previše bi ih “ugušilo” podacima. Stoga ću u ovom članku nastojati reći osnovne podatke o Čitaonici, a zatim i opisati kako smo proslavili njezinu 70. obljetnicu – ne bi li školski knjižničari dobili i sami poneku ideju o tome kako istraživati povijest kulturne ustanove, kako osmisliti njezinu aktivnost, kako volontirati i, konačno, kako organizirati i provesti obilježavanje jubilarne godišnjice djelovanja.

Kratka povijest “Hrvatske čitaonice sela Kuti”

Davne 1936. godine mještani goranskog sela Gornji Kuti, u općini Brod Moravice, odlučili su osnivanjem čitaonice s posudbenom knjižnicom zadovoljiti svoje potrebe za pisanom riječju. Inicijator ovoga projekta Antun Burić okupio je oko sebe petnaestero sumještana istomišljenika – Andriju Arbanasa, Matiju Arbanasa, Andriju Brajdića (Kuti 29), Andriju Brajdića (Kuti 36), Josipa Crnkovića, Vjekoslava Delača, Franju Golika, Ljudmilu Kavran, Nikolu Kavrana, Grgu Kruljca, Grgu Mancea, Slavka Mancea, Andriju Štajduhara, Nikolu Štefančića i Petra Žagara. Oni su 22. studenog 1936. održali osnivačku skupštinu na kojoj je osnovano Kulturno-prosvjetno društvo “Hrvatska čitaonica sela Kuti – Gorski kotar”.

Uz velike napore uspjeli su prebroditi materijalne i birokratske prepreke tijekom osnivanja te je Čitaonica već 1937. godine lijepo radila. Poslovala je u skladu sa zakonom, uvijek na demokratskim načelima i prema važećim knjižničarskim propisima, što je iznimna kvaliteta kad se zna da su je tijekom svih ovih godina vodili isključivo volonteri.

Cilj ustanove bio je i ostao prikupljati, čuvati i širiti knjige i tisak, organizirati kulturna zbivanja i unaprijediti život mještana čitavoga kraja pa su pri njoj djelovale dramska, tamburaška i šahovska sekcija. Danas Čitaonica dijeli zgradu s planinarskim društvom. (U vrijeme osnivanja u cijelom su Gorskom kotaru postojale, osim Čitaonice, još dvije knjižnice – u Delnicama i Brodu na Kupi, a danas je Čitaonica, uz knjižnicu osnovne škole, jedina knjižnica u brodmoravičkoj općini.)

Vlasti, koje su pokušale spriječiti njezino osnivanje, kao i mnoge njezine aktivnosti, kasnije su joj davale javna priznanja i novčane nagrade za kvalitetan rad – u Čitaonici su održavana predavanja, organizirano opismenjavanje za čitav brodmoravički kraj, organizirane su zabave s kvalitetnim kulturnim programom iz čijeg se prihoda Čitaonica financirala. Tijekom Drugog svjetskog rata u obližnjoj su šumi Lazica članovi Čitaonice sagradili i pokrenuli školu u kojoj su se djeca iz okolice nastavila školovati unatoč ratnim okolnostima. Time je tradicija školstva u brodmoravičkom kraju ostala neprekinuta i nakon što je u bombardiranju izgorjela zgrada osnovne škole.

Vrijednost je takvih postignuća još veća kad znamo da je Čitaonica često preseljavana. Tek je za 50. obljetnicu rada dobila svoj dom, a i danas se financira iz donacija. O Čitaonici se skrbe predsjednik, upravni i nadzorni odbor te knjižničar, ali, kad god to prilike zatraže, i čitavo selo Gornji Kuti, u kojem danas živi samo pedesetak stanovnika starije dobi.

Danas je Čitaonica registrirana kao udruga građana, ima 105 korisnika iz brodmoravičke općine, Hrvatske i inozemstva i više od 7000 knjiga, a čuva i bogatu pisanu dokumentaciju o svom radu. Unatoč svim teškoćama ujedinila je mještane oko plemenitog cilja, unaprijedila živote četiri generacije korisnika te postala općenarodnim dobrom i jedinstvenim kulturološkim fenomenom u hrvatskim razmjerima. Čitaonica stoga zavređuje da se s njom upozna čitava naša javnost i da joj se osigura veća društvena potpora.

Proslavom 70. godišnjice njezina djelovanja željeli smo postići upravo to – približiti njezin rad i postignuća što većem broju knjižničnih djelatnika i potencijalnih korisnika.

Proslava 70. obljetnice Čitaonice

Školski su knjižničari u približno istom položaju kao i volonteri kočke Čitaonice – imaju ograničenu samostalnost, financije i kadrove. Ukratko, moraju se snaći s onim što im je dano ili, ako su malo poduzetniji i okretniji, mogu i sami pribaviti sve što im je potrebno. Evo, kako smo to mi učinili.

Za početak morate znati što želite i koliko ste se spremni za to založiti. Tijekom rada mnoge će se ideje same iskristalizirati, neke će otpasti i vi ćete jasno vidjeti što još trebate učiniti da dođete do svoga cilja. Kvalitetan plan rada je nuždan jer vas čuva od zastranjivanja i štedi vaše vrijeme.

Kad nemate novaca (prihodi Čitaonice sastoje se od simbolične članarine i povremene novčane pomoći Općine Brod Moravice), a ipak želite raditi “velik projekt”, morate znati da je to moguće ostvariti samo ustrajnim i predanim radom zainteresiranih volontera. Ukoliko se sami ne želite angažirati ili ne možete naći suradnike (barem dvoje-troje koji su ozbiljno “zagrijani” za istu ideju), bilo bi bolje da odgodite projekt za povoljnije vrijeme ili sasvim odustanete od njega. Nama je samo maksimalno zalaganje grupice ljudi osiguralo uspjeh.

Budući da je zamisao o proslavi bila moja, članovi Čitaonice su me postavili na čelo Odbora za proslavu 70. obljetnice Čitaonice. Zdušno sam se prihvatila posla jer sam bila jako motivirana da istražim povijest Čitaonice, zatim da objavim knjigu o njoj i da, na kraju, potaknem ljude na proslavu obljetnice. Osjećala sam to kao svoj obol rodnome selu i svome djedu koji je bio jedan od osnivača Čitaonice. Osim toga, bila sam i jedini školovani knjižničar, pa sam znala kako jednostavno riješiti stručne probleme.

Oko sebe sam okupila skupinu zainteresiranih suradnika, od kojih je desetak poslije iznijelo projekt do kraja. Za goranske prilike (općina s najmanjim brojem stanovnika u Hrvatskoj, poluprazna sela, ostarjelo stanovništvo...) ljudi su ipak pokazali zavidan interes za suradnju. Volontiranje je oblik rada koji u Čitaonici u Gornjim Kutima, pa i čitavoj brodmoravičkoj općini, ima dugogodišnju tradiciju, osobito kad su u pitanju projekti iz područja kulture, te ga je prihvatio i naš Odbor.

Budući da sam se 2006. godine već petnaestak godina bavila istraživanjem povijesti Čitaonice, a na toj sam temi poslije i magistrirala na Odsjeku informacijskih znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, znala sam koje su njezine vrijednosti nedovoljno poznate, a zanimljive članstvu Čitaonice, drugim Goranima i stručnoj knjižničarskoj javnosti. Zato smo program manifestacije složili u skladu s njima.

U proljeće 2007. počeli smo s radnim sastancima. Ozračje je bilo ugodno, nazočni su ravnopravno i s uvažavanjem iznosili svoje ideje. Gotovo smo sve usvojili i unijeli u program proslave i plan rada. Nismo se kruto držali dogovorenog, već smo u hodu unosili preinake kad god je to bilo nužno. Glavni nam je kriterij bila kvaliteta. I sam hodogram zbivanja neprekidno se dopunjavao pa se svečanost obilježavanja 70. obljetnice rada Čitaonice u konačnici protegnula na gotovo dvije kalendarske godine.

Za toliko opširan projekt trebala nam je i veća novčana potpora. Bez pomoći Općine Brod Moravice, Primorsko-goranske županije i Osnovne škola Brod Moravice zasigurno ne bismo uspjeli.

Prva dva predavanja održana su u Čitaonici za mještane Gornjih Kuti. Na predavanjima su mještani animirani da se uključe u predstojeća događanja. Bila je to i prilika da se dogovorimo o mogućim nejasnoćama, razmotrimo prijedloge i pospješimo suradnju.

Za središnju smo proslavu obljetnice Čitaonice pripremili bogat kulturni program u koji su se aktivno uključili djelatnici i učenici OŠ Brod Moravice. To nije neobično jer su i jedni i drugi od osnivanja Čitaonice pa do danas njezini aktivni članovi. Proslava je održana 13. listopada 2007. upravo u školi. Za tu smo priliku pripremili predavanje Karmen Delač-Petković o povijesti Čitaonice, proglašenje pobjednika literarno-likovnog natječaja “Knjiga – moj najbolji prijatelj” za učenike goranskih osnovnih škola, izložbu likovnih radova slikara – amatera Ive Arbanasa te nastup učenika OŠ Brod Moravice i “Kočkih tamburaša”. Javnosti je predstavljena knjiga K. Delač-Petković “70 godina Hrvatske čitaonice sela Kuti” koju su u nakladi od 600 primjeraka izdale i financirale Općina Brod Moravice i “Hrvatska čitaonica sela Kuti”. Proslava je završila druženjem uz domjenak i tamburašku glazbu, a brojni su posjetitelji bili veoma zadovoljni.

O povijesti Čitaonice i brodmoravičkog kraja održano je desetak predavanja u Kutima, Rijeci i Zagrebu (predavači su bili mr. sc. Emil Crnković i mr. sc. Karmen Delač-Petković). Istaknula bih i predavanje na Proljetnoj školi školskih knjižničara Republike Hrvatske koje sam održala kolegama i kolegicama knjižničarima iz čitave Hrvatske. (Powerpoint prezentaciju s toga predavanja moguće je vidjeti na repozitoriju školskih knjižničara.) Održali smo i izložbu straničnika (bookmarkera) koje su izradili učenici brodmoravičke osnovne škole. Do kraja 2007. godine namjeravamo održati okrugli stol s književnikom Ivanom Brajdićem, rodom iz Kuti, te još dva predavanja za udruge Gorana u Rijeci i Zagrebu.

O svim sam zbivanjima vodila pisanu i fotodokumentaciju na temelju koje namjeravam pripremiti još jednu powerpoint prezentaciju – ovaj put kao izvještaj o proslavi 70. obljetnice za Godišnju skupštinu Čitaonice – iz koje će članstvo vidjeti što je sve učinjeno u našoj jubilarnoj godini. Time bismo i zaključili ovaj projekt.

O našim aktivnostima informirali smo javnost dnevnim i stručnim tiskom, radijom i televizijom. Dobar glas Čitaonice proširio se i zahvaljujući trima prestižnim nagradama koje je nedavno primila – povelji Općinskog vijeća Općine Brod Moravice povodom “70. godišnjice postojanja i neprekidnog djelovanja te razvoja kulture i očuvanja kulturne baštine”,

godišnjoj nagradi za najuspješniji projekt za 2006. godinu Zaklade dr. Ljerka Markić-Čučuković te nagradi Knjižničarskog društva Rijeka – povelji “Ivan Kostrenčić” za najbolji projekt u 2006. godini.

Zaključak

Sve nas uključene u ovaj projekt raduje što smo ostvarili gotovo sve što smo isplanirali, probili smo se u medije, što nije bilo lako, i upoznali s našim radom sve zainteresirane u Hrvatskoj. Dobili smo obilje pozitivnih reakcija za svoj rad – od posjeta skupina, obilnih darova u knjigama do priznanja na koja smo osobito ponosni.

Raduje nas suradnja s odraslima, a još više s učenicima OŠ Brod Moravice – budućim članovima naše Čitaonice. Ugodno smo iznenađeni i brojem posjetitelja naših manifestacija, čije je zadovoljstvo bilo naša najveća nagrada. Meni dodatno zadovoljstvo donosi spoznaja da je sve što je učinjeno u skladu s propisima knjižničarske struke.

U samo šest mjeseci razdijeljena je i rasprodana cjelokupna naklada naše knjižice o povijesti Čitaonice te smo je dotiskali u još 400 primjeraka. Rukopis velike monografije Čitaonice pod nazivom “Selo Gornji Kuti i njegova hrvatska čitaonica”, utemeljen na magistarskom radu Karmen Delač-Petković, donosi povijesni pregled rada Čitaonice od osnivanja do danas, ali i njezina utjecaja na cjelokupni kulturni život u brodmoravičkom kraju te, zapravo, predstavlja zavičajnu monografiju Gornjih Kuti i okolice. Monografija je dobila izvrsne recenzije, a njezinim tiskanjem (o čemu upravo pregovaramo) bit će ispunjen i posljednji naš cilj. Možemo, dakle, s ponosom napisati kako smo ostvarili sve naše važne ciljeve i time revitalizirali našu Čitaonicu. Vjerujemo da će ovaj projekt biti dobar uvod u naš sljedeći veliki cilj – zidanje nove zgrade za smještaj Čitaonice.

Naš je projekt pokazao kako se uz relativno skromna novčana sredstva, ali jaku motivaciju, mnogo dobre volje i mnogo rada može mnogo postići. Oni školski knjižničari, koji se odluče na takva zalaganja i na poslu, i izvan njega, mogu očekivati zapažene rezultate.

Srednjoškolci voditelji tečajeva računalnog opismenjavanja umirovljenika u Gradskoj knjižnici Zadar

Doroteja Kamber-Kontić, dipl. knjiž.
Gradska knjižnica Zadar

Sažetak: U izlaganju će se predstaviti tečajevi računalnog opismenjavanja u Gradskoj knjižnici Zadar koji kontinuirano traju 3 godine. U početku tečajeve su vodili djelatnici Knjižnice, a kasnije civilni ročnici. Zbog preraspodjele djelatnika Knjižnice na nove poslove (bibliobusna služba kao novost u Zadarskoj županiji) i smanjenja broja civilnih ročnika, predstaviti će se primjer suradnje Gradske knjižnice Zadar i Gimnazije Franje Petrića. Maloljetni učenici drugog razreda srednje matematičke škole Maja Krstić i Filip Milardović postali su učitelji, voditelji tečajeva računalnog opismenjavanja umirovljenika. Slikom i riječju predstaviti će se iskustva mladih učitelja kao i iskustva polaznika tečaja.

Maja Krstić i Filip Milardović učenici su drugog razreda gimnazije Franje Petrića u Zadru (<http://www.zd-mioc.hr/>). I ni po čemu se ne razlikuju od svojih vršnjaka. Glazba, filmovi, izlasci, škola, odgovor je na pitanje što rade i čime se bave. Ipak, po nečemu su drugačiji. Vode tečajeve računalnog opismenjavanja za umirovljenike u Gradskoj knjižnici Zadar.

Poseban program računalnog opismenjavanja namijenjen svim umirovljenicima i nezaposlenima započeo je u Gradskoj knjižnici Zadar 2004. godine Donacijom Erstebanka knjižnica je obogaćena za 10 računala i dodatnih 15.000 kuna za pripadajući softver i mrežnu opremu.

Tečajevi se organiziraju u trajanju od tri dana, po dva sata (od 11 do 13 h), a za sudjelovanje je potrebna predbilježba. Ciljevi su programa: svladavanje straha od računala jednostavnom prezentacijom i praktičnim radom, upoznavanje s osnovama rada na računalu i s internetom, otvaranje elektroničke pošte i njeno korištenje. Jedan od ciljeva je motivirati korisnike da se ne obeshrabre i ne odustanu. Tečajeve su najprije vodili djelatnici Knjižnice, a kasnije i civilni ročnici.

U jesen 2006. godine zbog povećanja poslova u Knjižnici i izvan nje (pokretanje rada bibliobusne službe u Zadarskoj županiji, 1 bibliobus s 24 stajališta i 2 djelatnika) naišli smo na problem. Pojavio se problem nedostataka osoblja za kontinuirane aktivnosti u Knjižnici, između ostalog i za vođenje tečajeva računalnog opismenjavanja umirovljenika. Smanjio se i broj civilnih ročnika koji su se u prijašnjem razdoblju izmjenjivali i vodili tečajeve.

Znajući da je Gimnazija Franje Petrića matematičkog i informatičkog usmjerenja, smatrali smo da nam oni mogu ponuditi učenike koji su informatički, ali i informacijski pismeni, i što je najvažnije, da znaju prenijeti znanje.

Ravnatelj Knjižnice (mr. sc. Ivan Pehar) i ravnatelj škole (Zdravko Ćurko) dogovorili su da izbor prepuste profesoru informatike i pedagogu te da odabrane učenike upute u Knjižnicu. Između 20 potencijalnih kandidata izabrana su dva: Maja i Filip, učenici 2.c razreda. Očekivali smo u najmanju ruku maturante, ali s punim povjerenjem pozvali smo ih na razgovor. Prvi dojam: Maja živahna, energična, otvorena, pričljiva, Filip miran, pomalo povučen, dvije različite mlade osobe, prave suprotnosti koje dobro mogu funkcionirati kao tim.

Dobili su upute o tome kakav je način rada i održavanja tečajeva, pisani materijal koji se koristi u radu. Koliko god smo se trudili izvući riječi nesigurnosti, opreza, nismo uspjeli. Odgovor je bio isti: dobro je, to je lako, možemo...

Nakon što smo s Majom i Filipom dogovorili novi termin tečajeva, koji se ponešto razlikovao od dosadašnjih (od 16 do 18 sati) jer smo ga uskladili s obvezama u školi kao i slobodnim aktivnostima, obavijestili smo prvu grupu od 10 umirovljenika. I krenuli smo! Naravno da smo im uvodni, prvi sat olakšali. Jedan od prvih voditelja tečajeva Mladen Masar održao je prvi sat i predstavio polaznicima nove učitelje. Dalje su nastavili sami izmjenjujući se. Jedan sat objašnjava, govori i na platnu pokazuje Maja, a za to vrijeme Filip individualno radi s polaznicima prema potrebi.

Jedan od početnih ciljeva kod pokretanja tečajeva bio je svladavanje straha. U ovoj situaciji strah je trebalo prevladati obostrano. Strah od računala morali su svladati polaznici tečaja starosti između 65 i 70 (i više) godina, a strah od uloge učitelja Maja i Filip, šesnaesto godišnjaci.

Što kažu Maja i Filip?

Drago im je što su odabrani za voditelje tečaja za umirovljenike. Sad bolje razumiju svoje profesore, jasno im je da su i oni samo ljudi. Potrudit će se to prenijeti i ostalim učenicima u razredu. Iako su se na početku bojali pogrešaka, srednjoškolci su svoj prvi posao odradili odlično.

Što kažu polaznici tečaja?

Iz razgovora s njima, umirovljenicima, koji im uglavnom mogu biti bake i djedovi, čuju se samo pohvale. Tako mladi, a o računalima sve znaju! Pomažu nam, strpljivi su, a pomažu i jedni drugima.

Tajni polaznik

Tajni polaznik tečaja je prijateljica Majine mame. Tek neki dan joj je mama priznala da je na tečaj uputila svoju prijateljicu da izvidi kako će se Maja snaći. Od nestrpljive, eksplozivne cure koja reagira odmah, u ulogu učiteljice Maju se nije dalo prepoznati. Strpljiva, smirena, objašnjava i ponavlja iste upute više puta na oduševljenje mamine prijateljice.

Prenoseći svoje znanje o računalima trostruko starijima od sebe, učenici Gimnazije Franje Petrića pokazali su razliku između pismenosti tijekom školovanja nekad i danas. Današnja djeca od najranije dobi žive i odrastaju s različitim predmetima suvremene tehnologije (mobitel, računalo, iPod, walkman...) za razliku od umirovljenika koji su na tečaj došli savladati osnove informatičke pismenosti. U vrijeme njihovog školovanja pojam pismenosti bio je potpuno drukčiji. Ipak treba pohvaliti i istaknuti njihovu zainteresiranost i upornost za učenje i korištenje suvremene tehnologije.

Do sada je održano više od 29 tečajeva za oko 290 polaznika. Mnogo polaznika tečaja su članovi Knjižnice, a nakon završetka tečaja nastavljaju s radom na računalima namijenjenim korisnicima. Vrlo važna činjenica je da prenose pozitivna iskustva svojim prijateljima i poznanicima ne samo o tečaju već i o Knjižnici. Još važnije je da su zadovoljni sa svojim učiteljima, Majom i Filipom. Ukazano povjerenje i iskustvo koje su stekli sigurno će pridonijeti pozitivnim stavovima prema učiteljskoj profesiji, prema znanju i prenošenju znanja starijima od sebe.

Što dalje? Nastavljamo s održavanjem tečajeva, Maja i Filip su sve sigurniji i dobro im ide. Maja bi voljela biti pilot, ali u toj profesiji žene teže uspijevaju. Filip već sedam godina trenira košarku, a u budućnosti se planira posvetiti građevini ili arhitekturi. I dalje će voditi tečajeve računalnog opismenjavanja za umirovljenike u zadarskoj knjižnici jer kako kažu, nije lako prenositi znanje drugima. Za taj posao treba puno učiti!

Kvizovi za poticanje čitanja

Iskustva Ekonomsko-birotehničke škole
Dražena Ravlič, prof. hrv. jezika i dipl. knjiž.
Ekonomsko-birotehnička škola, Split
www.ekos-st.hr

UVOD:

Kvizovi su društvene igre koje se zasnivaju na ispitivanju znanja i vještine iz različitih područja. Već dvije godine naša škola uključuje se u kvizove za poticanje čitanja u suradnji s *Mozaik knjižarstvom*. Prvo područje, vezano uz kviz, odnosilo se na drogu i ovisnosti, a druga tema na Nikolu Teslu i njegovo stvaralaštvo, s obzirom na to da je i 2006. god. bila *godina Nikole Tesle*.

Cilj kvizova za poticanje čitanja je potaknuti učenike na aktivno čitanje, učiniti ih aktivnim usvojiteljima znanja i novih oblika rada, ali i socijalizacija učenika.

REALIZACIJA KVIZA:

Kviz pod nazivom «**Jaki bez droge**» počeo je na Međunarodni dan dječje knjige, 2. travnja, a trajao je do 26. lipnja 2006. godine. Zadatak je bio odabrati učenike koji će sudjelovati u tom kvizu. Oni su trebali u određenom vremenskom periodu pročitati s razumijevanjem tri knjige na temu ovisnosti: *Jana Frey: «Strmoglavni pad», «Dnevnik jedne narkomanke»* i *Trude Ausfelder: «Jaki bez droge»*. Knjige govore uglavnom o ispovijestima tinejdžerica, njihovim iskustvima s drogama i kakav im je zapravo život postao nakon što su ih konzumirale. Tu je i teoretski dio o drogama, kakvih sve vrsta ima i koje su njihove posljedice.

Za ovaj kviz bile su izabrane učenice iz ekonomskog i upravnog smjera: Indijana Matanović, Irena Bazo, Slavka Zovko, Antonia Ramljak, Nataša Samardžić, Tea Vrgoč i Keti Mladinić. One su međusobno izmjenjivale knjige, jer naravno, nismo imali svaki primjerak za svaku učenicu. U takvom grupnom radu, nakon pročitanih knjiga, zadatak im je bio riješiti upitnik o tim djelima.

U školskoj knjižnici smo razgovarali o tim djelima, da bi zatim prešli na rješavanje upitnika. Pitanja nisu bila teška, i s obzirom na to da su sve učenice pročitale knjige, upitnik su riješile veoma uspješno. Riješene upitnike poslali smo na adresu Mozaik knjižarstva. Dodjela vrijednih nagrada održala se u Zagrebu 1. lipnja 2006. uz izlaganje Slavka Sakomana.

Kviz «**U čast Nikole Tesle**» trajao je za vrijeme Mjeseca hrvatske knjige, dakle, od 15. listopada do 15. studenoga 2006. godine. Završno izvlačenje nagrada bilo je upravo zadnji dan Mjeseca hrvatske knjige.

Zadatak učenica bio je isti, pročitati tri knjige na temu Nikole Tesle: «*Gosposdar munja*», «*Kratka povijest budućnosti*» i «*Zašto mačke uvijek padnu na noge...?*».

U ovom kvizu sudjelovale su sljedeće učenice: Irena Bazo, Indijana Matanović, Slavka Zovko, Marsela Marić i Ljubica Mlikotić.

Poslije zajedničkog razgovora i izmjenjivanja dojmova i zaključaka, rješavale su upitnik o pročitanim djelima.

Nažalost, ni u jednom, ni u drugom kvizu, učenice naše škole nisu izvukle nikakvu nagradu, ali smo ih mi, školske knjižničarke, prof. Prizmić i ja, nagradile vrijednom nagradom, knjigom *Želimira Škarice: Prvih sto godina hidroelektrane Miljacka*.

Nakon završenih čitanja, iščitavanja, i ispunjavanja upitnika, napravili smo anketu koju smo podijelili učenicima trećih razreda. Naravno, anketa je bila u smjeru kvizova i koliko zapravo naši učenici čitaju, koju vrstu literature i koji su im izvori nabavke odabranog djela.

Anketa je pokazala da se 88% učenika koristi školskom knjižnicom, a najviše čitaju beletristiku. Na pitanje kako se informiraju o novim naslovima, odgovarali su: preko novina, interneta, u školskoj knjižnici... U našoj školskoj knjižnici redovito se održavaju razni

kvizovi s različitim temama. Učenici uvijek dobiju lijepe i vrijedne nagrade, pa stoga, na pitanje igraju li kvizove zbog nagrada ili zato što iz takvih igara mogu naučiti nešto novo i zanimljivo, odgovarali su različito: i zbog nagrada i zato što žele nešto naučiti.

ZAKLJUČAK:

Učenice su s oduševljenjem prihvatile ovaj zadatak čitanja, razvijajući time i sposobnost zapažanja, povezivanja, zaključivanja, pamćenja i izoštravanja koncentracije.

Bez obzira na nagrade i ishod kvizova, uvijek ćemo se aktivno uključivati, jer s kvizovima za poticanje čitanja učenici dobivaju nove spoznaje, otkrivaju novi svijet, zadovoljavaju svoje individualne i intelektualne sposobnosti, te mogu osjetiti radost grupnog rada, natjecanja i nagrađivanja.

Knjižnično informacijsko znanje kao kroskurikularna tema u osuvremenjivanju nastavnih programa u Sloveniji

Majda Steinbuch, viša svetovalka, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Izveček

Prikazan je razvoj šolskih knjižnic v Sloveniji s poudarkom na pedagoških nalogah in dejavnostih. Šolska knjižnica se le počasi integrira v vzgojno-izobraževalni proces na šolah, pa tudi pri izvajanju programa knjižničnih informacijskih znanj se v šolski praksi kažejo slabosti in težave. Ob izvajanju informacijskega opismenjevanja s knjižnico in informacijskimi viri se kažejo značilnosti in pomanjkljivosti slovenskega šolstva. Med cilji kurikularne prenove so tudi medpredmetno povezovanje in sodelovanje ter timski pristop pri poučevanju, vendar se ti pristopi na šolah uveljavljajo prepočasi. Težave pri informacijskem opismenjevanju imajo tudi zaposleni v šolskih knjižnicah, ki jim primanjkuje knjižničarska izobrazba. Pri posodabljanju učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji, ki trenutno poteka v Sloveniji, bo zato treba nameniti večjo pozornost tudi medpredmetnim povezavam, ki se bodo uresničevale v t. i. kroskurikularnih temah, ki bodo zapisane in javno dostopne vsej strokovni javnosti. Med njimi je tudi knjižnično informacijsko znanje.

Ključne besede

šolske knjižnice, knjižnična informacijska znanja, knjižnično informacijsko znanje, učni načrti, kurikulum, kroskurikularne teme

Summary

The paper presents the development of school libraries in Slovenia with the emphasis on their pedagogical tasks. The school library only slowly manages to integrate into the school educational process. Through the implementation of the programme called "library and information knowledge" certain weaknesses and problems of the school system begin to show thus making it difficult for the programme to establish itself. The teaching of information literacy using the library and information sources reflects both the characteristics and flaws in the Slovenian educational system. Among the goals of the curricular reform we find crosscurricular topics, cooperation and team approach to teaching. However, these approaches take too long to settle in. The staff in the school libraries also feel problems when teaching information literacy due to lack of appropriate library science knowledge. The modernisation of the curricula in the primary schools and gymnasia, which is currently taking place in Slovenia, will therefore require greater attention on crosscurricular connections. They will be

realized through the so called crosscurricular topics which will be accessible to the expert public. These topics should also include library and information knowledge.

Keywords

school libraries, library and information knowledge, curricula, crosscurricular topics

1 UVOD

V uvodnem delu so prikazani nekateri dokumenti, ki opredeljujejo delovanje šolskih knjižnic v Sloveniji s poudarkom na njenih pedagoških nalogah. Najprej je bila to izposoja knjig in ob njej svetovanje za branje, takoj za tem pa izobraževanje uporabnikov za samostojno rabo gradiv. Iz teh nalog so se razvile bibliopedagoške dejavnosti,¹¹ najprej kot knjižna in knjižnična vzgoja, v času kurikularne prenove pa so nastala knjižnična informacijska znanja.

Leta 1995 je nastal *Idejni načrt razvoja slovenskih šolskih knjižnic*, ki ga je dne 2. 6. 1995 na 21. seji sprejel tudi Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje. Pripravila ga je skupina strokovnjakov bibliotekarske, pedagoške in informacijske stroke in predstavlja temelj kasnejši vključitvi šolskih knjižnic v kurikularno prenovo slovenskega šolstva, saj postavlja nove temelje knjižničnim pedagoškim nalogam, ki jih poimenuje učenje učnih spretnosti (učenje spretnosti uporabe knjižnice: iskanje, pridobivanje informacij in gradiva; sodelovanje pri učenju raziskovalnih in referenčnih spretnosti, sodelovanje knjižnice pri navajanju učencev na samostojno učenje z branjem, poslušanjem, gledanjem in pisanjem, ki vključuje tako pragmatično kot tudi literarno in estetsko branje, gledanje, poslušanje in pisanje; učenje in navajanje učencev na uporabo računalniške in komunikacijske tehnologije za pridobivanje in uporabo informacij). Kot podprojekt idejnega načrta so leta 1996 nastale še Vzorčne šolske knjižnice, s katerimi se je postavil model sodobne šolske knjižnice in se upošteva tudi pri novogradnjah in adaptacijah šol v Sloveniji (*Navodila za graditev osnovnih šol v Republiki Sloveniji* – 1. del : delovno gradivo. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, 1999).

Zakon o financiranju vzgoje in izobraževanja (1996) knjižnico opredeli kot obvezni sestavni del šole, ki zbira knjižnično gradivo, ga strokovno obdeluje, hrani, predstavlja in izposoja ter opravlja informacijsko-dokumentacijsko delo kot sestavino vzgojno-

¹¹ Biblion: knjiga, biblio: prvi del zloženke knjiga. Pedagogika: veda o vzgoji in izobraževanju. Bibliopedagogika je vzgoja in izobraževanje s knjigo ali tudi za knjigo. Danes to razumemo kot načrtno, namensko pedagoško delo z učenci/dijaki za uporabo knjižnice, knjižničnega gradiva in informacijskih virov.

izobraževalnega dela v šoli (68. člen), knjižničarja pa uvrsti med zaposlene, ki opravljajo vzgojno-izobraževalno in drugo strokovno delo v javnem vrtcu oziroma šoli (92. člen).

V času kurikularne prenove je Predmetna kurikularna komisija za šolske knjižnice pripravila smernice za *medpredmetno področje knjižnična informacijska znanja v osnovni in srednji šoli*. Najprej so bila na 15. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje dne 7. 5. 1998 med Obveznimi izbirnimi vsebinami za gimnazije sprejeta tudi knjižnična informacijska znanja v obsegu 15 ur za gimnazijce (kot obvezna ponudba šole in obvezna vsebina za vse dijake), vendar so takrat sprejeli samo splošne cilje in vsebine, ne pa tudi celotnega programa, ki ga je pripravila in predlagala komisija za šolske knjižnice. *Knjižnična informacijska znanja: cilji in vsebine za osnovno šolo* so obravnavali in sprejeli na 25. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje dne 11. 2. 1999, nazadnje pa še knjižnična informacijska znanja za gimnazije (*Knjižnična informacijska znanja: cilji in vsebine za gimnazijo*. Smernice za izvajanje knjižničnih informacijskih znanj pri obveznih izbirnih vsebinah in medpredmetnih povezavah). Celoten program so obravnavali in sprejeli na 37. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje dne 6. 7. 2000.

Leta 2006 je v Sloveniji nastala *Nacionalna strategija za razvoj pismenosti*, ki jo je pripravila Komisija za razvoj pismenosti, v katero so vključene tudi dejavnosti šolskih knjižnic. S tem je komisija priznala pomen knjižnične dejavnosti in njenih programov pri spodbujanju in pospeševanju pismenosti. Strategija predvideva, da učenci na koncu prvega triletja poznajo lokacije bralnih virov (knjižnice, knjigarne), na koncu drugega triletja samostojno uporabljajo knjižnico, ob koncu osnovne šole pa samostojno izbirajo in uporabljajo knjižnično gradivo in druge informacijske vire. Ob koncu srednje šole dijaki samostojno izberejo, uporabijo in predstavijo informacije v različnih življenjskih okoliščinah.

2 INFORMACIJSKA PISMENOST IN KNJIŽNIČNA INFORMACIJSKA ZNANJA

S konceptom informacijske pismenosti se srečujemo, odkar je količina informacij začela oteževati dostop do njih in se nenehno spreminjajo. Ameriško bibliotekarsko združenje (American Library Association) jo leta 1989 opredeli kot *spodobnost spoznati, kdaj potrebujemo informacijo, jo znati najti in oceniti ter učinkovito uporabiti*.

Splošna definicija je, da je "*Informacijska pismenost sposobnost opredelitve informacijske potrebe, pridobivanja, vrednotenja in uporabe informacij iz različnih virov ... Je sestavna vsebina človekovega neprestanega učenja. Učimo se jo obvladovati, da bi se lahko učili, raziskovali.*" (Novljan, 2002) Nadalje informacijsko pismenost opredli kot:

- razširjen koncept tradicionalne pismenosti (vključuje vse brste pismenosti in je povezana z uporabo kateregakoli sistema znakov; tudi (in ne zgolj) informacije, posredovane s sodobno tehnologijo),
- razvojno naravnana (upoštevata razvoj človeške družbe in njenih potreb ter razvoj tehnologije),
- sestavni del človekovega učenja,
- temelji na kognitivni osnovi (spremembe v dostopnosti informacij; razvoj logičnega mišljenja, različne inteligentnosti, različne sposobnosti za predelavo informacij; pomembnost metakognicije; razumevanje) (Novljan, cit. po Vilar, 2005)

Cilj informacijskega opismenjevanja je usvojitvev *informacijskega procesa*. Na informacijski proces, v katerem nastopa informacijska pismenost kot osrednji pojem, lahko gledamo tudi kot na proces reševanja problemov. Nekateri avtorji (npr. Kuhlthau, 2004) pa na proces iskanja informacij gledajo kot na celovito izkušnjo vzajemnega delovanja misli, dejanj in čustev. Iskanje informacij je proces, ki pogosto ni ozaveščen, traja ves čas (ni le posamezen dogodek) in je celovit proces iskanja pomena (ni le aktivnost: vprašanje/odgovor). Ker je iskanje informacij še zlasti v prvih fazah pogosto usmerjeno prej v povečanje kot zmanjšanje negotovosti, je pri tem nujno usmerjanje in vodenje učencev.

2.1 KNJIŽNIČNA INFORMACIJSKA ZNANJA

Na temelju tradicije knjižne in knjižnične vzgoje, ki so jo v slovenskih osnovnih šolah knjižničarji že izvajali v okviru poučevanja predmetov, večinoma sicer le pri slovenščini ali v okviru nadomeščanj, vendar so te ure večinoma izvajali knjižničarji sami, brez vsebinske ali ciljne povezave z učitelji in učnimi načrti predmetov, in na osnovi pregledanih tujih dokumentih, je v času kurikularne preнове slovenskega šolstva konec devetdesetih let prejšnjega stoletja nastalo medpredmetno področje knjižnična informacijska znanja.

Medpredmetno področje *knjižnična informacijska znanja* (KIZ) vsebuje prvine informacijske pismenosti s poudarkom na uporabi knjižnice in informacijskih virov ter razvijanju motivacije za branje. Cilj izobraževanja je posameznik, ki obvlada informacijski proces - postopke poizvedovanja in raziskovanja. KIZ se izvaja v okviru raziskovanja teme določenega predmeta kot medpredmetne povezave.

Pri metodi učenja z informacijskimi viri se hkratio usvajajo cilji in vsebine predmeta in KIZ. Pri tem sodelujeta učitelj predmeta, ki je strokovnjak za vrednotenje informacij predmeta, in knjižničar kot strokovnjak za pridobivanje in organizacijo informacij. Gre za hkratio usvajanje spretnosti informacijske pismenosti in predmetnih vsebin ob delu, kjer

morajo učenci uporabljati različne vire informacij. Ko uporabljajo različne informacijske vire pri obdelavi ene same teme, si z zbiranjem podatkov in s problemskim pristopom sami gradijo potrebno znanje. Učenci raziskujejo z informacijskimi viri, pri čemer jih usmerjata učitelj in knjižničar, jih spodbujata k pridobivanju novega znanja in jih navajata tudi na ustrezen izbor, ocenjevanje in uporabo informacij.

V tem procesu sta knjižničar in učitelj odgovorna, da učenci prepoznajo informacijo kot osnovo za oblikovanje odločitve, spoznajo predelavo informacij, spoznajo in obvladajo uporabo informacij. Učenec pa s tem pridobiva tudi kritičnost, saj mora spoznati in vedeti, zakaj raziskuje z metodo dela z viri, katere informacije so prave za njegov namen in kako jih bo uporabil. Izobraževalna vrednost informacij leži v učni in ne v sami knjižnični spretnosti (npr. knjižničar lahko pri KIZ nauči učence uporabljati katalog, v učnem procesu pa se bo naučil, kdaj in zakaj ga je potrebno uporabiti. (Novljan, 1996)

2.1.1 Knjižnična informacijska znanja v šolski praksi

Zavod Republike Slovenije za šolstvo je v okviru Uvajanja novih programov sodeloval s šolami, ki so poskusno izvajale program devetletne osnovne šole. Na delovnih srečanjih s knjižničarji teh šol je vpeljeval novosti, udeleženci so izmenjevali izkušnje in iskali primere dobre prakse. V zbirki Modeli poučevanja in učenja so za področje knjižnične dejavnosti izšle tri publikacije.¹² Za spremljanje izvajanja knjižnične dejavnosti na šolah je zavod pripravil tudi instrumentarij za ugotavljanje vključevanja šolske knjižnice v vzgojno-izobraževalni proces in izvajanje knjižničnih informacijskih znanj v šolski praksi. Vprašalniki so bili poslani na šole, ki so v 1. in 2. krogu poskusno izvajale program devetletne osnovne šole, vrnjenih je bilo 62 vprašalnikov, kar predstavlja 14 % vzorec osnovnih šol v Sloveniji. Zbiranje podatkov je potekalo januarja in februarja 2006. Iz vprašalnikov za knjižničarja/-ko so v nadaljevanju prikazani značilni odgovori. Na koncu poglavja o izvajanju KIZ na osnovnih šolah dodajamo še mnenja knjižničarjev, ki so jih dali na študijskih srečanjih.

Vprašani knjižničarji pripisujejo največji pomen pedagoški dejavnosti šolske knjižnice, njenim bibliopedagoškim uram, izvajanju programa knjižničnih informacijskih znanj, potem pa dostopu do informacij in branju. Po njihovem mnenju te dejavnosti tudi najbolj vplivajo na celotno delo šole. Navajajo, da učenci najmanj poznajo COBISS/OPAC, lokalni katalog šolske knjižnice, citiranje, vrednotenje informacij na internetu, kar sodi med temeljne

¹² Vodnik za šolskega knjižničarja v osnovni in srednji šoli ter v domovih za učence, 1999; Učenje in poučevanje s knjižnico v osnovni šoli, 2002; Informacijsko opismenjevanje: priročnik za delo z informacijskimi viri, 2004.

knjižnične vsebine, zato lahko odsotnost teh vsebin v KIZ povežemo s pomanjkljivim knjižničarskim znanjem zaposlenih v knjižnici.¹³

Po mnenju vprašanih knjižničarjev samo na dobri polovici šol poteka načrtno in sistematično informacijsko opismenjevanje učencev, za najpogostejše nosilce informacijskega opismenjevanja pa navajajo knjižničarje in računalničarje, včasih so dodani tudi posamični učitelji različnih predmetov. Med razlogi zakaj ne poteka, navajajo pomanjkanje bibliotekarske izobrazbe pri knjižničarjih, preslabo medpredmetno povezovanje, premajhno sodelovanje učiteljev, zlasti v 2. in 3. triletju, pa tudi premajhno spodbudo s strani vodstva.

Na študijskih srečanjih¹⁴ so knjižničarji osnovnih šol ocenili *prednosti*, *priložnosti*, *slabosti* in *nevarnosti* medpredmetnega področja KIZ, ki se trenutno izvaja v šolski praksi.

Med *prednosti in priložnosti* programa KIZ so uvrstili sistematičnost, prilagodljivost, odprtost, stopenjskost, možnost vpliva na učenje učencev pri opravljanju posameznih obveznostih (npr. pri pisanju seminarskih nalog na predlog knjižnice vsi učitelji upoštevajo enotna navodila). Omogoča povezovanje z vsemi predmetnimi področji, vključuje se lahko v pouk predmetov, dneve dejavnosti, interesne dejavnosti, nudi aktivne oblike in metode dela, povezuje se lahko z vsemi učitelji in zajema vse učence, ki se naučijo delati z viri. Obstaja pa možnost za še večje sodelovanje in timsko delo knjižničarjev in učiteljev, skupaj bi lahko dali branju še večji pomen. V prihodnje bi cilje KIZ vgradili v učne načrte predmetov kot kroskurikularno temo.

Med *slabosti in nevarnosti* programa KIZ najpogosteje uvrščajo težko in včasih nemogoče sodelovanje in načrtovanje z učitelji, šolska knjižnica se težko povezuje z vsemi predmetnimi področji, pobudo za medpredmetno povezovanje s knjižnico prepogosto dajejo samo knjižničarji. Želijo si več povezav KIZ s strani drugih predmetov in učiteljev, še zlasti je slabo medpredmetno povezovanje na predmetni stopnji v 3. triletju. Prepogosto KIZ izvajajo knjižničarji sami kot nadomeščanje ali celo brez prisotnosti učitelja. Težko je zagotoviti v urniku npr. t. i. blok ure, ki jih običajno zahteva delo z viri,¹⁵ med posamičnih urami KIZ mine predolgo časa, zato je otežena nadgradnja. Nekatere vsebine so pretežke, končni cilj je vprašljiv, cilji obsežni, zato jih je težko ali nemogoče uresničiti. Tudi materialni pogoji na vseh šolah niso ustrezni, ne sledijo novostim in težko sledijo sodobnim pristopom, ki so zajeti

¹³ V šolski knjižnici so zaposleni tudi strokovni delavci brez knjižničarske izobrazbe, kar omogoča tudi šolska zakonodaja, vendar bi si morali pridobiti ustrezno smer izobrazbe po programih za izpopolnjevanje izobrazbe, kar pa se v praksi pogosto ne zgodi.

¹⁴ Oktobra 2006 je Zavod za šolstvo na študijskih srečanjih s knjižničarji osnovnih šol po Sloveniji izvedel delavnice, na katerih je več kot 300 prisotnih razmišljalo o prednostih, priložnostih, slabostih in nevarnostih ciljev in vsebin medpredmetnega področja KIZ.

¹⁵ S poskusom "Fleksibilni predmetnik", ki priporoča tudi strnjene oblike dela, se poveča uporaba biblioopedagoških dejavnosti s skupinami učencev v šolski knjižnici.

v KIZ. Obseg in normativi za delo šolskega knjižničarja ne spodbujajo izvajanja KIZ, pogosto je preveč ur dejavnosti na škodo strokovnega bibliotekarskega dela, ki pa je pogoj za uspešno izvajanje bibliopedagoških dejavnosti.

Glavne pomanjkljivosti za uspešno delovanje šolskih knjižnic se torej kažejo predvsem v nesistematični in redki rabi knjižnice pri pouku predmetov, nekakovostni in strokovno neustrezno organizirani knjižnični zbirki, odsotnosti učiteljevega zgleda za redno uporabo knjižnice, zniževanju standardov za organizacijo in delo knjižnic. Slabosti so tudi pomanjkljivo knjižničarsko znanje zaposlenih v šolskih knjižnicah in premajhno medpredmetno sodelovanje in timsko delo strokovnih delavcev v vzgojno-izobraževalnih ustanovah.

3 POSODABLJANJE UČNIH NAČRTOV V SLOVENIJI

Od leta 2006 poteka na državnem nivoju posodabljanje učnih načrtov za splošno izobraževanje, ki ga vodi Državna komisija. Določila je, da morajo predmetne komisije opraviti analizo obstoječega učnega načrta, napraviti primerjavo s tremi tujimi kurikuli (med njimi je obvezen finski) in pripraviti osnutek posodobljenega učnega načrta na osnovi načel in smernic. Načela posodabljanja so:

1. Avtonomija učitelja in šole.
2. Jasna vodilna ideja predmeta.
3. Učno-ciljni in procesno-razvojni model pouka.
4. Odprtost in izbirnost (fleksibilnost učnega procesa).
5. Kompetenčnost (Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje – evropski referenčni okvir, ki ga je sprejel Evropski parlament in Svet Evropske unije 18. 12. 2006)
6. Kakovost znanja.
7. Razvojno spremljanje učenčevih dosežkov.
8. Povezovanje predmetov in disciplin.

Smernice pa za vsako predmetno področje določajo, da izpeljejo posodabljanje na ravni:

1. vsebin
2. ciljev
3. pričakovanih dosežkov
4. medpredmetnih povezav (nanašajo se lahko na dva ali več predmetov, izvedene so lahko na ravni predmetnega področja oz. kurikula kot celote, praviloma se tako povezuje pouk predmetov v istem razredu in oddelku, lahko pa tudi med razredi in oddelki)

5. (kros)kurikularnih tem (z upoštevanjem specifik predmetnih področij učni načrti smiselno vključujejo teme na področju vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj, kot so npr.: državljanska kultura/etika, IKT(razvijanje digitalnih zmožnosti), **knjižnična informacijska znanja**, okoljska vzgoja, vzgoja za zdravje, poklicna orientacija, vzgoja potrošnika, prometna vzgoja in druge vsebine/teme po presoji predmetne komisije)
6. metakognitivnih sposobnosti
7. specialno didaktičnih priporočil

Prvi osnutki učnih načrtov so šli v javno razpravo med učitelje. Javna razprava je potekala v okviru študijskih srečanj v živo, pripombe učiteljev so člani komisije upoštevali pri pripravi 2. osnutka učnih načrtov, ki so bili objavljeni v spletnih učilnicah, preko katerih so potekala še zadnja študijska srečanja. Na osnovi pripomb, ki so jih dali na zadnji osnutek učnih načrtov udeleženci v spletni učilnici, so komisije pripravile predlog posodobljenega učnega načrta in ga oddale državni komisiji v nadaljnjo razpravo in sprejem.

3.1 ŠOLSKE KNJIŽNICE IN POSODABLJANJE UČNIH NAČRTOV

Enako kot za ostale predmete in področja je potekalo posodabljanje tudi za področje knjižnične dejavnosti. Po priporočilih Državne komisije in po ustanovitvi Predmetne komisije za spremljanje in posodabljanje učnih načrtov za knjižnično dejavnost januarja 2007 se je komisija lotila posodabljanja koncepta šolske knjižnice v kurikulumu.

Analiza stanja, ki je opisana v poglavju Knjižnična informacijska znanja v šolski praksi, je opozorila na glavne pomanjkljivosti obstoječega programa, ki bi ga bilo potrebno izboljšati na konceptualni ravni. Sistemska rešitev se je ponujala v t. i. kroskurikularnih temah, ki jih v posodobljenem konceptu obvezno upoštevajo tudi snovalci učnih načrtov predmetov. Komisija je pri svojem delu upoštevala usmeritev, da (kros)kurikularne povezave pomenijo povezovanje s pomočjo vsebin, dejavnosti, didaktičnih metod in strategij (npr. aktivno učenje, projektni pristop), uporabe učnih orodij (npr. IKT), miselnih postopkov, veščin in navad (npr. razvijanje kritičnega mišljenja, ustvarjalnega mišljenja, zmožnosti reševanja problemov in odločanja), razvijanja posameznih kompetenc (npr. bralne zmožnosti, medkulturne zmožnosti, digitalne zmožnosti, učenje učenja, socialnih zmožnosti ipd.), konceptov (npr. človekove pravice, medkulturnost ipd.).

Preden je komisija začela s posodabljanjem in pisanjem posodobljenega programa, je opravila še predpisano primerjavo s tujimi kurikuli. Izbrani so bili finski, angleški in hrvaški,

za osnovo pa sta bila še dva mednarodna dokumenta o šolskem knjižničarstvu. V nadaljevanju povzemamo glavne ugotovitve, ki so bile pomembne za delo komisije.

3.1.1 Sodobna šolska knjižnica v mednarodnih dokumentih in tujih kurikulah

Leta 2000 je bil objavljen *IFLA/UNESCO-v manifest o šolskih knjižnicah: Šolska knjižnica pri učenju in poučevanju za vse*.¹⁶ Povsod po svetu je bil izredno dobro sprejet in je tudi preveden v številne jezike, nastajajo novi prevodi in šolski knjižničarji po vsem svetu uporabljajo manifest v boju za dvig ugleda šolskih knjižnic v svojih šolah, regijah in državah. Manifest vsebuje tudi zahtevo, da se morajo *vlade* z delom svojih ministrstev, odgovornih za izobraževanje, zavzemati za razvoj strategije, politike in načrtov, ki bodo temeljili na načelih manifesta.

IFLA/UNESCO-ve smernice za šolske knjižnice, ki so izšle leta 2002,¹⁷ so nastale zaradi boljšega informiranja vseh tistih, ki odločajo na državnih pa tudi lokalnih ravneh povsod po svetu, in kot pomoč ter podpora knjižničarski skupnosti. Napisane so bile zato, da bi pomagale šolam izvajati v manifestu izražena načela. Pri pripravi smernic so sodelovali številni strokovnjaki iz veliko držav z namenom, da bo manifest skupaj s smernicami pripravil dober temelj za šolske knjižnice povsod po svetu.

Sistem šolskega knjižničarstva v Sloveniji določata Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (1996) in Zakon o knjižničarstvu (2001) s pripadajočimi podzakonskimi predpisi, pred sprejemom obeh zakonov so bili na državni ravni sprejeti že v uvodu omenjeni dokumenti (leta 1995 Idejni načrt razvoja slovenskih šolskih knjižnic in leta 1996 projekt Vzorčne šolske knjižnice, konec devetdesetih let prejšnjega stoletja so bili pripravljene in sprejeti tudi programi knjižničnih informacijskih znanj). Čeprav so bili dokumenti sprejeti pred IFLA/UNESCO-vim manifestom in smernicami za šolske knjižnice, pregled in primerjava teh dokumentov kažejo, da razvoj slovenskih šolskih knjižnic na deklarativni ravni večinoma sledi elementom smernic, na nekaterih področjih knjižnične dejavnosti v šolah pa jih celo presega. Seveda pa v praksi na izvedbeni ravni ne poteka vedno tako, kakor je zapisano in si želimo, ugotavlja tudi Kuštrin Tušek (2004). V procesu posodabljanja učnih načrtov v Sloveniji imamo zato možnost sistemsko izboljšati tista področja, ki v praksi onemogočajo medpredmetno povezovanje in timski pristop v poučevanju uporabe knjižnice in informacijskih virov.

¹⁶ Slovenski prevod je bil objavljen še isto leto kot priloga Knjižničarskih novic, leta 2001 pa je še v reviji Šolska knjižnica; danes je slovenski prevod dosegljiv tudi na spletni strani organizacije IFLA.

¹⁷ Že leta 2003 smo jih prevedli tudi v slovenščino, objavljene so bile v reviji Šolska knjižnica.

V manifestu je zapisano, da je "dokazano, da učenci dosegajo višje nivoje pismenosti, branja, učenja, reševanja problemov ter informacijske in komunikacijske spretnosti, kadar knjižničarji in učitelji delujejo skupaj". Na ta citat se opirajo tudi strateški dokumenti šolskih knjižnic drugih držav, med temi sta tudi Anglija in Finska.

Finska

Pregled finskega nacionalnega kurikula za osnovno šolo (National core curriculum for basic educationa) na prvi pogled ne vključuje šolskih knjižnic.¹⁸ Podrobnejši pogled pa vendarle nudi nekaj temeljnih izhodišč, na podlagi katerih lahko potegnemo vzporednice z izhodišči knjižničnih informacijskih znanj oz. knjižničnimi informacijskimi storitvami v Sloveniji.

V Poglavju *Udejanjanje poučevanja* v podpoglavju *Učno okolje* med fizično učno okolje uvrščajo tudi *knjižnične storitve*,¹⁹ ki morajo biti učencem dosegljive, tako da ponujajo priložnost za aktivno in neodvisno učenje. Učno okolje mora biti opremljeno tako, da podpira učenčev razvoj v člana današnje informacijske družbe in priložnosti za uporabo računalnikov, drugih tehnoloških sredstev in, kolikor je možno, podatkovnih omrežij. Pozornost posveča tudi estetski kakovosti fizičnega učnega okolja. Ustrezno učno okolje, ki je bogato z različnimi informacijskimi viri, naj bi učence spodbujalo k samostojnemu raziskovanju in jim omogočalo, da doživljajo raziskovanje kot nekaj prijetnega.

V podpoglavju *Delovni pristopi* učitelji izbirajo delovne pristope tako, da učenci razvijajo spretnosti za pridobivanje, uporabo in vrednotenje informacij, kar vsebujejo tudi cilji in vsebine knjižničnih informacijskih znanj, ki jih omogoča sodobna šolska knjižnica tako s fizičnim kot tudi z intelektualnim dostopom do knjižničnega gradiva in informacij.

V poglavju, v katerem je predstavljano *Izobraževanje v skladu s posebnimi izobraževalnimi nalogami ali posebnimi pedagoškimi sistemi ali načeli*, v podpoglavju 9.1 pa *Izobraževanje v tujem jeziku in jezikovno poglobljeno poučevanje v nacionalnih jezikih*, je med jedrnimi vsebinami maternega jezika in književnosti posebej izpostavljena tudi *veščina pridobivanja informacij (uporaba knjižnice in iskanje informacij iz podatkovnih omrežij;*

¹⁸ Večinoma velja celo prepričanje, da finski knjižnični sistem ne pozna šolskih knjižnic, kar pa nas ne sme zavesti, saj se njihova mreža splošnih knjižnic zelo razlikuje od naše (na Finskem imajo približno 2000 splošnih knjižnic), zato tovrstne primerjave niso objektivne. V literaturi že v 90-tih letih zasledimo prizadevanja za izboljšanje stanja (Niinikanges, 1995), še zlasti pa to postane izrazito leta 2002, ko je Združenje šolskih knjižnic skupaj z ministrstvom za šolstvo izdalo publikacijo o šolskih knjižnici, s ciljem da bi jih prenovili in posodobili (A good school library, 2002).

¹⁹ Med storitve sodobne šolske knjižnice uvrščamo fizični dostop, ki se veže na vire (fizični dostop do knjižnične zbirke - ureditev, prostor, oprema) in intelektualni dostop, ki se veže na razumevanje virov in informacij, in se odraža v odprtosti oz. dostopnosti knjižnice, njeni referenčni dejavnosti in programih knjižnice, ki podpirajo učenje in poučevanje, spodbujajo motivacijo za branje ter informacijsko pismenost.

pridobivanje informacij iz virov različnih tipov; učenje, kako pisati zapiske in izdelovati preproste beležke o virih; izbira in grupiranje gradiv ter njihovo razvijanje v predstavitev).

Na Finskem so se že konec 90-tih let trudili za prenovo in posodobitev šolskih knjižnic, pri tem se večinoma zgledujejo po angleških smernicah (Markless, cit. po Niinikanges, 1995), ki opredeljuje šolsko knjižnico v sodobni šoli. V sodobni šoli, ki spodbuja raziskovanje, je tudi šolska knjižnica organizirana tako, da s svojo dejavnostjo in materialnimi pogoji dela nudi odprto, učno okolje za samostojno učenje. V teh šolah je glede na stil poučevanja poudarek na samostojnem učenju, pri učnem načrtu in kurikulumu obstaja izrazita povezava s knjižnico, ki sodeluje pri načrtovanju. Pri dejavnostih v sodobni šoli je prisotno načrtovanje, kjer sodelujeta učitelj in knjižničar. Knjižnične zbirke so raznovrstne, pestre in aktualne, povezane s predmetnikom šole, vsebina pa je na različnih medijih. Učitelju pomeni tako zasnovana knjižnica center za poučevanje in pomembno okolje za učenje, na knjižničarja pa gleda kot na kolega in enakopravnega sodelavca. Učenci so aktivno vključeni v knjižnico, ki jim predstavlja možnost za neodvisno učenje, knjižničar pa jih pri tem vodi tudi proti zunanjim virom informacij in s tem omogoča intelektualni dostop do informacij (Niinikanges, 1995).

Leta 2002 so izdali posebno publikacijo z naslovom *Dobra šolska knjižnica* (Frantsi, H., Kolu, K., Salminen, S., 2002), ki sta jo izdala Finsko ministrstvo za šolstvo in Združenje finskih šolskih knjižnic.²⁰ Odločili so se, da bodo skupaj s splošnimi knjižnicami spodbudili razvoj šolskih knjižnic. Cilj projekta Finska bere je, da bodo še izboljšali branje in pisanje učencev na obeh stopnjah izobraževanja (osnovni in srednji šoli), učinkovita pot za doseg cilja je med drugim tudi posodobitev šolskih knjižnic in izboljšanje sodelovanja med šolskimi in splošnimi knjižnicami. Značilnosti dobre šolske knjižnice so organizirana zbirka gradiva za poučevanje in učenje, ki jo potrebujejo učenci, učitelji in drugi strokovni delavci. Prav tako vključujejo v knjižnico lokalne, regijske in mednarodne informacijske podatkovne zbirke. Pripomočki, gradiva, oprema in osebje šolske knjižnice, kakor tudi njeno delovanje so organizirani tako, da podpirajo učenje v okviru pedagoških ciljev šole, kar se odraža v treh funkcionalnih območjih šolske knjižnice, ki omogočajo upravljanje zbirke, informacijsko poizvedovanje in branje.

Anglija

²⁰ Ugotavljajo, da finske šolske knjižnice niso primerno razvite, zato se ne morejo ponašati z njimi, prav tako tudi ne bi prenesle mednarodnih primerjav, pri čemer omenjajo Unescov manifest za šolske knjižnice, ki daje velik poudarek globalnemu položaju šolskih knjižnic, zato so ga prevedli v finščino. Poslanstvo šolske knjižnice in nekaj temeljnih poudarkov iz manifesta pa povzemajo tudi v publikaciji *Dobra šolska knjižnica*.

Tudi v angleškem Nacionalnem kurikulumu za osnovno šolo (The national curriculum: Handbook for primary teachers in England) dejavnost šolske knjižnice ni neposredno zajeta. Vendar elemente informacijskega opismenjevanja s knjižnico in informacijskimi viri najdemo tudi v tem učnem načrtu. Ena od ključnih spretnosti je *informacijska tehnologija*, ki med drugim zajema tudi *uporabo vrste informacijskih virov* in IKT orodij za *iskanje, analizo, vrednotenje in predstavitev informacij za različne namene*. Prav tako je predelovanje informacij spretnost, ki učencem omogoča, da *najdejo in izberejo relevantne informacije, jih uredijo, razvrstijo, primerjajo* itd. Zato morajo učenci pri uporabi informacijske in komunikacijske tehnologije v kurikulumu imeti možnost *najti informacije iz različnih virov informacij*. V program *informacijsko-komunikacijske tehnologije*, ki je urejen po stopnjah, uvrščajo *iskanje in zbiranje informacij iz različnih virov (npr. ljudi, knjig, podatkovnih zbirk, CD-ROM-ov, video- in TV), poizvedovanje informacij glede na format zapisa, učenci se za razvijanje idej učijo uporabljati besedila, preglednice, slike, zvok*, uporabljajo *obsežen niz IKT orodij in informacijskih virov za podporo njihovem delu pri drugih predmetih. Razvijajo raziskovalne spretnosti in se odločijo, katere informacije so primerne za njihovo delo. Učijo se, kako izboljšati njihovo delo in se sprašujejo o kakovosti informacij*.

Učni načrt vključuje tudi Nacionalno strategijo za pismenost in matematično pismenost. Uporaba jezika v kurikulumu pri branju predvideva, da morajo učenci poznati strategije, ki jim pomagajo *razumeti, poiskati in uporabiti informacije*.

Tudi v Angliji so za področje dejavnosti šolskih knjižnic izdali več dokumentov.²¹ Novejšega datuma je publikacija, ki šolsko knjižnico opredeljuje kot dejavnik, ki spodbuja spremembe (School libraries making a difference, 2002?). Tudi ta dokument se sklicuje na Unescov manifest za šolske knjižnice, v njem pa je posebej izpostavljenih deset področij delovanja: informacijska pismenost, prosti čas, šolski razvoj, partnerstvo, informacijska-komunikacijska tehnologija, branje, poučevanje in učenje, knjižnične storitve, kurikulum in knjižničar kot zagovornik branja in informacijski strokovnjak. Šolska knjižnica predstavlja srce šole, za uspeh je potrebnih deset korakov:

1. Urejena zbirka, ki odraža celoten kurikulum.
2. Načrtovanje poteka v sodelovanju med učitelji in knjižničarjem.
3. Uporaba knjižnice je vključena v načrtovanje kurikula in v delo šole.

²¹ Eden prvih takšnih je npr. Tools for learning iz leta 1986, ki predstavlja celotno dejavnost šolske knjižnice z vsemi knjižničnimi storitvami kot orodje za učenje, ki informacijski proces prikazuje v sedmih korakih in temelji na kognitivnih strategijah: premišljevanje o problemih, iskanju informacij, uporabi virov, zapisovanju informacij, uporabi informacij, komunikaciji in o opravljenem delu. Deloma smo ta izhodišča prevedli v slovenščino in jih vključili v prispevek Učenje z informacijskimi viri (Steinbuch, 2004), ki je del priročnika Informacijsko opismenjevanje, ki je izšel v zbirki Modeli poučevanja in učenja (Informacijsko ..., 2004).

4. Zbirka virov omogoča poučevanje vsem predmetom v učnem načrtu.
5. Besedila podpirajo pismenost v kurikulu.
6. Leposlovje podpira kurikularne teme.
7. Povezave na prepoznavne in označene spletne strani.
8. Razstavljanje učenčevih izdelkov.
9. Povezave na zunanje ustanove.
10. Redna obvestila učiteljem, kako lahko šolska knjižnica s svojimi storitvami in informacijskimi viri nudi podporo pri učenju in poučevanju.

Informacijsko pismenost opredeljujejo kot sposobnost najti prave informacije, oceniti njihovo vrednost, jih analizirati in združiti, jim izgraditi osebni pomen, da bi jih uporabili pri različnih odločitvah. Poleg tega šolska knjižnica pospešuje pismenost in navdihuje za branje, šolski knjižničar pa z različnimi oblikami dela podpira Nacionalno strategijo pismenosti, predstavlja besedila za učence in učitelje, povečuje veselje učencev do branja in jih motivira za branje.

Hrvaška

Slovenski šolski knjižničarji imajo bogato tradicijo v sodelovanju s hrvaškimi kolegi. Nekaj tega izvira še iz skupne države, še več pa lahko pripišemo bogati teoretični osnovi šolskega knjižničarstva na Hrvaškem, saj je njihov bibliotekarski študij starejši od našega. Imajo tudi dobro razvito metodiko bibliopedagoškega dela šolskih knjižnic, dejavnost šolske knjižnice je opredeljena kot sestavni del vzgojno-izobraževalnega dela, ki poleg strokovne knjižničarske in informacijsko-referalne dejavnosti obsega tudi vzgojno-izobraževalno in kulturno in javno dejavnost.

Pa vendar smo bili v Sloveniji v zadnjem desetletju razvojno precej na boljšem, nenazadnje smo v Sloveniji sprejeli medpredmetno področje knjižničnih informacijskih znanj tako v osnovni šoli kot tudi v gimnazijah kot obvezne cilje in vsebine za vse učence, o čemer so razmišljali tudi na Hrvaškem,²² saj so imeli vse do uvedbe Hrvaškega nacionalnega izobraževalnega standarda, ki so ga poskusno uvedli v osnovno šolo v šolskem letu 2004/05, obvezno pa v letošnjem šolskem letu, knjižnično vzgojo vključeno v učni načrt samo v okviru medijske vzgoje pri hrvaškem jeziku.

²² O tem smo se lahko prepričali tudi pri rednih mednarodnih izmenjavah v zadnjih letih, ki jih imamo z njihovim zavodom za šolstvo in Oddelkom za informacijske znanosti Univerze v Zagrebu, z aktivnimi udeležbami na seminarjih za šolske knjižničarje Hrvaške in Slovenije ter s številnimi osebnimi stiki.

Leta 2005 pa so po našem vzoru tudi v osnovne šole, ki so bile vključene v poskus, uvedli *knjižnično informacijsko področje*, ki zajema *informacijsko pismenost* in *spodbujanje branja*. Leta 2006 so izdali Učni načrt in program za osnovno šolo (Nastavni ..., 2006), ki vključuje učne načrte predmetov, ki so sestavni del predmetnika, ima pa tudi uvodni, splošni del, v katerem posebno poglavje pripada tudi šolski knjižnici. Med nosilce vzgojno-izobraževalne dejavnosti je med strokovnimi sodelavci uvrščen tudi knjižničar, posebej so opredeljene še bibliotečno-informacijska in dokumentacijska dejavnost ter knjižničarjeve naloge. V poglavju o *šolski knjižnici* so opredeljeni cilji vzgojno-izobraževalne dejavnosti, po razredih so prikazani metodični napotki neposredno vzgojno-izobraževalno za delo z učenci v šolski knjižnici. Ugotovimo lahko, da so šli v hrvaškem kurikulumu korak dalje, saj so s tem postavili šolsko knjižnico v ospredje in knjižnične storitve ponudili vsem udeležencem vzgojno-izobraževalnega procesa in predmetom, ki so vključeni v predmetnik osnovne šole.²³

3.2 KONCEPT POSODOBLJENEGA PROGRAMA KNJIŽNIČNO INFORMACIJSKO ZNANJE ZA OŠ IN SŠ

V obstoječem programu medpredmetno področje Knjižnična informacijska znanja – cilji in vsebine za osnovno šolo je opredeljen samo program za skupinske medpredmetne ure pri pouku različnih predmetov, v katere se vključuje tudi knjižnica s svojimi cilji in vsebinami. Cilji in vsebine so predstavljene po razredih. V obstoječem programu medpredmetnega področja Knjižnična informacijska znanja – cilji in vsebine za gimnazijo je opredeljen samo program za skupinske medpredmetne ure, ki se večinoma izvajajo v okviru obveznih izbirnih vsebin, ostalih medpredmetnih povezav pa je na šolah malo (izjema: Evropski oddelki, didaktična prenova gimnazij).

Oba programa sta med seboj precej nepovezana in neuskklajena, saj je takratna kurikularna komisija oba programa pripravila ločeno.

Na osnovi finskega modela (A good school library), izhodišč v finskem nacionalnem kurikulumu in zaznanih problemov v praksi je komisija za spremljanje in posodabljanje pripravila celovit koncept šolske knjižnice v kurikulumu, kar v prejšnjem dokumentu ni bilo opredeljeno.

²³ V Sloveniji v času kurikularne prenove nismo napravili podobnega skupnega dokumenta, takrat so nastali učni načrti posamičnih predmetov, med njih štejemo tudi cilje in vsebine knjižničnih informacijskih znanj. Vsi ti načrti niso povezani v skupni dokument, ki bi imel v uvodu tudi skupna izhodišča, cilje in kroskurikularne teme, in bi tako postali bolj pregledni in tudi dosegljivi za vse strokovne delavce in drugo javnost, s tem pa tudi bolj poznani.

Predmetna komisija za spremljanje in posodabljanje učnega načrta za knjižnično dejavnost je kot kroskurikularno temo predlagala dva programa za osnovno in srednjo šolo z naslovom Knjižnično informacijsko znanje in podnaslovom Smernice za izvajanje programa knjižničnega informacijskega znanja. Predlog prinaša poenotena izhodišča tako za osnovno kot tudi za srednjo šolo, ki pomenijo nadgradnjo osnovnošolskega programa. Oba programa se kot kroskurikularna tema izvajata v okviru medpredmetnih in kroskurikularnih povezav pri pouku in dejavnostih različnih predmetov, ki uporabljajo metodo razreševanja učnega problema in sodi v vseživljensko učenje. Knjižnica pri tej metodi predstavlja odprto učno in informacijsko okolje.

V posodobljenem predlogu Knjižnično informacijsko znanje so tako opredeljene vse **knjižnične storitve**, ki podpirajo vzgojno izobraževalno delo tako na osnovni kot na srednji stopnji:

- fizične storitve: knjižnična zbirka – izbor, pridobivanje, organizacija: katalog, prostor, IKT, učna tehnologija in
- intelektualne storitve: odprtost/dostopnost, integracija ŠK v vzgojno-izobraževalni proces kot podpora učenju in poučevanju – učenje z informacijskimi viri, spodbujanje in motivacija za branje, informacijsko opismenjevanje.

Opredeljena je vloga knjižnice in knjižnično informacijskega znanja v informacijskem opismenjevanju. Program knjižnično informacijsko znanje pa je sestavljen iz elementov **branja, informacijske pismenosti in učenja učenja**.

Predlog za OŠ ima zapisane splošne cilje po triletjih. V skladu s smernicami za kroskurikularne teme ima po triletjih prikazane še specifične cilje, vsebine in pričakovane dosežke. To omogoča šolam, da v skladu z načelom večje avtonomije šole in učiteljev načrtujejo cilje in vsebine v okviru triletja glede na predznanje učencev in morebitne posebnosti učencev in ne več po razredih, kakor je zapisano v sedanjem programu KIZ. To omogoča tudi večjo odprtost programa.

Predlog za SŠ ima zapisane splošne cilje za nivo štiriletne srednje šole, kar je v skladu z ugotovitvami raziskave o pismenosti odraslih, ki potrjuje ustrezen nivo funkcionalne pismenosti za prebivalce, ki imajo končano štiriletno srednjo šolo. V skladu s smernicami za kroskurikularne teme ima program prikazane še specifične cilje in vsebine za celoten program in ne več po letnikih, kakor ima razporejene cilje in vsebine obstoječi program. To omogoča večjo odprtost programa, šolam pa večjo avtonomijo pri načrtovanju ciljev in vsebin v okviru

posamičnega programa, kakor tudi glede na predznanje dijakov in njihove sposobnosti ali posebnosti.

V obeh predlogih je opredeljeno bibliopedagoško delo kot:

- sodelovalno bibliopedagoško delo,
- knjižničarjevo samostojno bibliopedagoško delo, kamor se uvrša delo s skupinami
- in tudi individualno svetovanje in pomoč za samostojno odločanje za izbiro vira in njegovo uporabo
- ter sodelovalno bibliopedagoško delo za skupine s posebnimi potrebami.

V obeh predlogih so opredeljeni in poenoteni koraki raziskovanja oz. učenja z informacijskimi viri in smernice za organizacijo knjižničnih dejavnikov za izvajanje knjižničnega programa.

Učni načrti posamičnih predmetov bodo lahko med medpredmetne povezave in dejavnosti učencev uvrstili tudi vsebine, cilje in dejavnosti iz kroskurikularne teme knjižnična informacijska znanja. Tako bodo učitelji skupaj s knjižničarjem razvijali in izvajali aktivne metode poučevanja in učenja v knjižnici in z njeno pomočjo, učence usposabljali za uporabo knjižnice, informacijskih virov in informacij pri pouku in samostojnem učenju ter jih s tem navajali tudi na razreševanje informacijskih problemov v vsakdanjem življenju.

CITIRANI VIRI

1. Frantsi, H.; K. Kolu; S. Salminen. (2002). *A good school library*. [PDF], The Finnish National Board of education; The school library association in Finland.
2. Idejni načrt razvoja slovenskih šolskih knjižnic. (1996). *Šolska knjižnica*, 5, (3), str. 4–30.
3. IFLA/UNESCO-ve smernice za šolske knjižnice. (2003). *Šolska knjižnica*, 13, (3), str. 115–124.
4. *Informacijsko opismenjevanje: priročnik za delo z informacijskimi viri*. (2004) Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. (Modeli poučevanja in učenja. Knjižnična dejavnost).
5. Kuhlthau, C. C. (2004). *Seeking meaning: a process approach to library and information services*. 2nd ed. Westport: Libraries Unlimited.
6. Kuštrin Tušek, N. (2004). IFLA/UNESCO-ve smernice za šolske knjižnice in njihova integriranost v sistem šolskega knjižničarstva v Sloveniji. *Šolska knjižnica*, 14, (3), str. 178–184.

7. Manifest o šolskih knjižnicah. (2001). *Šolska knjižnica*, 11, (3), str. 138.
8. *Nacionalna strategija za razvoj pismenosti*. (2006). Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
9. *Nastavni plan i program za osnovnu školu*. (2006). [PDF] Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.
10. *National core curriculum for basic education*. (2004). Helsinki: Finish national board of education.
11. The National curriculum: handbook for primary teachers in England www.nc.uk.net: key stages 1 and 2.
12. *Navodila za graditev osnovnih šol v Republiki Sloveniji – 1. del: delovno gradivo*. (1999). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport.
13. Niinikanges, L. (1995). An open learning environment: new winds in the Finish school library. *Scandinavian public library quarterly*, (4), str. 4–10.
14. Novljan, S. (2002). Informacijska pismenost. *Knjižnica*, 46, (4), str. 7–24.
15. Novljan, S. (2005). *Knjižnica, možnost za boljšo pismenost: gradivo za izobraževanje multiplikatorjev*. Rogaška Slatina.
16. Novljan, S.; M. Steinbuch, (2000). *Knjižnična informacijska znanja: cilji in vsebine za gimnazije. Smernice za izvajanje knjižničnih informacijskih znanj pri obveznih izbirnih vsebinah in medpredmetnih povezavah*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, RPS za šolske knjižnice.
17. Novljan, S. (1996). *Sodobne dejavnosti šolske knjižnice s posebnim ozirom na njene bibliopedagoške naloge pri izvajanju izobraževalnega programa branja v osnovni šoli: doktorska disertacija*. Ljubljana: FF, Oddelek za bibliotekarstvo.
18. *School libraries making a difference*. [2002?] [PDF]. Chartered Institute of library and information professionals; Department for education and skills; School library association.
19. Steinbuch, M. (2004). Učenje z informacijskimi viri. V *Informacijsko opismenjevanje: priročnik za delo z informacijskimi viri*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. (Modeli poučevanja in učenja. Knjižnična dejavnost). Str. 159–222.
20. Steinbuch, M. (1996). Vzorčne šolske knjižnice. *Šolska knjižnica*, 6, (3), str. 3–21.
21. Sušec, Z.; F. Žumer. (2005). *Knjižnična informacijska znanja: program osnovnošolskega izobraževanja*. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.
22. *Tools for learning: information skills and learning to learn in secondary school*. (1986). London: British library.

23. Vilar, P. (2005). *Informacijska pismenost in internet: gradivo za seminar za izobraževanje multiplikatorjev*. Ljubljana.
24. Zakon o knjižničarstvu. (2001). *Uradni list Republike Slovenije*. 87, str. 8685.
25. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja. (1996). *Uradni list Republike Slovenije*. 53 (29. II. 1996) 12.

Školska biblioteka – partner u unapređenju informacijskog opismenjavanja učenika (Na primjerima gimnazija grada Sarajeva)

Ass. Lejla Kodrić,
dipl. komparatistica i dipl. bibliotekarka
Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu
Odsjek za komparativnu književnost i bibliotekarstvo

e-mail: kodriclejla@hotmail.com

Ključne riječi: školska biblioteka, Bosna i Hercegovina, gimnazije grada Sarajeva, statistički pokazatelji

Tradicija zapadnoevropskog državnog školskog bibliotekarstva u Bosni i Hercegovini, prvobitno utemeljena uspostavom austrougarske uprave (1878) te u kasnijim razdobljima uspješno unapređivana usvajanjem standarda za školske biblioteke, međunarodnih preporuka UNESCO-a kao i Zakonom o bibliotekama u Bosni i Hercegovini, prekinuta je Agresijom na ovu državu. Već polučeni uspjesi u radu i mukotrpan angažman na unapređenju rada u bosanskohercegovačkim bibliotekama ugroženi su i zaustavljeni ratom, a bibliotečni fondovi potpuno uništeni, djelomice oštećeni ili, pak, otuđeni. Po završetku rata počinje adaptacija školskih biblioteka i njihovih fondova. U međuvremenu, promjena cjelokupnog društvenog, kulturalnog i obrazovnog evropskog i uopće svjetskog konteksta, potaknuta naprije tehnološkim i znanstvenim napretkom, postaje evidentna, a na bibliotekarstvo ove promjene utječu na svim nivoima. Pritom, bosanskohercegovački bibliotečko-informacioni sustavi, pa tako i sustav školskih biblioteka, našao se u nezavidnoj poziciji nemogućnosti pravovremenog uključenja u novonastali, revidirani kontekst. Novi kontekst pred školske biblioteke postavlja ne samo izmijenjene tradicionalne zadatke već i niz posve novih i zahtjevnih ciljeva i zadataka. Kako su školske biblioteke jedinice odgojno-obrazovnog sustava škole, u revidiranom obrazovnom sustavu od njih se očekuju dodatna znanja i vještine, povezane naprije s korištenjem i upravljanjem informacijskim tehnologijama, koje su vjerojatno najveći izazov u obrazovnim sustavima današnjice. Od školske biblioteke, stoga, očekuje se uklapanje u novo okruženje koje pred biblioteke postavlja zahtjeve za tehnološke, upravljačke i organizacijske izmjene. Preobražaji podrazumijevaju izrastanje školskih biblioteka u multimedijske i informacijske jezgre škola, prostore informacijskog opismenjavanja korisnika školskih biblioteka, a posljedica čega je aktivan korisnik, sposoban da pronade, kritički procijeni te kreira informaciju.

Zadatak ovog posterskog izlaganje jest da ukaže na očiglednu marginalizaciju bibliotečnih institucija, u praksi i struci uopće u inače brojnim poteškoćama opterećenom bosanskohercegovačkom društvu. Razlozi tomu mogu se prepoznati najprije u nezainteresiranosti i neosviještenosti političkih struktura odgovornih za razvoj znanosti i kulture u Bosni i Hercegovini, u nedostatku finansijskih sredstava, ali i u razjedinjenosti, tj. rascjepkanosti bibliotečko-informacijskog sustava Bosne i Hercegovine na bibliotečko-informacijski sustav Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, koji u susret

promjenama i modificiranim zahtjevima idu bez zajedničkog, nadređenog pokroviteljstva, svako u skladu sa svojim lokalnim mogućnostima.

Dakle, **cilj** ovog rada jest propitati i statističkim pokazateljima predstaviti kakvo je trenutno stanje u bibliotekama gimnazija grada Sarajeva, tj. prikazati koliko biblioteke ovih obrazovnih institucija udovoljavaju savremenim zadacima školskih biblioteka, predviđenim standardima za školske biblioteke te savremenim konceptima obrazovanja.

Istraživanje je provedeno u svim trenutno postojećim gimnazijama grada Sarajeva: Prva gimnazija u Sarajevu, Druga gimnazija u Sarajevu, Treća gimnazija u Sarajevu, Četvrta gimnazija u Sarajevu, Peta gimnazija u Sarajevu, Gimnazija Obala, Dobrinjska gimnazija, Bošnjačka gimnazija, Gimnazija Katoličkog školskog centra.

Metoda istraživanja korištena za potrebe nastanka ovog izlaganja bila je metoda upitnika (popunjavanje anketnog lista) i izravan uvid u poslovanje i prostor biblioteka navedenih školskih institucija.

Istraživanje je temeljeno na saznanju o osnovnim aspektima rada jedne školske biblioteke kao što su: stanje bibliotečnog fonda u odnosu na broj učenika, vrste zastupljene bibliotečne građe, adekvatnost bibliotečnog prostora i opreme, mogućnosti korištenja biblioteke, stručna sprema uposlenih u biblioteci, stručno uređenje biblioteke i adekvatnost bibliotečnog poslovanja, vidovi saradnje bibliotekara s učenicima i nastavnicima, vidovi promoviranja bibliotečnih usluga, npr. kroz mrežne stranice biblioteka, društveno zagovaranje i sl.

Rezultati dobiveni istraživanjem provedenim u bibliotekama gimnazija grada Sarajeva, nakon usporedbe s predviđenim standardima te s praksama u bibliotekama srodne orijentacije u našem susjedstvu, nisu ocijenjeni kao zadovoljavajući.

Izlaganje na posteru bit će pokušaj ukazivanja na goruće probleme s kojima se susreću biblioteke gimnazija grada Sarajeva, pokušaj razumijevanja uzroka koji su doveli do ovakvog stanja, a sve s ciljem prevladavanja trenutne pozicije i uključenja bosanskohercegovačkih školskih biblioteka u revidirane tokove evropskog i svjetskog školskog bibliotekarstva.

MOGUĆNOSTI PRILAGODBE PROSTORA ŠKOLSKE KNJIŽNICE DJELATNOSTIMA, NOVIM TEHNOLOGIJAMA I OBLICIMA UČENJA

Dr. sc. Jasmina Lovrinčević
Stručna suradnica savjetnica
Graditeljsko-geodetska škola Osijek

Mr. sc. Dinka Kovačević
Stručna suradnica savjetnica
OŠ "Antun Mihanović" Slav. Brod

SAŽETAK

Za uspješno i učinkovito funkcioniranje školske knjižnice važni su preduvjeti među kojima je, uz fond, opremu i stručni kadar, na prvom mjestu odgovarajući prostor. Iz tih je razloga oduvijek postojala, a postoji i danas potreba istraživanja školske i knjižnične uspješnosti koje su uvijek pokazivale znatnu varijabilnost školskog uspjeha učenika između pojedinih škola, inače sličnima u mnogim organizacijskim, kadrovskim, financijskim, arhitektonskim i drugim aspektima. U žarište istraživačkog interesa nužno se dovode školski i knjižnični uvjeti u kojima se odvija odgojno-obrazovni proces, odnosno školsko ozračje u školi i školskoj knjižnici.

U radu se zato i govori o stvaranju poticajnog ozračja za učenje i faktorima uspješnosti na konkretnom primjeru prilagodbe prostora školske knjižnice, zbog uvođenja novih tehnologija i inoviranja metoda i oblika učenja.

Ključne riječi: škola, školska knjižnica, prostor, mogućnosti prilagodbe, učenje

UVOD

Podatci iz svijeta govore da u mnogim razvijenim zemljama školska knjižnica nema samo središnje mjesto u odgojno-obrazovnom, kulturnom i javnom životu škole, već se uistinu i prostorom nalazi u središnjem, frekventnom i nezaobilaznom mjestu koje poziva sve korisnike, uključujući i roditelje, da svaki slobodni trenutak provedu u njoj, individualno, u manjim ili većim grupama i zajednički ostvaruju planirane zadaće. Zato se o školskoj knjižnici govori kao o informacijskom i komunikacijskom srcu škole. U novije vrijeme, zahvaljujući globalnoj mreži (internet) i komunikaciji e-poštom (e-mail) i školska knjižnica polako izlazi iz svog fizičkog prostora i postaje članica virtualnog svijeta informacija i znanja.

Prema službenim podacima u Republici Hrvatskoj ima 910 osnovnih i 387 srednjih škola - zajedno 1297 škola²⁴. Pokazatelji koji slijede dobro ilustriraju situaciju u školskim knjižnicama glede prostornih rješenja, postojeće opreme i informacijske pismenosti učitelja.

²⁴ Podatci Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa (Uprave za financije). Prema Upisniku škola u registar broj osnovnih i srednjih škola zajedno je daleko veći, 1399 (dodane su vjerske i privatne škole koje se financiraju iz drugih izvora). Zanimljiv je i podatak o broju područnih škola. Ima ih 1367, a prosječni broj učenika u razredu je 20. Postoje i osmorazredne područne škole, čiji je broj učenika veći nego u matičnoj školi. U eurposkim zemljama ne postoji područna škola.

Činjenica da su školske knjižnice sastavni dio škola govori i o zajedničkom dijeljenju svih postojećih problema, ali i postignuća koja su važna za dinamično i razvojno djelovanje škole i njene školske knjižnice. Iz tih su razloga važni i pokazatelji o radu u smjenama i opremljenosti škola nastavnim sredstvima:

Rad u smjenama – školska godina 2004./2005.

- 1 smjena – 68,34%
- 2 smjene – 25,45%
- 3 smjene – 6,1%

Radom u dvije i tri smjene u osnovnim školama obuhvaćeno je 82,5% učenika, što znači da u jednoj smjeni najvećim dijelom rade male škole. Do 2010. godine trebalo bi ukinuti nastavu u tri smjene. 48% škola ima odgovarajuće uvjete rada, 47% ih radi u otežanim uvjetima, 5,5% škola ima loše uvjete rada. 20% škola ima specijalizirane učionice s kabinetima, 38,20% ima specijalizirane učionice bez kabineta. U 27,30% škola učenici mijenjaju učionicu svaki školski sat.

Opremljenost škola:

89,1% škola ima grafoskop	63,6% TV i video
21,8% zbirku dokumentarnih filmova	23,6% računalo
18,2% informatičku učionicu ili samo računala	12,7% LCD projektor
1,8% dijaprojektor i dijapozitive	23,6% kasetofon

(Izvor: Plan razvoja sustava odgoja i obrazovanja Republike Hrvatske 2005. – 2010.)

Jednako tako su važni i podatci Instituta za društvena istraživanja iz Zagreba o informacijskoj pismenosti učitelja, provedeni anketnim ispitivanjem na uzorku od 2134 predmetnih učitelja, 1134 razrednih učitelja, 120 ravnatelja i 2674 učenika osmih razreda u 121 osnovnoj školi 2003. godine:

60% učitelja nikad nije uporabilo računalo
70% nikad nije uporabilo internet
75% nikada se nisu služili e – poštom

Jedan od preduvjeta aktivnog uključivanja u informacijsko društvo je proces cjeloživotnog učenja. Iz tih je razloga osposobljenost za uporabu informacijsko- komunikacijske tehnologije postala neizostavnom kompetencijom. Prema Planu razvoja do 2008. godine svi bi učitelji/ice trebali steći osnovnu razinu informatičkih sposobnosti. Stanje informacijske pismenosti se sigurno poboljšalo u ove četiri godine, ali usavršavanje u ovom području opismenjivanja ostaje i dalje na prvom mjestu u procesu cjeloživotnog učenja. U razvojne ciljeve uključena je i izrada Nacionalnog uputnika (kurikuluma) do kraja 2010. godine za srednje škole, koji će slijediti načela i metodologiju HNOS-a za osnovnu školu, a pratit će ga trajno profesionalno usvršavanje nastavnika/ca.

1. STVARANJE POTICAJNOG OKRUŽJA

Napetost, problemi i područje za razvoj bit će prepoznati prosuđujući usluge školske knjižnice s obzirom na kvantitativne i kvalitativne pokazatelje. Pri tomu bi ciljevi za povećanje standarda trebali biti sljedeći:

- Knjižnica u središnjem dijelu škole dostupna svim razredima i svim učenicima
- Preglednost prostora
- Dovoljno mjesta za cijeli razredni odjel
- Prostor za učenje
- Prostor za opušteno čitanje u slobodno vrijeme
- Razvijen lektirni program
- Izbor knjiga za poticanje čitanja prema vlastitom odabiru
- Pristup ICT-u – internet, intranet, CD-ROM, DVD...

Škole koje nemaju prikladan središnji knjižnični prostor moraju pronaći alternativnu lokaciju, što je moguće bolje. Bez obzira na arhitektonske zanimljivosti tavanakog prostora, koji je i najčešći prijedlog za proširenje školske knjižnice, važno je inzistirati na središnjoj poziciji unutar škole zbog navedenih razloga (to navodi i Standard).

Drugi, povećani prostori za školsku knjižnicu mogu biti stvoreni i imaginarno (to je na prvom mjestu učionica, zatim višenamjenski prostor, informatička učionica...), ali je važno da uvijek knjižnica funkcionira potpuno u skladu s Pravilnikom o radu školske knjižnice i pri tomu ispunjava zdravstvene i sigurnosne kriterije.

2. PROSUDBA USPJEŠNOSTI

Na prvom su mjestu kvantitativni pokazatelji koji uključuju:

- Veličinu knjižnog fonda
- Podne prostirke
- Posudbu po učeniku
- Broj knjiga u knjižnici
- Broj multimedijalnih pomagala
- Broj knjiga po učeniku (minimum 13 knjiga)
- Uključenost školske zajednice: učitelji, roditelji-volonteri, učenici, razredni asistenti-primarni pomagači, uprava, drugi odrasli
- Otvorenost/ dostupnost knjižnice
- Broj računala u knjižnici
- Pristup internetu
- Prostor za police, fleksibilnost i visina, postavljanje i dostupnost
- Prostor za čitanje
- Prostor za izložbu
- Stolovi, stolci
- Rasvjeta

(Prema The Primary School Library Guidelines, 2000.)

Ovo je lako za one školske knjižnice koje su potpuno informatizirane jer školskom knjižničaru nije problem u svakom trenutku brzo doći do podataka o broju učenika i razrednih odjela koji se redovito koriste školskom knjižnicom, o broju posuđenih knjiga, postotku posuđenih knjiga, povećanju ili smanjenju broja korisnika (učenisi – dob, spol), učitelji, stručni suradnici, roditelji, vanjski korisnici, dobne ili razredne skupine. Još jedan razlog više za potpuno informatiziranu svaku hrvatsku školsku knjižnicu s odgovarajućim prostorom, fondom i suvremenom opremom.

Najnoviji podatci o opremanju školskih knjižnica knjižničarskim računalnim kompletom govore da je oko 600 škola dosad dobilo navedeni komplet, što je nešto manje od 50% prema broju škola. Nakon dugotrajnih rasprava (3-4 godine) odustalo se od financiranja jedinstvenog računalnog programa za školske knjižnice. Tu zadaću treba odraditi lokalna samouprava.

Kvalitativni pokazatelji govore o:

- Kvaliteti vrijednosti
- Klasifikaciji vrijednosti
- Prikladnosti vrijednosti
- Aktivnosti na promicanju knjiga
- Poučavanju učenika i učitelja
- Učinkovitosti programa informacijskih vještina
- Uključenosti školske knjižnice u kurikularno planiranje
- Uključenosti školske knjižnice u Izvješće o ostvarivanju godišnjeg plana i programa rada škole

(Prema The Primary School Library Guidelines, 2000.)

Kako bi ovi pokazatelji bili u potpunosti učinkoviti i vrjednovani na pravi način, školski knjižničar mora imati i pokazatelje koji govore koliko se razredi ili učenici pojedinačno koriste školskom knjižnicom, tko se ne koristi knjižnicom i zašto, o kvaliteti i učinkovitosti u aktivnostima promocije knjiga, o aktivnom sudjelovanju u provođenju školskog standarda, o utjecaju na učenike u izgrađivanju profila osobnog učeničkog čitačkog i čitalačkog razvoja, njegovom samopouzdanju u uporabi informacija i vještinama učenja i načinu uporabe knjižnice kao potpore učenju i poučavanju u školi.

3. PRILAGODBA PROSTORA ŠKOLSKE KNJIŽNICE GRADITELJSKO-GEODETSKE ŠKOLE OSIJEK

Potrebu prilagodbe prostora ili formiranja novih prostora školske knjižnice uvjetuju:

- Djelatnosti školske knjižnice
- Promijenjene potrebe korisnika

- Promjene unutar ustroja odgojno-obrazovnog sustava
- Nove obrazovne tehnologije
- Nove pedagoške metode u procesu poučavanja
- Općeniti zahtjevi novog vremena
- Vrste planiranih postignuća učenika
- Kurikulum određene škole

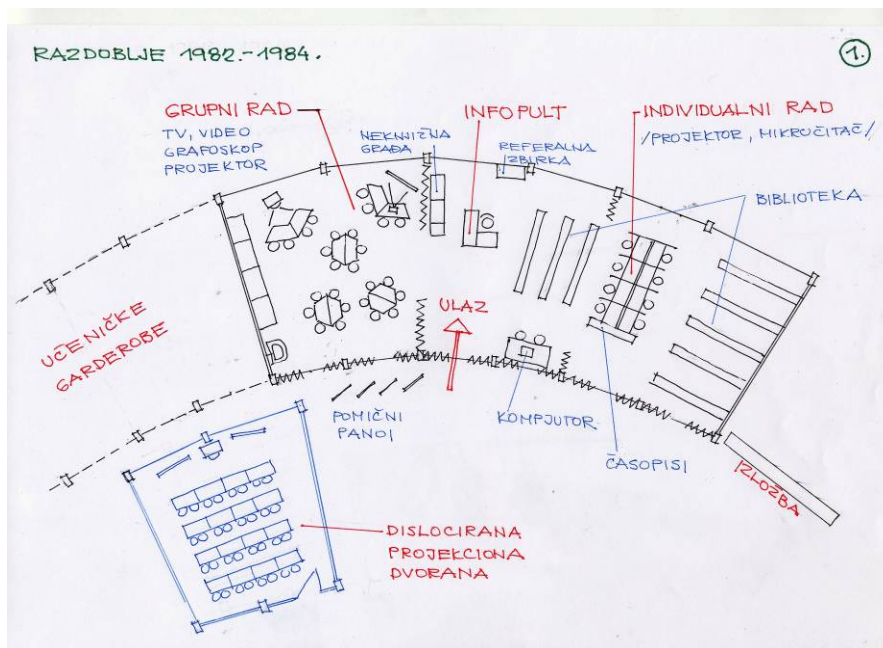
Prostorne promjene koje radimo isključivo zbog uvođenja novih nastavnih tehnologija i inoviranja metoda učenja, kao i promijenjenih potreba, ali i drugačijih orijentacija korisnika, nisu jednostavne intervencije u prostor u smislu unošenja novog namještaja i opreme. Ako se dogodi da se samo stari namještaj nadomješta novim, a stara oprema novom, mnogima u školi se postupak čini jednostavnim. Dakako, pri takvom pristupu može se dogoditi narušavanje osnovnih funkcija školske knjižnice, promjena smjera u kojem je zamišljen razvoj djelatnosti, a možda i dizajnersko rješenje prostora.

Zato je iznimno važno osnovati tim koji može sa svih gledišta razmatrati i provoditi promjene. Kao što bi trebalo i pri gradnji školske zgrade u timu za određivanje projektnog zadatka imati knjižničara, tako je i pri redizajniranju postojećih prostora knjižnice ključna osoba školski knjižničar. On najbolje poznaje funkciju, poželjne komunikacije, reakcije korisnika na prostorna rješenja, a i ima viziju razvoja knjižnice. Njegovi bi prijedlozi morali biti uvažavani jer su potkrijepljeni iskustvom i poznavanjem djelatnosti. Mišljenje i rješenje arhitekta mora se kretati u okviru zahtjeva koje postavlja knjižničar, no s potpunom slobodom u odnosu na dizajn prostora.

U 25 godina postojanja školske knjižnice Graditeljsko-geodetske škole Osijek, u početku postavljene kao Multimedijски centar, u prostoru su napravljene četiri velike preinake i više manjih prilagodbi djelatnostima i korisničkim potrebama. Pri svakoj preinaci ili prenamjeni prostora vodilo se računa o:

- Poboљšanju i očuvanju potrebnih funkcija
- Strategiji razvoja knjižnice i škole
- Kurikulumu škole
- Očuvanju osnovne zamisli unuarnjeg uređenja prostora
- Prijedlozima arhitekta
- Iskustvima knjižničarke glede funkcije i potrebnih prostornih komunikacija
- Očekivanim reakcijama korisnika

Razdoblje 1982.-1984.

Za vrijeme gradnje nove školske zgrade srednje Graditeljko-geodetske škole,²⁵ interveniralo se u projekt osiguravanjem prostora za suvremenu školsku knjižnicu, koja je već tada planirana kao Multimedijски centar.

Pristupačnost MMC-a omogućena je kroz smještaj u prizemlju, u holu škole, u srcu zgrade. Korespondiranje i sudjelovanje knjižnice u životu i radu čitave škole naglašeno je mogućnošću da se čitava knjižnica može otvoriti i postati dio prostora hola škole. Tako je postignuta maksimalna multifuncionalnost ovoga prostora u fizičkom smislu

No, pažljivo i promišljeno formiranje prostora, zapravo nosi, uz mogućnosti i indirektnu poruku korisnicima o djelatnostima. Prostorom možemo motivirati i sugerirati slobodu pristupa i raznolikost korištenja, možemo obećati iznenađenja preoblikovanja i ambijentiranja te poticati kreativnost. Veličina MMC-a²⁶ bila je tada cca 150m.

Postojanje vizije djelatnosti knjižnice, koja bi bila u funkciji kvalitetnijeg odgojno – obrazovnog rada i inoviranog učenja, odredilo je unutar knjižnice potrebne prostore te njihovu veličinu. Funkcija i komunikacije određivane su prema zahtjevima najsuvremenije teorije školskoga knjižničarstva u to vrijeme. Knjižni fond je predviđen u slobodnom pristupu a nekadašnja čitaonička funkcija zamijenjena je odjeljcima za individualno učenje opremljenim priključcima za AV pomagala te prostorom za rad i učenje u malim skupinama.

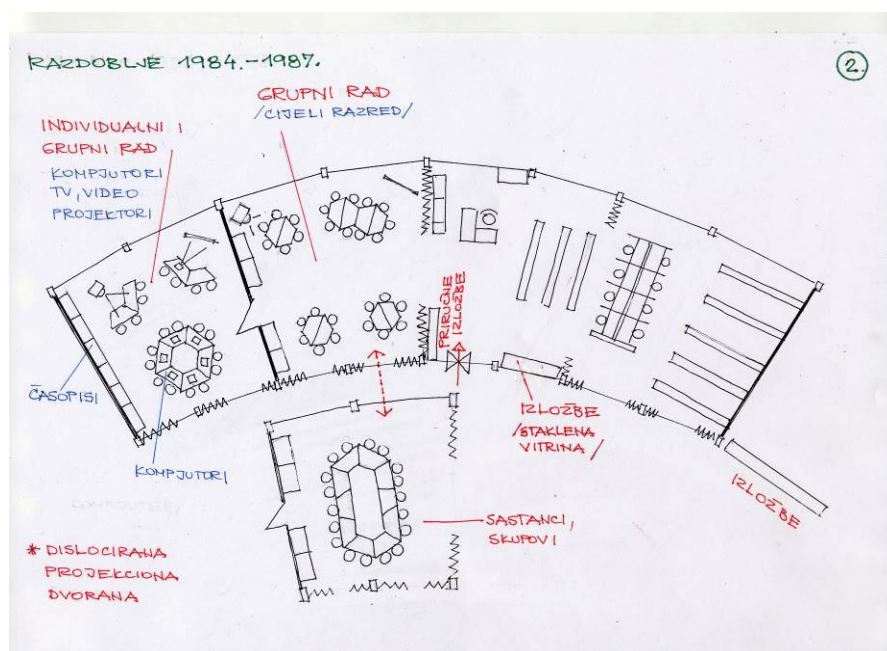
Ulazni prostor, koji čini prvi susret s knjižnicom, zamišljen je kao topao, zanimljiv i informativan, s info pultom, katalogima svih zbirki, referalnom građom i dakako, računalom. Mogućnost otvaranja prostora prema centralnom holu škole iskorištena je za korištenje vanjskih prostora za izložbenu djelatnost knjižnice.

²⁵ Škola je izgrađena u Osijeku 1981. godine, a koncept i opremanje prostora školske knjižnice završeno je 1982. godine

²⁶ U tekstu govorimo o suvremenoj školskoj knjižnici, termin kojim se koristimo i danas, no u odnosno vrijeme kada smo kroz naziv željeli zapravo naznačiti promijenjene funkcije (a različitosti u terminologiji srećemo i u svijetu), često smo knjižnicu nazivali Multimedijским centrom, odražavajući kroz to njenu višemedijsku orijentaciju, a poglavito u slučaju kao što je naš primjer, kada se radi o stvarno zaživljenim i naglašenim multimedijским funkcijama.

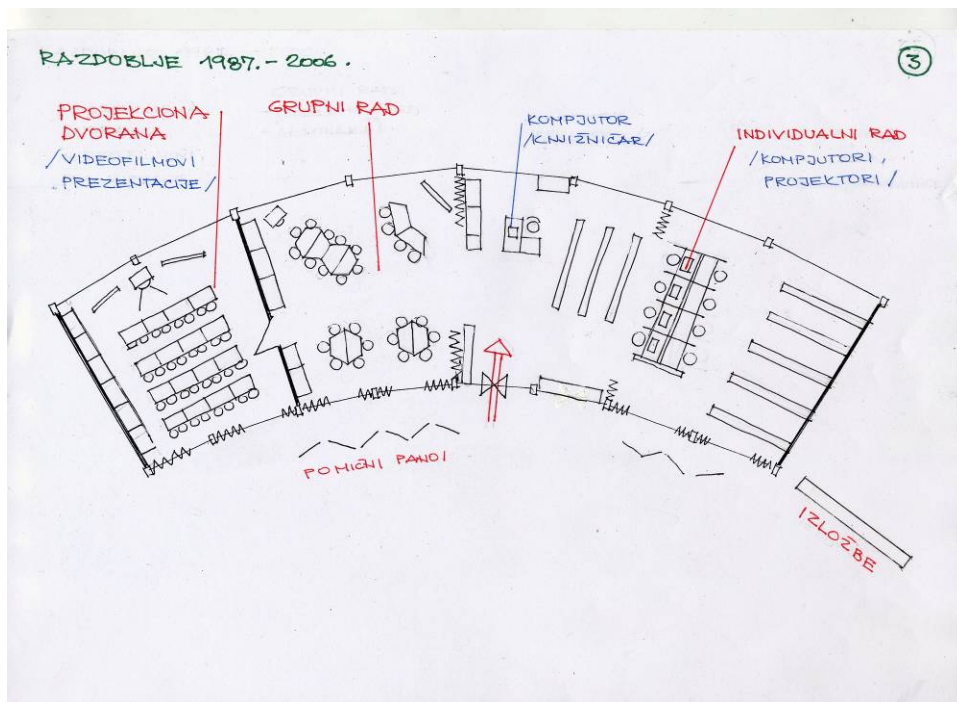
Već nakon jednogodišnjeg funkcioniranja i širenja djelatnosti knjižnice na tijesnu suradnju i sudjelovanje u nastavi pokazala se potreba za dodatnim prostorom koji bi mogao prihvatiti čitav razredni odjel. Do mogućnosti proširenja MMC-a za ove se potrebe počinje koristiti jedna dislocirana učionica na katu.

Razdoblje 1984.-1987.

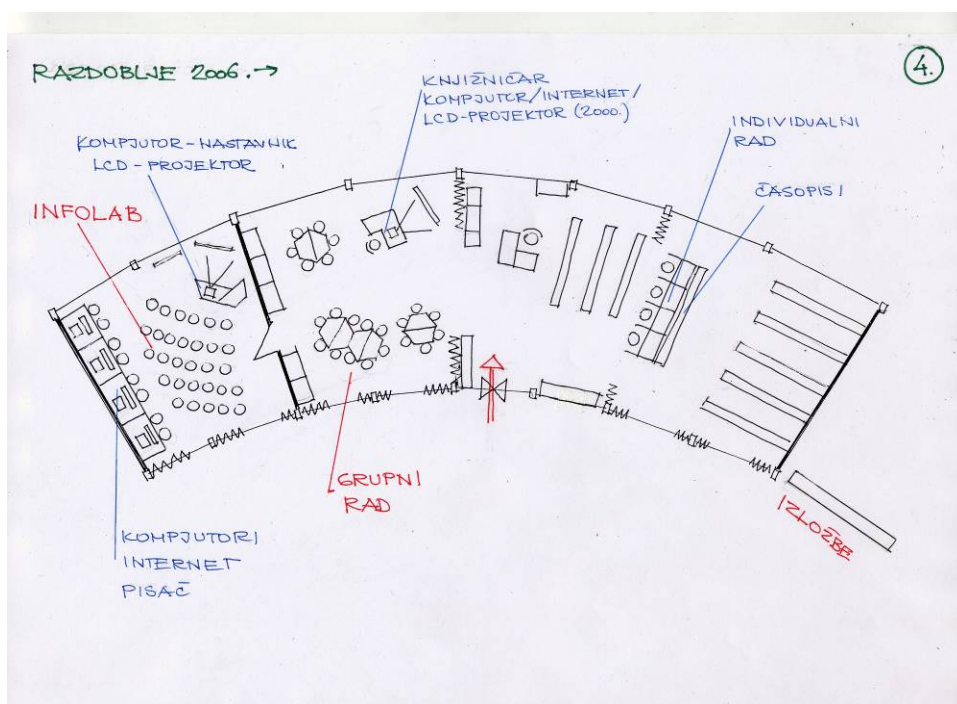
Prva velika preinaka prostora događa se već nakon dvije godine od postojanja knjižnice. Uhodana praksa sudjelovanja MMC-a u nastavnom procesu sa sigurnošću je potvrdila potrebu postojanja takvog pridruženog prostora. Usto, prodor novih tehnologija kao što je računalo, počinje biti primarnim interesom, što također zahtijeva dodatne prostore MMC-a. Zato se osnovni prostor knjižnice širi, pridruživanjem još 50-etak metara, koji se koristi za smještaj više računala i za učenje uz AV građu. U ovom razdoblju knjižnica ima na raspolaganju najveću kvadraturu, no i škola najveći broj učenika.

Razdoblje 1987.- 2006.

Promjena potreba korisnika rezultira sljedećom velikom promjenom unutar prostora knjižnice. Računala, naime, u to vrijeme nisu imala današnje mogućnosti, a niti jedna od eventualno relevantnih struka nije imala stav kako ih koristiti u školi, pogotovo u individualnom radu učenika, pa je interes za tim pomagalom, u okviru knjižnice, nestao. Prostor se prenamjenjuje za rad s cijelim razredom i koristi se najčešće kao projekcijska dvorana. Ovaj, kao i prostor za rad u malim skupinama, uvijek ostavljaju mogućnost višenamjenske uporabe, vrlo pokretljivog prostora, kakav je u knjižnicama uvijek potreban.

Razdoblje 2006.-->

Potreba za najvećom promjenom funkcija i pomagala u učenju, u odnosu na ukupno obuhvaćeno razdoblje, događa se u vrijeme kada računalo, odnosno internet potpuno preuzima funkcije većine posebnih medija. Stvarne promjene prostorne i materijalne nisu u knjižnici uslijedile tako brzo kako bi to očekivali korisnici. Velike promjene, kakva je ova, zahtijevaju dulje promišljanje i viziju za jedno duže razdoblje jer se radi o znatnim investicijama, ali i o posve promijenjenom načinu rada knjižnice. Kada prenamjenjujemo prostor, ma kako smišljeno to bilo, dobivamo nešto novo, ono što nam treba, ono što smo željeli, ali i gubimo neku od starih, još ili uvijek potrebnih funkcija.

U primjeru koji pratimo uglavnom je izgubljena mogućnost trenutnog prenamjenjivanja prostora. Ulaskom šest fiksnih računala s pripadajućim fiksnim instalacijama definirali smo nekadašnju projekcijsku dvoranu s više namjena u svojevrsni Infolab. Iako prenamjena prostora slijedi i u ovom slučaju je slijedila vrijeme i promijenjene potrebe korisnika, pokušalo se zadržati i mogućnost skupnih projekcija, što može funkcionirati i odgovarati u današnjem trenutku težnji za što manjim razrednim odjelima.

Praćenjem potreba korisnika ustanovljena je gotovo napuštena čitaonička funkcija knjižnice. Zato se smanjilo broj odjeljaka za tihi individualni rad, a taj se prostor ustupio kvalitetnijem smještaju periodike i čuvanju specifičnih materijala potrebnih za školske projekte i slične kreativne djelatnosti.

4. ZAKLJUČAK

Njemačka iskustva u narodnim knjižnicama govore da je danas najvažnija usmjerenost na korisnika knjižnice i to na način da sama knjižnica mora iskazati spremnost i biti otvorena prema novitetima kao što su kultura razgovaranja i formalna informacijska i komunikacijska struktura.

U ekonomskoj se literaturi usmjerenost na korisnike vrlo različito definira, pri čemu se kao najpraktičnije pokazalo široko tumačenje tog pojma koje ističe da je usmjerenost na stranke sveobuhvatno, kontinuirano istraživanje i analiza očekivanja stranaka, kao i njihova interna i eksterna realizacija u vidu poduzetničkih ponuda i interakcija s ciljem da se ostvare dugoročno stabilni i ekonomsko isplativi odnosi sa strankama. Ova se definicija može primijeniti i na neprofitne organizacije jer se neospornim smatra da je usmjerenost na korisnika odlučujući faktor uspješnog rada svake knjižnice, pri čemu će zadovoljan korisnik postati trajni korisnik. Svi korisnici školske knjižnice žele visoku razinu kvalitete, vremenski gledajući *brzo-odmah-sada*, koja se ostvaruje onog trenutka kada je korisnik zadovoljan uslugama ili kada su njegova očekivanja premašena.

Postojanje kvalitetnog, namjenskog, odgovarajućeg, funkcionalnog prostora je uvjet postojanja i kvalitetnog funkcioniranja školske knjižnice. Ustrojiti dobru školsku knjižnicu moguće je samo uz postojanje minimalnog standarda. Prema Standardu za rad školskih knjižnica u Republici Hrvatskoj (2000.) prostor je nesumnjivo i jedan od najvažnijih uvjeta djelatnosti u knjižnici i osnovni preduvjet za boravak korisnika u tom prostoru..

Proširenje ili prilagodba prostora uvijek je moguće – potrebno je samo da svi čimbenici u školi imaju dobru volju, ali i da postoji strategija razvoja knjižnice, za koju je odgovoran školski knjižničar.

Promjene je potrebno pomno planirati u skladu sa strategijom razvoja knjižnice i škole.

Prostor može biti, a uvijek i jest u funkciji marketinga školske knjižnice. On sam govori «tisuću jezika» o školskom knjižničaru i djelatnostima, ali i o stavu školske zajednice prema knjižnici. Zato je prostor uvijek polazište za svaki ustroj i kasniji razvoj školske knjižnice.

LITERATURA

1. Barrett, L., Douglas, J. (2004.). The CILIP Guidelines for Secondary School Libraries. London: Facet Publishing
2. Kovačević, D., Lasić-Lazić, J., Lovrinčević, J. (2004.). Školska knjižnica-korak dalje. Zagreb: Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti: Altagama
3. Plan razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005. – 2010. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske (2005.). Dostupno na URL: <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2420>. (28.06.2006)
4. The Primary School Library Guidelines (2000.). London: The Professional Practice Department of The Library Association
5. Znanjem do znanja: prilog metodici rada školskog knjižničara (2005). Jasmina Lovrinčević (et al.). Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Glazba kao pomoćno sredstvo u ostvarivanju uloge školske knjižnice u suvremenom sustavu odgoja i obrazovanja

Željka Kasumović Tonković, prof.

Glazbena škola Blagoja Berse, Zagreb

Uloga školske knjižnice u sustavu obrazovanja i odgoja nešto je što je već mnogo puta definirano. Suvremeni sustav daje knjižnici značajno i važno mjesto ne samo u obrazovnom, nego i u odgojnom smislu. Osim toga, knjižnica se pokazala u tim okvirima kao mjesto najotvorenije za inovacije i promjene u smjeru osuvremenjivanja. Glavni zadatak, naravno, ostaje razvijanje čitalački navika i aktivnosti učenika, ili općenito čitalačke publike ukoliko se radi o javnim knjižnicama. One su nerijetko također i mjesto okupljanja i druženja, mjesto usavršavanja i proširivanja znanja.

Uređenje prostora knjižnice važan je faktor za ostvarivanje cjelokupnih ciljeva. Pri tome se prvenstveno vodi računa o funkcionalnosti prostora te o osmišljavanju uređenja na vizualnoj osnovi. Vizualni je dojam dominantan i odavno je postao predmetom sofisticiranog pristupa. Stvaranje kreativnog i poticajnog ozračja postalo je imperativom. Međutim, prema suvremenim znanstvenim istraživanjima, sve se više polaže važnost na ispunjavanje prostora ne samo na vizualnom, nego i na auditivnom planu. Vizualno i auditivno trebalo bi se nadopunjavati, a pri tome auditivno ima svrhu podržavati i upotpunjavati željenu atmosferu. To bi značilo da se svaki prostor može dodatno osmisliti na taj način što se ispunjava glazbom određenog tipa i glasnoće, tako da ne ometa nego podržava primarni cilj i zadatak zbog kojeg se boravi u prostoru. Ovaj vid ispunjavanja prostora glazbom poznat je pod nazivom pozadinska glazba ili *background music*.

Utjecaj glazbenih ili općenito zvukovnih sadržaja može biti pozitivan ili negativan, ne na apsolutnoj osnovi, nego, vezano za svoje melodijske, ritmičke i druge osobine, glazbena djela mogu biti primjerena ili neprimjerena određenoj situaciji. Raznim zvukovnim sadržajima, šumovima, tonovima i na kraju raznim glazbenim djelima, izloženi smo neprekidno, na svjesnoj ili nesvjesnoj osnovi. Tome je znatno pridonijelo usavršavanje i širenje medija. Vezano uz karakteristike, i najstariji predstavnici ljudskog roda razlikovali su već uspavanke od npr. ratničkih ili radnih napjeva. Dakle, saznanja nisu nova, ali su dugo bila zanemarivana.

Europski i svjetski centri za sluh regrutiraju brojne stručnjake s raznih područja znanosti (medicine, psihologije, pedagogije, defektologije, muzikologije i dr.) koji se bave proučavanjem utjecaja glazbe na čovjeka. Među najpoznatijima su centri dr. Alfreda Tomatisa, poznatog francuskog liječnika koji se time bavi već preko 40 godina. Povodeći se za najstarijim znanjima o moći glazbe, znanstvenici nastoje upozoriti na njeno djelovanje na ljudski mozak: na usmjeravanje pažnje, na poticanje pamćenja, na kreiranje raspoloženja i sl., odnosno ukazati na mogućnost iskorištavanja pozitivnog učinka glazbe.

Ova i slična dostignuća u području istraživanja mozga i cjelokupnog ljudskog organizma na koji glazba ima nezaobilazan utjecaj, iskorištena su i primjenjuju se u raznim prostorima: čekaonicama, aerodromima, hotelima, restoranima, kozmetičkim salonima i drugdje. Također je znanstveno dokazano da se glazbom može povećati usredotočenost, da ona ima utjecaj na pamćenje i usvajanje informacija, na skraćenje vremena učenja, a na kraju pomaže i osobama s raznim poteškoćama u razvoju.

Povodeći se za istraživanjima o primjeni glazbe nastojim ukazati i na mogućnost pozitivnog djelovanja glazbe u prostorima naših knjižnica. Osmisliti atmosferu knjižnice, knjižničaru je zadatak i izazov. U tome bi pozadinska glazba mogla uvelike pridonijeti ostvarivanju ciljeva i uloge knjižnice kao mjesta u kojem bi korisnici već pri samom ulasku dobili dodatnu poruku dobrodošlice. Glazba je internacionalni jezik, jezik emocija i poručuje nam nepogrešivo na posredan način ono što čak ni riječima ne možemo izraziti. Uloga pozadinske glazbe u knjižnici i u školskom sustavu još je više naglašena zbog svoje biheviorističke uloge, tj. sposobnosti da djeluje na ponašanje čovjeka, posebno na ponašanje djece i mladih u razvoju.

S druge strane, u novije je doba potrebno stvarati što više prilika i situacija u kojima ne bismo bili izloženi zvukovima i šumovima koji zaokupljaju relativno agresivno naš um i organizam, a poznati su pod zajedničkim imenom buka. Ona razara našu pažnju i usredotočenost gotovo neprimjetno, posebno ako nije izrazito glasna. Svi takvi dodatni šumovi i neorganizirani auditivni sadržaji mogu biti neutralizirani pozadinskom glazbom koja ispunjava prostor.

Izbor pozadinske glazbe danas više nije upitan. Razni mediji nude glazbu grupiranu po stupnju napetosti i raspoloženju koje izaziva. Veliki je izbor nosača zvuka na kojima je glazba namjenski usklađena. Internet i satelitski medijski sustav nude pak cijeli niz izvora sa stručno složenim glazbenim sadržajima prema tome za što su predviđeni: polagana, jednolična i nježna glazba za oslobađanje od stresa i napetosti, nešto izrazitija za pobuđivanje kreativnosti i mašte, bržeg tempa a opet jednolična za poticanje aktivnosti i sl.

Zbog svoje sposobnosti djelovanja na raspoloženje, smirenje i rasterećenje, te s druge strane produljenje usredotočenosti i usmjerene pažnje, ona dodatno i neprimjetno pojačava osjećaj ugone u ozračju prostora, a to znači da bi na neki način pojačavala doživljavanje knjižnice kao posebnog mjesta dodira s knjigama, te time pridonijela poticanju čitalačkih aktivnosti učenika. Dalekosežnije gledajući, mogla bi ostvariti pozitivno uvjetovano sjećanje i tako na posredan način stvoriti čitatelja za cijeli život.

Knjižnica i glazba - u prilog HNOSu i cjeloživotnom učenju
(članak je tehničkom pogrješkomo objavljen nepotpun u prethodnom zborniku)

Željka Tonković, muzikolog

Glazbena škola Blagoja Berse, Zagreb

U okviru Proljetne škole školskog knjižničarstva i prošle sam godine u obliku ppt prezentirala neke od mojih razloga i obrazloženja ideja da i u školskoj knjižnici glazba treba naći svoje mjesto, odnosno primjenu. Naravno, ne zaboravljam pri tom osnovnu zadaću knjižnice kao mjesta za čuvanje, posuđivanje i proučavanje knjižne građe. Usklađeno s HNOSom i postavkama o povećanoj ulozi knjižnice u sustavu obrazovanja i odgoja, nalazimo se pred zadaćom da knjižnicu predstavimo kao mjesto gdje učenici mogu nadopunjavati svoja znanja, te vezano s tim, trebali bi provoditi u njoj više vremena. Zadaća je nas knjižničara učiniti taj prostor gostoljubivim i ugodnim, jer je jedan od osnovnih ciljeva HNOSa unijeti zadovoljstvo u učenje, savladavanje gradiva i ostalih školskih zadataka. Glazbu vidim kao jedno od pomoćnih sredstava u ostvarivanju tih smjernica, jer je dokazano da glazba ima djelovanje na ljudsku psihu, raspoloženje i stvaranje atmosfere, koja može biti i pozitivna i negativna. Tiha, pravilno odabrana pozadinska glazba koja ne bi narušavala, nego pomagala u ostvarivanju svih zadaća knjižnice, jedno je od sredstava kojim bismo se mogli poslužiti i učiniti prostor još ugodnijim. Time bismo i dodatno pridonijeli stvaranju posebnog ozračja u prostorima vezanim uz pohranu knjiga, tj. u prostore školskih knjižnica.

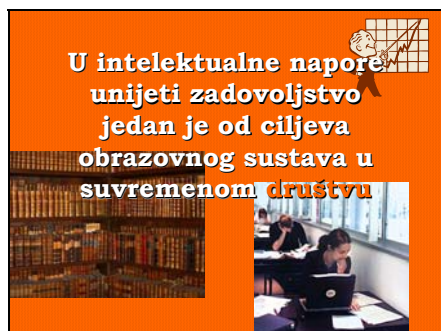
Slide
1

KNJIŽNICA I GLAZBA

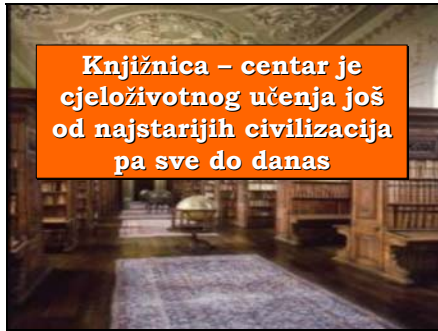
Knjižnica je prema osnovnim smjernicama HNOSa jedno od centralnih mjesta za nadopunjavanje nastave i njenih sadržaja, iako je i do sada bila njen neodjeljivi dio, iako se to nije u dovoljnoj mjeri isticalo i naglašavalo.

Slide
2

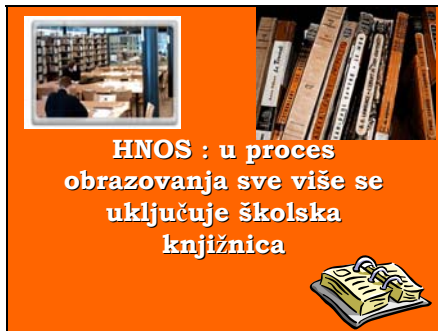
Prema HNOSu, jedan od osnovnih ciljeva obrazovnog sustava u suvremenom društvu je unijeti što više zadovoljstva u savladavanje intelektualnih napora, odnosno propisanih nastavnih sadržaja

Slide
3

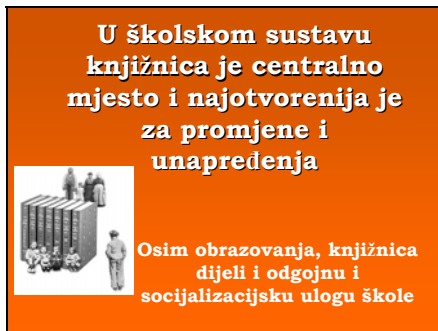
Posebno mjesto u tome pripada knjižnici, koja je od najranijih vremena ljudske pismenosti bila u svakoj instituciji centar sakupljenog i sačuvanog znanja, ali i umjetnosti, prvenstveno literarne, ali i drugih grana.

Slide
4

U proces obrazovanja danas se u suvremenom društvu sve više uključuje knjižnica kao neophodan i nezaobilazan izvor informacija o znanosti i umjetnosti

Slide
5

Posebno mjesto tu pripada školskoj knjižnici kao centralnom mjestu izvora informacija i dodatnih sadržaja, a prema dosadašnjim iskustvima, ona je uvijek bila najotvorenija za promjene i razna usavršavanja. Osim toga, školska knjižnica kao nedjeljiv dio nastave i obrazovnog procesa, sudjeluje u odgojnim i socijalizacijskim zadacima škole.

Slide
6

Učiniti knjižnicu ugodnom za boravak učenika cilj je svih knjižničara te su se oduvijek trudili postići privlačnu atmosferu.

Međutim, do sada je svakako bila zanemarivana auditivna strana, odnosno, nije se obraćalo dovoljno značaja pozadinskoj glazbi kao mogućem pomoćnom sredstvu koje bi moglo pridonijeti kreiranju atmosfere.

Slide
7

**U intelektualne napore
unijeti zadovoljstvo jedan
je od ciljeva obrazovnog
sustava u suvremenom
društvu**

To se odnosi i na pomoć pri savladavanju intelektualnih sadržaja koji nalaze svoje mjesto u prostoru školske knjižnice, te bi se pomoću tihe pozadinske glazbe moglo utjecati na unošenje dodatnog zadovoljstva u koncentraciji na primarni zadatak.

Slide
8

**Pravilno odabrana
pozadinska glazba stvara
kreativno ozračje i
pomoćno je sredstvo pri
svladavanju
intelektualnih napora**

Pozadinska glazba pretpostavlja nizak nivo glasnoće kako bi ostala gotovo neprimjetna da ne ometa osnovni cilj, a uz to trebala bi biti pravilno odabrana. Time se misli na određenu vrstu glazbe koju u posljednje vrijeme sve više susrećemo pod nazivom "glazba atmosfere". Glazba koja može nositi takav naziv u ovom je slučaju ona glazba koja nema nametljivu melodijsko ritmičku strukturu, i možemo je naći na mnogim satelitskim radio stanicama, na internetu ili na posebno odabranim nosačima zvuka.

Slide
9

**Danas smo većinom
izloženi zvukovima i
glazbi bez kontrole i bez
naše volje, često
neusklađeno s našim
aktivnostima**

Strogo odabranu namjensku glazbu možemo koristiti kako bismo zapravo ispunili neki prostor i oplemenili ga, umjesto da se prepustimo zvukovima bez naše svjesne kontrole, koji su u najvećem broju slučajeva neusklađeni s okolinom i postavljenim nam zadacima.

Slide
10

Takvi glazbeni sadržaji koji uključuju zvukove i tonove kojih nismo svjesni, vrlo često mogu ometati naše aktivnosti, a mi pri tome reagiramo smanjenom usredotočenošću, kojoj vrlo rijetko prepoznamo uzrok u neadekvatnoj glazbi kojoj smo izloženi.

Slide
11

Loši zvukovi devastiraju našu mentalnu sliku i svijest baš kao što u prirodi susrećemo zagađenja uzrokovana gomilanjem raznog otpada.

Slide
12

Knjižnica je prostor kojeg možemo svjesno ispunjavati strogo namjenskim, odabranim zvukovnim i glazbenim sadržajima, odnosno, tihom, pravilno odabranom pozadinskom glazbom.

Slide
13

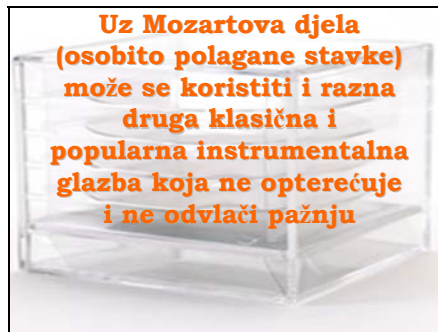
Pri odabiru glazbe možemo se u većini slučajeva osloniti na vlastitu intuiciju, ali i osim toga medijski je dostupna i već odabrana, te za razne svrhe preporučena glazba. To može biti klasična, probrana new age glazba, ali nisu isključeni ni drugi glazbeni žanrovi.

Slide
14

Sve više stručnjaci preporučuju Mozartovu glazbu, jer ona sama po sebi povoljno djeluje na raspoloženje, pa se stoga i svaki pozitivan utjecaj glazbe na čovjekovu psihu naziva *Mozart efektom*.

Slide
15

Možemo izdvojiti polagane stavke Mozartovih djela jer su blaga i nenametljiva tempa i ritmovi su vrlo pogodni. Najvažnije je odabrati onu vrstu i profile glazbenih djela koji neće opterećivati našu psihu, niti odvlačiti pažnju.

Slide
16

Preporuča se stoga da se u kreiranje atmosfere u knjižnici uključi i **pozadinska ili background glazba**, jer će ona povećati osjećaj ugone pri boravku u prostoru s knjigama, te će se taj odnos na temelju uvjetovanog refleksa pohraniti u trajno i cjeloživotno sjećanje.

**Suradnja Centra za vizualnu kulturu
i osnovnih škola u obradi sadržaja
iz područja zavičajne baštine
(primjeri integriranog rada i projektne nastave)**

Zdenka Bilušić, prof. likovne kulture
Voditeljica Centra za vizualnu kulturu djece i mladih
zbilusic@knjiznica-sibenik.hr

Centar za vizualnu kulturu djece i mladih osnovan je krajem 2005. godine pri Gradskoj knjižnici «Juraj Šižgorić» Šibenik s ciljem unapređivanja umjetničkog odgoja djece i mladih, poglavito iz područja vizualne kulture. Njegova suština jest u ideji da kontinuiranim djelovanjem doprinosi kvalitetnijem vrednovanju i podučavanju vizualne umjetnosti djece i mladih, što se ostvaruje kroz sustavne radioničke projekte, suradnju s odgojno-obrazovnim ustanovama, te arhiviranjem i evaluacijom produkcije nastale u navedenim aktivnostima.

Ideja o osnivanju ovog centra rođena je davno na Međunarodnom dječjem festivalu, i uvijek iznova bivala poticana od istaknutih domaćih i stranih stručnjaka za područje dječjeg umjetničkog odgoja, koji su se godinama zdušno zalagali za njenu realizaciju upravo ovdje, u Šibeniku. Razlog tome stoji, naravno, u činjenici da je to grad najstarijeg dječjeg festivala (47-godišnja tradicija) i bogate kulturno umjetničke baštine, na našu sreću dobro očuvane.

Ovo je prvi ovakav centar u Hrvatskoj. U svijetu takvi centri već odavno postoje i vrlo su često u sklopu knjižnica. Kako je naša Knjižnica preseljenjem u novi moderno uređen prostor postala svojevrsnim kulturnim centrom (s preko osam i pol tisuća korisnika), to je logično ova ideja upravo u jednom takvom prostoru našla plodno tlo za realizaciju.

U prvoj godini svoga djelovanja Centar se predstavio javnosti s petnaestak značajnih projekata, te se na taj način izborio za svoje mjesto na kulturnoj sceni i ostvario prepoznatljiv identitet. Posebno su značajni radionički projekti koji uključuju suradnju s odgojno-obrazovnim, kulturnim i drugim javnim ustanovama, lokalnom zajednicom i medijima.

Radionička aktivnost u Centru je živa i raznovrsna. Osim redovitih radionica za djecu osnovnoškolske dobi, koje se tijekom čitave godine održavaju četiri puta tjedno, a preko praznika svakodnevno, uobičajeni su i programi suradnje s odgojno-obrazovnim ustanovama. Tako smo u prošloj godini ostvarili suradnju s gradskim vrtićima, osnovnim i srednjim školama i Centrom Šubićevac (ustanova za odgoj i obrazovanje djece s posebnim potrebama). U te projekte kao partnere smo uključili: Prometni ured šibenske policijske uprave, NP «Krka», Gradski muzej, Šibensko kazalište i Međunarodni dječji festival. U navedenim aktivnostima je sudjelovalo preko tisuću djece i mladih. Rad u paru i grupni oblici rada su uobičajeni i češći od individualnog.

Svi su projekti predstavljeni javnosti izložbama, predavanjima i izletima. Medijski su uvijek odlično praćeni.

Svaki mjesec smo se bavili drugim sadržajem. Tako je siječanj bio posvećen šibenskom humanističkom krugu. Djeca osnovnoškolske dobi svoje su likovne radionice posvetili: Horaciju Fortezzi, renesansnom zlataru i graveru, Jurju Ćulinoviću, glasovitom slikaru i zetu Jurja Dalmatinca uz petstotu obljetnicu njegove smrti i Faustu Vrančiću, izumitelju, jezikoslovcu i humanistu svjetskog značaja. U veljači su tema bile maske. Djeca su izrađivala velike naglavne maske u tehnici oblikovanja kaširanjem. Ožujak je bio posvećen lutkarstvu, travanj pričama braće Grimm (uz godinu braće Grimm) pa su djeca na radionicama slikala prizore iz bajki akrilom na platnu. Svibanj je bio posvećen zaštićenim životinjama NP «Krka». Projekt je završio izložbom uz Svjetski dan biološke raznolikosti i

posjetom nacionalnom parku za svu djecu sudionike radionice. U lipnju smo se bavili tehnikom ručne izrade papira. Radionicu je vodila Barbara Guttman iz Mađarske, likovna umjetnica koja se specijalizirala upravo za to područje. U srpnju smo se bavili kompjutorskom animacijom, voditelj Darko Vidačković, Beč. Kolovoz i rujan tematski su vezani uz kamenu plastiku iz povijesne jezgre grada. Radi se po motivu, vani. U listopadu tematiziramo likove iz priča i bajki kao sitnu plastiku. U studenom se bavimo dizajnom, a u prosincu božićnim motivima.

Gotovo svi ovi projekti usko korespondiraju s kulturno umjetničkom baštinom, izrastaju iz nje, bazirajući se ili na stvarnim izvorima koje je zbog smještaja Knjižnice moguće fizički obići, ili na pisanim i slikovnim materijalima koje Knjižnica posjeduje.

Obrada sadržaja iz područja zavičajne baštine kroz program integriranog rada i projektne nastave

Od početka ove školske godine započeta je vrlo plodna suradnja s osnovnim školama na području upoznavanja i izučavanja zavičajne baštine. U planiranju programa posebna se pažnja posvećuje radu s najmlađima, kojima se prenose tradicionalne vrijednosti na kojima počiva identitet grada iz kojega potječu. Naime, valoriziranje vlastitog nasljeđa počinje upravo razvojem kvalitetnog i osviještenog odnosa najmlađih prema živoj tradiciji i duhu mjesta u kojem žive. Program se kreativnim radionicama na temu kulturne baštine ostvaruje u suradnji s dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim školama, udrugama itd.

Program je koncipiran na način da učitelji razredne i predmetne nastave dovode razrede ili grupe učenika na radionice u Centar, gdje djeca navedene sadržaje usvajaju kroz praktične likovne zadatke u tehnikama, formatima i oblicima rada koji zbog formalnih, tehničkih, organizacijskih ili drugih razloga nisu ostvarivi u učionici. Na taj način podučavanje određenih nastavnih sadržaja dobiva karakter timskog rada učitelja u suradnji s Centrom, a istovremeno usvajanje sadržaja kod djece kroz praktične zadatke iz područja vizualne kulture postaje zanimljivim kreativnim istraživanjem, najčešće u grupnom obliku rada ili u paru. O sociološkim prednostima takvih oblika rada u odnosu na individualne, kao niti o efikasnosti takvog aktivnog učenja nije potrebno posebno govoriti. Bilo da se radi o integriranom radu ili radionici kao o dijelu projektne nastave, ovaj program se do sada pokazao iznimno zanimljivim i kvalitetnim. I mada produkcija sama po sebi nikad nije ciljem u radioničkom obliku rada, već je to prije svega proces, ova suradnja sa školama je i u tom smislu bila izrazito plodna. Tako je svaka grupa koja je sudjelovala u programu Centra iz njega otišla obogaćena ne samo stečenim znanjima i vještinama, nego i zanimljivim likovnim uracima koji će zasigurno naći svoje mjesto u njihovim školama.

Posebno uspješnima su se pokazale **radionice inicijala** u interpretaciji djece prema predlošcima iz hrvatske pisane baštine, **radionice glagoljice, pleterne ornamentike** prema predlošcima iz starohrvatske sakralne baštine, **slikarske radionice u kojima djeca slikaju svoj grad** osvješćujući na taj način sliku o svom užem zavičaju ili na primjer **radionica teatra**, gdje djeca kao dio projekta *Upoznajemo kazalište* oblikuju kazališnu scenu s rekvizitima, scenskim dekorom, kostimiranim glumcima i svim pripadajućim elementima, da spomenemo samo neke od uspješnica. Materijalna i duhovna baština tematiziraju se kroz radionice i kao dio učeničkih istraživačkih projekata, na primjer kroz **radionice vezane uz božićne, pokladne, uskršnje ili druge običaje**. Po završetku radionice svi učitelji dobivaju

foto materijal tijekom radionice za dokumentaciju ili pano te potvrdu o sudjelovanju u programu Centra.

O svim ovim radionicama zainteresirani će se upoznati detaljnije uz pomoć prezentacije vizualnog materijala na skupu.

Ono što će školskim knjižničarima vjerojatno biti najzanimljivije jest mogućnost primjene tih ili sličnih sadržaja u vlastitoj školi. Vjerujem da je većina toga vrlo primjenjiva, no naravno, kao i uvijek sve ovisi o inventivnosti pojedinca i o radnom okruženju. Naravno da je uvjet za uspješnu realizaciju ovih sadržaja dobar timski rad na pripremi materijala za radionicu. Tu je ključna uloga knjižničara u smislu informatora. On je taj koji se, po naravi svoga posla, najbolje snalazi u informacijskom okruženju. Tu započinje djelotvorna suradnja s predmetnim ili razrednim učiteljem na pripremi materijala za radionicu s ciljem upoznavanja sadržaja iz kulturne baštine zavičaja. Knjižničar može samostalno pripremiti materijale (pisane i slikovne izvore i sl.) ili uputiti učitelja, ili učenike ukoliko su uključeni u istraživački projekt, a po potrebi, i ukoliko je to moguće uspostaviti suradnju s drugim kulturnim ustanovama. Na kraju projekta, koji se pokaže naročito uspješnim i zanimljivim, moguće je razmijeniti iskustva ili prirediti prezentaciju u drugoj školi ili nekom javnom prostoru. Ukoliko ste u mogućnosti, svakako nastupite u nekom od javnih prostora, ako ništa drugo, za lijepa vremena, može se izići na ulice i trgove s aktualnim temama. Vjerojatno će vas reakcija građana ugodno iznenaditi, pogotovo ako projekt nije pretenciozan. Na taj način učenici postaju aktivni sudionici života u lokalnoj zajednici i stječu samopouzdanje. Iznenadit ćete se kako je velik interes građana za dječju produkciju i koliko su zainteresirani za školske projekte.

Primjer radionice *S Jurjem Šižgorićem kroz stari Šibenik* s ciljem upoznavanja zavičajne povijesti za učenike trećeg razreda osnovne škole

Često se u današnje vrijeme moderne i sveprisutne tehnologije čini da emotivni faktor, osobni doživljaj i neposredni kontakti gube na važnosti. Međutim, trendovi u modernoj pedagogiji govore upravo suprotno. Neposredan kontakt učenika s predmetnim svijetom uvjetovat će osobni doživljaj i kompletan osobni podražaj na suptilan način, a stečeno znanje duže će pamtili. Kako izazvati pozitivan učinak na percepciju učenika?

Posebno je dobar primjer za razradu navedenih programa fiktivno putovanje u prošlost uz pratnju povijesne ličnosti, u ovom slučaju književnika, pjesnika, latinista i humanista Jurja Šižgorića. Doživljaj treba biti vrhunski, a najlakše ga je ostvariti uz pomoć autohtonih kulturnih sadržaja. Samo gledanje kulturnih sadržaja, bez obzira radi li se o umjetninama, građevinama ili predstavama, ne zadovoljava potrebe ovog programa. Novo i proživljeno iskustvo javlja se u interakciji s kulturnim sadržajem kroz aktivan pristup.

S pomoću zavičajne mape *S Jurjem Šižgorićem kroz stari Šibenik* učitelj s lakoćom vodi učenike u drugi svijet, u svijet prošlosti. Juraj Šižgorić, povijesni lik, pomoći će djeci zakoračiti u svjetonazor srednjovjekovnog građanina, a učitelju postati medij preko kojega će djeci na zanimljiv način prenijeti mnoštvo povijesnih podataka.

Na svakoj od 10 točaka, koliko ih uključuje šetnja gradskom jezgrom, učenici rješavaju određeni zadatak. Tih 10 točaka su zapravo kronološki slijed važnijih događanja iz prošlosti grada, a opredmećeni su kroz konkretne likovne ili povijesne zadatke za učenike, koje oni rješavaju na licu mjesta.

Tako je prva točka i početak šetnje kroz prošlost grada spomenik Petru Krešimiru IV. U gradskom perivoju, na mjestu gdje je postavljen spomenik, djeca čitaju tekst darovnice opatici Čiki vezan uz prvi spomen Šibenika, u kojem kralj govori u 1. licu. Potom rješavaju prvi jednostavan zadatak na spomenutom radnom listu: tko sam ja? Na drugoj točki, na ostacima gradskih bedema, a na temeljima današnje gradske knjižnice, čeka ih Juraj Šižgorić, domaćin ove zavičajne mape. Odmah iza ove nove i moderne knjižnice nalazi se samostanska knjižnica Sv. Frane. Taj samostan je utemeljen nedugo poslije smrti osnivača reda, sv. Frane. Prvi pisani podatak o njegovu postojanju je iz 1229. godine, što je u ovoj godini za našu kršćansku baštinu iznimno vrijedan podatak. Juraj Šižgorić, Ivan Severitan Polikarp, Antun i Faust Vrančić samo su neki od poznatih Šibenčana koji su iskusili ovo pozitivno knjižnično ozračje. Faust Vrančić je tako na primjer na marginama Euklidovih *Počela geometrije* ostavio svoje bilješke. Dvjesto pedeset godina poslije, mladog Nikolu Tommasea, koji će kao tvorac golema opusa postati jednim od velikih Europljana 19. stoljeća, u tom istom samostanu podučava stric Antun, i sam član redovničke zajednice. Njegova rodna kuća je u neposrednoj blizini samostana. Naravno, ova količina podataka nije primjerena dobi djeteta od deset godina, zato će je učitelj reducirati i uobličiti kao priču. Svaka od ovih točaka ima svoju malu zanimljivost, pamtljivu i lako rješivu kao likovni ili povijesni zadatak. Na ovom radnom listu, u prvom licu djeci se obraća Juraj Šižgorić i priča ovu istu priču, naravno pojednostavljenu.. Njihov zadatak je pogoditi tko je pripovjedač. Cilj je osvijestiti značaj knjižnice u povijesti i usporediti je s njenom ulogom danas. Slijedi šetnja jednom od dvije glavne ulice u današnjoj gradskoj jezgri, u narodu znana pod imenom „Masna ulica“. Zaustavljamo se kod jedne od brojnih plemićkih palača. Prilika je to da se kaže nešto više o životu građana u srednjovjekovnom Šibeniku, a napose o Statutu, temeljnom pravno-povijesnom dokumentu srednjovjekovne šibenske komune, koji je uzorno regulirao sva pitanja važna za život grada, pa tako i ona građevinska. Na toj točki prema fiktivnim heraldičkim oznakama, učenici upisuju imena poznatih Šibenčana, pripadnika šibenskog humanističkog kruga, na portale sa sličicama. Tako će na portalu koji na grbu ima pero i knjigu upisati ime Jurja Šižgorića, gdje je na grbu nacrtan padobranac, *Homo volans*, upisat će Faust Vrančić, itd. Put nas vodi pored crkve sv. Ivana, gdje ćemo također zastati i riješiti jedan zadatak, prema srednjovjekovnoj šibenskoj tržnici. Prilika je to da se kaže o načinima na koji su tadašnji građani održavali higijenu javnih prostora i borili se protiv bolesti, u ovom slučaju bjesnoće. Šibenik je vjerojatno jedini grad koji ima kamenice za pse i mačke. Razlog tomu leži u činjenici da su se upravo tu, na tržnici skupljale životinje i hranile ostacima s trgovačkih „banaka“. Za ljetnih vrućina, u nedostatku vode, prijetila je bjesnoća, te je uredbom gradskih vlasti bilo naloženo pojenje vodom pasa i mačaka. Zadatak na toj točki je prepisati latinski tekst *Amor d cani s kamenice*. Zatim se spuštamo niz «skalice» prema Dobriću, gdje vidimo zanimljiv rebus isklesan u kamenu na pročelju kuće i bunar opjevan u starinskom pučkom napjevu *Oj Dobriću, vodo ladna*. Put nas dalje vodi obalom, pored kneževe palače do Katedrale i gradske vijećnice. Zatim se uspinjemo do bunara. Tu završava, da tako kažem, obavezni dio zavičajne mape. On ima i svoj dodatak kojega je moguće realizirati ako vremenske prilike to dozvole, naime ako nije prevruće ili hladno, odnosno ako su učenici zainteresirani i nisu umorni. Inače moguće je to odraditi i u drugom navratu. Taj drugi dio uključuje šetnju ulicom Jurja Dalmatinca, prema Docu, starom dijelu grada kojeg su nastavali uglavnom pučani: ribari i težaci, što produžuje šetnju za nekih pola sata. Ono što je s jezičnog stanovišta posebno zanimljivo, jest činjenica da se u Docu govorilo čakavski, a u ostalim dijelovima grada

štokavski. Ovo putovanje u prošlost traje otprilike dva školska sata. Tako gradska jezgra postaje svojevrsni otvoreni muzej. Samo treba znati prepoznati izložke.

Ovaj program, naravno, podrazumijeva posebnu pripremu učitelja – vodiča, i ukoliko se odlučite u svojoj školi raditi na sličnom projektu, računajte svakako s timom sastavljenim najmanje od knjižničara, učitelja razredne nastave i nastavnika povijesti i likovne kulture. Na ovakav program se mogu vezati likovni zadaci koji se, naravno, najbolje mogu ostvariti kroz radionicu, te istraživački projekti za učenike koje su oni u stanju samostalno realizirati, naravno uz koordinaciju mentora učitelja.

I na koncu, najvažnije: nema recepta za uspješan sat kao niti za uspješan projekt. Ima samo dobrih primjera iz prakse, primjera koji mogu potaknuti inventivnog učitelja da se i sam upusti u istraživanje, a uspije li u to uključiti učenike i kolege, bit će to pun pogodak. I neka vas možebitni neuspjeh ne obeshrabri. Bezbroj je faktora koji mogu utjecati na uspjeh ili neuspjeh projekta. Tajna uspjeha leži u temeljitoj pripremi, pažljivom planiranju i interesu samih voditelja.

RADIONICA br. 13

Digitalna fotografija kao sastavni dio informacijske i informatičke pismenosti

Voditelji radionice: 1. Melita Hlastec-Ljubačev, prof.

2. Istog Žorž, fotograf

Kemijsko-grafička škola, Rijeka

UVOD

Informacijsko vrijeme danas, sa suvremenom informatičkom tehnologijom, bez koje je nezamislivo baviti se formalnim ili neformalnim djelatnostima, postavlja u segmentu obrazovanja imperativ kompletnog informatičkog obrazovanja, tj. posjedovanja informatičke opreme. Nije dovoljan rad na računalu. Potrebno je informacije unijeti da bi se njima mogla obavljati ciljana djelatnost. No, na kraju je rezultate rada neophodno ispisati na određeni medij i tek tada uputiti krajnjem korisniku. Taj proces – ulaz, obrada, izlaz - koristimo bez obzira je li nosilac informacije pisani jezik (tekst) ili ilustracija (crtež, slika, fotografija).

Zahvaljujući razvoju digitalne tehnologije na području fotografije, upotpunjujemo unos informacija vizualnog sadržaja u naše računalo, koje nam dalje omogućava obradu fotozapisa i potom ispis. Cijeli taj proces možemo obaviti sami. Upravo je u tome prednost digitalne tehnologije i digitalnog fotoaparata.

CILJ RADIONICE

Školska knjižnica prikuplja, obrađuje, čuva i daje na korištenje u okvirima školskog djelovanja, informacije zabilježene na svim medijima. Zbog toga školski knjižničar mora biti informatički opismenjen u potpunosti. S obzirom na to da u okviru kulturne i javne djelatnosti obavlja vrlo velik raspon poslova (izložbe, fotodokumentacija i anali škole, suradnja s kolegama knjižničarima, e-mail komunikacija, uređenje prostora knjižnice - fotodokumentacija postojećeg, izvještaji sa stručnih skupova ili terenske nastave ...), ova radionica omogućava knjižničarima da savladaju rukovanje digitalnim fotografskim aparatom. Na taj način knjižničar postaje samostalan u unošenju slikovnog materijala u svoje računalo, daljnju obradu i ispis ili pohranu, već prema diktatu posla.

ZADACI RADIONICE

Zadaci radionice proizlaze iz iskustvenog usvajanja spoznaja o digitalnom fotoaparatu i digitalnoj fotografiji, rukovanju digitalnim fotoaparatom, prenošenju snimaka s aparata na računalo, obradi fotografije i ispisu. Naravno, prepoznaju se situacije u kojima su potrebni određene radne ili postupci.

TIJEK RADIONICE

1. dio

- Kratak pregled rada radionice;
- Digitalna fotografija sastavni dio informatičke pismenosti
- prednosti digitalne fotografije u svakodnevnom radu u školskoj knjižnici u okviru područja rada kulturne i javne djelatnosti
- Teme, motivi fotografiranja

- PowerPoint prezentacija

Upoznavanje sudionika s digitalnim fotoaparatom:

- Što je digitalni fotoaparat?
- Kako radi digitalni fotoaparat?
- Funkcije fotoaparata, npr. snimanje, bljeskalice, LCD preglednik, izoštravanje, razlučivost, jedinstvene naredbe.*
- Memorijske kartice digitalnih jednookih refleksnih fotoaparata (postupak s memorijskim karticama, uporaba)

* individualni rad sa sudionicima radionice; predviđeno vrijeme trajanja 1. dijela radionice oko 90 minuta.

2. dio

Nakon savladavanja osnova rukovanja digitalnim fotoaparatom, sudionici će imati zadatak fotografirati zbivanja, odvijanje stručnog skupa, interijer i eksterijer, kao i portrete sudionika skupa (djelatnike hotela ...). Slobodni su prisustvovati ostalim radionicama i inim oblicima skupa. Nisu vezani za prostor radionice kao u 1. dijelu, a ukoliko im je potreban savjet voditelja radionice, dobit će ga na za to dogovorenom mjestu (npr. aula hotela).

3. dio

Prenošenje fotografija na računalo. Odabir fotografija za izložbu i njihova obrada. Ispis fotografija i postavljanje izložbe.

Primjena digitalne fotografije u školskoj knjižnici - PowerPoint prezentacija.

* Predviđeno trajanje 3. dijela radionice oko 90 minuta.

Svaki sudionik radionice dobio je mapu s priložima:

- digitalni fotoaparat (prikaz dijelova)
- foto podsjetnik
- popis pojmova.

Materijal i potrebnu tehniku za realizaciju radionice omogućila je naša škola.

LUTKOKAZIVANJE

VODITELJICE:

dr. sc. Lidija Dujić, Zagreb

Ida Bogadi, prof. i dipl.knjiž., OŠ Gustava Krkleca, Zagreb

CILJ:

- pokazati ulogu lutke u motivaciji za čitanje
- upoznavanje, izrada i animacija lutaka-brojki, lutke-zijevalice, lutaka-sjena s grafoskopa

ZADACI:

- promicanje kulture čitanja, motivacija učenika za čitanje
- razvijanje socijalnih i komunikoloških vještina
- razvijanje svijesti o drugom (suradnik/ravnopravni partner)
- poticanje stvaralačkog mišljenja i doživljaja umjetničkog djela
- otkrivanje i usvajanje novih književnih činjenica (medijska preoblika književnih elemenata u scenske), sinergija pojmova, scensko provjeravanje kazališne terminologije
- razvijanje verbalnih i neverbalnih oblika komunikacije

UVOD:

- predstavljanje voditeljica, autorica priručnika *Lutkokazi*, najava dvosatnog druženja/igre/učenja

SREDIŠNJI DIO RADIONICE:

- I. dio radionice: voditeljica Ida Bogadi – upoznavanje, izrada i osnove animacija lutaka-brojki i lutke-zijevalice, motivacija za čitanje lektirnog naslova *Medo Winnie zvani Pooh* uz asistenciju plišanog medvjedića; ponavljanje osnova animacije
- II. dio radionice: voditeljica Lidija Dujić – kazalište sjena s grafoskopa (blok-sat medijske kulture u školskoj knjižnici)

ZAVRŠNI DIO RADIONICE:

- odvojeni kazališni zadaci spajaju se u zajedničkoj izvedbi (za predstavljanje radne grupe «Lutkokazivanja» na zatvaranju ovogodišnje Proljetne škole)
- ispunjavanje evaluacijskog listića
- podjela Zahvalnica

LITERATURA:

- Hans Christian Andersen: *Sjena*, u knjizi *Snježna kraljica/Bajke i priče*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1997.

- Zlatko Bastašić: *LUTKA ima i SRCE i PAMET*, Školska knjiga, Zagreb, 1990.
- Nikola Bonifačić Rožin: *Narodne drame*, u knjizi *Narodne drame, poslovice i zagonetke*, Pet stoljeća hrvatske književnosti, knjiga 27, Zora i Matica hrvatska, Zagreb, 1963.
- Lidija Dujić: *Andersen među lutkama*, u zborniku *Dobar dan, gospodine Andersen*, priredila Ranka Javor, Knjižnice grada Zagreba, 2005, str. 111-118.
- Lidija Dujić: *Lutka i(li) tekst, pitanje narativnog prestiža*, Lu(t)ka, br. 24 i 25, god. 10, 2004, str. 24-32.
- Lidija Dujić-Ida Bogadi-Davorina Bakota: *Lutkokazi*, Profil, Zagreb, 2006.
- Henryk Jurkowski: *Povijest europskoga lutkarstva*, I. dio, MČUK, Zagreb, 2005.
- Vlasta Pokrivka: *Dijete i scenska lutka*, Školska knjiga, Zagreb, 1979.
- Karol Visinko: *Dječja priča – povijest, teorija, recepcija i interpretacija*, Školska knjiga, Zagreb, 2005.

Radionica: Knjižničarske vježbe u ozračju nenasilne transformacije sukoba

Cilj:

- Rješavanje problema putem suradnje, osvijestiti važnost odgovornog ponašanja, stvarati dobre međuljudske odnose s drugima, znati procijeniti vlastite snage, osnažiti knjižničara i instituciju knjižnice učiniti značajnim elementom našega društva.

Sažetak:

Radionica nudi modele učenja jasnijem izražavanju i predstavljanju, razvija vještine nenasilne komunikacije aktivnog slušanja i prepoznavanja modela ponašanja u sukobu, senzibilizira za razne oblike ponašanja kojima će se moći svjedočiti o svojoj odgovornosti. U radionici se prepoznaju osnovni elementi uspješne suradnje, postavljaju se prava pitanja i daju pravi odgovori. Planira se i predstavlja svoj rad, razvija mašta, socijalne vještine i sposobnosti zamišljanja, stvara se empatija prema drugoj osobi i osposobljava za samopromatranje, uči se zauzeti stav.

SUMMARY

A workshop offers learning models towards clear expressions and presentations, develops non-violent communication skills of active listening and recognizing forms of conflict behaviour, sensitizes for different types of behaviour that could increase the sense of responsibility. There are basic elements of successful cooperating and actual questions and answers in a workshop. Using workshops actors are planning and presenting their work, developing their imagination and social skills, creating empathy for each other and training for self-observing, learning to assume an attitude.

Etape rada:

UVODNI DIO

- uključivanje - predstavljanje i upoznavanje

GLAVNI DIO

- vježba 1.- nenasilno rješavanje sukoba
- vježba 2.- suradnja
- vježba (3-6) - školska knjižnica – definiranje odnosa

ZAVRŠETAK

- evaluacija

Aktivnosti:

1. UVOD

Uključivanje:

- predstavljanje, vraćanje vođenom fantazijom u prošlost, zapisivanje značajnih imena na papir

2. GLAVNI DIO

Vježba 1.

- slušanje priče, analiziranje i ocjenjivanje likova iz priče „Željka i Marko“, u paru i grupno;

Vježba 2.

- grupno određivanje elemenata uspješne suradnje, diskusija

Vježba 3.

- čitanje izvješća rada školskog knjižničara u grupi i razgovor o njemu

Vježba 4.

- čitanje tvrdnji o knjižnici i brzo odgovaranje na njih

Vježba 5.

- odabir uloge za okrugli stol, igranje odabrane uloge

Vježba 6.

- definiranje odnosa školske knjižnice s drugim institucijama, prikaz tog odnosa pantomimom, skicom, plakatom, individualno predlaganje poboljšanja tog odnosa

3. ZAVRŠETAK

Evaluacija:

- iskazivanje osjećaja ugone u radionici, popunjavanje evaluacijskog upitnika

Uvodni dio

- uključivanje-predstavljanje i upoznavanje

Na velikom papiru u obliku kruga napisan je naziv **upoznavanje**. Papir se nalazi na sredini kruga kojeg čine sudionici radionice.

Na stolice koje su raspoređene u krug sjedaju sudionici. Najavljujem temu i zamolim sudionike da predlože pravila kojih će se pridržavati. Pravila zapisujem na jedan papir koji lijepim na zid. Predstavljam se jednom rečenicom koja počinje s riječju koja počinje prvim slovom kao moje ime. Ostali sudionici predstavljaju se redom desno od mene.

Kad završi zadnji s predstavljanjem, zamolim ih da se dignu i odigraju igru „**Potres**“.

Objašnjenje vježbe:

Kad kažem kuća, sudionici se s ispruženim rukama vežu u parove. Kad kažem potres, razdvajaju se i hodaju u krug dok ne kažem stanari kada se sudionici vežu u parove, a treći ulazi u prostor između ruku.

Cilj igre je da se sudionici međusobno upoznaju i koncentriraju na tijek radionice.

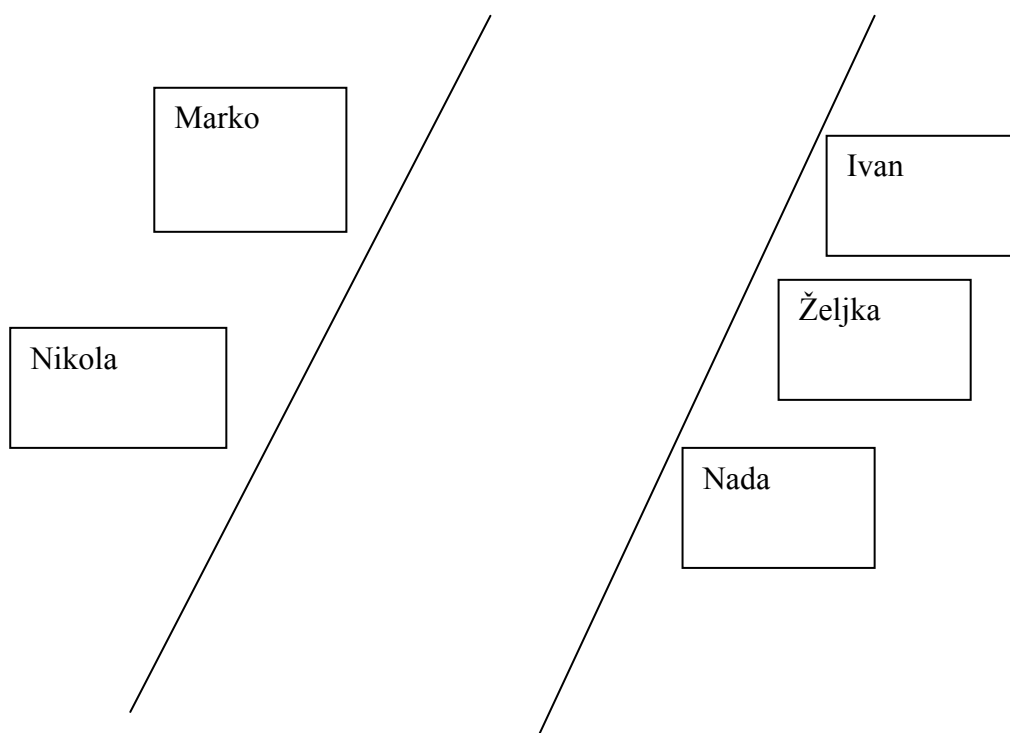
Kad završe s predstavljanjem, zamolim ih da zatvore oči i da se vođenom fantazijom, korak po korak, vrte u svoju prošlost. Istim putem ih vraćam natrag, u prostor gdje jesu. Otvaraju oči. Sve to prati lagana glazba. Potom ih zamolim da uzmu po četiri lista papira i flomaster i da na svaki papir napišu ime osobe koje su se sjetili prilikom vođene fantazije. Papire slažu prema središtu kronološkim slijedom od najranijeg do sadašnjeg sjećanja. Potom objašnjavaju uspomene vezane za ime. Prva počinjem ja, a nastavljaju desno od mene ostali.

Glavni dio:

Vježba 1.: Nenasilno rješavanje sukoba

Na papiru je nacrtano i napisano:

Priča o Željki i Marku

Papir se stavlja na ploču ili zid.

Na stolice koje su raspoređene u krug sjedaju sudionici, a ja im najavljujem temu i stavljam papir. Zamolim sudionike da se podijele u parove. Počinju s moje desne strane. Čitam im ili pričam priču.

Rijeka je nabujala, srušeni su mostovi. Željka je na jednoj strani rijeke, a Marko na drugoj. Željka želi doći do Marka. Željka pita Ivana da je preveze čamcem na drugu obalu. Ivan to prihvaća samo ako Željka prihvati spolni odnos s njim. Željka moli prijateljicu Nadu da joj pomogne. Nada joj kaže da joj ne može pomoći. Željka prihvaća Ivanovu ponudu. Ivan je preveze na drugu obalu rijeke. Željka se susreće s Markom i ispriča mu sve. Marko se naljuti i odlazi. Željka se požali zajedničkom prijatelju Nikoli. Nikola dolazi Marku i prigovori mu. Marko se opravdava. Nikola ga udari.

Analiziraju odnose u priči i procjenjuju postupke likova u priči od 1 do 5. Likovi ne mogu biti procijenjeni istom ocjenom. Poslije pet minuta se spoje u grupe po šestero. Procjenjuju likove stupnjevima od 1 do 5. Kada završe, upisujem ocjene u tabelu koju sam stavila na zid dok su se ostali dogovarali.

Grupe	Željka	Marko	Ivan	Nada	Nikola
1.	4	2	1	3	5
2.					
3.	3	2	1	5	4
4.	5	4	1	2	3
Ukupno:	4	3	1	3	4

Procjene čita tko želi i objašnjava zašto je dana ta ocjena. Zbrajam ocjene. Ostali komentiraju zbrojeve. Pitam ih tko je promijenio mišljenje. Puštam laganu glazbu i opet sjedam u krug i govorim kako sam se osjećala u radionici. S moje desne strane nastavljaju ostali.

Vježba 2.: Suradnja

Sudionici sjednu na stolice raspoređene u obliku kruga, a s njima i ja. U krugu kako sjede sudionici se podijele u četiri skupine.

Svakoj skupini dijelim po deset bombona koji kruže unutar skupine dok ne zaustavim igru. Prije dodavanja bombona članovi svake skupine se trebaju dogovarati što će s bombonima. Kad zaustavim igru, svaka skupina predaje mi bombone koji su im ostali.

Skupinama podijelim papir na kojemu piše :

Elementi uspješne suradnje: slušati sugovornika, razgovor, tolerancija, kompromis, dogovor, rješenje problema

Zašto je to važno?: primanje i razmjena informacija, uvažavanje različitosti, korak do ostvarenja cilja, bez toga nema suradnje, ostvarenje cilja

Trebaju popuniti tabelu.

Vježba i igra pokazuju koliko se dogovaraju i surađuju.

Iz skupine čita i komentira igru i vježbu tko želi.

Vježba 3.: Čitanje izvješća rada školskog knjižničara

Svaka skupina čita izvješće rada školskog knjižničara.

Vježba 4.: Tvrdnje

Poslije iščitavanja izvješća, sudionici se podjele u dva reda. Jednoj strani podijelim listiće s različitim brojevima i tvrdnjama, a drugoj listiće s brojevima. Sudionik koji na listiću ima broj jedan čita tvrdnju, a na suprotnoj strani sudionik s istim brojem može minutu razmišljati o tvrdnji i složiti se s tvrdnjom ili iznijeti svoj stav o tvrdnji.

- *U mojem gradu ne postoji kultura čitanja.*
- *Većina knjižnica se financira sredstvima škole te neke ne dobiju ništa.*
- *Previše knjižnica samo posuđuju knjige umjesto da pružaju usluge koje korisnici trebaju.*
- *Uspješne knjižnice su kao uspješne kompanije: imaju 'brand' koji je poznat. Ništa više.*
- *Većina knjižnica ne mijenja fokus svojega rada.*
- *Važnije je imati knjižnicu, nego dvoranu za sastanke.*
 - *Raditi u knjižnici je najljepši posao.*
 - *U knjižnici se samo čitaju knjige.*
 - *Knjižničar ne smije odbiti zamjenu u nastavi.*
 - *Knjižničar jednako knjižar.*
 - *Tko voli knjigu voli i moljce.*
 - *Propali pisac završi kao novinar, a propali učitelj kao knjižničar.*

Kad završe, odabiru uloge koje su zapisane na listiću papira: ministar znanosti, savjetnica za školske knjižnice, knjižničar (2 sudionika), ravnatelj, gradonačelnik, roditelj (4 sudionika), učiteljica razredne nastave, spremačica, novinarka HTV-a, novinarka Jutarnjeg lista, predstavnik Školske knjige, računovođa, pedagog, učitelj matematike, učitelj hrvatskog jezika, učenik.

Vježba 5.: Igranje uloga

Organiziram okrugli stol. Ja, knjižničarke, ravnatelj škole, gradonačelnik, Ministar, savjetnica za školske knjižničare na jednoj strani, a na suprotnoj ostali. Govorim zašto smo odlučili organizirati okrugli stol i predstavljam sudionike okruglog stola. Ostali postavljaju pitanja.

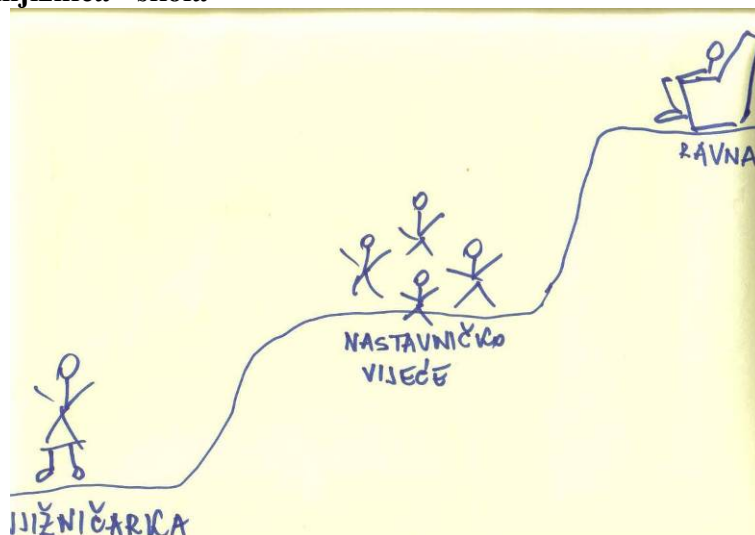
Vježba 6.: definiranje odnosa

Kad završi konferencija za tisak, sudionici se podijele u skupine po redu kako sjede, i dobiju zadatak da definiraju odnose :

školska knjižnica - ministarstvo

školska knjižnica - grad

školska knjižnica - škola

Odnos predstaviti: skicom, pantomimom u tri slike, plakatom. Dok jedna skupina predstavlja, ostali prepoznaju što je predstavljeno.

Sudionici odaberu odnos na koji mogu utjecati, usmeno obrazlažu kako će utjecati na njega.

Završetak: Evaluacija radionice „Knjižničarske vježbe u ozračju nenasilne transformacije sukoba“

U radionici je sudjelovalo 26-ero kolega i kolegica, a prijavilo ih se četrdeset dvoje.

Odgovori su bili vrlo ujednačeni.

Izdvojite što je bilo posebno dobro tijekom radionice:

stručno vođenje, atmosfera, aktivno sudjelovanje sudionika, humor, neposrednost...

Izdvojite što je moglo biti bolje:

organizacija vremena, sudionici su trebali kraće izlagati...

*Osvrt na vježbe:
motivirajuće, bile su u funkciji probuđivanja kreativnosti u svakom od nas...*

*Osvrt na metode rada:
bez nametanja autoriteta, dobro odabrane, raznovrsne, motivirajuće...*

*Osvrt na način vođenja radionice:
smireno, odlučno, učinkovito, pripravljeno kompetentno, nenametljivo i odmjereno...*

*Osvrt na rad u skupini:
zajedno smo odgovorili zahtjevima, izvrsna suradnička atmosfera, dinamično...*

*Dodatni komentar:
drago mi je što sam sudjelovao u ovoj radionici, poželjela sam u svom kolektivu i s učenicima
provesti ovu radionicu,*

	pisanje	Individualni
<p>Završetak: Evaluacija radionice „Knjižničarske vježbe u ozračju nenasilne transformacije sukoba“</p> <p>Izdvojite što je bilo posebno dobro tijekom radionice <u>opustela atmosfera</u> <u>sudjeluju svi prisutni</u></p> <p>Izdvojite što je moglo biti bolje <u>sve je bilo O.K.</u></p> <p>Osvrt na vježbe <u>motivirajuće i podstiču</u> <u>na razmišljanje</u></p> <p>Osvrt na metode rada</p> <p>Osvrt na način vođenja radionice <u>nenametljivo i odmjereno</u></p> <p>Osvrt na rad u skupini</p> <p>Dodatni komentar <u>najuspješnija radionica!</u></p>		

Voditeljica radionice:
 Vahida Halaba, mentorica knjižničarka

Voditeljica radionice:
 Vahida Halaba, mentorica knjižničarka

* Za ovu radionicu koristila sam se nekim metodama rada iz radionica MIRamiDa 25 - prvi treninzi izgradnje mira organizirani u Lovranu 2006. u organizaciji CGI-a, Centra za mirovne studije i dr.

Lada Bobinac, prof.
OŠ Granešina, Zagreb

Otkrijmo tajne Zrinskih i Frankopana (prikaz radionice)

Već u osnovnoj školi važno je probuditi interes učenika za kulturnu baštinu vlastita naroda. Radionice, u kojima prevladavaju praktične aktivnosti i vizualna sredstva, bitno tome pridonose. Zahvaljujući slikama, snimljenim digitalnim fotoaparatom i oblikovanim i umnoženim pomoću računala te ispisanim laserskim pisačem u boji, može se na popularan i jednostavan, a istodobno zabavan način, učenicima predstaviti i približiti dvije obitelji: Zrinski i Frankopan, s kojima se susreću u nastavi povijesti šestoga razreda i hrvatskoga jezika u osmom razredu, u okviru povijesti hrvatskoga jezika.

Cilj radionice Otkrijmo tajne Zrinskih i Frankopana bio je pokazati kako se značajne teme učenicima mogu predočiti na zoran i kreativan način kroz igru, izradu uporabnih predmeta, mapa, zemljopisnih karata, plakata, didaktičkih igračaka. Učenici tako na zanimljiv način upoznaju osnovne činjenice o obiteljima Zrinski i Frankopan, koje kasnije mogu dopunjavati i sami snagom vlastite motivacije.

Radionica pretpostavlja dobru pripremu. Prije praktičnog izvođenja potrebno je prikupiti dovoljno povijesnih činjenica i podataka iz raznih izvora, slikovni materijal (prikupljen na izletima, u muzejima, presnimljen iz raznih izdanja), likovni i drugi materijal (satni mehanizmi, keramički tanjuri, tkanine, zemljopisne i turističke karte i dr.).

Svakome sudioniku radionice bio je uručen svežanj od dvadeset listova s osamdeset slika i popratnim tekstom uz svaku sliku, kao osnovni izvor informacija za rješavanje zadataka za praktičan rad. Na svakome listu bile su otisnute po četiri slike u boji s pripadajućim naslovom i tekstom objašnjenja, svaka u pravokutnom okviru, kako bi se kasnije mogle izrezati i kao kartice grupirati, koristiti i izložiti prema potrebi. Svežanj je sadržavao 42 slike posjeda dviju obitelji, 22 portreta članova obitelji i suvremenika, 5 grbova, 6 slika bitaka i 5 slika dokumenata, književnih i leksikografskih djela.

U radionici je djelovalo devet skupina i svaka je od njih imala svoj zadatak. Da bi se riješio zadatak, bilo je potrebno pronaći podatke u informativno-ilustrativnom svežnju.

Prva skupina imala je zadatak izraditi zastave Zrinskih i Frankopana. Trebalo je temperama na aplikacije naslikati tri obiteljska grba, a zatim aplikacije porubiti i sašiti na podložnu tkaninu zastave te porubom načiniti utor za stijeg.

Druga skupina imala je zadatak temperama oslikati keramičke tanjure, unaprijed probušene u sredini, grbovima Zrinskih i Frankopana i portretima urotnika Frana Krste i Petra. S obzirom na to da su ti keramički tanjuri bili namijenjeni izradi zidnih satova, brojčanik je oslikan glagoljičkim brojkama jer se u doba Zrinskih i Frankopana uz latinicu pisalo glagoljicom, osobito na frankopanskim posjedima. Pri oslikavanju satova sudionici su se poslužili kopijama portreta i grbova. Kad je oslikavanje bilo gotovo, slijedilo je završno zaštitno premazivanje bezbojnim lakom za čamce. Takvi zidni satovi rado su viđeni u učionicama povijesti i hrvatskoga jezika. Satni mehanizmi i keramički tanjuri mogu se nabaviti u prodavaonici „Tapiker“, Zavrtnica 17 u Zagrebu.

Treća skupina imala je zadatak u informativno-ilustrativnom svežnju pronaći nazive posjeda Zrinskih i Frankopana te ih pronaći na zemljopisnim kartama Hrvatske i upisati ih u već pripremljenu slijepu kartu Hrvatske, čime se dobio uvid i pregled u moć obitelji, brojnost i rasprostranjenost zrinško-frankopanskih posjeda te se na koncu nametnuo

zaključak o “veličini” Hrvatske kad su ti posjedi nakon Urote oteti od strane dinastije Habsburg.

Četvrta skupina dobila je zadatak načiniti mapu zrinsko-frankopanskih posjeda. Listove mape na listanje ispunili su s pedesetak slika mjesta u boji koje su nekad posjedovali Zrinski i Frankopani: područje Krka, Primorja, Gorskog kotara, Like, Banovine, Korduna, Dalmatinske zagore, Prigorja, Međimurja, Slavonije. Mnoge slike snimljene su digitalnim fotoaparatom na izletima i prikazuju današnje stanje utvrda i ruševina čiji su posjednici bile te dvije obitelji. Neke slike presnimljene su iz raznih ilustriranih povijesnih ili zemljopisnih izvora. Zadatak ove skupine bio je da od dobivenog materijala napravi „mapu posjeda“. Podatke o tim posjedima trebalo je pronaći u informativno-ilustrativnom svežnju te uz svaku sliku ispisati nazive mjesta i osnovne podatke o tadašnjim djelatnostima i njihovu značaju.

Peta skupina imala je zadatak izraditi plakat s temom “Od Bribira i Krka do Sigeta”. Ta skupina je na predviđena mjesta na plakatu trebala smjestiti 23 slike u boji poredane vremenskim slijedom događanja. Slikama i kratkim objašnjenjima uz slike trebalo je ispričati priču, uz pomoć informativno-ilustriranog svežnja, o prvom spominjanju obitelji Zrinskih i Frankopana, znakovlju, moći, pravnim dokumentima, bitkama u kojima su sudjelovali ili su trebali sudjelovati, izboru vladara...

Šesta skupina izradila je plakat s temom „Od Jurja Zrinskoga do Urote“. Na plakatu je na predviđena mjesta trebalo zalijepiti 26 slika u boji koje je trebalo poredati vremenskim slijedom događanja. Slike su uz kratak tekst objašnjenja, što su ga ispisali članovi te skupine, ispričale priču o posljednjim Zrinskim i Frankopanima, koji su boreći se za oslobođenje Hrvatske od Habsburgovaca, smrtno stradali. Informativno-ilustrativni svežanj bio je izvor potrebnih podataka za izradu plakata.

Sedma grupa imala je zadatak izraditi „zidnu mapu“ s temom „Ozaljski kulturni krug“. Mapa je uz pomoć 11 slika portreta, djela i mjesta u boji prikazala književni rad Petra Zrinskoga, Ane Katarine Frankopan Zrinski, Frana II. Krste Frankopana i leksikografski rad Ivana Belostenca, koji su se zalagali da hrvatski književni jezik sadrži elemente svih triju narječja. Izvor podataka za izradu te mape bio je informativno-ilustrativni svežanj.

Osma skupina imala je zadatak napraviti kartice za igru pamćenja („Memory“). Sudionici su dobili tri kutije i četrdeset udvojenih kartončića s nalijepljenim sličicama portreta, grbova, imanja Zrinskih i Frankopana u boji. Zadatak je članova te skupine bio pronaći odgovarajući tekst u informativno-ilustrativnom svežnju i zapisati na svakoj kartici iznad slike što predstavlja, a ispod slike kratko pojašnjenje. Kad je zadatak bio završen, članovi te grupe isprobali su igru pamćenja što su je netom izradili.

Deveta skupina imala je zadatak izraditi nekoliko straničnika sa sličicama portreta Zrinskih i Frankopana u boji slikara Otona Ivekovića, Josipa Franje Mucka, D. Weingartnera. Na straničniku je uz sličicu trebalo napisati ime slikara i naziv slike.

Opisana radionica pokazala je zadovoljstvo i veselje u radu. Sudionici su marljivo i sa zanimanjem rješavali svoje zadatke. To će se isto dogoditi, kad budete i vi, dragi čitatelju/čitateljice, moje iskustvo primijenili u radu sa svojim učenicima.

MJESEC HRVATSKE KNJIGE

„Postoje nacionalni programi za propagandu ili predstavljanje knjižnica te programi knjižničarskih udruženja u koje se knjižnice mogu i pojedinačno uključiti. Jedna od tradicionalnih manifestacija toga tipa je *Mjesec knjige*, koji se održava već godinama...“

Djelatnici Dječjeg odjela Narodne knjižnice i čitaonice Sisak dugi niz godina obilježavaju manifestaciju Mjesec hrvatske knjige na svoj način. Naime, postavljanje izložbe u Dječjem odjelu obilježava se kao izložba pod nazivom „Putujemo svijetom“. Svake godine djelatnici i posjetitelji knjižnice „putuju“ u drugu zemlju. Jedne godine „putuju u stvarnu zemlju“, a jedne u „zamišljenu zemlju“. Do sada su putovali:

1. „Dani Indije“.....1998.g.
2. Putujemo svijetom „Japan“.....1999.g.
3. Putujemo svijetom „Austrija“.....2000.g.
4. „Svijet patuljaka“.....2001.g.
5. Putujemo svijetom „Hellas-Grčka“...2002.g.
6. „Plavi svijet Dupina“.....2003.g.
7. Putujemo svijetom „Čarolija Irske“...2004.g.
8. Putujemo svijetom „Zmajokraj“.....2005.g.
9. Putujemo svijetom „Prostranstva Kanade“...2006.g.

Svaka od ovih tematskih tradicionalnih izložbi po svom karakteru je *edukativna i evokativna*. Evokativna zato što evocira konkretno razdoblje, zemlju, ambijent, stil vremena i služi se izložbenim prostorom kao kazališnom scenom na kojoj se odvijaju sadržajne frekvencije.

Za postavljanje jedne ovakve izložbe potreban je dogovor, priprema, trud i realizacija svih djelatnika knjižnice. Potrebno je ostvariti komunikaciju između djelatnika i posjetitelja izložbe tako da izložba ravnopravno dođe do svijesti posjetitelja.

Godine 2005. organizirana je izložba pod nazivom Putujemo svijetom „Zmajokraj“ koja je trajala u Mjesecu hrvatske knjige od 15.10.-15.11. u prostoru Dječjeg odjela knjižnice. Izložba je nastojala prikazati i pokazati zemlju zmajeva i upoznavanje zmajskog života kroz razne knjige, slikovnice, plakate s tekstom izložbe koji govore o zmajskom životu, povijesti, navikama i nezgodama zmajeva.

Prateća događanja tijekom izložbe:

Literarni natječaj „Zmajska poezija“ i likovni natječaj „Zmajski dvorac“ za osnovce.
U predškolskoj igraonici održavale su se likovne radionice pod nazivom „Zmajičev dvorac“, tehnika papir mache.

Pričaonica u svojim redovnim terminima srijedom djeci je nudila priče „Zmaj Gordan“, „Zmaj iz Lugina“ i „Zmajevi i vukodlaci“...

Kretivne likovne radionice ponedjeljkom su bile izvor raznih maštarija izradom velikog kaširanog zmaja za ulaz u knjižnicu i uređenje zmajske pećine.

U odjelu Multimedije svakog petka u tjednu održavale su se projekcije igranih i dokumentarnih filmova pod nazivom „Vrijeme zmajeva“, „Beskrajna priča“ „Zmajovo srce“, a oni koji su bili znatiželjniji mogli su u potragu za zmajevima krenuti putem interneta.

Završetak Mjeseca knjige bila je predstava „Iz dnevnika jednog zmaja“ koju su izveli djelatnici Dječjeg odjela knjižnice.

Suvremen, zanimljiv i kreativan način učenja zasigurno je bio kviz znanja za osnovce „Zmajski milijunaš“ koji je u obliku multimedijske prezentacije poput pravog milijunaša postavljao pitanja i nudio četiri odgovora. Sudjelovalo je šest učenika, a svaki učenik je sam odgovarao na postavljena pitanja uz jockere pomoć publike, 50:50 i jocker zovi!

Vrlo interesantan, inovativan, duhovit, zabavan ali i edukativan novi način učenja kod učenika je ostavio iznimne dojmove, kao i kod posjetitelja koji su pratili kviz i navijali za svoje favorite.

Nadamo se da smo ovim načinom **informacijske pismenosti i poticanja čitanja** uključili sve razine obrazovanja, polazeći od dobro planiranih ciljeva i zadaća koji omogućuju vrjednovanje postignuća, osiguravaju individualiziranu uključenost svih sudionika, timski rad, multimedijalnost i radost učenja. Također se nadamo da je ovaj način rada jedan od provjerenih primjera rada dobre prakse.

BILJEŠKE

1. Sečić, D. Informacijska služba u knjižnici. Rijeka : Naklada „Benja“, 1995., str.94
2. Kulović, D. Izložbena djelatnost Dječjeg odjela Narodne knjižnice i čitaonice Sisak : od preuređenja odjela 1997.godine, Diplomski rad, FF Zagreb, 2005.

Nataša Bujas, dipl. knjižničar
Narodna knjižnica i čitaonica Sisak
Dječji odjel
Kranjčevićeva 8
44000 Sisak
e-mail: natasabujas@net.hr

RADOST UČENJA NA ZABAVAN NAČIN: „KVIZ PTICE LONJSKOG POLJA – DA BI OCJENA IZ PRIRODE BILA BOLJA“

SAŽETAK:

Radionica/raspravište daje presjek edukativnih kvizova Dječjeg odjela Narodne knjižnice i čitaonice Sisak s posebnim naglaskom na jedan – „Ptice Lonjskog polja“. U izlaganju će biti prikazana organizacija i realizacija jednog takvog kviza, mogućnosti promicanja čitanja i znanja, te suradnje dječje i školske knjižnice.

CILJ:

Predstaviti dječju i školsku knjižnicu kao izvor dodatnih znanja iz pojedinih predmeta učenicima osnovnih škola na nov, kreativan i zabavan način.

UVOD:

Kviz je igra pitanja i odgovora - vječno zanimljiva disciplina za radoznali dječji duh. Djeca vole kolektivnu igru i natjecanje, vole doznati što znaju i što ne znaju, odnosno što drugi znaju i ne znaju. Kvizovi znanja u Dječjem odjelu Narodne knjižnice i čitaonice Sisak tematski su vezani za značajnije izložbe. Organizirani su sa stručnim suradnicima iz pojedinih područja jer kao takvi mogu služiti kao dodatni izvor znanja učenicima osnovnih škola iz pojedinih predmeta. Također, organiziraju se i s ciljem promicanja čitanja, proučavanja literature o nekom predmetu i općenito s ciljem što boljeg služenja knjižničnom građom. Kvizovi su prilagođeni dobi, a to znači da se najčešće pripremaju u dvije kategorije: za učenike nižih i viših razreda. Za pobjednike i sudionike osiguravaju se bogate nagrade: izleti, majice, kape, knjige, kalendari, besplatno članstvo...

ORGANIZACIJA:

U samoj organizaciji kviza vrlo je važna suradnja između narodne knjižnice, škola i školskih knjižnica. Na adrese škola šaljem dopise kojima pozivamo nastavnike i učenike na pojedine izložbe i sudjelovanje u kvizovima. U dopisima se ističe kojoj dobi je kviz namijenjen, koji nastavni predmet obuhvaća, kada će se održati i koje su nagrade. Također ih obavještavamo što je potrebno za pripremu i kako mogu doći do materijala potrebnih za pripremu kviza. Priprema može biti u našoj knjižnici gdje se, kao prvo i najvažnije, treba detaljno pogledati izložba, gdje se organiziraju prigodna predavanja i priređuju tiskani i drugi materijali za pripremu u našoj knjižnici, školi, školskoj knjižnici ili kod kuće. Mnogobrojni

nastavnici i školski knjižničari sudjeluju u pripremi svojih učenika za kviz i s njima dijele radost uspjeha. Do sada održani kvizovi znanja pokrivali su područja zemljopisa, prirode, biologije, književnosti ili su bili zabavnog karaktera.

U radionici/raspravištu na 19. Proljetnoj školi u Šibeniku dan je poseban naglasak na jedan takav edukativan kviz - „Ptice Lonjskog polja“, koji je organiziran u sklopu izložbe pod istoimenim nazivom u Dječjem odjelu Narodne knjižnice i čitaonice Sisak. Ta je izložba bila postavljena u suradnji s Parkom prirode Lonjsko polje i Hrvatskim prirodoslovnim muzejom Zagreb kao jedna u nizu proljetnih ekoloških izložbi s ciljem podizanja svijesti djece i odraslih o važnosti očuvanja prirode, biljnih i životinjskih vrsta. Osim preparata ptica, plakata, knjiga, časopisa i fotografija prikazan je i film o Lonjskom polju, te je učenicima i učiteljima sisačkih osnovnih škola održano prigodno predavanje djelatnika Parka prirode, mr. biologije Darka Kovačića, o bogatstvu i važnosti Lonjskog polja za ptice.

REALIZACIJA:

Za učenike trećih i sedmih razreda osnovnih škola organiziran je kviz znanja o pticama Lonjskog polja. Razgledavanje izložbe i predavanje mr. biologije Darka Kovačića bili su korisna priprema za kviz kao i literatura koju smo pronašli u knjižnici, te promidžbeni i drugi materijali Parka prirode Lonjsko polje. Da bi svi učenici, ravnatelji, nastavnici i voditelji grupa mladih ekologa bili na vrijeme informirani o izložbi i kvizu, na adrese svih lokalnih osnovnih škola poslan je dopis s pozivnicom za posjet izložbi.

Učenici su se pripremali u grupama od po 3 učenika pod vodstvom svojih nastavnika, uz pomoć knjižničara, roditelja i samostalno. Zadatak je bio što uspješnije odgovoriti na 30 pitanja koja su sastavili djelatnici Parka prirode, a djelatnice Dječjeg odjela Nataša Bujas i Danijela Kulović ta su pitanja oblikovale kao PowerPoint prezentaciju kviza. Na kvizu je sudjelovalo 11 grupa učenika koji su se natjecali u dvije kategorije – učenici 3. i učenici 7. razreda. Proglašenje pobjednika kviza, dodjela nagrada, kao i izvlačenje nagrade na izložbenoj tomboli bilo je vrlo uzbudljivo jer su nagrade bile knjige, majice i kape, a najbolji su nagrađeni putovanjem u Lonjsko polje i majicama s otisnutim motivom Lonjskog polja. Dvanaestero učenika, pobjednika kviza, otputovali su na izlet u Lonjsko polje u pratnji nastavnika, roditelja i djelatnika Dječjeg odjela. U Lonjskom polju dočekao ih je stručni djelatnik parka, koji je ujedno bio domaćin i vodič.

ZAKLJUČAK:

Izložba i kviz „Ptice Lonjskog polja“ bili su vrlo dobro medijski popraćeni. Sva događanja i aktivnosti bili su prikazani na televiziji, radiju i u nizu novinskih članaka. Cijela kronologija događanja u vezi s izložbom, kao i kviz, zabilježeni su na nizu fotografija, u novinskim člancima i na promotivnom CD-ROMu „Izložba *Ptice Lonjskog polja*“, koji su izradili i osmislili djelatnici Dječjeg odjela. Isti CD-ROM preveden je i na engleski jezik s ciljem promocije naših aktivnosti stranim kolegama i posjetiocima. Može se zaključiti da je ovom izložbom i kvizom ostvarena odlična suradnja između Dječjeg odjela Narodne knjižnice i čitaonice Sisak, Parka prirode Lonjsko polje i sisačkih osnovnih škola. Knjižnica je tom suradnjom ostvarila još jedan važan cilj: privukli smo nove posjetitelje i članove u knjižnicu, učenici i nastavnici imali su priliku za zanimljivu dodatnu nastavu izvan škole i dopunu znanja iz poznavanja zavičaja, a javna ustanova Park prirode Lonjsko polje ostvarila je značajnu promociju svoje djelatnosti.

Internet u knjižnici

Nikolina Marinić, Trgovačka škola Bjelovar

Jadranka Đoreski, 3. osnovna škola Bjelovar

Pretraživanje i pružanje informacija jedna je od glavnih zadaća školskih knjižničara. Internet je već odavno uobičajeni medij u školskim knjižnicama i o njemu je bilo riječi na posljednjim stručnim skupovima školskih knjižničara, a ovogodišnja tema Proljetne škole prilika je da se na konkretnom radu usvoje znanja i vještine za pronalaženjem relevantnih informacija na internetskim stranicama koje bi bile prikladne za potrebe učenika osnovnih i srednjih škola.

Ova radionica namijenjena je školskim knjižničarima koji su početnici u pretraživanju relevantnih internetskih informacija te nisu upućeni u druge mogućnosti koje pruža internet, ali i onima koji već vladaju ovim medijem i žele naučiti više. Također je ovo način da školski knjižničari pokažu svojim kolegama ili učenicima načine na koje bi se služili internetom.

Cilj: definirati potrebe korisnika školskih knjižnica (uglavnom vezano za izradu seminarskih radova, završnih radova, praktičnih radova i maturalnih radnji), primijeniti informatičku tehnologiju u pretraživanju relevantnih informacija, upoznati se s pravilima ponašanja na internetu i uočiti ostale primjene interneta.

Vrijeme trajanja: 90 minuta

Tijek radionice:

1. Motivacija: razgovor o iskustvima školskih knjižničara u korištenju informatičke tehnologije i interneta; primjena stečenih znanja na konkretnom zadanom primjeru.
2. Uočavanje posebnosti interneta i usvajanje osnovnih pojmova vezanih uz internet.
3. Pretraživanje informacija – primjena *search enginea* i njihova „matematika“.
4. Pravila lijepog ponašanja na internetu (netiquette).
5. Ostale primjene interneta u radu školskih knjižničara.

Nadamo se da će radionica pomoći polaznicima u još boljem snalaženju u pretraživanju i korištenju interneta koje će školski knjižničari moći prenijeti i na svoje korisnike.

Računalo u neposrednom odgojno-obrazovnom radu knjižničara

Nikolina Marinić, Trgovačka škola Bjelovar

Jadranka Đoreski, 3. osnovna škola Bjelovar

Osim korištenja interneta, informatička tehnologija je nezaobilazna u radu nastavnika, a osobito školskog knjižničara. Neposredni odgojno-obrazovni rad često je najkreativniji dio posla školskog knjižničara u kojemu će on učenike i korisnike privući i motivirati za još češće posjete školskoj knjižnici. Knjižnica je mjesto na kojem se održavaju satovi lektire, izrađuju različita predavanja iz svih područja ljudske djelatnosti te se upoznaje s posebnostima vezanima uz rad školske knjižnice.

Radionica je namijenjena školskim knjižničarima koji bi se željeli usavršiti u izradi prezentacija pogodnih u neposrednom odgojno-obrazovnom radu s učenicima.

Cilj: po načelima zornosti, zanimljivosti i aktualnosti prikazati i savladati vještine izrade prezentacija.

Vrijeme trajanja: 90 minuta

Tijek radionice:

1. Motivacija: prikazivanje primjera prezentacija i projekata koje su voditeljice izradile sa svojim učenicima ili za učenike u školskoj knjižnici.
2. Savladavanje vještine izrade prezentacije – od ideje do realizacije.
3. Prikaz izrađenoga.

Primjena informacijske tehnologije (IT) pri izradbi maturalnog rada

Nediljka Galić, str. sur. mentorica, II. GIMNAZIJA Split

Sve tehnologije koje obuhvaćaju računala i računalne mreže, komunikacijske sustave te tehnologije za prepoznavanje, obradu, pohranu i prikaz informacija jednim imenom zovu se *informacijske tehnologije (IT)*.

Nezamislive su institucije bez uporabe IT, posebno obrazovne. Računala se koriste pri izradbi svjedodžbi, prijavi ispita na fakultetima, izradbi rasporeda, interaktivnog učenja na računalu, učenju na daljinu, za pronalaženje građe za referate, maturalne, završne i diplomske radove. Prioritet današnjice je obrazovati informacijski pismenu osobu koja treba znati kako i gdje pronaći informacije i kako te informacije pretvoriti u znanje. Taj proces teče kroz pravilno vrednovanje, analizu i uporabu prikupljenih informacija pri postizanju konačnog cilja zbog kojega je krenuo u potragu za njima.

Samo dobar upit... rezultira i dobrim odgovorima. A informacijski pismena osoba zna postaviti pravo pitanje na koji dobiva traženi odgovor. U suprotnom, ne dobiva ništa!

Ovim je dotaknut početni, a i ključni moment ovog rada – izvori informacija. U tradicionalnom obrazovanju izvori su bili najčešće tiskani materijali, a danas su tek djelić mozaika.

Suvremena tehnologija omogućila nam je niz novih, uglavnom digitaliziranih izvora. Takve informacije nalazimo na CD/DVD medijima i internetu (elektronske knjige, enciklopedije, rječnici, leksikoni, filmovi, glazba...). Primjerice, niz enciklopedija imamo na CD-u i DVD-u koje su i na internetu, tako da je dohvat informacija na njima vrlo dostupan, ali samo informatički pismenim osobama. Stoga je ova radionica i zamišljena kao put od dobivanja teme maturalnog rada do konačne predaje rada.

U devedest minuta grupa će proći sve faze izradbe maturalnog rada.

U uvodnom dijelu treba objasniti ciljeve i zadatke radionice (pokazati praktičnu primjenu informacijske tehnologije pri izradbi maturalnog rada, provjeriti informatičku i informacijsku pismenost te napraviti „maturalni rad“ pod nazivom *Nastanak maturalnog rada primjenom IT*).

Sudionike radionice treba podijeliti na uobičajeni način pri realizaciji radionice. Ovisno o broju prijavljenih sudionika znat će se kako će ta podjela izgledati.

Predviđeno je da na početku rada svaka grupa otvori vlastitu mapu na radnoj površini monitora u koju će spremati sve zadatke koji slijede.

Svaka skupina dobit će naziv maturalne radnje za koju treba prikupiti informacije. Ponekad učenici uz naslov teme ne dobivaju i popis literature po kojoj će raditi, stoga će pola sudionika dobiti popis literature, a druga polovica ne. Prva grupa će imati zadatak pronaći zadanu literaturu na on line katalozima NSK, sveučilišnih ili gradskih knjižnica u Hrvatskoj, otvoriti i spremati u svoju mapu kataložne zapise koje pronađu. Grupa koja nema popis treba pronaći literaturu za svoju temu u knjižnicama koje imaju on line kataloge u Hrvatskoj. I konačni zadatak vezan za literaturu bit će pronaći na internetu upute kako se popisuje literatura na kraju maturalnog rada, odnosno redosljed navođenja izvora citata.

Sljedeći zadatak bit će pronalaženje informacija o zadanoj temi na jednom od pretraživača (npr. **Google**). Prvu stranicu koja se otvori treba spremati u svoju mapu, zatim otvoriti one stranice za koje se misli da bi se na njima mogla pronaći kvalitetna građa i kad se građa pronađe, treba je spremati u svoju mapu. Tu građu koja je u html formatu treba pretvoriti u word i pospremiti pod željenim imenom, zatim tu istu građu pospremiti pod drugim nazivom. Sad će imati isti sadržaj u dvije datoteke iz sigurnosnih razloga. Naime, kako je jedan od zadataka u ovom dijelu prerada preuzete građe koja je, recimo, volumena 3 kartice u tekst volumena 1 kartice, događa se da se tekst zbog neznanja izgubi pa se izbjegava rizik ponavljanja cijelog procesa pretvaranja html formata u word. Kad grupa preradi ovaj tekst, treba pronaći odgovarajuću fotografiju koju će umetnuti u tekst i nasloviti ju.

Treći zadatak odnosi se na opremanje i grafičko uređivanje teksta (odrediti naslove i podnaslove, napraviti razmak između redaka 1,5 te razmak između odlomaka 6 pt).

Zadnji zadatak na kome sudionici aktivno sudjeluju je referiranje svake grupe o realiziranom i spremanje vlastitog uradka na CD ili bilo koji nosač informacija.

Zadatak voditeljice radionice je vođenje kroz sve zadatke s unaprijed pripremljenim materijalima za svaku aktivnost tijekom rada. Konačni cilj je zadan u uvodu, a to je napraviti maturalni rad pod nazivom: **Nastanak maturalnog rada primjenom IT**

Voditeljica unaprijed priprema naslovnu stranicu, sadržaj (samo će numeracija biti finalizirana na radionici) i popis literature. Uvod, razradu i zaključak sudionici pripremaju realizirajući navedene zadatke tijekom radionica, a na samom kraju objedinjujemo sve segmente rada.

Tako je zamišljena radionica i nadam se da će biti uspješno realizirana, odnosno da ćemo konačno maturirati. Evaluacijski listići će reći je li bilo uspješno.

Školske novine - sredstvo poticanja za čitanje

Voditelj radionice: Melita Hlastec-Lubačev, prof.
Kemijско-grafička škola, Rijeka

UVOD

Suvremena je školska knjižnica, prema HNOS-u, "baza podataka" svim sudionicima obrazovnog procesa u školi. Danas, u vrijeme medijske ekspanzije, školska je knjižnica informacijsko i komunikacijsko središte kvalitetne škole. S obzirom na široku lepezu medija, koje prikuplja, obrađuje, čuva i daje na korištenje, prerasta u medijsku učionicu. Svaki od tih medija redovito koristimo kao izvor znanja.

U okviru kulturne i javne djelatnosti školski knjižničar objedinjuje sve profile događanja u školi; od redovne nastave, izvannastavnih aktivnosti, takmičenja, kulturnih događanja, pa i povezivanja sa širom društvenom zajednicom. Knjižnica služi kao izvor informacija, ali i kao mjesto komunikacijskih razmjena i događanja.

Izvori znanja, koji se svakodnevno koriste u odgojno-obrazovnom procesu, različiti su. Od *tradicionalnih* (knjiga, udžbenik, **novine**, časopisi) do *suvremenih* (internet, elektroničke knjige i novine, film, CD-rom zapis). To i jest najčešći razlog zbog kojeg školski knjižničari uređuju školske novine, stoga ovu radionicu posvećujemo njima.

Iz *perspektive učenika* malo je drugačiji razlog upotrebe školskih novina kao sredstva edukacije - **poticanja na čitanje**. Naime, na ostale navedene nosioce informacija, medije, učenik nema utjecaja pri njihovu nastajanju, već samo pri odabiru. Mora ih prihvatiti takve kakvi jesu. Današnja mladež, učenici, žele istraživati, pronalaziti, kreirati, ali i razmjenjivati informacije. Djeca, svjedoci medijskog booma, traže područje interesa, ali i mogućnost afirmacije.

Zbog tog razloga kolegama, sudionicima radionice, skrećem pažnju na važnost metodički razrađenog pristupa školskim novinama.

TIJEK RADIONICE

Nakon međusobnog upoznavanja, sudionike radionice upoznajem s **oblicima novinarskog izražavanja**.

Forme, oblici pomoću kojih novinari bilježe svoje stavove, ideje, misli, dijelimo na tri osnovna oblika: *pisani*, *govorni* (auditivni) i *slikovni* (vizualni). Pojedini oblik koristimo u okviru odgovarajućeg medija: **pisani** (**novine**, tisak), govorni (radio), slikovni (tv, film), uz mogućnost preplitanja (kombiniranja).

Novine, općenito, dobivaju određeni oblik izražavanja shodno funkciji (cilj, zadatak), koji diktira sadržaj, opseg i kvaliteta prezentirane informacije.

U školskim novinama sve sadržaje (rubrike, članke, priloge) odabiremo i oblikujemo prema učeniku, kao krajnjem korisniku, njegovim sposobnostima kreiranja i shvaćanja. Pravim metodičkim pristupom učenika ćemo angažirati u pisanju cjelokupnog sadržaja školskih novina. Čak, što više, učenici su ti koji bi trebali voditi uređivačku politiku, naravno pod nadzorom nastavnika, te se maksimalno angažirati oko svih vidova oblikovanja školskog lista. Pozadina takvog rada je odgojno-obrazovnog karaktera. Primorava svakog učenika na aktivan rad (traži informacije, vodi razgovore, bilježi događanja) u okviru svakog nastavnog predmeta u školi. Sama spoznaja da je njegov rad objavljen potiče ga na konzumiranje školskog lista. Slijedi čitanje i rasprava s ostalim učenicima, tj. razmjena mišljenja (*podloga timskom radu*). Rađa se želja za afirmacijom, koja ga tjera na ponovno pisanje. Osjeća želju za boljim informiranjem kako bi napisano bilo što kvalitetnije, ali i kako bi ravnopravno, ako

ne i superiornije, sudjelovao u raspravama o pročitanoj. Nakon novinskih članaka, koji su opsegom ponuđenih informacija oskudniji, za očekivati je da će posegnuti za knjigom, odnosno i drugim izvorima znanja i *čitati*. Naravno, u okviru svoga područja interesa.

Školske novine su idealan obrazovni medij za širenje područja interesa. Kako bi to postigli, nastavnici voditelji - urednici školskih novina moraju se detaljno upoznati s mogućnostima oblikovanja novinskog sadržaja.

Razlikujemo dvije osnovne vrste oblika novinarskog izražavanja:

1. informativni

2. angažirani (analitički) - oni koji izražavaju stavove i mišljenja.

I informativni i analitički oblici novinarskog izražavanja proizvod su aktivnog djelovanja na svijest čitaoca. U drugu grupu ubrajamo:

- *komentar s podvrstama*
- *bilješke (osvrt), članak, recenzija i karikatura*
- *konferencija za tisak, okrugli stol* (npr. u školi *parlaonica*), *anketa, izjava,*
- *reportaža s podvrstama; putopis, crtica.*

U *formalnom smislu* informaciju dijelimo na: - **pisanu**

- **vizualnu** (crtež, slika, fotografija).

Sa stanovišta sadržaja, novinske informacije dijelimo na:

1. oblike faktografskog karaktera:

- vijest (potpuna, nepotpuna, proširena vijest)
- izvještaj - faktografski intervju
- foto-vijest.

2. novinarske žanrove koji iznose ocjene, mišljenja, stavove s određenim činjenicama, (događajima).

3. novinarske žanrove koji dočaravaju atmosferu o činjenicama i događajima:
- *beletristički prikaz* (reportaža i fotoreportaža).

Novine, koristeći se navedenim žanrovima, predstavljaju kolaž zbivanja uže i šire društvene zajednice. *Bogatstvom informacija djeluju edukativno na čitaoca. Stoga, nastavnik - urednik mora voditi računa o usklađenosti novinskih članaka sa starosnom dobi učenika.*

Nakon upoznavanja s osnovnim oblicima novinarskog izražavanja, sudionici radionice dobivaju mapu s radnim materijalom (zadani tekst na osnovu kojega pišu jedan oblik novinarskog izražavanja, papir za pisanje, pojmovnik, korekturne znakove).

Formiraju se radne grupe od po tri člana, koje će imati svoj zadatak: odabrati oblik novinarskog izražavanja (VIJEST, INTERVJU, IZVJEŠTAJ, KOMENTAR, STRIP) te napisati zadatak.. Nakon toga zamjenjuju svoje uradke i koristeći se korekturnim znakovima iz mape, jedan drugome ispravit će tekst.

Napisano će se pročitati naglas i prokomentirati. Odabrani radovi, a možda i svi, bit će izloženi u izložbenom prostoru skupa (hotela).

CILJ RADIONICE

Cilj radionice je da sudionici upoznaju osnovne oblike novinarskog izražavanja, tj. novinarski stil pisanja (vijest i selekcija vijesti, intervju, citati, komentari, mišljenja, izvještaji, istraživanja) i ilustriranje napisanog teksta (strip, fotografija, crtež). Naravno, i organizaciju redakcije (glavni urednik, pomoćnici, novinari, redaktori i lektori).

ZADATAK RADIONICE

Zadatak radionice je omogućiti sudionicima radionice iskustveno upoznavanje navedenih elemenata, ukazati na sredstva poticanja čitanja, kao što su: učestalost izlaženja,

sudjelovanje učenika u oblikovanju, pisanju, stvaranju, odlučivanju, pa i čitanju školskih novina.

Trajanje radionice: 90 minuta

Ovogodišnja radionica "Školske novine - sredstvo poticanja na čitanje" realizirana je u skladu s prošlogodišnjim zaključkom radionice "Od slijepe mape do naslovnice", koja je rješavala pitanja likovno-grafičkog oblikovanja školskog lista (vidjeti Zbornik 18, Proljetne škole..., Šibenik 2006.), te je svojevrsan nastavak.

Materijal, neophodan za održavanje radionice, i ove je godine osigurala moja škola.

Program poticanja čitanja - čitateljski klub

Alica Kolarić, dipl. knjižničar, Gradska knjižnica Rijeka

Promicanje čitanja je zadaća knjižnice

Promicanje čitanja pripada osnovnim zadacima knjižnica čiji su korisnici djeca i mladi (IFLA-ine smjernice sa knjižnične usluge za djecu, IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za mladež, IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice). Čitanje čini mogućim kontinuitet znanja i kulture, ono omogućuje prenošenje ljudske misli kroz prostor i vrijeme, čuvanje baštine kroz stoljeća, izgrađivanje sustava znanja. S gledišta čovjeka pojedinca, čitanje omogućuje učenje u najširem smislu, usvajanje znanja koje čini mogućim uspjeh u bilo kojem području života, ali i ugodno provedeno vrijeme, zabavu, razbibrigu.

Znanstveno-tehnički napredak donio je sa sobom nove nositelje informacija, nove medije, koji omogućuju brz pregled informacija i atraktivne načine zabave. U novonastalim okolnostima knjiga, medij koji je donedavno bio sinonim za čitanje, sve se lakše zaobilazi. Ipak, iako danas čitanje ne znači isključivo čitanje knjige, vrijednost knjige ostaje neupitna. Brojni su sadržaji još uvijek dostupnih jedino u obliku monografije, a sam format knjige ima značajne prednosti. Knjiga se može čitati bilo kada, bilo gdje, u bilo kojem položaju – ne traži nikakvu tehničku podršku, već samo da ju uzmemo u ruke!

Kultura uzimanja knjige u ruke i sjedanja u omiljenu čitateljsku fotelju nezamjenjiva je i vrijedna navika. Vrijeme odvojeno za štivo, vrijeme posvećeno upoznavanju novih sadržaja, bilo da su to novi krajevi, ljudi i kulture, novosti iz određene struke, klasik ili novi hit beletristike, vrijeme je posvećeno novim, otvorenim horizontima i radosti saznavanja. Knjiga je prozor u novi svijet, kaže stara poslovice.

Takva navika posvećivanja vremena čitanju i otkrivanju novog osobito je dobrodošla kod mladih. Mladi su, naime, u onom razdoblju života u kojem svaka nova informacija i svako novo iskustvo, koje se može steći i kroz život/tekst drugoga, može biti presudno za usmjeravanje života u smjeru koji je za pojedinu mladu osobu najbolji, *pravi*. U današnjem vremenu, u kojem se sve, pa i donošenje važnih odluka, odvija brzo, od presudne je važnosti

raspolagati pravim znanjima u pravo vrijeme. Drugim riječima, što ranije mladi ljudi prošire svoje horizonte, to će se prije i lakše snaći u svijetu današnjice.

Kultura čitanja je, najposlije, kao navika permanentnog uzimanja knjige u ruke, nužan preduvjet cjeloživotnog učenja. Potreba za takvom vrstom učenja nastala je upravo u svijetu današnjice, svijetu brzih promjena. Da bi se mladi čovjek snašao u svijetu koji svakodnevno pred njega postavlja nove zahtjeve, potrebne su mu vještine praćenja tih promjena i snalaženja u svijetu brzog protoka informacija. Čitanje, navika uzimanja štiva u ruke i posvećivanja vremena novim saznanjima, pritom je neizostavna potreba.

Knjižnice namijenjene djeci i mladima idealna su mjesta odgajanja mladih za čitanje. Knjižnice su informacijska središta u koje mladi dolaze po informacije i literaturu za ispunjavanje školskih zadataka, one su mjesta u koja dolaze po obveznu lektiru, neizostavne klasike ljudske baštine. To su također mjesta na kojima će mladi potražiti njima zanimljiva štiva u obliku popularnih časopisa ili popularne beletristike, provjeriti svoj e-mail i napisati blog. Upravo takva mjesta, u kojima se mladi susreću sa znanjima i informacijama svih vrsta te raznim medijima na kojima su oni dostupni, idealna su mjesta da ih odgajamo za čitanje.

Program «Čitateljski klub»

Jedan od učinkovitih oblika poticanja čitanja djece i mladih je rad u čitateljskom klubu. Program okuplja mlade čitatelje zajedničkog interesa - ljubavi prema knjizi - u druženju kojem je tema upravo knjiga. Radionice čitanja i pisanja, oblik rada u čitateljskom klubu, učinkovit su način poticanja čitanja mladih iz više razloga. Pri susretima oni upoznaju jedni druge te uviđaju da ljubav prema knjizi dijeli velik broj mladih. Činjenica da su odabrani i pozvani upravo zbog svoje navike čitanja pokazuje im da je interes za čitanje vrijednost, da se cijeni. Radionice čitanja i pisanja potiču kritičko čitanje i kreativno izražavanje mladih. Usvajanje novih književno-povijesnih i književno-teoretskih termina podiže razinu njihove čitateljske kompetencije, a otkrivanje novih knjiga širi njihove čitateljske horizonte.

U Gradskoj knjižnici Rijeka, Dječjem odjelu Stribor, djeluje čitateljski klub pod nazivom *Book cafe Moljac*. Radionice se izvode jednom mjesečno a pri svakom susretu jedan od članova kluba preporuča knjigu koju smatra vrijednom čitanja. Prilikom idućeg susreta održava se radionica čitanja i pisanja na temu preporučene knjige nakon koje član koji je

knjigu predložio napiše preporuku za čitanje. Preporuke za čitanje se objavljuju na web stranici Gradske knjižnice Rijeka te u emisiji *Stigla je pošta* Prvog programa Hrvatskog radija.

Radionica održana na Proljetnoj školi

Radionica s 19. Proljetne škole školskih knjižničara sudionicima pruža iskustvo rada čitateljskog kluba *na vlastitoj koži*. Oni na kratko postaju članovi čitateljskog kluba te se bave djelom M. J. Zagorke *Kći Lotrščaka*. Nakon tog iskustva slijedi rasprava o cilju i radu te o poticanju čitanja kroz takav oblik rada.

Literatura

1. Smjernice za knjižnične usluge za djecu : knjižnične usluge za djecu - važnije no ikada za djecu i njihove obitelji diljem svijeta / IFLA, Sekcija za djecu i mladež. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
2. Smjernice za knjižnične usluge za mladež / IFLA, Komisija za dječje knjižnice. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2001.
3. Sætre, T. P.; Willars, G. IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.

PROFESIONALNA ETIKA ŠKOLSKIH KNJIŽNIČARA

Radionica

Sanja Galic, stručni suradnik mentor
III. gimnazija Osijek

UVOD

Profesionalna etika školskih knjižničara nametnula mi se kao tema za promišljanje nakon predavanja dr. Aleksandre Horvat, Filozofski fakultet u Zagrebu, "Važnost profesionalne etike" održanog u okviru teme "Profesionalna etika knjižničara i etičke društvene norme" na 6. okruglom stolu o slobodnom pristupu informacijama (Zagreb, 8. i 9. prosinca 2006.). Dr. Horvat je tada iznijela neke postavke profesionalnog odnosa, to jest odgovornosti knjižničara prema korisnicima i knjižničnoj građi, javnosti, svojim kolegama i profesiji.

Uobičajeno je da neke tvrtke ili struke donose kodeks poslovnog ponašanja, odnosno etički kodeks koji utemeljuje profesionalne vrijednosti. Poštivanje tih vrijednosti podiže ugled struke i pojedinaca koji djeluju unutar nje.

Tako primjerice postoji "Kodeks srednjoškolskih profesora i nastavnika" i "Etički kodeks Hrvatskog knjižničarskog društva". Školski knjižničari imaju specifičnu ulogu budući da pripadaju prosvjeti i knjižničarstvu pa bi logično bilo povezati etičke vrijednosti i pravila ponašanja tih dvaju struka u jednom dokumentu.

Smatrala sam da bi bilo uputno tu temu proraditi i na Proljetnoj školi školskih knjižničara budući da je vrlo aktualna zbog osjećaja podcijenjenosti školskog knjižničarstva kao struke i pada moralnih vrijednosti u suvremenom društvu.

CILJ RADIONICE

Cilj ove radionice je izraditi Etički kodeks školskih knjižničara. On bi mogao poslužiti kao predložak kodeksa školskih knjižničara i Hrvatske udruge školskih knjižničara. Pretpostavka je da bi se njime pomoglo uspostaviti osobnu i institucijsku komunikaciju radi poboljšanja profesionalnoga statusa školskih knjižničara i razvoja školskoga knjižničarstva, što je jedna od zadaća ovogodišnje Proljetne škole.

ZADAĆE I OBLICI RADA

Kroz ispitivanje predznanja, rad u skupinama, razmjenu iskustava, proučavanje tekstualnih predložaka i raspravljanje ostvarit će se sljedeće zadaće:

- odrediti što je etika i poslovna etika,
- proučiti pripremljene tekstove,
- odrediti što su sastavnice etičkog kodeksa,
- proučiti razne primjere već postojećih etičkih kodeksa,
- sastaviti Etički kodeks školskih knjižničara.

POTREBAN MATERIJAL

- tekstovi iz rječnika i enciklopedija
- dokumenti preuzeti s interneta
- radni listovi
- blokovi za plakate
- flomasteri

TIJEK RADIONICE

Predviđeno trajanje radionice je 90 minuta u pet etapa.

UPOZNAVANJE SUDIONIKA

Voditeljica radionice se predstavlja te navodi što ju je potaklo na tu temu te što je cilj i koji su načini rada u radionici.

Nakon toga se predstavljaju sudionici. Kažu koji je njihov motiv sudjelovanja radionici, što očekuju od ostalih, od voditeljice i kakav rezultat žele postići.

DEFINICIJA ETIKE I POSLOVNE ETIKE

Anić i Golstein u Rječniku stranih riječi (2000.) navode da je *etika ukupnost proučavanja smisla i ciljeva moralnih htijenja, temeljnih kriterija za moralno vrednovanje; nauk o ćudoređu u skladu s načelima zdravog razuma; ponašanje u skladu s pravilima morala.*

Nadalje, *moral* definiraju, između ostalog, kao *ukupnost nepisanih društvenih normi o ponašanju i odnosima među ljudima; specifične norme neke skupine koje su obveza za njezine pripadnike; svijest o dužnosti, pošten i savjestan odnos prema svom zvanju ili zadatku.*

Za poslovnu etiku se u Ekonomskom leksikonu navodi da je to *primjena etičkih načela u poslovnim odnosima i aktivnostima te da mnoga poduzeća imaju pisane etičke kodove koji pomažu menadžerima i zaposlenicima da svoje ponašanje usklade s načelima poslovne etike.*

Od sudionika se traži da pokušaju samostalno odrediti što je etika i na čemu se zasniva. Zatim ih se upućuje da oblikuju manje skupine (tri ili četiri člana) koje će raspraviti napisane definicije i iz njih oblikovati zajedničku.

Voditeljica skupinama daje tekstove iz enciklopedija, leksikona i rječnika. Oni ih podijele među sobom, pojedinačno prouče i izdvoje što je važno za zapamtiti. Prema novim saznanjima i dogovoru zajedno dopune svoju definiciju i pokušaju je primijeniti na poslovnu etiku, odnosno odrede što je čini. Svoje uratke zapišu na plakate i predstave skupu. Izloženi plakati su polazište za daljnji rad.

ODREĐIVANJE SASTAVNICA ETIČKOG KODEKSA

Hrvatski odbor za poslovnu etiku na svojim mrežnim stranicama (www.poslovna-etika.hr) razmatra što je poslovna etika, kakve se etičke dileme u poslovnom svijetu postavljaju, kakva je njezina veza s društvenom odgovornošću poduzeća, koje su sastavnice sustava upravljanja poslovnim ponašanjem, što je etički kodeks i drugo.

Etički kodeks ili kodeks poslovnog ponašanja je definiran kao ključni dokument kojim se određuje vrijednosti neke tvrtke ili struke, odnosno specificira etička pravila organizacije. Navode i tri vrste etičkih kodeksa:

- *Korporacijski slogan* – kratka i sadržajna izjava vrijednosti, aktivnosti i želja
- *Deklaracija vrijednosti* – navodi i definira osnovne etičke i operativne vrijednosti, ideale i principe
- *Kodeks ponašanja* – duži, obvezujući operativni dokument koji određuje pravila ispravnog ponašanja vezana uz privatnost djelatnika, uporabu resursa, sukob interesa i slično.

Svaka skupine iz tog dokumenta izdvoji tri obilježja za koja smatra da trebaju biti temeljne sastavnice Etičkog kodeksa školskih knjižničara. Izdvojena obilježja ispisuju na zajednički plakat, bez ponavljanja već rečenih, kako bi bila vidljiva tijekom rada.

PROUČITI PRIMJERE ETIČKIH KODEKSA

Skupinama se podijele tekstovi etičkih kodeksa nekoliko različitih struka i udruga:

- *Etički kodeks državnih službenika,*
- *Kodeks srednjoškolskih profesora i nastavnika,*
- *Etički kodeks Hrvatskog knjižničarskog društva,*
- *Etički kodeks Udruge roditelja darovite djece,*
- *Etički kodeks nastavnika, suradnika i znanstvenika Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu,*

koji služe kao ogledni primjerak pri izradi Etičkog kodeksa školskih knjižničara. Koliko primjera će dobiti ovisi o broju skupina u radionici.

Svakoj skupini se daje i izvadak iz Standarda za rad školskih knjižnica i IFLA-inih i UNESCO-ovih smjernica za školske knjižnice, IFLA-inog i UNESCO-ovog Manifesta za školske knjižnice koji govore o etici.

Dobiju uputu da iz tih predložaka izdvoje i na plakate zapišu odrednice za koje misle kako su primjenjive na školsko knjižničarstvo. Plakati se postave pokraj ranije izvješnih.

NAPISATI ETIČKI KODEKS ŠKOLSKIH KNJIŽNIČARA

Od sudionika se traži da pročitaju izvještene plakate s definicijama etike i poslovne etike, obilježjima kao temeljnim sastavnicama etičkog kodeksa i odrednicama iz oglednih kodeksa. Raspravlja se o tome koja je vrsta etičkog kodeksa najprimjerenija školskim knjižničarima, je li to *korporacijski slogan, deklaracija vrijednosti* ili *kodeks ponašanja*.

Pretpostavka voditeljice je da je to *kodeks ponašanja* budući da najopširnije i najtočnije uređuje profesionalni odnos i odgovornost.

Nakon dogovora voditeljica redom zadaje zadatke:

- U skupini razmislite o sedam važnih točaka Etičkog kodeksa školskih knjižničara. Svaki član ih zapisuje na svoj radni list koji su dobili.
- Nove skupine nastaju od po jednog člana svake skupine. One će uz pomoć donesenih točaka dogovoriti deset pravila i napraviti plakat.
- U plenumu se dogovaraju i usvajaju pravila Etičkog kodeksa školskih knjižničara u onoliko točaka koliko sudionici smatraju da je potrebno.

Etički kodeks školskih knjižničara ispisuje se na jasan i pregledan plakat kojim ga se predstavlja ostalim školskim knjižničarima na Proljetnoj školi.

VRJEDNOVANJE RADIONICE

Za vrjednovanje radionice sudionici dobiju upitnik koji ispune anonimno:

PROMIŠLJANJE O RADIONICI

1. Što mi se sviđjelo u radu?
2. Koje lijepe osjećaje nosim sa sobom?
3. Što mi se nije sviđjelo?
4. Što želim ostaviti za sobom, loše ideje, osjećaje?
5. Što sam korisno naučio/la?
6. Što želim dodati?

IZVORI

- Anić, V. Rječnik hrvatskoga jezika. 2. dopunjeno izd. Zagreb: Novi Liber, 1994.
- Anić, V.; Goldstein, I. Rječnik stranih riječi. Zagreb: Novi Liber, 2000.
- Etički kodeks državnih službenika. 2006. <http://www.nn.hr/clanci/sluzbeno/2006/1186.htm> (12.1.2007)
- Etika // Filozofijski rječnik. 3. dopunjeno izd. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske, 1989.
- Etika // Hrvatska enciklopedija. Zagreb: Leksikografski zavod "Miroslav Krleža", 1999- . Sv.3. 2001.
- Etika // Opća i nacionalna enciklopedija. Zagreb: Večernji list, 2005- . Sv. 6. 2006.
- Etički kodeks Hrvatskog knjižničarskog društva. http://www.hkddrustvo.hr/hr/eticki_kodeks (12.1.2007.)
- Etički kodeks nastavnika, suradnika i znanstvenika Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. 2001. <http://www.ffzg.hr/ep/kodeks.html> (12.12007.)
- Etički kodeks Udruge roditelja darovite djece. <http://www.udruga-roditelja-darovite-djece.hr/Kodeks.htm> (12.1.2007.)
- Horvat, A. Važnost profesionalne etike // 6. okrugli stol o slobodnom pristupu informacijama: Profesionalna etika školskih knjižničara i društvene etičke norme. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006.
- Klippert, H. Kako uspješno učiti u timu. Zagreb: Educa, 2001.
- Kodeks srednjoškolskih profesora i nastavnika. <http://www.nszssh.hr/akti/kodeks.pdf> (12..1.2007.)
- Kunzmann, P.; Burkard, F.-P.; Wiendmann, F. Atlas filozofije: sa 115 oslikanih stranica u boji. Zagreb: Golden marketing, 2001.
- Poslovna etika // Ekonomski leksikon. 1. izd. Zagreb: Leksikografski zavod "Miroslav Krleža"; Masmedia, 1995.
- Poslovni moral // Ekonomski leksikon. 1. izd. Zagreb: Leksikografski zavod "Miroslav Krleža"; Masmedia, 1995.
- Saetre, T. P.; Willars, G. IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
- Standard za školske knjižnice. Narodne novine, 105/97 i 5/98

PAPIROKAZI – oblikovanjem papira do čitanja

Voditelji:

Elvira Katić, struč. sur. mentorica, Klasična gimnazija Ivana Pavla II. Zadar

Ivanka Majić, prof. i dipl. knjiž., OŠ Jurja Dalmatinca Pag

SAŽETAK

“Knjiga nije hrana, ali je poslastica.” – Tin Ujević

Najveći i zajednički problem učenika i učitelja je kako pročitati zadanu lekturu ili neki drugi zadani tekst. Učenici su u ovom vremenu dostupnosti „svakakvih“ informacija u mogućnosti na razne načine doći do podataka koji ih zanimaju samo da ne moraju pročitati zadano. Postavlja se pitanje kako motivirati učenike na čitanje zadanog teksta. Postoje mnoge okušane metode, a zajedničko im je snažna motivacija. Radni, svrhovit i poticajan ali ležeran, opušten i srdačan ugođaj koji školski knjižničar uspostavi može snažno utjecati na učeničku motivaciju i odnos prema čitanju. Stoga su umijeća uspostave pozitivnog ugođaja osobito važna. Takav ugođaj najbolje uspostavlja i održava pozitivan odnos i motiviranost te potiče učenika na čitanje kako bi zadovoljio svoju znatiželju. Poticanjem njihove znatiželje možemo ostvariti nama zadani cilj, a to je usmjeriti ga na čitanje određenog teksta. Naš je zadatak da učenika potaknemo na povezivanje onoga što je na satu motivacije iskustvom stekao i želje za daljnjim otkrivanjem teksta kojega mu kanimo ponuditi.

Ovaj rad može biti dio korelacije s drugim nastavnim predmetima, npr. likovnim odgojem.

U tu svrhu radionica na XIX. Proljetnoj školi školskih knjižničara „PAPIROKAZI – oblikovanjem papira do čitanja“ će ponuditi različite načine oblikovanja papira sa svrhom poticanja čitanja i boljeg razumijevanja teksta, kako bi stečeno iskustvo i praktično znanje mogli prenijeti u svoje knjižnice.

CILJ

- Ovladati različitim metodama oblikovanja papira koji mogu potaknuti znatiželju učenika i usmjeriti ih na čitanje i razvoj kulture čitanja te uočavanje interdisciplinarnosti u vizualizaciji teksta i kreativno izvedenog predmeta.

ZADAĆE

- pokazati raznolike načine oblikovanja raznovrsnih vrsta i oblika papira
- potaknuti kreativnost sudionika radionice
- razviti vještinu oblikovanja papira

OPIS RADIONICE

Od svog nastanka, prije 2000 godina, papir je čovjeku primarno služio za pisanje. Ali, služio mu je i za crtanje, slikanje, zamotavanje ... Starim, istočnim narodima, posebno Japancima, služio je, osim navedenog, i za umjetničko oblikovanje, savijanje.

Važno je napomenuti da rad u papiru i s papirom otkriva nove likovne mogućnosti, potiče razvoj likovnog oblikovanja, mašte, mišljenja, opažanja i izražavanja te da se kao didaktički materijal može vješto „ukomponirati“ u ciljeve i zadatke odgoja i obrazovanja naših škola.

Izražavanje u papiru i kroz papir osvježava i nadahnjuje. On, možda više od drugih materijala, nudi bezbroj vlastitih stvaralačkih interpretacija. To je specifičan vlastiti govor izražen likovnim elementom - bojom, plohom, volumenom te likovnom sintaksom – simetrijom, proporcijom i ritmom. Valja samo otkriti ćud i volju papira kao umjetničkog materijala, valja mu se diviti, valja u njemu stvarati po svojoj volji i nakani, a ne prema šablonama, valja otkrivati nove likovne mogućnosti, s njim se igrati i radovati svakoj novoj formi.

Drugim riječima, u velikoj ponudi različitih vrsta papira kao što su kolaž, akvarel, šelershamer (Schoellershammer), origami papiri, kaširani papir, eko papir, folija papir, ambalažne kutijice i dr., te jednobojskih, šarenih, tankih, debelih, prozirnih, zguzvanih ... i dr. vrsta papira treba reći da je kao rijetko koji drugi materijal – podatan i lako savitljiv, što mu dopušta da progovori kako svojom bojom, oblikom i vrstom tako i našom vlastitom kreativnosti.

Put od kreativnosti do kreacije relativno je dug, ovisno o tome koliko smo uspješno motivirali učenike za stvaralački rad. Za to je potrebno kod učenika razvijati senzibilnost, podizati estetsko-umjetnički nivo, poticati ih na originalnost i samostalnost njegujući slobodan likovni izraz koji ima svoju, jedinstvenu poruku. Za to je potrebno, također, buditi i razvijati njihovu motivaciju i znatiželju, inspirirati ih, stimulirati i angažirati u istraživanju vlastitih kreativnih mogućnosti, razvijati potrebu i smisao za izvornim – vlastitim rješenjem koje i ne mora biti (za potrebe nastavnog sata ili radionice u školskoj knjižnici) likovno besprijekorno.

Jasno da motivaciju kao bitan faktor u stvaralaštvu moramo dovoditi u vezu s doživljajima i iskustvima učenika kako bismo ih aktivirali na stvaralački rad. A doživljaj i iskustvo može biti i pročitani tekst, dijelovi teksta ili pak analiza istoga. Zato smo radionicu i nazvali – oblikovanjem papira do čitanja. Naime, nema te priče, poetskog ili proznog teksta koji se ne može transformirati u oblik, formu, objektivni ili apstraktni predmet, iluziju, fantaziju ... u plošnom ili trodimenzionalnom obliku. Trebaju nam samo: komad papira, vješte ruke, vedar duh i mašta! Nema tog oblika papira koji ne priča priču! I – obrnuto! Zar nisu, npr. Japanci svojim origamima stvorili maštovit svijet u kojemu ptica propjeva, a medo zabrunda?

Cilj nam je, osim navedenoga, obogatiti vlastite izražajne i praktične mogućnosti u ovoj vrsti likovnog materijala, koji je najdostupniji u našim školama, ali nedovoljno poznat, i prenijeti to iskustvo u vlastite knjižnice.

Metode rada

- igra upoznavanja
- razgovor
- praktično oblikovanje papira

Metodički oblici rada

- vođena fantazija
- individualni rad
- rad u paru
- skupni rad

Sredstva za rad

- različite vrste papira različitih boja
- ljepilo; škare
- književni tekst
- listići za vrednovanje

Zadaća za sudionike radionice

- aktivno sudjelovanje radi stjecanja osobnog iskustva, praćenje tehnika i oblika rada te određivanje primjenjivosti uočenoga u svakodnevnom radu u knjižnici

TIJEK RADIONICE

Na ulasku u dvoranu za odvijanje radionice polaznici će izvlačiti PRISTUPNICE – papirnate leptire u četiri boje, koji će im po završetku radionice poslužiti kao listići za vrednovanje. (Boje određuju položaj za stolovima; četiri radna stola – četiri boje – četiri radne grupe.)

Motivacija

Polaznicima radionice ispričat ćemo priču o dva oblaka nad pustinjom. Vođenom fantazijom dovest ćemo ih do Sahare, nad kojom će mali oblak, spustivši se prenisko – nestati. Podijelit ćemo zatim tvrdi papir u boji (običan komad papira od kojega će trganjem prstima, a ne rezanjem, savijanjem ili presavijanjem) izraditi oblike i pojave iz priče i identificirati se s jednim od oblaka, vjetrom ili pješčanom dinom. Ova igra upoznavanja papira olabavit će prste i opustiti sudionike radionice, a nama omogućiti da se uz pomoć odabranog oblika, predmeta ili pojave iz stvarnog života (zapravo papira) kratko predstavimo nakon što su na njega napisali svoje ime. Potom će saviti papir u trokut ili neki drugi oblik, da ga drugi vide i odložiti ga na stol ispred sebe kako bi ostali mogli, tijekom radionice, komunicirati s njima bez poteškoća.

Uvodni dio

Polaznicima radionice podijeljenim u četiri grupe podijelit ćemo već gotove oblike od papira (npr. životinje, apstraktne forme od valjka, stošca i sl.) i zatražiti od njih da „ispričaju“ priču, slože tekst na način da tekst izlazi iz oblikovanog papira (asocijacijom na pročitani književni tekst, vizualizacijom, stvaralačkom imaginacijom, maštom). Jedan od polaznika, kojega grupa odabere će nakon deset minuta pročitati ostalim grupama napisano i tako redom.

Središnji dio

Kako su se u uvodnom dijelu polaznici radionice već upoznali s nekim vrstama papira (npr. krep-papir) i njegova oblikovanja, kratko ćemo testirati njihove interese te im praktično pokazati neke oblike iz iste vrste papira.

Slijedi praktični rad - 40 minuta.

Završni dio

Nakon što su prevladali tehničke barijere i otkrili svoje individualne stvaralačke sposobnosti, polaznicima ćemo podijeliti nekoliko književnih tekstova (svaka grupa će odabrati jedan) iz kojih će izvući potrebne oblike čiju su izradu na radionici svladali te ih izraditi.

Za ovu smo radionicu pripremili sljedeće tekstove:

Bijeli jelen / Vladimir Nazor
Hrvatska bajka / Žabica djevojka
Plesna haljina žutog maslačka / Sunčana Škrinjarić
Bajka o ribaru i ribici / A. S. Puškin
Želiš li vidjeti bijele labudove / Nada Iveljić
Poštarska bajka / Karel Čapek
Balada iz predgrađa / Dobriša Cesarić
Karanfil s pjesnikova groba / August Šenoa
Sadako hoće živjeti / Karl Bruckner i dr.

Učenicima se u školi može dati zadatak da svaka grupa pročita dio teksta, da izradi oblike za taj dio, a na nastavnom satu u knjižnici sintetiziraju kompletan tekst.

Uporabom naučenih metoda i odgovarajućih tehnika oblikovanja papira omogućujemo isto tako razvoj osjećaja za skladno povezivanje raznovrsnih oblika u nove, potpuno drukčije doživljajne cjeline i kompozicije koje daju estetski vrijedne rezultate, bilo u reljefu ili punom volumenu.

Osim toga ovom metodom produbljujemo razumijevanje teksta, a njegovo memoriranje podižemo na kvalitetniju razinu. „Čujem i zaboravljam. Vidim i pamtim. Činim i razumijem!“ U završnom dijelu polaznicima ćemo podijeliti literaturu iz koje će više saznati o ovom obliku umjetničkog stvaralaštva.

Vrednovanje radionice

Rezultate pročitaneog teksta pretočenog u papirnatim oblicima izložiti ćemo, zajedno s panoom na koji ćemo zalijepiti „pristupnice-leptire“ s dojmovima polaznika radionice.

Trajanje radionice: 90 minuta

ZAKLJUČAK

Zašto papir, a ne neki drugi materijal? Razlog je jednostavan. Papir nam je uvijek pri ruci. S njim komuniciramo od najranijih dana djetinjstva, lagan je i podatan za rukovanje, a pruža velike kreativne mogućnosti. A kreacija je materijalno i duhovno dobro, stalni interes čovjeka i društva, pogotovo odgoja i obrazovanja u tom društvu. Produbljivanje tih sadržaja samo je razlog više da smo se odlučili za ovu radionicu kako bismo pomogli knjižničarima u osmišljavanju novih kreativnih prostora.

Temeljni oblici i ukrasni elementi koje stavljamo na temeljne kompozicije, vrpce i arabeske, jednostavni likovi, rozete, lampioni, teksture, plastifikacija likova, reljefi, slobodne forme, trodimenzionalna tijela u prostoru, geometrijski oblici poput valjka, stošca, kvadra, kocke, prizme i sl., su nam nadohvat ruke. Treba samo krenuti u istraživanje širokog spektra mogućnosti koje nam različite vrste papira nude.

Razvijanje kreativnih sposobnosti motiviranih emocijama učenika i izraženih motorikom u oblikovanju papira može nas dovesti do boljeg razumijevanja teksta i biti poticaj za njegovu čitanje. Oblikovanje i građenje papirom prirodan je i konkretan način izražavanja, učeniku omogućuje potpunije doživljavanje stvarnosti. Osim što aktivira obje ruke, djeluje na razvoj sitnih mišića i sl. i mentalno zaokuplja njegovu pažnju i znatiželju.

Literatura:

Fina BALTA - ŠIŠIĆ. *Cvijeće od krep papira*, Vegor, Zagreb 2004.

Stipe GOLAC. *Oblikovanje papira*, Školska knjiga, Zagreb 1978.

Nada GRGURIĆ. *Oblikovanje papirom, alufolijom i didaktički neoblikovanim materijalom*, Educa, Zagreb 2003.

Mladen KORITNIK. *Igre i rad s papirom*, Savez društava «Naša djeca» SR Hrvatske, Zagreb 1980.

Nevenka MACOLIĆ. *Spretne ruke*, Školska knjiga, Zagreb 1993.

Armin TAEUBNER. *Životinjska posla: Životinje od papira*, Neodidacta, Zagreb 2003.

Zülal Aytüre-SCHEELE. *Origami : Umijeće savijanja papira za velike i male*, Mozaik knjiga, Zagreb, 1993.

Opasnosti interneta u knjižnici za djecu i mlade Alica Kolarić, dipl. knjižničar, Gradska knjižnica Rijeka

Internet je medij današnjice

Internet je medij današnjice koji, poput nijednog do sada, posreduje informacije nekad nezamislivom brzinom i lakoćom. Globalna mreža omogućuje lak i brz pristup informacijama iz svih područja ljudskih djelatnosti te iz svih dijelova svijeta. Zato je dobrobit interneta u informacijskom smislu velika i neprijeporna.

Današnje generacije djece i mladih odrastaju uz taj medij, internet je gotovo način života. Koristeći internet, djeca i mladi mogu obaviti školske zadatke, mogu saznati novosti iz raznih područja interesa, bilo da se radi o informacijama o najnovijim igračkama ili hitovima omiljenih glazbenika. Koristeći se internetom, takve informacije mogu komentirati s vršnjacima iz drugih dijelova svijeta. Mogu sklapati poznanstva i virtualna prijateljstva bez prostornih granica.

Internet krije opasnosti

Korištenje interneta – bezgranične mreže dostupnih informacija i lake komunikacije – krije brojne opasnosti. Internet čini dostupnim mnogo točnih i korisnih informacija, ali i mnogo informacija čija istinitost može biti upitna. Koristeći se internetom, mladi korisnik knjižnice može biti izložen lažnim ili nepotpunim informacijama koje mogu oblikovati njegove stavove i ponašanje. Također može biti izložen neprimjerenim sadržajima (pornografiji, slikama nasilja, govoru mržnje) zbog kojih može osjetiti strah ili sram te može postati žrtvom raznih oblika manipulacije (primjerice u svrhu marketinga). Internet čini mogućom anonimnu komunikaciju koja omogućuje virtualno zlostavljanje, cyberbullying. Anonimna komunikacija internetom također omogućuje lažno predstavljanje pa mlada osoba može biti izložena komunikaciji sa zlonamjernim ljudima koji od nje mogu tražiti neprimjerene odnose.

Prema istraživanju Poliklinike za zaštitu djece grada Zagreba na temu međuvršnjačkog nasilja putem interneta, čak 18 posto djece u dobi od 12 do 14 godina bilo je žrtva nekog oblika nasilja preko interneta, a 11 posto njih se izjasnilo kao *internet nasilnici*, oni koji čine nasilje putem interneta. Rezultati istraživanja iste poliklinike i Hrabrog telefona (2005. g.) pokazali su da je 27 posto djece bilo izloženo neželjenim porukama seksualnih sadržaja raznih vrsta, što je oblik uznemiravanja ili zlostavljanja.

Internet u knjižnici

Djeca i mladi internetu redovno pristupaju iz prostora knjižnice, bilo da se radi o školskoj ili narodnoj knjižnici. Knjižnica kao ustanova suodgovorna je za njihovo vrijeme provedeno na mreži a knjižničari su kao pedagoški djelatnici i odrasle osobe odgovorni za njihovu sigurnost.

Osim opasnosti za mlade korisnike knjižnice, internet krije opasnosti za samu knjižnicu. Oštećenjem računala i računalnih sustava uzrokovanih primjerice računalnim virusima, malicioznim web stranicama i sličnim uzročnicima, ustanovi može biti nanesena materijalna šteta. S mjesta pristupanja internetu koje se nalazi u knjižnici mogu biti počinjene neprimjerene ili protuzakonite radnje za koje je knjižnica, budući da su počinjene iz njenog prostora, odgovorna.

Kako se nositi s opasnostima?

Naravno, knjižničar je dužan zaštititi knjižnicu kao ustanovu od zlouporabe interneta, bilo da su korisnici počinitelji ili žrtve, a i od negativnih posljedica takve zlouporabe.

Pri razmatranju odgovornosti knjižnice prema mladim korisnicima, dobro polazište čine ljudska i dječja prava i njihovo oživotvorenje u knjižnicama za djecu i mlade. U dokumentima koji nas pri tome usmjeravaju (IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice, IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu, Konvencija o pravima djeteta, Opća deklaracija o pravima čovjeka) prepoznajemo zadaću knjižničara da omogući korisniku ostvarenje prava na informaciju i istodobno ostvarenje prava na zaštitu i sigurnost. Isto tako, zadaća je knjižnica poticanje razvoja vještina pronalaženja i vrednovanja informacija kod mladih korisnika, a možemo dodati, i omogućavanje da to čine sigurno. U prostoru između naoko suprotstavljenih prava mladog korisnika, prava na informaciju, slobodu izbora i privatnost, te prava na zaštitu i sigurnost, treba oblikovati prostor sigurnog korištenja interneta koji će poštovati slobode korisnika, ali i postavljati granice koje jamče sigurnost i koje su nužan sastojak svakog, pa tako i medijskog odgoja.

Praksa zaštite na internetu

U knjižničarskoj praksi postoje različiti oblici prevencije zloporabe interneta i zaštite mladih korisnika. U nekim zemljama se koriste posebni *filteri* ili sustavi za blokadu određenih web stranica koji onemogućuju pristup nepoželjnim sadržajima. Takvi oblici zaštite imaju nedostatke jer često ne zaustavljaju pristup nekim nepoželjnim sadržajima, a onemogućuju pristup poželjnim i korisnim. Jedan od načina na koji knjižnica sebe može zaštititi od odgovornosti, prihvaćen u mnogim američkim narodnim knjižnicama, je praksa da roditelji potpisom odobravaju da se dijete koristi internetom u knjižnici i time preuzimaju odgovornost za sadržaje. Ipak, u duhu zaštite prava djece i mladih te obrazovanja i odgoja za snalaženje u svijetu informacija, knjižnice i škole su ustanove koje, u partnerstvu s roditeljima, trebaju preuzeti odgovornost za sigurno snalaženje djece i mladih u svijetu interneta.

Shodno tome, moguće je raditi na edukaciji i odgoju djece i edukaciji roditelja te njihovu upoznavanju s opasnostima interneta (primjerice informativni letci i radionice). Čest su oblik kontrole korištenja interneta sastavljanje kodeksa ili pravilnika ponašanja prilikom korištenja interneta koji će jasno definirati poželjne i nepoželjne radnje (primjerice internet bon-ton ili internet-pravilnik). Uz takvu edukaciju i usmjeravanje pravilnicima potreban je stalan nadzor knjižničara nad korištenjem interneta (primjerice nadzor na način da je zaslon računala postavljen tako da je vidljiv knjižničaru, dnevna evidencija korištenja interneta i provjera pomoću history-a). Uz mjere sprečavanja pristupa nepoželjnim sadržajima, vrlo su korisne mjere koje mladom korisniku pružaju kvalitetnu alternativu nepoželjnim sadržajima (primjerice izrađivanje web stranica knjižnica koje sadrže popise preporučenih edukativnih i zabavnih sadržaja/web stranica te linkove).

U duhu ostvarenja zadaća knjižnica namijenjenih djeci i mladima, kao školskih tako i narodnih, da pružaju informacije i spoznaje neophodne za život u današnjem društvu, koje se sve više zasniva na informacijama i znanju, te da omoguće stjecanje vještina cjeloživotnog učenja, knjižnice trebaju omogućiti svojim mladim korisnicima snalaženje u mediju interneta. Trebaju ih, zajedno s ostalim sudionicima u obrazovanju i odgoju mladih, naučiti kako se sigurno i učinkovito kretati po globalnoj mreži koja krije brojne zamke. Internet pruža

slobodu informiranja i komuniciranja, no ta sloboda zahtijeva odgovornost prema sebi i drugima, kako bi se blagodati novog medija koristile u prave svrhe i na pravi način.

Literatura

4. Stričević, I. Pravo na slobodni pristup informacijama u knjižnicama za djecu i mladež. // *Dijete i društvo*, časopis za promicanje prava djeteta. 3, 4(2001), 455-466.
5. Nenadić-Tabak, Ž. Internet u javnim knjižnicama. // *Dijete i društvo*, časopis za promicanje prava djeteta. 5, 2-3(2003), 257-262.
6. Mužić, V. Konvencija o pravima djeteta implicira i pravo na on-line informaciju i komunikaciju. // *Dijete i društvo*. 5, 2-3(2003), 249-256.
7. Maleš, D. Seksualno zlostavljanje djece, dječja pornografija i pedofilija na internetu : međunarodni izazov, UNESCO, Pariz, 1999. *Dijete i društvo*. 2, 1(2000), 95-100.
8. Aftab, P., *Opasnosti interneta : vodič za škole i roditelje*. Zagreb : Neretva, 2003.
9. *Nasilje preko interneta: (cyberbullying) / uredila Gordana Buljan-Flander*. Zagreb : Grad Zagreb : Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba, 2006.
10. *Smjernice za knjižnične usluge za djecu : knjižnične usluge za djecu - važnije no ikada za djecu i njihove obitelji diljem svijeta / IFLA, Sekcija za djecu i mladež*. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
11. *Smjernice za knjižnične usluge za mladež / IFLA, Komisija za dječje knjižnice*. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2001.
12. Sætre, T. P.; Willars, G. *IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice*. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
13. *Konvencija o pravima djeteta*. Zagreb : Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, 2001.
14. *Opća deklaracija o ljudskim pravima. // Prvi koraci : priručnik o odgoju i obrazovanju za ljudska prava / uredila Milena Beader*. Zagreb : Amnesty International Hrvatske, 2000. 126-130.

REVIZIJA I OTPIS U METELU

Ilija Pejić, viši knjižničar

Narodna knjižnica «P. Preradović» Bjelovar

Danko Tkalec, programer

Point Varaždin

SAŽETAK

Na osnovi iskustava i promišljanja revizija i otpis u Metelu sažeto su prikazani kroz četiri koraka: određivanje osnovnih pojmova, pripreme za reviziju, sam tijekom revizije te poslovi poslije revizije. U računalnoj radionici radeći u skupinama na pojedinim primjerima iskristalizirane su sve važnije nejasnoće. Knjižničari sa svojim iskustvima i znanjima u ovoj radionici uspjeli su ostvariti zadane ciljeve.

CILJEVI:

1. Upoznavanje – socijalizacija i integracija skupine
2. Osvještavanje polaznika o potrebi redovitih revizija
3. Razvijanje svijesti kako se revizija implicira na cjelokupno poslovanje knjižnice

ZADACI

Materijalni:

- redovitim revizijama čuvamo knjižničnu građu
- revizijom knjižnica postaje vizualno privlačna, ugodna za boravak, a građa pregledna i lako dostupna

Odgojno-obrazovni:

- pravilnim postupanjem s knjižničnom građom (knjige, periodika, multimedija) pokazujemo da nam je stalo do nje, razvijamo svoje zanimanje i ljubav prema znanju i informacijama, ali i prema nositeljima tog znanja
- razvijamo čitateljsku kulturu i proširujemo interese
- razvijamo kritičko mišljenje, jer fond vrednujemo i procjenjujemo (kvalitativna vrijednost svake od zbirki); utvrđujemo njegovu stvarnu financijsku vrijednost, ali uočavamo i propuste u izgradnji zbirki, u nabavi

NASTAVNE METODE I OBLICI RADA:

- razgovor, diskusija, predavanje, pokazivanje
- rad na računalu
- pojedinačni, rad u paru, rad u skupni

UVOD

Informatizacija narodnih knjižnica u Bjelovarsko-bilogorskoj i Virovitičko-podravskoj županiji započela je intenzivnije poslije 2000.g. Već krajem 2004.g. sve su te knjižnice imale automatizirano poslovanje. Školske knjižnice su se u informatizaciju uključile nešto kasnije od narodnih, no i one su krajem 2005.g. većim dijelom koristile računalnu tehnologiju u svome svakodnevnom radu. Krajem 2006.g. u BBŽ-u je bilo informatizirano 6 narodnih, 20 knjižnica osnovnih te 10 knjižnica srednjih škola, a u VPŽ-u 4 narodne, 13 knjižnica osnovnih te 6 knjižnica srednjih škola. Još uvijek informatizaciju (unos građe, lijepljenje bar-code naljepnica, uclanjivanje korisnika...) nije dovršilo 11 knjižnica osnovnih škola (7 iz BBŽ-a i 4 iz VPŽ-a).

Kako u narodnim tako i u školskim *javio se problem revizije i otpisa* pa je Matična služba pripremila predavanje s radionicom *Revizija i otpis u Metelu*. Prvo predavanje smo održali 24. 10. 2006. u Zagrebu za voditelje stručnih vijeća RH-a (prisutno 43 voditelja), potom 26. 1. 2006. u Osnovnoj školi V. Nazora u Daruvaru za školske knjižničare iz BBŽ-a i VPŽ-a (prisutno 48 knjižničara), a potom 29. 3. 2007.g. u Đurđevcu za knjižničare iz narodnih knjižnica BBŽ-a, VPŽ-a i KKŽ-a. U prvom dijelu je predavanje (40 minuta) a potom radionica (60 minuta).

I. ODREĐIVANJE POJMOVA

Osnovna *svrha revizije* je utvrđivanje stvarnog (brojčanog) stanja i vrijednosti fonda. Za razliku od inventure (kvantitativan pokazatelj), revizija je kvalitativna kategorija jer se implicira na cjelokupno poslovanje knjižnice od nabave, inventarizacije, tehničke i stvarne obrade do posudbe i oblika rada s korisnicima. Revizija ima i *dodatne vrijednosti*: doprinosi zaštiti građe, kreiranju nabave, pokazatelj je korištenja pojedinih zbirki, neizravno upućuje korisnika na pažljivije rukovanje građom (odgojna komponenta), pomaže nam pri ustroju novih zbirki... Uz redovite postoje i izvanredne (preseljenje, poplave, požari...) te djelomične revizije (u velikim knjižnicama revidira se fond pojedinog odjela ili neka zbirka).

Tijekom revizije mi fond *pročišćavamo, izlučujemo knjižničnu građu. Zašto?* Ponajprije da bismo fond aktualizirali, oslobodili prostor za novu građu, učinili prostor privlačnijim, prozračnijim i atraktivnijim. Krajnji cilj je povećanje dostupnosti, preglednosti a u konačnici i

povećanje korištenja zbirke i veći broj korisnika. *Što najčešće izlučujemo?* Nepotrebne duplikate (stari lektirni naslovi koji neće više biti u programima), nepotrebne darove, sadržajno zastarjelu i neaktualnu građu (loše prevedena djela...), građu koja se dugi niz godina ne koristi (v. Metel → statistika), prekinute nizove periodike, uništenu građu... U redovitoj reviziji otpis ne smije biti veći od 3% za knjižnu, odnosno 20% za neknjižnu građu. Izlučivanje je stalna djelatnost knjižnica (najčešća na kraju godine) da bi zbirke bile neopterećene zastarjelom i uništenom građom. (pokidana, vlažna, zaprljana, polivena...).

II. PRIPREME ZA REVIZIJU

Prije same revizije važno je poznavati *propise koji reguliraju reviziju*, ponajprije Pravilnik o reviziji i otpisu knjižnične građe (NN 21/02), Pravilnik o zaštiti knjižnične građe (NN 52/05), Standard za narodne knjižnice (NN 58/99), Standard za školske knjižnice (NN 34/00), Zakon o knjižnicama (NN 105/97, 5/98, 104/00), ali i Zakon o osnovnom (2003.) te Zakon o srednjem školstvu (2003.). Pripreme za reviziju prije svega uključuju sljedeće: odluku o provođenju revizije, imenovanje povjerenstva, određivanje vremena revizije, obavijest korisnicima o reviziji radi vraćanja građe, odnosno zatvorenosti knjižnice, sređivanje fonda (slaganje knjiga na policama), sređivanje dokumentacije (inventarnih knjiga, kataloga...). Znatna dio te dokumentacije već je u Metelu pa su time pripreme lakše.

III. TIJEK REVIZIJE:

- a) *Definiranje postavki* – lista za otpis (Norm. datoteka → vrste otpisa)
- b) *Oobuhvat revizije* (Knjiga → revizija → obuhvat). Ovaj dio posla je najopsežniji – jer donosimo knjige s polica i bar-codom odčitavamo. Važno je poštivati redoslijed složenih knjiga na polici (po signaturi) i nastojati da se koja polica ne preskoči. Istovremeno izlučujemo knjige za otpis (dotrajale, zastarjele) i za popravak.
- c) *Obrada revizije* (Knjiga → revizija → obrada) logičan je korak nakon obuhvata. I ovdje je važno prije odrediti osnovne parametre: odjeli, datum (početak i kraj revizije). Potom slijedi obrada nakon koje su mogući pregledi (po zadanim elementima: sve obuhvaćene knjige, knjige koje nedostaju, knjige već prije otpisane, knjige u posudbi, knjige koje nisu nikada posuđivane...). Ako se kojim slučajem naknadno pronade koja knjiga ili korisnici vrate neke knjige, moguće ih je uvijek obuhvatiti. Ispise za pojedine skupine napraviti ćemo istom poslije svih ovih radnji i poslije pregleda.
- d) *Otpis knjiga* je završni čin revizije i moguć je nakon odobrenja uprave škole (ravnatelj), odnosno narodne knjižnice (ravnatelj). Provodi se na sljedeći način:

pošto smo u Norm. datoteci već odredili (šifrirali) vrste otpisa (amortizirane, zastarjele, stara zaduženja, nepronađene knjige...), unosimo inv. broj, datum, razlog otpisa, iznos (automatski se pojavljuje na ekranu ako smo ispravno jedinicu inventarizirali, tj. unijeli njezinu pravu vrijednost) i na kraju klikom na X tu jedinicu otpisujemo. Ako smo kojim slučajem pogriješili, možemo je i vratiti u fond klikom na strelicu ← .

- e) *Pregled otpisanih knjiga* (Knjiga → otpisane knjige → ispisi).
- f) **AŽURIRANJE** dolazi na kraju svih poslova oko revizije i otpisa!

IV. POSLOVI POSLIJE REVIZIJE

Nakon revizije dužni smo napisati *Zapisnik o reviziji* te *Zapisnik o otpisu* kojemu prilažemo liste otpisanih knjiga. Svu dokumentaciju o reviziji i otpisu dostavljamo svojoj matičnoj knjižnici te Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici. Nakon očitovanja nadležnih knjižnica otpisanu građu možemo pokloniti, zamijeniti, prodati ili predati u stari papir.

Polaznicima ovog predavanja/radionice pokazali smo zapisnike o reviziji i zapisnike o otpisu te liste otpisanih knjiga u Metelu (u digitalnom obliku).

ZAKLJUČAK

Primjeri dobre prakse nekih škola i nekih narodnih knjižnica, njihova iskustva te dugogodišnje moje iskustvo u revizijama omogućili su nam da i ovom poslu pristupimo studiozno i sustavno. Brojna pitanja, rasprava i veliki interes knjižničara pokazuju da je tema aktualna i zanimljiva pa su uloženi naponi u pripremi radionice/izlaganja tim više bili opravdani.

Literatura

- Tatjana Blažeković, Branka Furlan. *Knjižnica osnovne škole*. Ponovljeno i prerađeno izdanje. Zagreb: NSK, 1993.
- *Upute za poslovanje narodnih knjižnica*. Uredila Aleksandra Malnar. Zagreb: Knjižnica grada Zagreba, 1996.
- Veronika Čelić-Tica, Svjetlana Premilovac. *Revizija i otpis knjižničnog fonda u školskim knjižnicama*. Zagreb: NSK, 2003. /radni materijal/
- *Metel Win: programski proizvod za knjižničarstvo: upute za uporabu*. 2. dio. Varaždin, 2004.

Primjena suvremenih načela u neposrednom odgojno-obrazovnom radu s učenicima na primjeru rada u školskoj knjižnici (Priručna zbirka)

Nada Poturiček, str. suradnica savjetnica,
Gimnazija Ivana Zakmardija Dijankovečkoga Križevci

(Radionica s uvodnim predavanjem za školske knjižničare osnovnih i srednjih škola)

Budućnost nam ovisi o sposobnosti brzoga prilagođavanja novim zahtjevima vremena, odnosno sposobnosti učenja novih sadržaja, što zahtijeva i nove načine, oblike i metode poučavanja i učenja. Školska je knjižnica središte škole, mjesto gdje se uči, gdje se uči učiti, prihvaćati sebe i živjeti s drugima. Čitanje je temeljna aktivnost za učenje gotovo svih sadržaja, a knjižnice imaju snažan utjecaj na razvijanje čitalačkih navika i vještina. Knjižničarstvo je područje koje se brzo razvija i koje je posljednjih godina doživjelo velike promjene. Školski je knjižničar od učitelja priučenoga za posudbu knjiga postao (ili mora postati) informacijski stručnjak osposobljen za pribavljanje i posredovanje različitih sadržaja iz različitih izvora.

Svaki naraštaj raste u drugačijem okruženju, ima drugačiji senzibilitet pa se pred odgajatelje svih profila stalno postavljaju novi zahtjevi. Tu spadaju i potrebe za novim metodama i oblicima poučavanja. Knjižničar u poučavanju i odgoju ima veliku (sve veću) odgovornost: kreira knjižnični fond, određuje što će djeca čitati, a time i što neće, kada će i na koji način učiti neke sadržaje, kakva je sadržajna i formalna kvaliteta materijala, koliko će građe učenicima biti redovito dostupno i kako će se i koliko informacijski opismeniti. Knjižničari su osposobljeni za informacijsko opismenjavanje učenika i dužni su ga sprovoditi. *«Temeljna zadaća programa knjižnice kao medijskog centra je osigurati učenicima i nastavnicima djelotvorno korištenje ideja i informacija.»* (AASL – American Association for School Librarians)

Knjižnica je i svojevrsno utočište za mnoge učenike u školi. U njoj svaki učenik može dobiti pomoć u učenju i punu pozornost jer smije pokazati „što sve ne zna“ i što ga zanima, a što ne (ne boji se ocjene, na primjer). Knjižnica ublažava socijalne, intelektualne, vjerske i sve druge razlike i nepravde. U njoj svaki učenik može imati knjigu za čitanje, rječnik, enciklopediju, pristup internetu. Knjižničar zato mora biti posebno senzibiliziran za djecu, njihove potrebe, poznavati dječju psihologiju i „različite tipove učenika“ jer je knjižnica

„korektiv škole i društva“ - čak ublažava probleme s pretrpanim odjelima i sl. jer učenici u knjižnicu češće dolaze u manjim grupama ili pojedinačno, a rjeđe kao cijeli razredni odjel.

Knjižnica je jedino mjesto koje služi svima u školi, možemo reći da se uklapa u *prikriveni kurikulum* o kojem, npr., govori dr. Pastuović u svojoj Edukologiji.

Knjižnica pridonosi ukupnom učeničkom postignuću i mjesto je napredovanja i učenika i učitelja, jedina služi svim sudionicima u obrazovanju: učenicima, učiteljima i roditeljima, obuhvaća i podržava cijelu obrazovnu piramidu. U školi je knjižničar jedina osoba koja ima izravan kontakt sa svim učenicima, svaki učenik barem jednom tijekom školovanja doživi osobni susret s knjižničarem. To jest privilegij, ali i nosi odgovornost.

Knjižničar se mora stalno osposobljavati za kvalitetan rad s djecom, mora učiti i prakticirati metode i oblike rada koji su djelotvorni.

Pitanje je kako poučavati da učenje rezultira kvalitetnim, korisnim znanjem, znanjem koje mijenja ponašanje, koje je usmjereno na bolji, potpuniji život i okrenuto je dobru. Što vrijedi učiti? Kojim se metodama koristiti za postizanje trajnoga pamćenja? Čime postići kreativno, funkcionalno i kritičko iskorištavanje znanja? Kojim metodama možemo postići da učenik učenje doživi kao mogućnost za novu spoznaju, a ne prisilu? Kako će naučiti „prosijavati informacije“, zadržavati samo ono što je potrebno, zauzimati stav i sam odlučivati (preuzeti odgovornost za vlastito učenje)? Kako, dakle, odgojiti odgovorne osobe?

Postoje tehnike koje omogućuju aktiviranje učenika, samostalno učenje, praćenje procesa učenja, vlastitoga napretka, koje su priprema za samoučenje i cjeloživotno učenje. One zahtijevaju bolju nastavnikovu organizaciju, temeljitije pripremanje za svaki neposredni rad s učenicima. Zapisane su u brojnoj literaturi, poučavane na seminarima (npr. seminari iz dramske pedagogije, Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje, i dr.). Još su djelotvorniji literatura i seminari koji nas uče kako djecu poučavati mudrosti – Hagioterapija prof. dr. Tomislava Ivančića i brojna duhovna literatura koja se ozbiljno bavi pitanjem smisla života, a ne senzacionalističkim temama i *instant-uspjehom*. Preduvjet je da smo otvoreni za učenje, da nam je cilj stvarni učenikov napredak, da smo svjesni svoje odgovornosti i izreke „znanje bez mudrosti opasno je“.

Dakle, kod svake nastavne jedinice određujemo cilj (svrhu), metode kojima ćemo ga najbolje ostvariti, načine i oblike rada koje će učenici prihvatiti i uz koje će moći i htjeti učiti, pripremiti poticajna pitanja otvorenoga tipa koja vode ostvarenju cilja - to je priprema učenika za cjeloživotno učenje. No, kao što i literatura iz ovoga područja kaže, od metode je važnije svjedočenje, nastavnik odgaja vlastitim primjerom – pripremljenošću, odnosom prema učenju i radu, pri tom nije bitno samo ono što govori, nego kako govori, prihvaća li iskreno svakoga

učenika kao ravnopravnog sudionika nastave i kakve neverbalne znakove šalje, dakle vrijednosti svjedoči vlastitim primjerom.

Moramo imati na umu da je komunikacija: slušanje (disciplina, dobronamjerno slušanje, poštovanje drugih, uvažavanje), govorenje (lijep, iskren i smislen govor s jasnom idejom komu i što govorim i s kojim ciljem), čitanje (smisljeno čitanje - učenik nakon sata mora znati kako će iskoristiti nova znanja i ako na temelju toga promijeni neko ponašanje, kakve će biti posljedice za njega i druge i sl.) i pisanje (slobodno pisanje radi utvrđivanja vlastitih stavova, kreativno pisanje, kvalitetno vođenje bilježaka, izjašnjavanje...)

Tijek radionice :

- I. Upoznavanje, dogovor o radu, podjela na grupe, zadaće za sudionike i što se od koga očekuje
- II. Motivacija (predviđanje teme i sadržaja - tehnike predviđanja)
- III. Uvod: Što mislimo da o temi znamo; Što želimo ili trebamo saznati i kako to možemo postići (analiza uvodnoga dijela, otkrivanje metoda, pitanja - praćenje tijeka na vanjskom, nastavničkom planu)
- IV. Učenje novoga gradiva suradničkim metodama, produbljivanje spoznaja, kritički odnos spram sadržaja i metoda, korigiranje predviđanja - samostalno uviđanje i ispravljanje eventualnih pogrešaka
- V. Zaključak: Što sam najvažnije naučio, koja mi je ideja najvrjednija... što ću promijeniti u svom poučavanju

Neke metode za stjecanje kvalitetnoga, korisnoga znanja:

slobodno pisanje ; KWL tablica (višestruki dnevници)

vrijednosna os; suradničko iznošenje sadržaja (sa ili bez zapravo...)

grozd; činkvina

predviđanje na temelju zadanih pojmova

misli i razmijeni misli u paru...

Načini i oblici rada: tandemski rad, suradničko učenje, načela rada u grupi - priprema za timski rad...(kako postići djelotvoran grupni rad za sve članove grupe)

TEMA

K (mislim da) znam	W (trebao bih) želim znati	L Naučio sam

Tijek nastavnoga procesa za učenike:

Razmišljanje o problemu (što o tome mislim da znam) - ugradnja novoga u postojeće znanje

Zauzimanje stava

Izricanje mišljenja (argumenti)

Slušanje (dopunjavanje znanja), učenje iz relevantnih izvora (stručna knjižnič. literatura)

Ispravljanje zabluda, eventualno korigiranje stava

VI. Dodatni rad (Što mi je ostalo nejasno? Što o tome još želim znati? Gdje ću potražiti? - proširivanje znanja iz drugih izvora)

(Cilj je osposobljavanje učenika za učenje, «učenje učenja», ili posredovanje informacijskih znanja)

VII. Ocjena radionice (primjena nekih tehnika ocjenjivanja i samoocjenjivanja)

LITERATURA:

Bratulić, M. Paradoks odgoja. Zagreb: HNS, 2002.

Faber, A. i Mazlish E. Kako razgovarati s djecom da bi bolje učila. Zagreb: Mozaik knjiga, 2000.

Gruden, Z. Psihoterapijska pedagogija. Zagreb: Medicinska naklada, 1994.

Ivančić, T. Dijagnoza duše i hagioterapija, Zagreb: „Teovizija“, 2006.

Klippert, H. Kako uspješno učiti u timu. Zagreb: Educa, 2001.

Kyriacou, C. Temeljne nastavna umijeća. Zagreb: Educa, 2001.

- Listeš, S. Internet i nastava književnosti (1-7) (članci objavljeni u Školskim novinama 2004. , od br. 26 na dalje)
- Lovrinčević, J. i dr. Znanjem do znanja: Prilog metodici rada školskog knjižničara, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, 2005.
- Ozimec, S. Otkriće kreativnosti. Varaždinske Toplice: Tonimir, 1996.
- Pastuović, N. Edukologija: Integrativna znanost o sustavu cjeloživotnog obrazovanja i odgoja, Zagreb: Znamen, 1999.
- Pletenac, V. Put prema uspješnom učenju ili kako treba učiti. Jastrebarsko: Slap, 2004.
- Stevanović, M. Modeli kreativne nastave. Rijeka: Andromeda, 2003.
- Sullo, R. A. Učite ih da budu sretni. Zagreb: Alinea, 1995.
- Špiranec, S. i J. Lasić – Lazić. Obrazovna uloga knjižnica: Priprema građana za Europu znanja.//Vjesnik bibliotekara Hrvatske 48, 1 (2005.), 46-55

Praktični rad na repozitoriju www.knjiznicari.hr

Josip Rihtarić, struč. sur. mentor, II. OŠ, Varaždin

Ivana Vladilo, struč. sur. savjetnica, Strojarska škola, Rijeka

Nataša Mesić Muharemi, prof. i dipl. knjiž., OŠ Darda, Darda

Tihomir Dunđerović, prof. i dipl. knjiž., OŠ Bilje, Bilje

Milena Klanjac, prof. i dipl. knjiž., Elektroindustrijska i obrtnička škola, Rijeka

Od pokretanja projekta UDK 02 na mrežnom sjedištu www.knjiznicari.hr školski su se knjižničari njime počeli koristiti najviše kao repozitorijem knjižničarskih radova – mjesta na kojemu objavljuju svoje gotove radove napravljene najčešće kao slikokaze (Power Point prezentacije) ili dokumente (pisane u Wordu, ponekad pohranjene u formatu PDF) koji su često bogato ilustrirani fotografijama.

Budući da programi Power Point i Word omogućuju umetanje fotografija bez automatskog sažimanja veličine fotografije prilikom promjene veličine slike u tekstu, zbog tako umetnutih i „obrađenih“ fotografija, radovi su, mjereno megabajtima, to jest potrošnjom memorijskog prostora, često veoma veliki. Kako najčešće i ne primjećujemo razlike u fotografijama pohranjenima u rezoluciji od 72 točkice po inču i onih pohranjenih u većoj rezoluciji, preporučujemo da se za prikaz na zaslonu monitora i u razmjeni korištenjem interneta upotrebljavaju fotografije pohranjene u rezoluciji od 72 točkice po inču ili manje, u veličini do 640x480 točkica po širini i visini slike. Fotografija pohranjena u tom formatu pri uobičajenim postavkama zaslona monitora zauzet će manje od tri četvrtine radnog prostora, te će biti prikladna za ilustraciju teksta ili slikokaza. Fotografije pohranjene u rezolucijama od, primjerice, 2048x1536 tpi ili većima, što nam omogućuju suvremeni digitalni foto-aparati, namijenjene su ponajprije za ispis na kvalitetnim pisačima, ili za ispis fotografija na papir u velikim formatima (s povećavanjem). Fotografije kojima (u programima Word, Power Point i sl.) smanjimo veličinu prikaza na ekranu, nakon što smo ih umetnuli u dokument, i dalje zauzimaju mnogo memorijskog prostora. Takvi radovi ne samo da su često neprikladni za prenošenje na memorijskim štapićima, već pri modemsom i ISDN pristupu internetu treba proći i nekoliko desetaka minuta da bi ih se preuzelo, a pri ADSL pristupu internetu korisnicima se osjetno evidentira prijenos podataka, što se dodatno plaća (u slučaju da korisnik nema ugovoreno paušalno plaćanje, bez obzira na količinu prenijetih podataka, što je još uvijek rijedak slučaj). Osim toga, velike datoteke zauzimaju mnogo prostora na udaljenom poslužitelju, koji nije na raspolaganju u neograničenom opsegu, pa valja i u tome segmentu biti ekonomičan.

Automatiziranim postupkom sažimanja fotografija, što je omogućeno u programima Power Point i Word, moguće je u samo nekoliko sekundi odjednom sažeti i nekoliko desetaka, pa i stotina fotografija, pri čemu se veličina datoteke može smanjiti nekoliko stotina i nekoliko tisuća puta.

U radionici ćemo se koristiti programom Microsoft Power Point 2003 jer je otkupljen za sve škole, učitelje i stručne suradnike pa nam je svima dostupan.

U radionici će polaznici uvježbati kako svoj slikokaz (ili neki drugi zgotovljeni dokument) pripremiti za objavljivanje na UDK 02 sažimanjem fotografija, zatim će slikokaz preimenovati i objaviti na repozitoriju, to jest prenijet će ga, korištenjem formulara, s osobnog računala na udaljeni poslužitelj www.knjiznicari.hr. Nakon toga će tako objavljenju datoteku opisati i dodati joj nekoliko predmetnica. Zatim će slikokaz pohraniti u formatu .rtf, napraviti novu mrežnu stranicu, prekopirati tekst slikokaza na stranicu te tako nastalom članku

dodijeliti predmetnice. Dodavanjem predmetnica datoteci i članku uvrštavamo ih u kazala – predmetno i autorsko. Upisivanjem naslova mrežne stranice uvrštavamo i datoteku i članak u naslovno kazalo. Na kraju radionice polaznici će ilustrirati članke fotografijama. Najprije će iz radne datoteke slikokaza pohraniti fotografije na osobnom računalu, zatim će ih prenijeti na udaljeni poslužitelj, te na kraju dodati unutarnju poveznicu na članak koja će omogućiti da se fotografija prikaže u članku.

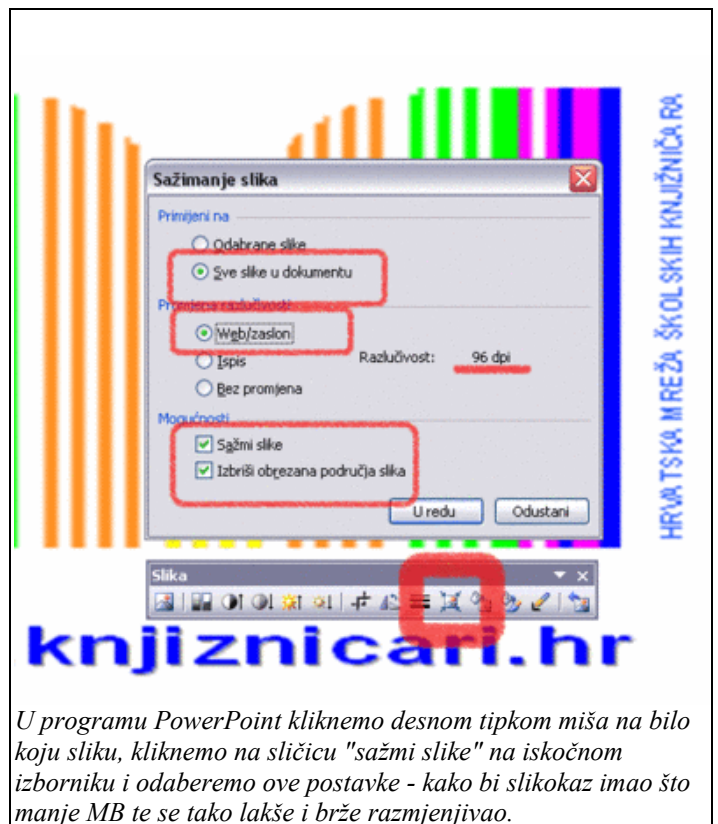
Priprema slikokaza za objavljivanje

Cilj: nakon pregleda mrežnog sjedišta www.knjiznicari.hr prvi zadatak koji će napraviti polaznici radionice bit će sažimanje fotografija. Svaki polaznik otvorit će jedan od ponuđenih slikokaza koji se sastoji od nekoliko slajdova s 4-5 fotografija i nešto teksta. Fotografije treba sažeti, pohraniti slikokaz nakon sažimanja, pohraniti pojedinačne fotografije iz slikokaza, slikokaz pohraniti u formatu *rtf*.

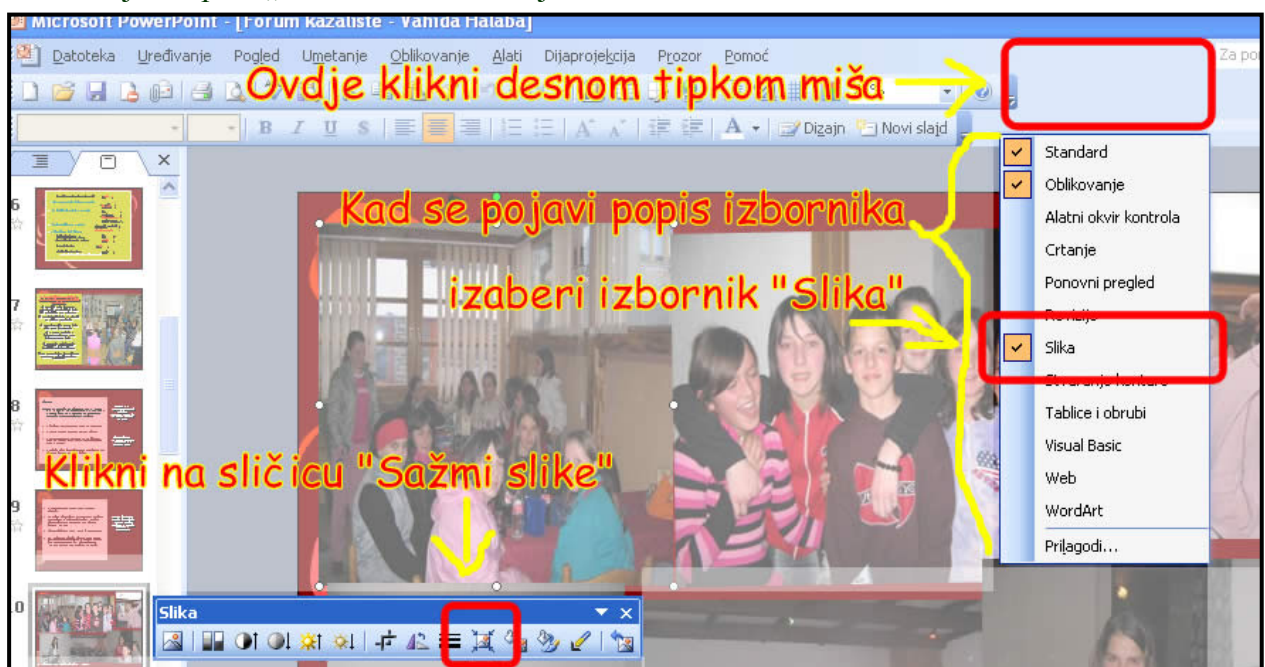
1. Nakon što si otvorila datoteku s nesažetim fotografijama u programu PowerPoint, klikni mišem na bilo koju sliku, klikni sličicu "sažmi slike" na iskočnom izborniku i odaberi sljedeće postavke:

- * Sve slike u dokumentu
(All pictures in document)
- * Web/Zaslona (Web/Screen) 96 dpi
- * Sažmi slike (Compress pictures)
- * Izbriši obrezana područja slika
(Delete cropped areas of pictures)

Napomena: Ako se iskočni izbornik ne pojavi nakon što si kliknula na neku sliku u slikokazu, postavi pokazivač miša na prazno mjesto pokraj alatnih vrpca, na vrhu, ispod retka u kojemu piše „Datoteka Uređivanje

U programu PowerPoint kliknemo desnom tipkom miša na bilo koju sliku, kliknemo na sličicu "sažmi slike" na iskočnom izborniku i odaberemo ove postavke - kako bi slikokaz imao što manje MB te se tako lakše i brže razmjenjivao.

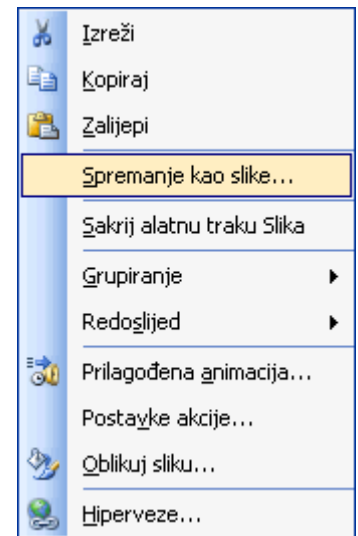
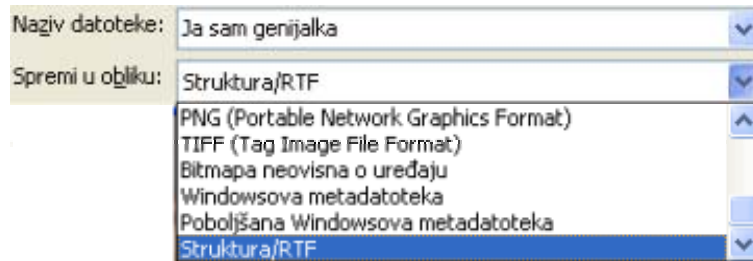

Pogled... Pomoć“, klikni desnom tipkom miša da iskoči popis izbornika, u popisu pronađi riječ **Slika** i klikni na nju; pojavit će se iskočni izbornik **Slika**).

2. Pohrani slikokaz pod novim, opisnim imenom.

3. Klikni na prvu fotografiju lijevom tipkom miša; zatim klikni desnu tipku miša da se pojavi iskočni izbornik, odaberi opciju „Spremanje kao slike...“ upiši ime za sliku koja najbolje opisuje sliku. Ponovi postupak s ostalim slikama u slikokazu.

4. Pohrani datoteku u formatu .rtf

Napomena: Sve dokumente (slikokaz s novim imenom, sve pojedinačne fotografije i(li) slike te tekst slikokaza pohranjen u formatu .rtf) pohrani u isti direktorij na čvrstom disku, jer ćeš kasnije sve te datoteke prenijeti na udaljeni poslužitelj.

Objavljivanje slikokaza

Cilj: prenijeti slikokaz na udaljeni poslužitelj, opisati ga i dodijeliti mu predmetnice.

1. Pokreni mrežni preglednik i otvori stranicu www.knjiznicari.hr.
2. Klikni u lijevom izborniku na poveznicu „Objavljivanje datoteka“.

3. Pričekaj da se otvori stranica-formular, ona izgleda ovako:

Hrvatska mreža školskih knjižničara

Objavljivanje datoteka

Za pregledavanje i pretraživanje već objavljenih slika i datoteka vidi popis postavljenih datoteka. Objavljivanja i brisanja bilježe se i u evidenciji.

Drugo okno:
Ako datoteka na vašem računalu ima netransparentno ime, upišite joj novo ime. (Primjerice, umjesto *izniknik.doc* u drugo okno upišite *Izložba radova u Miroslava Krležu u Mjestecu hrvatske knjižnice.doc*)

Treće okno:
Ako je datoteka predviđena za preuzimanje, obavezno ju u trećem oknu opišite te nakon opisa u istom oknu dodajte predmetnicu [[Predmetnica:Mrežna zbirka]] i autorsku predmetnicu, te ostale pripadajuće predmetnice.

Slike, fotografije i crteže objavljujte u njihovom izvornom obliku, umjesto u formatu .pdf, .zip, .arj i sl.

Ime datoteke na vašem računalu: Odaberi...

Ime datoteke na UDK 02:

Opis:

Prati ovaj članak Zanemari sva upozorenja

Objavljivanje datoteka

Klikni na plavo obojana slova i znakove i oni će biti umetnuti u okno za uređivanje: Č č Ć ć Đ đ ⑆ Ž ž

[[Predmetnica:]] [[Mediji:]] [[Slika:]] #REDIRECT[[

Predlozi (r=oznake umetanja izbrisati dvotočje na početku!!!):
 {{.Datoteka_bez_opisa}} {{.Nedovršeno}} {{.Prijevod}} {{.Autorski_članak}} {{.Ne mijenja}}

poslije ubacivanje izbrisati podrtu
 ==_Preuzimanje_datoteke_u_formatu_.doc_.pdf_.ppt_.==
 [[Predmetnica:Neuvrštena_datoteka_ili_slika]]

1. pronađi datoteku na svom računalu

2. preimenuj datoteku daj joj opširan, opisan naslov

3. opiši o čemu se radi u datoteci

4. dodaj predmetnice

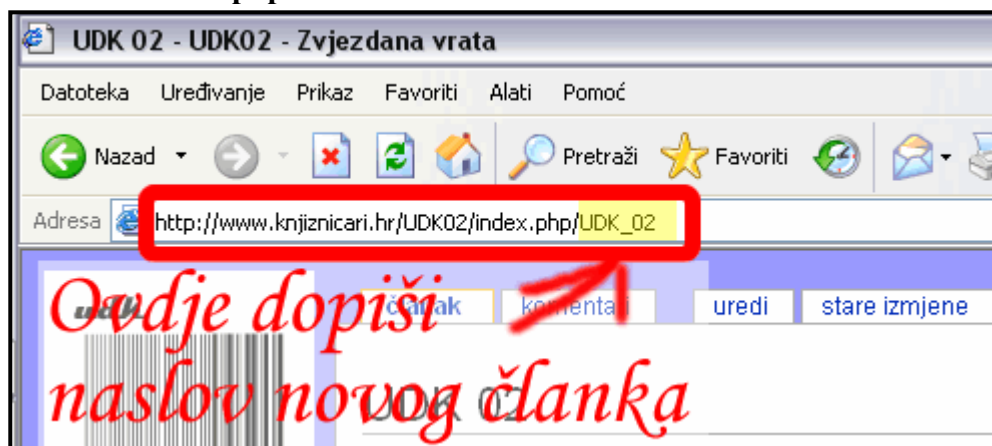
- Klikni mišem na puce "Odaberi" desno od prvog okna te odredi putanju do svog slikokaza, pohranjenog u formatu *ppt*.
- U drugo okno upiši novi naslov za svoj slikokaz, a na kraju naslova obvezno stavi oznaku „.ppt“ (bez navodnika) da bi program znao da se radi o slikokazu.
- U treće okno sažeto, s nekoliko riječi dodatno opiši o čemu se radi u slikokazu.
- Klikni mišem na plavu poveznicu [[Predmetnica:]] ispod okna za uređivanje, nakon toga unutar okna za uređivanje pojavit će se [[Predmetnica:]].
- Klikni iza dvotočja te upiši „Mrežna zbirka“ (bez navodnika).
- Ponovi postupak, ali umjesto riječi „Mrežna zbirka“ upiši svoje ime i prezime, pa zatim kraticu SVŠKVŽŽ.
- Klikni na puce „Objavljivanje datoteka“ koje se nalazi ispod okna za uređivanje, te pričekaj da se datoteka prenese s osobnog računala na udaljeni poslužitelj.

Izrada mrežne stranice

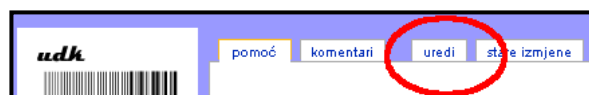
Cilj: izraditi mrežnu stranicu i na nju prekopirati tekst prezentacije te tako napraviti članak.

- U adresnom oknu mrežnog preglednika (Internet Explorera, Opere, Firefoxa...) klikni mišem, pa još jednom i prebriši zadnji dio adrese, tako da ostane upisano **http://www.knjiznicari.hr/UDK02/index.php/**

te dopiši naslov nove stranice, koja je identična naslovu netom prenijete datoteke. U naslovu obvezno koristi dijakritičke znakove! Klikni enter i pričekaj da se pojavi nova stranica.

- Potraži datoteku slikokaza u formatu *rtf* i otvori ju. Označi sav tekst (*ctrl+a* ili mišem „kopiraj“), klikni unutar okna za uređivanje novonapravljenе stranice, zalijepi tekst (*ctrl+v* ili mišem „zalijepi“).
- Dotjeraj tekst: između odlomaka umetni prored, ako je potrebno da dio teksta bude pisan *kosim* slovima ili **podebljanim** slovima, označi taj dio teksta te nakon toga klikni sličice ili koje se nalaze iznad okna za uređivanje teksta.
- Klikni na puce „sačuvaj stranicu“ kako bi stranica bila pohranjena.
- Klikni na karticu „uredi“ na vrhu stranice, kako bi se ponovno pojavilo okno

za uređivanje teksta.

6. Klikni mišem ispod teksta, ali unutar okna za uređivanje teksta.
7. Klikni na plavu poveznicu `[[Predmetnica:]]` koja se nalazi ispod okna za uređivanje teksta.
8. Kad se unutar okna za uređivanje teksta pojavi `[[Predmetnica:]]`, dopiši između dvotočja i desne dvostruke uglate zagrade predmetnice „Mrežna zbirka“, SVŠKVŽŽ i svoje ime i prezime, tako da izgleda ovako:

```
[[Predmetnica:Mrežna zbirka]],  
[[Predmetnica:SVŠKVŽŽ]],  
[[Predmetnica:Štefica Mužić]].
```

9. Pohrani stranicu kliknuvši na puce „sačuvaj stranicu“ ispod okna za uređivanje.

Okno za uređivanje teksta

Ovdje zalijepi tekst.

Za oblikovanje teksta koristi se sličicama na vrhu okna i poveznicama ispod okna.

Na kraju klikni ovo puce za pohranu.

Sve objavljeno na UDK02 je pod uvjetima GNU Free Documentation licence ili Creative Commons (vidi [Project.Autor](#))
NE SMIJATE ZAŠTIĆENE RADOVE BEZ DOZVOLE!

Sažeta:

Ovo je manja promjena Prati ovaj članak

Sačuvaj stranicu Prikaži kako će izgledati Prikaži promjene Odustani | Kako uređivati stranicu (otva

Klikni na plavo obojana slova i znakove i oni će biti umetnuti u okno za uređivanje: Č č Ć ć Đ đ Š š Ž ž

Umetni znakove: | [] [] {}

[[Predmetnica:]] [[Mediji:]] [[Slika:]] #REDIRECT[]

Predložci (Poslije umetanja izbrisati dvotočje na početku!!!):
{{:Datoteka_bez_opisa}} {{:Nedovršeno}} {{:Prijevod}} {{:Autorski_članak}} {{:Ne mijenjaj}}

Dodavanje fotografija i poveznice na datoteku

Cilj: postojeći članak u kojemu je tekst slikokaza ilustrirati s nekoliko fotografija iz slikokaza te na kraju staviti poveznicu za preuzimanje datoteke.

1. Klikni na poveznicu „Objavljivanje datoteka“ na vrhu lijevog bočnog izbornika.
2. Kad se pojavi formular, isto kao i u slučaju prenošenja slikokaza, ispuni sve tri rubrike, samo fotografiju nemoj klasificirati, to jest nemoj joj dodavati predmetnice.
3. Ponovi postupak za ostale fotografije kojima želiš ilustrirati članak slikokaza.
4. Označi naslov fotografije (ili ga zapiši).
5. Vрати se na članak, klikni na karticu „uredi“, klikni mišem na mjesto na koje želiš smjestiti fotografiju.
6. Prekopiraj na to mjesto naslov fotografije, ali tako da na početku naslova svakako bude riječ „slika“, a na kraju neki od dočetaка *.jpg*, *.png* ili *.gif*.
7. Označi cijeli tekst i klikni na sličicu na vrhu okna za uređivanje teksta.
8. Na kraju teksta, unutar okna za uređivanje klikni mišem, zatim klikni na tekst

==Preuzimanje_datoteke_u_formatu_'''.doc''_'''.ppt''_'''.pdf''==

Tekst će se pojaviti unutar okna, izbriši suvišne dočetke i podcrte.

9. Ispod tog teksta upiši ili prekopiraj točan naslov datoteke (slikokaza), uključivši dočetak *.ppt*.
10. Označi cijeli tekst mišem i nakon toga klikni na sličicu trube iznad okna za uređivanje, pojavit će se nešto poput ovog:

[[Mediji:Naslov slikokaza.ppt]]

11. Pohrani stranicu (klikni puce „sačuvaj stranicu“).

Napomena:

Sustav upravljanja sadržajem MediaWiki pruža mnoštvo drugih mogućnosti, osim objavljivanja datoteka i pisanja članaka, posebice je zahvalan u zajedničkom ili koordiniranom radu na tekstu, te nudi različite mogućnosti mrežne suradnje suradnicima - školskim knjižničarima.

Očekujemo da će polaznici radionice uvježbati one postupke koji su im činili poteškoće prilikom objavljivanja radova ili dodavanja predmetnica, da će im nakon radionice objavljivanje datoteka postati lakše i brže, a pisanje članaka zanimljivije. Očekujemo da će ih uspješno svladavanje tehnika suradnje na UDK 02 potaknuti na daljnji vid suradnje poput pisanja preglednih članaka, pisanja predložaka, uređivanja rubrika i sl., a da će svakako više vremena provoditi na www.knjiznicari.hr radi promicanja kvalitete svog rada i vlastitog zadovoljstva.

UTJECAJ MEDIJA NA MLADE : anketa i primjena rezultata u školama

Anita Cota, prof. i dipl. knjižničarka

OŠ A. Mihanovića Petropoljskog Drniš

Tehnološka postignuća su nam promijenila život i način na koji promatramo svijet. Priznali sebi ili ne, nove tehnologije nas oduševljavaju mogućnostima, a samo sa stajališta daljnjeg razvoja informatičke komunikacije možemo očekivati njihovo poboljšanje, hardversko i softversko sučelje za ulaz/izlaz putem glasa i običnog ljudskog rukopisa. Predviđanja su da će računala i informacijski sustavi budućnosti više sličiti proizvodima biologije, zbog razvoja biočipova, a sve manje elektroničkim uređajima.

Što nam je činiti u takvom okruženju, što u vremenu dok računala i internet ne postanu općim standardom u našim školama? Koristimo li se u dovoljnoj mjeri, i kako, postojećim dostupnim tehničkim rješenjima prijenosa informacija u unapređenju suvremene nastave? Kako valorizirati dobro poznat medij televizije, iskoristiti sve njene potencijale, koji mogu biti i dobri i vrijedni?

Znamo da je baš škola, pored obitelji, najprikladnije mjesto za konstruktivno sučeljavanje s razmišljanjima o utjecaju medija, ali isto tako smo svjesni činjenice da su baš nastavnici i roditelji najsnažniji «neprijatelji medija». Pripisuje im se krivnja za sva zla – od nasilja do poticanja materijalističke socijalizacije potrošnje.

Poput pisma i knjige koji su prelazili iz pozicije božanskog dara ljudima u nešto što pripada mračnim, đavolskim silama, i svi drugi mediji u prijenosu informacija imaju kompleksnu društvenu ulogu.

Svjedoci smo da suvremeni mediji (film, televizija, kazalište, internet, radio, video,...) nisu uništili ni marginalizirali knjigu, nego naprotiv, pripomogli su razvijanju kulture čitanja i omogućili bolji protok informacija. Ono što izaziva negodovanje je odbojan stav prema lektiri, mogućnost brzog i površnog internet-rješenja koje guši kreativnost i analitički pristup književnom djelu, zatim vrijednosni sudovi potrošačkog i hedonističkog društva koji su osobito ovladali u svijetu mladih. Dakako, u njemu je sve manje prostora trajnim duhovnim vrijednostima.

Otkako je filma i televizije zaokupljaju nas pitanja: djeluju li zloćudno na ljude, osobito na djecu, ili ne, kvare li ih ili ne, i kako odgojno izaći na kraj s filmom, televizijom, internetom...?

Anketa o utjecaju masmedija

Anketa je provedena u proljeće 2006. u osnovnim školama Šibensko-kninske županije:

OŠ P. Krešimir IV., OŠ J. Dalmatinac, OŠ Vidici, OŠ Brodarica, OŠ Knin, OŠ Drniš, OŠ Pirovac, OŠ Skradin, OŠ Tisno, OŠ Vrpolje, OŠ Kistanje, OŠ Primošten.

Ukupno je sudjelovalo 690 učenika od V. do VIII. razreda. Anketu je potaknula i rezultate objedinila Nada Lončar, prof. OŠ Pirovac, a anketni upitnik sastavila je Nikolina Dražić Celić, psihologinja OŠ P. Krešimira IV. Anketu su proveli knjižničari osnovnih škola Županije na 80 ispitanika/učenika u većim školama i 40 učenika u manjim školama.

Stručno vijeće knjižničara osnovnih škola organiziralo je Okrugli stol «Utjecaj medija na mlade» 13. studenoga 2006. u prostoru GK «Juraj Šižgorić», gdje nam je voditeljica projekta Nada Lončar prezentirala zanimljive rezultate. Gospodin Ante Juras, voditelj ŽSV knjižničara osnovnih škola, obavijestio je javnost o našim stavovima i zaključcima upravo kroz medije. Naše polazne teze bile su:

- Djeca najveći dio slobodnog vremena provedu pred nekom vrstom ekrana
- Zbog neselektivnosti u izboru sadržaja, djeca postaju veoma lak plijen za manipulacije njihovim stavovima i potrebama
- Prevelika količina korištenja masmedija stvara ovisnost o njima

TV ?

«TV - nudi iluziju blizine i odnosa... osjećaj da nismo sami», prividan osjećaj sigurnosti i osjećaj da nam nije dosadno. Ovo je i najdostupniji medij (svaka soba ima TV) pa nas ne iznenađuje da djeca najviše vremena provode pred TV ekranima.

- Oko 80% televiziju gleda od 1,5 do 5 sati dnevno:

do 1 sat	12,02 %
1,5 do 3	34,49 %
3,5 do 5	26,08 %
5 i više	16,52 %

- **Vrste TV emisija:**

Kviz 367, crtani film 336, domaće serije 336, zabavne emisije 299, američke serije 270, sport 213, meksičke serije 173, Big Brother 145, obrazovni programi 108, informativne emisije 100, talk-show 61

- Iznenađuje relativno velika popularnost kvizova (ne zaboravimo da mnogi nemaju nikakve veze sa znanjem, umijećem i sl.).
- U ovoj anketi je Big brother loše prošao, možda i zato što je prošlo već 2-3 mjeseca od emitiranja te emisije koja predstavlja vrhunac manipulacije u medijima. Potiče voajerizam kao poželjan stil života, a znamo da pobjednik nosi milijun i slavu, premda nema ni znanja, ni odgovornosti, ni poštenja, ni radnih navika... Taj magnet je u drugoj godini privukao 6000 ljudi za prijavu.
- Nije za pohvalu ni odabir obrazovnih i informativnih emisija. Činjenica je da je takvih emisija sve manje.

FILM ?

- KOMEDIJE 46,95%
- HOROR 17,82 %
- AKCIJSKI 21,59 %
- ROMANTIČNI 8,26 %
- ZNANST. FANTAST. 5,68%
- DRAME 2,17 %

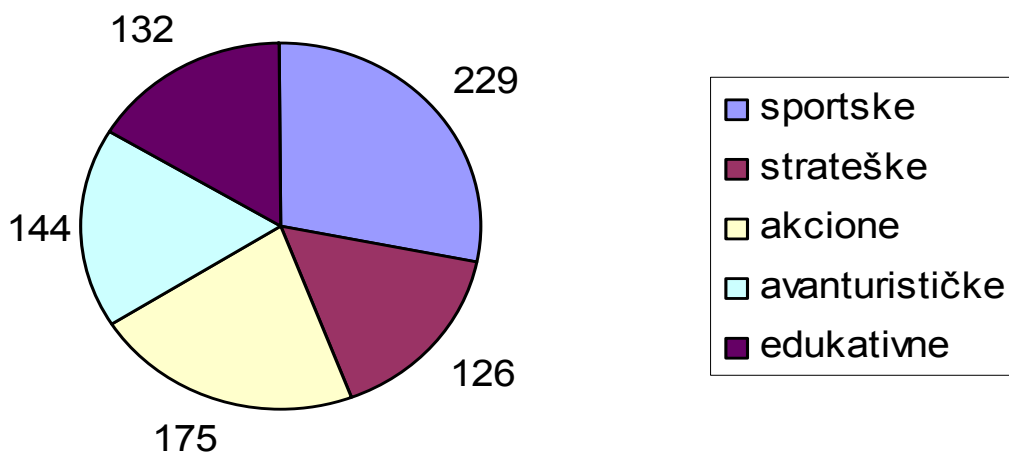
Izbor filmova je očekivan. U ovoj dobi djeca površno pristupaju sadržajima te im pozornost najviše plijeni ono što ih može nasmijati. Pažljivijim promatranjem uočavamo i prostor za pitanje utjecaja brojnih nasilnih scena u najgledanijim vrstama filmova.

VIDEO IGRE ?

Svakodnevno 76.23 % osnovnoškolske djece (od V. – VIII.) igra videoigre, a oko 65 % igra igre više od jednog sata dnevno:

do 1 sat	35,08 %
1,5 do 3	57,24 %
3,5 do 5	6,81 %
5 i više	3,37 %

Koje vrste igrice najčešće igraš?

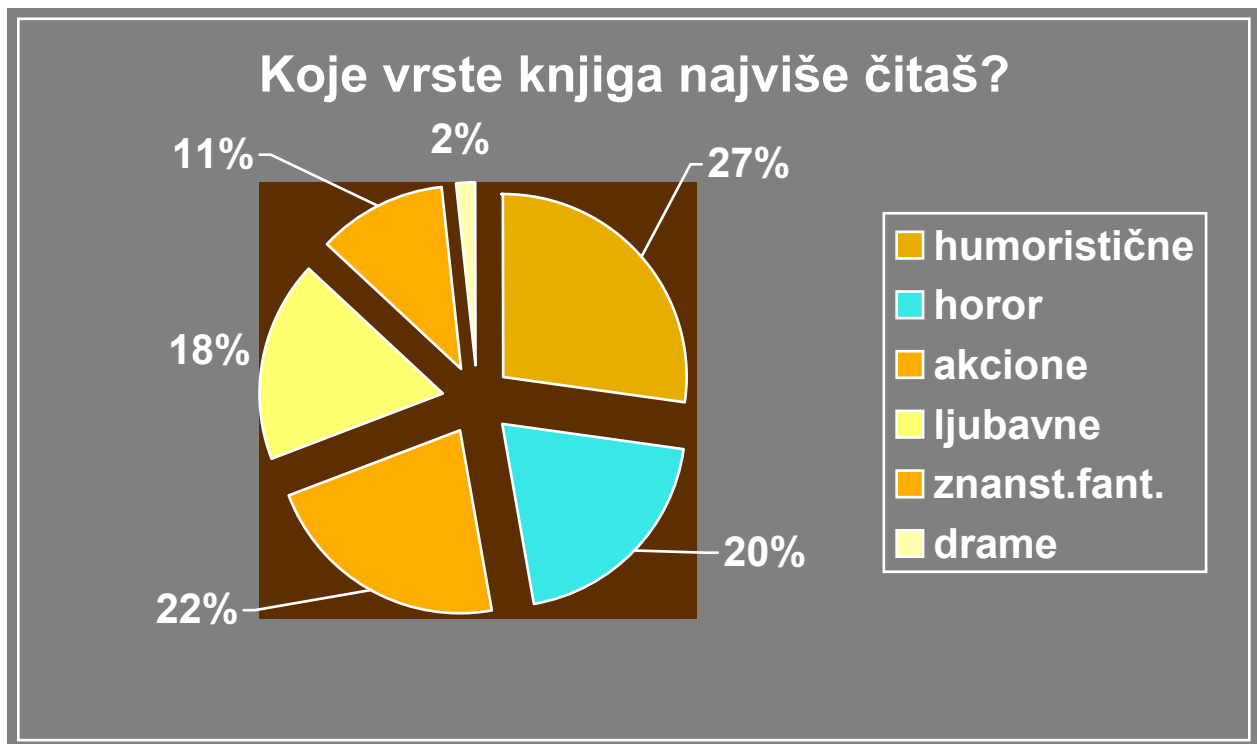
- Podjednako su zastupljene sve vrste igrice

KNJIGE I LEKTIRA ?

Naš polazni stav da učenici nedovoljno čitaju demantiraju rezultati koji pokazuju da čak 83 % učenika čita lekturu, a 65 % općenito čita knjige. Za razliku od video igrice, preko 60 % njih čita knjige manje od 1 sata dnevno:

do 1 sat	62 %
1,5 do 3	32 %
3,5 do 5	5 %
5 i više	1 %

- Ako su u tom broju i «udžbenici» – sve nam je jasno!
- I tu je podjela interesa kao kod filmova, što nameće zaključak da je **glad za zabavom** osnovni motiv zbog kojeg posežu za bilo kojim oblikom medija
- **Dosada** traži lijek - a svi lijekovi imaju i nuspojave
- Ponekad se čini da je kod Glasserove teorija potreba najizraženija potreba za zabavom.

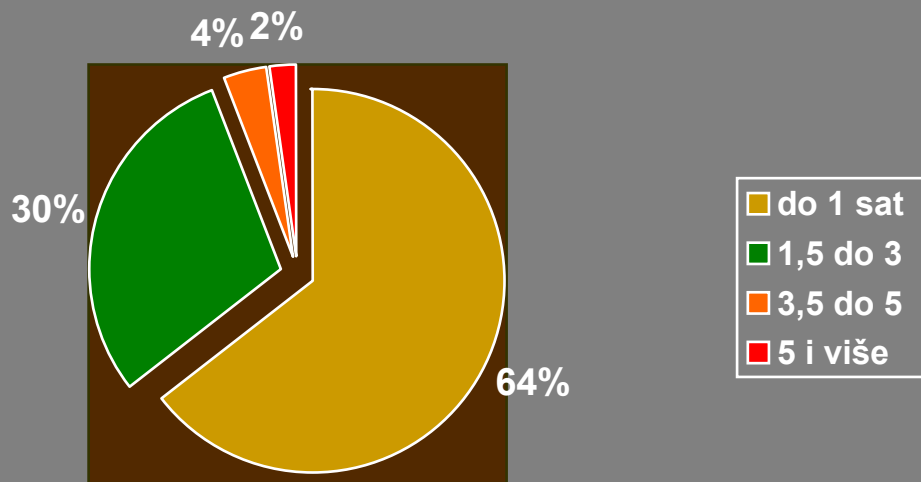
ČASOPISI ?

- ❑ Časopisi se za oko 25% čitaju više od knjiga!? Zanimljiviji su, « **u trendu**» (oni diktiraju što će biti «in»), često na rubu ukusa (osobito pune neukusne seksualnosti).
- ❑ Obrađuju teme o kojima se mladi ne usude razgovarati (ne zbog sebe, već zbog toga što stariji to izbjegavaju), a to je magnet za djecu (zabranjeno voće).
- ❑ Nameću oponašanje idola, ali rijetko uzornih
- ❑ Kupovinu stavova nude kao slobodan izbor pojedinca
- ❑ Mladi najviše biraju časopise za tinejdžere, a najčešće teme su:
 - Iz života medijskih zvijezda (razvija se silna potreba da se zaviri u svačiju privatnost)
 - Seksualnost
 - Ljepota, moda
 - Najnoviji mobiteli i slične tehničke igračke

INTERNET ?

Položaj interneta je sličan knjigama. Najviše učenika, čak 64%, koriste se njime do 1 sat dnevno, premda nije zanemariv ni onaj dio od 30% koji je na internetu od 1,5 do 3 sata.

Koliko sati dnevno koristiš internet?

- ❑ Razlozi zbog kojih su djeca na internetu su ponovo zabava, igra.
- ❑ Najviše ih se koristi internetom za skidanje pjesama, dok ga u edukativne svrhe bira vrlo malo djece.
- ❑ Kako je internet otvorena mreža – tako je tu ogromna mogućnost zlouporabe sadržaja, podataka i slično.

GLAZBA ?

- ❑ Kao što je i za očekivati, ukusi mladih su podijeljeni. Još je uvijek snažan utjecaj domaće glazbene scene kod naših učenika, ali i moderni glazbeni trendovi strane glazbe već hvataju svoje korijenje.
- ❑ Interesantan je ovako velik izbor narodne glazbe i to ne u ruralnim sredinama (gdje ga navode sporadično) već je zamjetnije biraju upravo gradske škole.
- ❑ Koje vrste glazbe slušaš?

domaća glazba 122

rock 88

narodna 84

punk 60

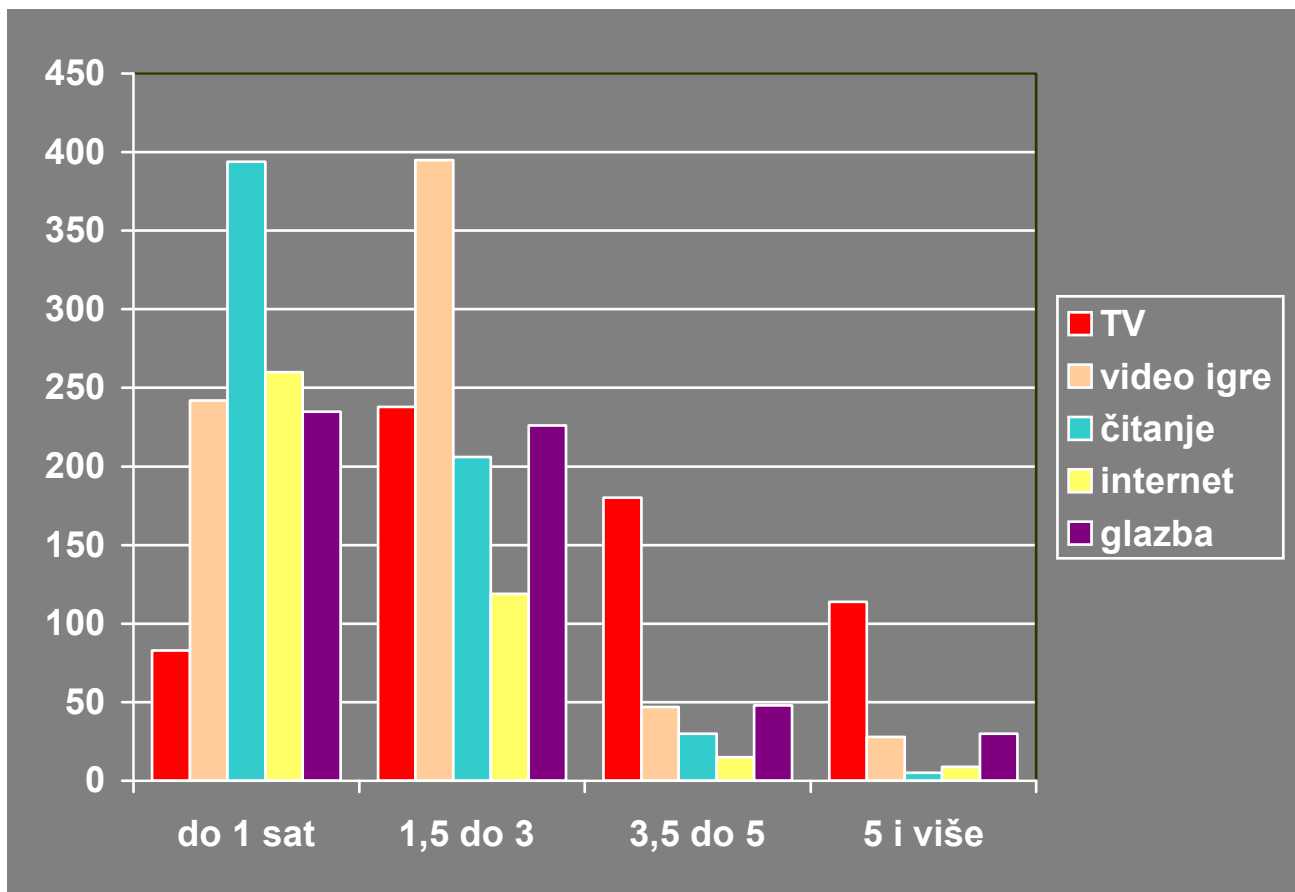
rap 53

pop 51

techno 25

klasična 6

klape 3

ZAKLJUČNO

- Uz TV – video igre su najmasovnije, a ako usporedimo sadržaje, to izgleda ovako:

TV – kviz, crtani, serije

FILM – komedija, akcija

VIDEO IGRE – sport, avantura

KNJIGE – humor, akcija

ČASOPISI – zabavni

INTERNET – pjesme, zanimljivosti

GLAZBA – domaća, rock, narodna

- Teze za raspravu:

- Važno je obratiti pozornost na sadržaje i količinu vremena provedenog pred ekranima
- Mediji sve više istiskuju druge agense socijalizacije (obitelj, prijatelji...)
- Porast nasilja korelira s nasiljem na ekranu
- Mladima se nudi model kako zaraditi, a ne kako raditi
- Gramzljivost i vještina 'lova u mutnom' smatraju se atributom sposobnih
- Javna TV popušta pod utjecajem komercijalnih

Na nama je – školskim knjižničarima i nastavnicima:

- ❑ odgajati i uvježbavati djecu da se kritički odnose prema medijima i njihovom utjecaju
- ❑ iskoristiti sve mogućnosti modernih tehnologija u unapređenju nastave
- ❑ oformiti načine proučavanja svih medija koji su u svijetu mladih prisutni
- ❑ nastavno gradivo ne može postati lakše, jer je sve složenije i sve ga je više, ali koristeći se suvremenim medijima možemo “prevariti” doživljajni svijet mladih, ponuditi im temeljne civilizacijske vrijednosti na prihvatljiviji način

Prvi korak u ovakvim nastojanjima je uočiti položaj i utjecaj medija na mlade u konkretnim sredinama (što smo i učinili), a zatim s rezultatima upoznati učiteljska vijeća u svim školama. Na taj, posredan način, dopiremo do roditelja (ovo postaje tema roditeljskih sastanaka)!

Bilo bi dobro, ako je moguće, organizirati prezentacije i rasprave na skupu roditelja, jer nema nikakvog razloga ne iskoristiti dobre i vrijedne potencijale medija. Oni su svojevrsna čovjekova prostorno-vremenska pobjeda. Predstavljaju izvanredno obogaćivanje našeg perceptivnog svijeta, ali od koristi su samo onima koji s njima znaju. «Medijski nepismene» - ekrani svih vrsta samo zbunjuju i očaravaju prevelikom različitosti vizualnosti.

Iako je naša slika svijeta postala znatno točnija posredstvom televizije i ostalih modernih komunikacijsko-informacijskih sredstava, novi mediji su, istodobno, suzili područje misaone djelatnosti i omogućili nam pasivnost. Stoga je nužno ne dopustiti manipulaciju pomoću medija.

Prioritet je razviti selektivno i kritičko promišljanje, odgojem i obrazovanjem mladih medijima i za medije. Pripremiti gledateljstvo koje će umjeti izabrati film ili bilo koji videoostvaraj, kritički ga procijeniti i njime obogatiti vlastiti duhovni život, mora postati standard institucijskog obrazovanja i u nas i u Europi. Uspiju li zavladati njima, oni će ih obogatiti, ali isto tako mogu i uspavati njihov duh.

LITERATURA:

1. Bukovina, D. Bitni su sadržaji.// Veritas. 9 (2002); <http://www.ver.hr/arhiv/>
2. Košir, M. Život s medijima : priručnik o medijskom odgoju za roditelje, nastavnike i učitelje. Zagreb : Doron, 1999.
3. Miliša, Z. Manipuliranje potrebama mladih. Zagreb : Marko M. Usluge, 2006.
4. Zečević, V. Mediji imaju snagu i moć.// Don Bosco danas. 4(2004); <http://www.ksc.hr/dbd.htm>

Izrada albuma Mladi knjižničari

Vojna Tomin, struč. sur. mentorica, OŠ Vladimir Nazor, Čepin

Jedan od mogućih oblika odgojno-obrazovne djelatnosti školskoga knjižničara je i vođenje slobodne aktivnosti učenika-knjižničara (u Osnovnoj školi Vladimir Nazor u Čepinu to je grupa Mladih knjižničara). Učenici-knjižničari mogu na satima ove slobodne aktivnosti naučiti neke osnove knjižničarskog poslovanja: izdavanje knjiga, sređivanje polica i kartoteke, obrade novih i saniranje oštećenih knjiga, postavljanje prigodnih izložbi, priprema za književne susrete i slično. Osim toga, ovi učenici su stalno u doticaju s raznovrsnim knjigama te pomažu školskom knjižničaru u poticanju čitanja kod ostalih učenika (upravo učenička usmena preporuka često daje najbolje rezultate u poticanju čitanja). Moje iskustvo govori da se učenici vrlo rado uključuju u ovu slobodnu aktivnost bez obzira na to kakav uspjeh postižu u nastavi, jer se u školskoj knjižnici niti ne traže posebne vještine ili talenti – dovoljna je dobra volja za rad. Primjerice među mojim učenicima-knjižničarima ima izvrsnih učenika, ali i onih krajnje slabih mogućnosti ili problematičnog ponašanja. Neki od ovih učenika ne vole ni čitanje (vidi se iz ponekih odgovora u albumu). Pretpostavljam, pak, da se svi učenici-knjižničari ugodno osjećaju u školskoj knjižnici jer, bez obzira na (ne)uspjeh u nastavi ili na odbojnost prema čitanju, rado dolaze u školsku knjižnicu. Osim toga, svakome od tih “problematičnih” učenika može se povjeriti neki jednostavniji knjižničarski dio posla koji on može uspješno izvršiti. Budući da s učenicima polaznicima ove grupe ostvarujem dobru suradnju, zamisao mi je bila predstaviti ih izložbom ostalim učenicima i nastavnicima preko fotografije i kratkog teksta o svakom učeniku (što učenik voli, što ne voli i koje su mu želje). Obično mislimo i govorimo kako su današnja djeca puno otvorenija i komunikativnija nego prijašnje generacije, ali iznenadilo me da se i danas učenici srame. Naime, većina učenika-knjižničara se rado odazvala fotografiranju i odgovorima na postavljena pitanja, ali pojedine učenike nisam uspjela privoliti na ovu suradnju jer su se sramili stati pred objektiv. Kada su fotografije bile izrađene, postavili smo izložbu učeničkih fotografija i odgovora u školskoj knjižnici (izložba je, kako smo i očekivali, bilo vrlo posjećena).

Ideja za izradu albuma rodila se tek kasnije u razgovoru s učenicima-knjižničarima jer nam je bilo žao da sav taj materijal ne bude kvalitetnije prezentiran i pohranjen. Za izradu albuma trebalo je prvo nabaviti adekvatan papir. Krenuli smo u nabavu papira za listove u albumu i korice (papir nije smio biti ni premekan, ali niti pretežak jer mora nositi fotografije). Za listove u albumu odabrali smo svijetlo žuti papir pod nazivom fabriano cartacea, dimenzija 50x35 cm (težine 220 g /m²), a za korice bijeli akvarel papir fabriano pittura, dimenzija 50x70 cm (težine 400 g /m²). Nakon isprobavanja nekoliko vrsta ljepila, odlučili smo se za specijalno kontaktno ljepilo na poliuretanskoj bazi jer nije prljalo papir (nisu ostajale masne mrlje). Svaku fotografiju smo naljepili na izrezani bijeli papir (imitirali smo starinske fotografije nazubljenih rubova), a odgovore učenika smo smjestili u „oblačiće“.

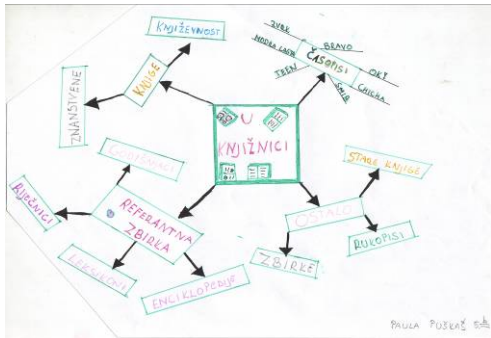
U ovom albumu su, meni, najzanimljiviji učenički odgovori na postavljena pitanja. Ima uistinu pravih bisera dječje mudrosti, ima šaljivih, ali i tužnih odgovora (fascinantno je kako svega nekoliko rečenica može otkriti učenikovu osobnost).

Moram na kraju reći kako su na izradi ovog albuma radili upravo učenici-knjižničari. Cijeli album je zapravo vrlo jednostavno opremljen, napravljen u potpunosti u školskoj knjižnici osim spiralnog uveza za koji je ipak bila potrebna ruka stručnjaka.

MENTALNE MAPE

Rukom i računalom

Mentalne mape aktiviraju kreativnost i interes djeteta

Što su to mentalne mape?

Mentalne (kognitivne ili umne) mape prvenstveno su pregledan način pravljenja bilješki, ali uz malo truda, mogu biti puno više od toga.

Osnovna misao:

MENTALNOM MAPOM MOŽE SE PRIKAZATI BAŠ SVE!

Kome su namijenjene m. mape? Svima! Od djece vrtićke dobi, učenika, studenata, zaposlenih ljudi i umirovljenika, svi se mogu baviti izradom mentalnih mapa. One su prvenstveno namijenjene učenju, tj. pojašnjavanju, ali mogu poslužiti i kao podsjetnici, zatim za igru i zabavu, za sređivanje podataka ili jednostavno kao drugi način bilježenja.

Načini izrade m. mapa mogu biti različiti; dva su osnovna – rukom ili računalom. Danas postoje vrlo dobri softveri za izradu m. mapa, ali osnovna je preporuka: m. mapa izrađuje se postupno i crta se rukom!

Učenik treba izraditi svoju mapu, oblačić po oblačić, slušajući upute i prijedloge, a kasnije samostalno. Kod manje djece dobro je skicirati mapu olovkom na papiru, da dijete vidi kao će izgledati, a zatim je precrtavati na veći papir, u bojama ili izrezujući šarene papiriće, slike ili bilo što, ako se uklapa u vašu temu i zamisao.

Starija djeca i svi koji se mogu služiti računalom mogu mentalne mape izrađivati u nekom od za to predviđenih softvera, ali tako si uskraćuju dio kreativnosti i sputavaju maštu unaprijed gotovim rješenjima. Nije isto kliknuti sličicu iz cliparta ili je sam nacrtati rukom, a nije isto ni razviti mrežu koja povezuje pojmove svojim vlastitim predodžbama ili slijediti šablone koje nudi softver.

Mentalne mape izrađuju se u nekoliko osnovnih koraka:

- osnovni pojam upisuje su u središnji 'oblačić' koji ucrtamo u sredini papira i prikazujemo ga slikom (znači: ako se radi npr. o kući, nećemo samo napisati kuća, nego ćemo je i nacrtati).

- nakon toga ucrtavamo prvi krug grana koje će nas povezivati s pojedinim sastavnicama koje čine osnovni pojam (kući, dakle, upisujemo prostorije od kojih se sastoji – sobe, hodnici, kuhinja, kupaonica, tavan, podrum, garaža i sl.). Pritom nastojimo da su poveznice jasne i dobro vidljive i cijelo se vrijeme služimo bojama da bismo postigli preglednost (kuća se može prikazati i na drugi način – npr. građa kuće, položaj, okruženje i sl.).

- na ucrtane poveznice (grane) možemo nacrtati sporedne oblačiće ili ih jednostavno dalje granati

Pritom treba nastojati da su vitice koje povezuju pojmove jasne i dobro usmjerene, a korištenje bojom i slikom pregledno i što raznovrsnije. Ništa od navedenog nije obvezujuće pravilo, jer su mentalne mape individualne i svatko ih izrađuje prema svojoj vlastitoj mašti i mogućnostima. I jednostavna jednobojna mapa i razgranata šarena jednako dobro mogu poslužiti u preglednom prikazivanju pojmova i pravljenju kvalitetnih bilježaka.

Provedbom HNOS-a mentalne mape sve više ulaze u osnovne škole. Nije trebalo dugo da se uvjerimo kako je to, pored ostalih metoda i oblika poučavanja, izvrstan način jasnog predstavljanja složenih tema, bilo da se radi o školskoj knjižnici ili nastavnoj jedinici iz povijesti.

Sadržaj školske knjižnice obrađen u petim razredima pokazuje nam kako djeca vole ovakav način rada – uz učiteljeve upute, sve mogu izraditi sami i sve je jasno i pregledno – to je najveća motivacija za rad.

U školi se m. mape mogu izrađivati i radioničkim načinom – djeca u grupama izrađuju zajedničke mentalne mape, na kraju svaka grupa predstavlja svoju, može se postaviti i mala izložba, a mape ostaju i kao materijal za daljnji rad.

Svaka je mapa posebna i individualna i djeca ponekad stvore prava mala remek djela svojom maštom i kreativnošću.

POSTER za Proljetnu školu "Mentalne mape – rukom i računalom" obuhvaća učeničke radove od drugog do sedmog razreda (razne teme – knjižnica, lektira), nekoliko mapa izrađenih računalom i objašnjenja.

Literatura:

Buzan, Tony: Kako izrađivati mentalne mape, Veble commerce Zagreb 2004.
Mentalne mape za klinice "

mr. sc. D. Volenec

BOBOVIŠĆA – NAZOROVA TIHA LUKA MIRA

Na zapadnoj obali otoka Brača, duboko usječena u kopno nalazi se slikovita luka Bobovišća koja bi se mogla zvati i uvalom Vladimira Nazora. Nakon diobe djedove prostrane kuće u Ložišću – Velom selu, šestogodišnji Vlado seli s roditeljima u staru kuću na obali.

„Silazili smo niz Velu Glavu, i pokaza se dio luke gdje nam je odsada bilo boraviti. Klanac je na svome donjem kraju pravio s ušćem dolinu koja se polaganije spuštala iz Malog sela k moru, poljanicu nanesene zemlje, široki Dolac, onda zapušten i obrašten dračama....Nekoliko kuća i kućica, nanizanih niz jednu i drugu obalu, pravilo je čitavo mjestance što su ga zvali Luka i još radije Morem...I velika je tišina bila u njemu.“

U staru kamenu obiteljsku kuću ulazi se sa stražnje gornje strane.

„Dođosmo na prag našeg novog doma. Odmah do vrata na putu stoje stare drvene stube što vode na tavan; nešto niže oveće predsoblje koje nema svog prozora, a iz njega se ulazi u dvije sobice što gledaju na uži dio obale. To je sve.“

Nakon nužnih popravaka ubrzo je to postao maleni, topao dom Petra i Marijete Nazor i njihovo petero malene djece. Majka im je često svirala spinet i recitirala šaljive pjesme talijanskih pjesnika, gledali su prelijepo ilustracije u starim očevim knjigama. Sjećao se pjesnik tih trenutaka u kući u kojoj je proveo djetinjstvo i najraniju mladost i trajno zadržao čežnju za povratkom u zavičajno gnijezdo.

„Dvojemu se još nadam: jedno je ostalo u onoj maloj divljoj uvali na otoku; drugo su mi možda vjetrovi ili valovi baš u nju ponijeli. I ja idem tamo da oboje potražim.“

Zavičajne čežnje nisu zapisane samo u prozi nego i u stihovima:

Al' ja ne znam što trpim i što mi fali

O Braču rodni, skoro ću ti doći.

I vratio se u zavičaj tridesetih godina prošlog stoljeća nakon 37 godina izbivanja. Izmoren teškim bremenom života, želio je na starim izvorima ozdraviti svoju umornu dušu, vratiti pomalo izgublenu snagu.

„I ja sam ovdje našo što i tražim.

Sve što se desi bješe dim i san.

Očevom vodom opet grlo blažim.

Očevim vinom bivam danas pjan“.

Vratio se dragim licima, stvarima, pejzažu svoga djetinjstva jer su ostavili neizbrisiv trag u njegovu sjećanju.

„Tražim nekog dječaka. Ostavio sam ga pred mnogo i mnogo godina, daleko, na morskom otoku u maloj dragi punoj šutnje i kamenja. Ondje je on pio vodu iz bunara svojega oca i lutao po žalima tijesnoga zaliva gledajući more i nebo. Promatrao je život kukaca i ptica...“

Pjesnik je, uplovljavajući u svoju Luku Mira, primijetio promjene u idiličnom prostoru svoga dječastva. *„Došli su novi ljudi i nikle nove kuće od kojih se na dnu moje duše komeša mutan talog“*

Priroda rodnog otoka, unatoč tim graditeljskim zahvatima, opijala je njegovu dušu golemom snagom.

„Stare vinove loze i na Braču nestade, masline propadaju, gromače se rasipaju. Ipak mi se luka učini još ljepšo, punijom boja i žamora danju, sjete uvečer, tišine noću.“

Te oku i srcu vidljive promjene nisu ga omele da uredi obiteljsku kuću i oplemeni okoliš. Nastojao je u njoj sačuvati duh prošlih dragih vremena, ostavio je isti raspored prostorija i vratio isti stari namještaj samo prilagođen udobnijem načinu života.

„Prošlih dana posadili, svojim i tuđim rukama 100 borića, 100 čempresa i veći broj tamarisa, bršljana...“

S ljubavlju je zalijevao vrt ispred obiteljske kuće.

„I u mom vrtu cvate mažurana.

I bosiljak. I zalijevam ih vodom

Iz svog zdenca: krvlju svojih rana...“

Podizao je zidiće i uređivao puteljke. Nad svojom kućom podigao je **Kulu** od sakupljenog kamenja.

„Svoj život c'jeli gradio sam tornje

Od r'ječi, sanjo kule na vrhuncu,

Da dignut k njima u predjele gornje

Otvorim dušu vjetrima i suncu.

A danas – stoji toranj od kamena

na vrhu iznad moje kuće. Gleda

Na staze moga djetinjstva, na bl'jeda

Brda sad puna prvih zimskih sjena.“

„Toranj nad Zagradom“

Na vrhu Kargadura, na sjevernoj strani uvale, na strmoj litici podigao je tri nevelika dorska stupa povezana arhitravom kao spomen na svoje tri sestre, ali i na Grčku pa ga nazivaju i Nazorovom Akropolom. Na stupovima se i danas vide urezana slova I, O, A, početna slova imena pjesnikovih sestara za koje se cijelog života brinuo. Taj hram je i simbol njegove povezanosti sa zavičajem čiju je snagu snažno osjećao u sebi.

Svoje intervencije u prostoru pjesnik je pratio bilješkama: *„Stupovi su na vrhu Kargadura već gotovi...Strm puteljak s mora do vrha Kargadura je već probijen.“*

Danas je taj puteljak gotovo zarastao u divlje raslinje i zakrčen novim gradnjama. Kao da se rascvjetala Nazorova slutnja *„prvih znakova pritajene zavisti, sitničavih svađa.“*

Neki gubici su nepovratni. *“Stari visok bor – bilježi Nazor – radost i čudo mog dječastva. Pod njim sam provodio svoje najljepše časove...Mene, dječaka, odavle nestade; zeleni se taj patrijarka ne maknu, sjekira ga ne obori...to je stablo ostalo uvijek za mene bor nad borovima. Ima veza između nas dvojice. Ja sam samo čitao i maštao dok su mu grane šumorile nad mojom glavom; pod njim sam katkada, u moje zelene dane, i plakao. I on me znao vazda utješiti.“*

A posvetio mu je i stihove:

„On čeka da udari grom,

I slavno u sjajnu plamenu

Na brijegu da izgori svom“

„Bor“

Međutim, bor nije završio u sjajnu plamenu, oborila ga je neslavna težačka sjekira!

U tom razdoblju u Luci su ga posjećivali prijatelji: slikar Ljubo Babić i književni kritičar Antun Barac.

U kuću je donio i brončanu bistu što mu je u Zagrebu izradio i darovao Ivan Meštrović. Kad ga je posjetila njegova stara služavka Tomažina, primijetila je ljepotu novog kipa i pobožno ga poljubila... („Povratak u Luku“)

Pusta i lijepa uvala djetinjstva bila je začarani prostor dječakova maštanja. U taj prostorni okvir ušli su i sadržaji starih očevih knjiga - priče iz grčke i rimske mitologije. Zanosio se grčkim junacima koje je prenosio u mašti na pozornicu svoje tihe uvale.

„Jučer je Jure, radeći na Blakalištu, opet nešto našao: sasvim sagnjilu knjigu. Prepoznah po ostatku njenih korica knjigu što sam je toliko čitao u mladim godinama. Homer...“

Priče iz antičke mitologije napajale su njegovo odrastanje i intelektualno sazrijevanje. *„Kad sam bio dijete, ja sam na svom otoku - umjesto raznih robinzonada i mlakih Andersenovih priča - čitao na lakoj talijanskoj prozi Homerovu Ilijadu. Diveći se srcu i mišici Diomedovoj i Pelejeva sina, nisam katkada mogao odoljeti želji da naglo skočim i latim se palice i potrčim iza nekih zapuštenih kuća u našoj dragi gdje su, uporne i neistrebljive, bujno rasle zločeste koprive i smrdljive bunjike. Držao sam im čitave govore kao trojanski i ahejski junaci svojim dušmanima prije nego bi udarili, pa sam onda harao kroz njihove redove...“*

Sadeći čemprese, Nazor bilježi:

„Propadanjem loze i masline ostavljaju te krajeve i posljednja drevna božanstva, lijepa i vedra. Što ostaje to su bregovi, široki, masivni, krševiti i visoki nad morem...Posadit ćemo ih borovima, čempresima, da bar ovdje, uz more, ne pobjegnu sasvim od nas naši mediteranski bogovi.“

U blizini stupova je oveća stijena na kojoj je često sjedio i uživao u prelijepom pogledu na pitomu uvalu. Urezao je pjesnik sviralu i grčkim slovima ime božanstva Pana.

Upoznao je Nazor na Braču i novu vrstu junaštva: njegovi težaci s mašklinom i motikom u ruci postadoše za njega nešto ljepše i svetije od Diomedove kacige i Ahilejeva štita kojima se prije divio.

„A kad bi gledao seljanku koja ide noseći na glavi punu košaru da je strese u kacu gdje momak golih nogu gazi grožđe, pretvarajući ga u mast, bijaše mi milije no kad sam prije, u svome maštanju, viđao boginju Atenu kako silazi niz Idu da uđe u borbu ispod Troje.“

Kanio se u svojoj LUCI MIRA skrasiti, trajno ostati i živjeti mirno s najstarijom sestrom Irmom, ali tu nakanu nije ostvario. Ponovni povratak u Zagreb 1940. godine uvjetovan je društvenim neprilikama u svijetu kojem je pripadao.

Skoro sve Nazorove priče iz djetinjstva vezane su za Luku Bobovišća – i po mišljenju književnog povjesničara Antuna Barca, to je jedinstven slučaj u svjetskoj literaturi u žanru književnih sjećanja na djetinjstvo.

Pročitajte ih djeci jer je BRAČ, nekada otok bez vode i puteva, naučio svoje žitelje da se ne boje hodati po najtežim putovima svijeta “*onkraj Kanala i onkraj Oceana*“, naučio ih da bez straha “*gaze svim cestama i puteljcima odlaska i povratka*“.

Glas rodnog bračkog kamena, zemlje i biljaka huči neprestano u njegovim ušima kao šum mora u školjci.

BRAČ JE NAZORA NAUČIO ŽEĐATI I ČEZNUTI ZA NEČIM CIJELI NJEGOV ŽIVOT!

I nije čudo što je postao bardom hrvatske književnosti!

Pripremila: MILA BIOČINA, prof.

Školska knjižnica u ostvarivanju projektne nastave

Ankica Blažinović-Kljajo, prof., OŠ Brestje

Školski projekt: Nacionalni park Sjeverni Velebit Program za nadarene učenike koji je odobrilo Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa

Školski projekti, kao obrazovni oblici koji odabiru teme nesadržane u redovnom nastavnom programu, u našim školama više nisu nikakva novost. Većina knjižničara i učitelja, vjerojatno, ima iskustvo provođenja projektne nastave i svjesna je svih dobrobiti koje takav oblik rada s učenicima donosi.

Jedan od projekata OŠ Brestje, projekt je pod nazivom “ Nacionalni park Sjeverni Velebit“. Za taj smo se projekt odlučili zbog iznimnih ljepota i raznolikosti velebitskog područja koje pružaju velike mogućnosti učeničkog istraživačkog rada na terenu i vrlo zanimljive korelacijske odnose među predmetima. Osim toga, NP Sjeverni Velebit je naš najmlađi nacionalni park, a otvoren je 1999.god., kada i OŠ Brestje.

Projekt je zamišljen kao interdisciplinaran i u njemu su pronašli svoje interese svi učenici koji imaju sklonosti prema prirodnim znanostima, osobito biologiji i prirodi, nastavi geografije, filmskom izražavanju, jezičnom izražavanju te glazbenom i likovnom izričaju.

U izradi i provedbi projekta sudjelovalo je više profesora. Uz knjižničarku, koja je idejna začetnica i voditeljica projekta, sudjelovale/i su i profesorice/i biologije, geografije, hrvatskog jezika, likovne kulture, glazbene kulture, informatike kao i defektologinja i ravnatelj škole.

Provedba projekta traje čitavu školsku godinu. Na terenu je u listopadu najprije bila filmska i novinarska grupa koja je svoje uradke prezentirala ostalim učenicima, roditeljima i profesorima.

U svibnju ove godine, NP Sjeverni Velebit će posjetiti pedesetak učenika s profesorima biologije i geografije koji će na terenu upoznati sve ono što su upoznali u školskoj knjižnici iz stručne literature i prezentacije intermedijalnih uradaka svojih kolega.

Temeljne djelatnosti školske knjižnice ostvarene u projektu

Budući da je nositelj ovoga projekta bila knjižnica, ona je sudjelovala u svim fazama pripreme i provedbe, ostvarujući neke od svojih temeljnih djelatnosti:

- I. Odgojno- obrazovnu djelatnost
- II. Kulturnu i javnu djelatnost

I. Odgojno-obrazovna djelatnost školske knjižnice

Suvremeno obrazovanje ima zadaću učenika osposobljavati za cjeloživotno učenje, odnosno upućivati ga samostalnom istraživanju, pronalaženju informacija i razvijanju kreativnosti, kako bi učenik stekao što više znanja primjenjivog u praksi, znanja za budućnost. To je naročito moguće ostvariti u projektnoj nastavi zbog specifičnosti njezine izvedbe koja se razlikuje od klasične nastave u razredu. Knjižnica je najbolje mjesto u školi za realizaciju svega navedenoga zbog lakše motivacije, mogućnosti individualnog pristupa, suvremenih metoda učenja i drugačijeg vrjednovanja rezultata.

U provođenju našega projekta *NP Sjeverni Velebit* odgojno-obrazovni zadaci bi se mogli svesti na nekoliko sljedećih točaka:

1. Poučavanje korelacijskim odnosima među predmetima i sadržajima

Nakon motivacije, jasno određenih ciljeva i plana aktivnosti, učenici su sami došli do spoznaje o brojnim mogućnostima koreliranja među predmetima.

a) Hrvatski jezik

- medijska kultura: dokumentarni film, filmska reportaža o Velebitu
- jezično izražavanje: pisanje literarnih i novinarskih radova (reportaža, putopis, opis krajolika) inspiriranih Velebitom; poetsko kazivanje pjesama velebitske tematike
- književnost: upoznavanje književnih tekstova kojima je inspiracija bio Velebit

b) Biologija

- istraživanje flore i faune Sjevernog Velebita

c) Geografija

- upoznavanje vegetacije, reljefa i klime

d) Glazbena kultura

- upoznavanje folkloru velebitskog područja (narodne nošnje; instrumenti - tamburica dangubica; napjevi, plesovi - nijemo kolo; običaji)

e) Likovna kultura

- stvaranje likovnih radova tematski vezanih uz velebitsko područje (nošnje, instrumenti, pejzaž, životinje tipične za taj kraj)

f) Informatika

- informatička obrada snimljenog materijala

2. Poučavanje vještinama informatičke pismenosti

3. Razvijanje vještina prezentiranja znanja

Znati predstaviti uspješno i kvalitetno svoje znanje vrlo je važno za svaku osobu. Školski projekt, koji nema klasičan oblik ocjenjivanja, ima veliku vrijednost upravo u razvijanju vještina prezentiranja znanja čime se razvija samostalnost i samopouzdanje učenika.

4. Intermedijalni uradci

Nakon povratka s terena, snimljeni materijal - brojne fotografije, dvosatni filmski materijal i svoje dojmove - učenici su obrađivali i pretvorili u uradke zapisane na različitim medijima. Tako su nastali:

- dokumentarni film *Velebitska avantura*
- snimljeni materijal o Velebitu - biljke i životinje, klima, geološka građa, vegetacija, botanički vrt, meteorološka postaja, svetište Majke Božje od Krasna, Krasno - sjedište Nacionalnog parka, obrađen u PowerPointu
- novinarska reportaža *Brestovečka ekspedicija na našoj najvećoj planini*
- fotoreportaža u školskom listu *Klik*
- izložba fotografija
- izložba učeničkih likovnih radova motiviranih izložbom fotografija i prezentacijom u PP

5. Izrada novog didaktičkog materijala

Navedeni intermedijalni uradci izrađeni nakon povratka s terena poslužili su kao **novi izvori znanja koji su integrirani u odgojno-obrazovni proces**. Budući da neke sadržaje ovoga projekta možemo pronaći u redovnom nastavnom programu 4. i 6. razreda, učitelji su ih koristili u svojoj nastavi. U programu nastave prirode i društva četvrtih razreda nalazi se nastavna jedinica *Gorski zavičaj*, a u šestim razredima nastavna jedinica *Nacionalni parkovi*. Učenicima je na redovnom satu prikazana prezentacija u PowerPointu čime im je gradivo sigurno postalo zanimljivije, a znanje dugotrajnije.

II. Kulturna i javna djelatnost

Mnoge školske knjižnice u svojim zaduženjima imaju provođenje kulturne i javne djelatnosti. Naš školski projekt *NP Sjeverni Velebit* pružio nam je dosta mogućnosti za sudjelovanje na natjecanjima i susretima kao i javno predstavljanje:

- a) **Sudjelovanje na općinskom i županijskom *Lidranu* s novinarskim radom *Brestovečka ekspedicija na našoj najvećoj planini***
- b) **Sudjelovanje na *Reviji hrvatskog filmskog i videostvaralaštva djece* s dokumentarnim filmom *Velebitska avantura***
- c) **Kulturni četvrtak OŠ Brestje posvećen Velebitu**

Kulturni četvrtak je također jedan od projekata OŠ Brestje koji se u školi provodi već četiri godine. Jednom mjesečno ili prema potrebi, uvijek četvrtkom, organizira se predstavljanje učeničkih aktivnosti - glazbene večeri, poetske večeri, Dan voda i sl. Jedan je kulturni četvrtak bio posvećen NP Sjeverni Velebit i tada su učenici:

- predstavili snimljeni materijal ostalim učenicima, profesorima i roditeljima
- krasnoslovlili pjesme velebitske tematike
- pjevački zbor je izveo ličke narodne pjesme

d) **Otvoreni dan škole**

U našoj školi se već nekoliko godina organizira Otvoreni dan škole kako bi zainteresirani roditelji i mještani mogli upoznati način rada i dostignuća naših učenika. Ove će godine učenici predstaviti intermedijalne uradke školskog projekta NP Sjeverni Velebit.

e) **Dani Brestja**

Dani Brestja su kulturna manifestacija koja postoji već sedam godina, a održava se u organizaciji OŠ Brestje, KUD-ova Starog i Novog Brestja, crkve Dobrog Pastira i dječjeg vrtića iz Brestja. Oni traju tri dana kroz koja djeca iz vrtića i škole prezentiraju svoja pjevačka, plesna i športska dostignuća, a KUD-ovi dio svoga godišnjega rada, kao i rada drugih KUD-ova koji gostuju na Danima Brestja. Ove godine je planirano na Danima Brestja:

- predstavljanje pjesama, plesova i poezije velebitskog podneblja široj javnosti
- ostvarivanje suradnje s KUD-om Čuvarice ognjišta iz Krasna, sjedišta NP Sjeverni

Velebit

Ciljevi projekta

Provodeći školski projekt *Nacionalni park Sjeverni Velebit* postavili smo ciljeve koje mislimo da smo uspjeli ostvariti:

1. Osposobljavanje učenika za:

- istraživački rad
- kreativni rad
- kvalitetno prezentiranje

2. Navikavanje na timski rad

3. Sudjelovanje velikog broja učenika

4. Afirmiranje suradničkog odnosa (učenici - nastavnici, nastavnici - nastavnici)

5. Razvijanje djelatnosti knjižnice

6. Razvijanje kompetencije knjižničara

ULOGA KNJIŽNICE U INTERKULTURALNOM I RELIGIJSKOM OBRAZOVANJU

Ketrin Buljević, dipl. komp. i dipl. bibl., OŠ "Gripe", Split

Međunarodni seminar koji je održan od 13. do 17. prosinca 2006. god. u Donaueshingenu (pokrajina Baden – Württemberg) u Njemačkoj pod nazivom *Interkulturalno obrazovanje i religijske raznolikosti* okupio je brojne stručnjake iz područja obrazovanja. Seminar je održan u sklopu aktivnosti Vijeća Europe koje provodi program usavršavanja stručnjaka iz područja obrazovanja pod nazivom PESTALOZZI, a uz potporu Njemačke vlade. Program omogućuje učiteljima, nastavnicima, ravnateljima, savjetnicima i mentorima sudjelovanje na seminarima za usavršavanje a u okviru Europske kulturne konvencije. Ciljevi seminara su višestruki. Namjera je upoznati sudionike s radom Vijeća Europe u području obrazovanja, obogatiti njihovo stručno znanje, pridonijeti razmjeni iskustava, ideja te materijala. Od neprocjenjive je vrijednosti uspostavljanje kontakata i veza s kolegama iz drugih zemalja. Jedna od zadaća nakon seminara je i prenijeti iskustva ostalim kolegama. Što se tiče tema, one su povezane s prioritetnim temama Vijeća Europe u području školstva i obrazovanja. Svake godine određuje se neko prioritetno područje tako da će upravo sljedeća godina 2008. biti Europska godina interkulturalnog dijaloga, područje koje je obrađivao i seminar na kojem sam ja sudjelovala.

Cilj ovoga seminara bio je stjecanje i širenje neposrednih iskustava te iznalaženje rješenja za prevladavanje različitosti, a u čemu veliku i važnu ulogu može i treba preuzeti školska knjižnica. Načini su brojni, a jedan od važnih je socijalnom integracijom putem knjižnice i potporom koju knjižnica može pružiti učiteljima kroz materijale i važnost novih saznanja. Značajna imena eksperata poput Johna Keasta iz Velike Britanije, Petera Schreinerera i dr. Heike Lindner iz Njemačke, pridonijela su da seminar bude iznimno zanimljiv i koristan. Ispred Akademije Donaueshingen kao koordinatorica istupala je gđa. Barbara Bauer, a počasni gosti bili su predstavnici Vijeća Europe Dr. Carole Reich, voditeljica i direktorica programa *Europske dimenzije obrazovanja*, gosp. Villano Qiriazzi i gđa. Catherine Dalphond. Sudionici programa bili su profesori, ravnatelji i stručni suradnici iz Bugarske, Cipra, Francuske, Grčke, Mađarske, Italije, Litve, Poljske, Portugala, Rumunjske, Slovenije, Turske, Velike Britanije i zemlje organizatora. Iz Hrvatske sam ja bila jedini sudionik. Upravo stoga moja je želja i namjera da potaknem sve sudionike obrazovnog procesa, posebno knjižničare, čija je uloga nemjerljivo široka, da participiraju i pridonesu što više međunarodnoj suradnji u području školstva i obrazovanja.

Moje zanimanje za ovo područje proisteklo je iz jedne otvorenosti knjižnice i knjižničara za sve što zadire u djelokrug ljudskog zanimanja. Niti jedna tema, niti jedan aspekt zanimanja ne može se odvojiti od knjižnice.

Školska knjižnica je mjesto gdje brojne teme mogu biti, putem raznih oblika rada, otvorene s naglaskom na mogućnost da se istraže sa svim onim što knjižnica može pružiti. Tijekom seminara potvrdilo se da se obrazovanje ne može gledati izolirano već je dio raznih aktivnosti cijelog obrazovnog sustava.

Kroz seminar naučila sam i nove metode koje su primjenjive u školi, a koje otvaraju kreativnu energiju u nama. Izmijenili smo brojna iskustva iz različitih zemalja. I ovim seminarom potvrdilo se da sve škole imaju kao najvažniju socijalno-obrazovnu ulogu. One moraju promovirati generalna razumijevanja, a u tome školska knjižnica može odigrati važnu ulogu.

Veoma važna komponenta seminara je i što ohrabruje ljude da upoznaju jedni druge i razmjenjuju informacije, ideje i materijale s kolegama iz drugih zemalja. Mnogo praktičnog iskustva dobiva se seminarom kroz brojne radionice (čak 3-4 dnevno). Posebno bih istaknula radionicu *Obrazovanje u multikulturalnoj Europi*. Sudionici su morali pokazati iskustva na brojnim područjima uključujući povijest, teologiju, filozofiju, ljudska prava, etiku, književnost, bibliotekarstvo, političke znanosti, ekonomiju i obrazovanje, a to je sve ono za što knjižnica treba biti i otvorena. Sudionici su raspravljali i o prevladavanju i prevenciji konflikata koji su sve izraženiji i u školama. To je sve rezultiralo različitim pogledima na brojna pitanja. Zbog toga što religija igra važnu ulogu u povijesti i društvu, učenje o religiji je esencijalno za razumijevanje nacije i svijeta. Razumijevanje različitosti religija i uloge religije u prošlosti i sadašnjosti promovira razumijevanje između različitih kultura.

Svakako treba istaknuti veliko zalaganje Agencije za odgoj i obrazovanje u Zagrebu, koja je od Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa preuzela provedbu ovog programa Vijeća Europe. U 2006. god. iz Hrvatske je prijavljeno 58 kandidata, a za sudjelovanje na seminarima odabrano je 29 kandidata. U 2007. god. ponuđene su također brojne teme koje mogu pomoći mnogima koji rade na području školstva i obrazovanja.

Realizacija nastavnog sata povijesti u školskoj knjižnici

Kreativno partnerstvo u nastavi – učenici – učitelj – školski knjižničar

Irja Jerković
OŠ Mokošica, Dubrovnik

Smijeh je vrlo važan faktor u stvaranju dobre i ugodne radne atmosfere, kako nama odraslima, tako i djeci, a atmosfera je sve. Ako je stvorimo, 90 % posla je napravljeno, ako je nemamo, čak uz uloženi duplo veći trud, postignuća će biti duplo manja. Knjižnica je idealan prostor za opuštajuću i kreativnu atmosferu, pogotovo kad postoje dobri suradnici za timski rad. I moja kolegica iz povijesti i ja bile smo dodatno motivirane novim prostranim (iako još do kraja neuređenim) prostorom školske knjižnice dobivenim ove školske godine. Odučile smo održati sat povijesti za učenike šestih razreda.

Tijekom naših dogovora o odabiru teme učiteljica je izabrala nastavnu cjelinu *Hrvatska u ranom srednjem vijeku* (doseljenje, vladari, pismenost, kultura, umjetnost) a željela je da to bude sat ponavljanja i utvrđivanja gradiva.

Moj zadatak je bio idejno osmisлити sat. Kako prostor školske knjižnice ne samo omogućava nego naprosto zahtijeva pristup uvijek drugačiji od onoga u učionici, a svaka knjižnica, opet, pri tome ima svoju „osobnost“, svoj identitet, odlučila sam da se svi trebamo zabaviti. Uostalom, tako se najbolje i uči. Ciljevi su nam bili, prije svega, rasterećenje učenika, zatim, zaista ostvariti partnerstvo u nastavi – učenici – učitelj – knjižničar i postići da učenici budu aktivni sudionici nastavnog procesa. Nakon što sam se detaljno upoznala sa sadržajem nastavne jedinice i literaturom o toj temi, odlučila sam da bi bilo najbolje kroz dramatizaciju se poigrati na temu hrvatskih vladara. Proučavajući građu iz povijesti s kojom raspolazem u fondu knjižnice, izabrala sam sljedeću literaturu: Branko Pilaš „Sjaj hrvatske domovine“ i Milka Tica „Sunčeva djeca – Legende o Hrvatima“. Predložila sam učiteljici nekoliko tekstova za dramatizaciju i na kraju smo se odlučile za tekstove „Tomislav“, „Kraljica Jelena“ i „Danuva, široka rijeka“. To su vrlo zgodni, kratki tekstovi koji mogu poslužiti kao uvod u ponavljanje gradiva. Radi se o legendi o doseljenju Hrvata i svojevrsnim malim povijesnim intervjuima, npr.

(- Po čemu ste sve poznati, Vaše Veličanstvo?

- Prvo, zato što sam prvi hrvatski kralj. Drugo, branio sam i obranio posavsku Hrvatsku i ujedinio je s dalmatinskom Hrvatskom. Moja je vojska dospjela sve do Drave. Vladimir Nazor, poznati hrvatski pjesnik, napisao je i pjesmu o meni...)

Primjenu ovih tekstova na satu sam osmislila tako da budu dva kratka igrokaza u kojima bi novinar intervjuirao kralja i kraljicu, treće bi bilo čitanje legende o doseljenju (također dvoje učenika). Priprema se, dakle, sastojala od odabira učenika koji će glumiti i čitati povijesne izvore, zatim, osiguravanja rekvizita (od mikrofona za novinara do mača za kralja) i kostima za izvedbu te pripremanja i uvježbavanja igrokaza u školskoj knjižnici.

Pri realizaciji sata korištene su metode razgovora, izlaganja, demonstracije, rada na tekstu, dramatizacije i analize izvora. Oblici rada: rad u paru, individualni rad, frontalni i timski rad. Od sredstava i pomagala, osim knjiga iz povijesti iz fonda knjižnice i rekvizita i kostima za dramsku interpretaciju tekstova, korišteni su i hrvatski povijesni zemljovid i udžbenik i radna bilježnica za šesti razred. Sat smo planirale tako da se izmjenjuju dramske interpretacije i ponavljanje, svaki igrokaz ili čitanje teksta poslužio bi učiteljici za uvod u ponavljanje nove cjeline.

Tijek sata

Najava teme:

- Ponavljanje gradiva o hrvatskim narodnim vladarima iz obitelji Trpimirovića u okruženju novouređene školske knjižnice potiče ljubav prema prošlosti svog naroda te prema čitanju i knjigama.
- Prvi mali povijesni intervju: kralj Tomislav razgovara s novinarom (dramski oblici rada pomažu u socijalizaciji ličnosti, razvijaju se komunikacijske sposobnosti pa tako i stidljiviji učenici dođu do izražaja)
- Učenici analiziraju nova saznanja iz ovog izvora i uspoređuju s dotadašnjim znanjima
- Razvijaju vještinu snalaženja u prostoru korištenjem povijesnog zemljovida
- Drugi mali povijesni intervju: kraljica Jelena razgovara s novinarkom
- Učenici opisuju prilike u Hrvatskoj u doba prvog okrunjenog kralja Stjepana I. Držislava
- Čitanje legende o doseljenju Hrvata
- Učenici izlažu tijek stvaranja hrvatske kneževine
- Uspoređuju teritorijalni ustroj Hrvatske nekad i danas

- Analiziraju društvene prilike u Hrvatskoj od 7. do 12. st.
- Ističu glavne karakteristike hrvatske pismenosti, kulture i umjetnosti
- Naglašavaju jedinstvenost razvoja pisama u Hrvata – jedina zemlja u Europi koja je imala tri pisma

ZAKLJUČAK

Vođeni mišlju da je uspješan jedino projekt iz kojeg se izrodi nova ideja, dogovorili smo novi sastanak u knjižnici s našim malenim gostima drugašima koji su nam sa svojom učiteljicom bili publika u knjižnici i koji se već vesele svom satu povijesti za 4 godine jer u svojim redovima imaju Petra Krešimira, Zvonimira i Jelenu.

EVALUACIJA

U anketi koju smo provele u dva šesta razreda s kojima smo održale sate u knjižnici učenici su se 100 % izjasnili da im se svidjelo. Od toga što ih se najviše dojmilo, najviše su se opredijelili za atmosferu i glumce ("Puno smo se smijali, učili, glumili, zabavljali..."/ "Bilo mi je super, atmosfera je bila fantastična."/ "Ambijent knjižnice i dobri glumci."/ "Dojmila me se ugodna atmosfera, smiješni prizori i dobri glumci!"/ " Najviše su me se dojmili glumci, bili su jako šaljivi i zabavni."/ "Predstava, bilo je super i zato što je bilo u knjižnici...") Izjasnili su se da su se tijekom sata osjećali uglavnom opušteno i veselo. Svi su se izjasnili da žele to ponoviti, a 93 % da su zainteresirani i za druge projekte u knjižnici.

Projekt *Brod i more*

Osnovna škola *Murterski škoji Murter*

Edo Juraga, knjižničar

Projekt *Brod i more*

Mjesto Murter smješteno je na sjeverozapadnom dijelu istoimenog otoka u šibenskom arhipelagu. Posjedi mještana Murtera, osim na samom otoku Murteru, nalaze se na okolnim otočićima te na Kornatima. To je uvjetovalo njihovu povezanost s brodovima i morem. Tipičan brodić ovoga kraja je *gajeta*, duga 6-7 metara, opremljena latinskim jedrom i veslima. To je vjekovima bilo jedino prijevozno sredstvo kojim se plovilo do 7 nautičkih milja udaljenih Kornata, što je znalo biti i pogibeljno za nevremena ili dugotrajno kad bi zbog nedostatka vjetera trebalo satima veslati. Udruga *Latinsko idro* iz Murtera, koja njeguje pomorsku tradiciju domicilnog stanovništva, došla je na ideju da sagradi izvornu *gajetu* te da je, između ostalog, da na korištenje učenicima naše osnovne škole. Kako je susjedna Betina središte drvene brodogradnje na Jadranu, s tradicijom od 1740. godine, odlučeno je da se izgradnja *gajete* povjeri brodograditelju Anti Ljubomiru Fržopu iz Betine. Gradnju financiraju sponzori među kojima je najveći T-com koji je darovao 100.000 kuna. Sve nas je to ponukalo da u našoj školi pokrenemo projekt koji bi s jedne strane obradio temu brod i more, a s druge pratio gradnju broda kome smo dali naziv *školska gajeta*. Cilj je projekta da se učenici upoznaju s višestoljetnom pomorskom i brodograditeljskom tradicijom Murtera i Betine, zatim da upoznaju ulogu pomorstva tijekom povijesti te da razviju ljubav prema moru i rodnom kraju uopće. Uz to bi se pozabavili pomorstvom i morem u širem kontekstu.

Središte ostvarenja projekta nazvanog *Brod i more* je školska knjižnica. S obzirom na to da valja pratiti gradnju *gajete*, predviđeno je da vrijeme ostvarenja projekta bude od 20. veljače do 20. svibnja. U projektu bi sudjelovali učenici viših razreda, učitelji predmetne nastave te vanjski suradnici. Zamišljeno je da se projekt ostvari prema tematskim cjelinama i nastavnim predmetima:

Hrvatski: *Brodovi i more u pjesmama hrvatskih pjesnika*

Dramska igra na temu mora

Likovna kultura: *Slikanje morskih motiva u raznim likovnim tehnikama*

Glazbena kultura: *Pjesme o moru i mornarima*

Tehnička kultura: *Konstrukcija broda*

Engleski jezik: *Osnovni pomorski termini na engleskom jeziku*

Talijanski jezik: *Osnovni pomorski termini na talijanskom jeziku*

Matematika: *Udaljenost jadranskih pomorskih odredišta od Murtera u nautičkim miljama*

Priroda: *Ribolov u našem zavičaju*

GLOBE grupa: *Onečišćenje mora*

Povijest: *Velika geografska otkrića*

Zemljopis: *Ruža vjetrova i meteorološke prilike na Jadranskom moru*

Fizika: *Teorija jedrenja*

TZK: *Jedrenje i veslanje u gajeti*

Vjeronauk: *Zavjetne crkve i kapele, zavjetni darovi pomoraca*

Informatika: *Prezentacija projekta*

Svaku tematsku cjelinu po predmetima obrađivala bi grupa od 5 do 6 učenika, ovisno o njihovim interesima i sklonostima. Pojedini učenik sudjeluje u obradi samo jedne teme.

Predviđena je sljedeća dinamika ostvarenja projekta:

Tijekom veljače i ožujka: Učenici u suradnji s učiteljima obrađuju pojedine

tematske cjeline koje predstavljaju u svojim razredima te na panoima u predvorju škole

Tijekom veljače, ožujka i travnja: Posjeti učenika brodogradilištu Ljubomira

Fržopa u Betini i praćenje svih faza gradnje školske gajete

Tijekom travnja: Predstavljanje projekta *Brod i more* na Proljetnoj školi školskih

knjižničara u Šibeniku

Tijekom svibnja: Predavanje dr. sc. Vladimira Skračića o gajeti

Jedrenje i veslanje u gajeti

Predstavljanje projekta *Brod i more* široj javnosti

Nakon priprema, projekt je predstavljen Učiteljskom vijeću koje je projekt prihvatilo. Učitelji su se suglasili da sa svojim učenicima sudjeluju u projektu.

U predvorju škole postavljen je pano koji učenike obavještava o projektu i mogućnosti učenika da sudjeluju u njemu u skladu s vlastitim sklonostima i interesima. Odaziv učenika je bio dobar. Postupno se obrađuju pojedine teme, izrađuju se plakati i postavljaju na pano u predvorju škole. Likovna grupa izradila je niz radova na temu brodova i mora. Pjevački zbor je uvježbao pjesme o moru i mornarima. Istovremeno grupe učenika posjećuju brodogradilište Ante Ljubomira Fržopa u Betini i prate gradnju *školske gajete*. To je prilika da ih brodograditelj upozna s tehnikom gradnje i dijelovima *gajete*. Gradnja je u ovim danima travnja pri kraju i porinuće gajete očekuje se tijekom lipnja kada će uslijediti ono najvažnije –

jedrenje i veslanje u gajeti. U projektu je do sada sudjelovalo oko 80 učenika sa svojim učiteljima.

INTERNETSKE ENCIKLOPEDIJE

Pripremili: Ljerka Medved, stručni suradnik-mentor
Dinko Vekić, stručni suradnik-knjižničar (pripravnik)

Tema: dvosat iz knjižnično-informacijskog područja za 8. razred

Nastavno područje: knjižnično-informacijsko područje

Nastavna tema: Internetske enciklopedije

CILJEVI

- osposobiti učenika samostalno pronaći kvalitativno vrijednu on-line informaciju kao sastavni dio suvremene informacijske pismenosti
- upoznati opće internetske enciklopedije kao primjer za on-line informaciju i izvor znanja on-line
- naučiti pretraživati internetske enciklopedije
- osposobljavati učenike za samostalnu izradbu učeničkih radova pomoću on-line izvora
- voditi bilješke po određenim kriterijima
- podići razinu svijesti učenika o korisnosti interneta i njegovoj upotrebi u obrazovanju: prepoznati mogućnosti suvremenih tehnologija za uspješnija postignuća u učenju i napredovanju prema osobnim interesima
- partnerstvo sa školskom knjižnicom

ZADATCI

- *OBRAZOVNI:* definirati pojam enciklopedije i referentne zbirke u tiskanom obliku u školskoj knjižnici, definirati on-line/off-line izvor informacija i znanja, prepoznati prednosti elektronskih i on-line izvora pred klasičnima (npr. tiskanim) izvorima, naučiti pretraživati internetske enciklopedije i pronaći informacije u njima, bogaćenje rječnika, razvijanje informacijske pismenosti u najsuvremenijem smislu (društvo znanja) kao ključne sposobnosti za cjeloživotno učenje
- *ODGOJNI:* poticati istraživački duh: potaknuti svijest učenika da je za istraživački rad dostupan izbor odgovarajućih izvora znanja neophodan, razvijati interes za uporabu elektronskih izvora znanja, prikazati uporabu internetskih enciklopedija zanimljivu i korisnu u svakodnevnim situacijama, odgoj kvalitetnog i kreativnog korisnika informacija
- *FUNKCIONALNI:* razvijanje sposobnosti samostalnog pretraživanja i pronalaženja informacija u elektronskim izvorima, razvijanje kritičkog mišljenja, sposobnosti analize i zaključivanja

TIMSKO PLANIRANJE, POVEZIVANJE NASTAVNIH SADRŽAJA

Na timskom planiranju za mjesec veljaču šk. god. 2006./07. knjižničar je uz svoj mjesečni plan i program rada i u dogovoru sa učiteljima iz geografije, engleskog jezika i informatike međupredmetno povezoao sadržaje i odredio dolje u tabeli navedene pojmove za pretraživanje u internetskim enciklopedijama. Ključni korelacijski pojam (odn. riječ) bila je HRVATSKA:

<i>Predmet:</i>	Geografija	Engleski jezik	Informatika
<i>Pojam za pretraživanje:</i>	Hrvatska (engl.: Croatia)	Adriatic Sea (hr.:Jadransko more)	Multimedij (engl.: multimedia)
<i>Korelacije:</i>	Prikazivanje hrvatske u angloameričkim izvorima znanja, geografski nazivi na engl. jeziku	Geografski nazivi i uporaba gramatičkog člana, veliki dio obrazovnih sadržaja na internetu je upravo na engl. jeziku	Zemljopisne karte u multimedijalnoj odn. internetskoj enciklopediji, važnost uporabe engl. jezika u društvu znanja

ARTIKULACIJA SATA

- Motivacija, 20 min.: sadržaj: uočiti razlike klasičnog pretraživačkog rada tiskanih izvora (enciklopedije, atlasi, leksikoni itd.) prema suvremenim tehnologijama (on-line informacija odn. internet) Zadatak za učenike: pronaći Republiku Hrvatsku na zemljopisnoj karti svijeta u tiskanom obliku Oblici rada: frontalni Nastavne metode: dogovaranje, razmišljanje, pregledavanje karte Najava cilja: naučiti pretraživati i pronaći informacije on-line putem internetskih enciklopedija
- Obrada novog gradiva: 1. nastavna situacija, 25 min.: sadržaj: suvremena informacijska pismenost: off-line izvori i on-line izvori odnosno internetske enciklopedije (nova obavijest). Oblici rada: frontalni, skupni. Nastavne metode: objašnjavanje i pokazivanje primjera: Encarta-DVD iz 2003. kao primjer za jedan off-line izvor; upoznavanje četiri internetskih enciklopedija kao primjeri za kvalitativno vrijedne on-line izvore informacija i znanja.
- 2. nastavna situacija, 25 min.: sadržaj: istraživanje: učenici samostalno se koriste (uz malu pomoć knjižničara) izabranim internetskim enciklopedijama s uvijek istim (gore prikazanim) korelacijskim pojmovima. Oblici rada: podjela malog priručnika (~ nastavni listići), rad u paru u informatičkoj učionici. Nastavne metode: čitanje, istraživanje, razmišljanje, metoda rada na tekstu. Učenici znanje stječu vlastitim djelovanjem (uče čineći).
- Završni dio sata, 20 min: sadržaj: objava rezultata: prikaz pronađenih članaka u obliku (od knjižničara izrađene) tabele: evaluacija informacija. Oblici rada: frontalni: koristeći projekciju, u paru. Nastavne metode: izvješćivanje, komentiranje. Nova komunikacijska situacija (sredstvo, način, mjesto)

Aktivno uključivanje učenika u nastavu: knjižničar ide od para do para pomažući da svi učenici upišu najavljenju i u malom priručniku prikazanu, korektnu internet-adresu wikipedije u web-browser (ovdje: Internet Explorer) i onda pojam za pretraživanje u tražilicu enciklopedije:
<http://hr.wikipedia.org>,
 pojam: Hrvatska. Enter!

OBJAVA REZULTATA I EVALUACIJA INFORMACIJA U OBLIKU DVIJU TABELA (izvadak):

TABELA (1): Kategorije za vrednovanje pronađenih članaka ↓	Pojam: Hrvatska (engl.: Croatia)	Pojam: Adriatic Sea (hr.: Jadransko more)	Pojam: Multimedij (engl.: multimedia)
Broj linkova u pronađenom članku? ↳	hr.wikipedia.org: > 60 bartleby.com/65: 17 encarta (DVD): 58 britannica.com: > 25	hr.wikipedia.org: 21 bartleby.com/65: 2 encarta (DVD): 12 britannica.com: 1	hr.wikipedia.org: nema još odgovarajućeg članka koji opsuje pojam dovoljno bartleby.com/65: 5 encarta (DVD): 2 britannica.com: 6

ZAKLJUČAK

Učenicima je omogućen samostalan pristup internetskim enciklopedijama i naučili su se njima koristiti: upisati pojam u tražilicu enciklopedije i snalaženje u korištenju prikazanih rezultata na upit. S time što nisu upoznali samo jednu nego četiri na Internetu dostupne i trenutno valjda najvažnije web-enciklopedije, potaknuta im je svijest da je za istraživački rad dostupan izbor odgovarajućih izvora znanja neophodan: bez ostvarenog izbora dostupnih izvora znanja i informacija nema ni mogućnosti procjene niti odgovarajućeg vrednovanja informacija i znanja!

Učenici su utvrdili svijest o važnosti procjene vrijednosti pronađene informacije u svrhu razvijanja osobne odgovornosti koristeći informacije (ovdje: s interneta) pri stjecanju vještina potrebnih za cjeloživotno učenje i snalaženje u društvu znanja. (v. i: HNOS, nastavni plan i program za osnovnu školu, Zagreb 2006., str. 21.)

Internetske enciklopedije kao primjer kvalitativno vrijednih izvora znanja i informacija online, a wikipedija enciklopedija u kontekstu sposobnosti procjene i osobne odgovornosti u vrednovanju informacija, kao poseban i lagan shvatljiv primjer: wikipedia je (za razliku od drugih predstavljenih web-enciklopedija) *interaktivno* dostupan otvoreni izvor informacija i znanja, ali postoji mogućnost manipulacije i da bilo tko neodgovorno izmijeni podatke.

Zadaća suvremene školske knjižnice prema HNOS-u je da na prvom mjestu osigura pristup izvorima znanja koji će učenike potaknuti na različite ideje i omogućiti im stjecanje iskustva i kreiranje informacije.

Slobodan pristup informacijama polazište je za uspješno i odgovorno sudjelovanje u građanskom demokratskom društvu.

Model rada školskog knjižničara kroz projekt 'NIKOLA TESLA - Čovjek koji je izumio 20.st.'

Škola je, ili bi trebala biti, prije svega mjesto tolerancije i međusobnog uvažavanja. Komunikacija i organizirani, timski rad učitelja i učenika primaran je za uspjeh. To nam poručuje HNOS.

Ulaskom HNOS-a u školu rad na segmentu komunikacije i organizacije uvelike mi je olakšan. Mjesečnim planiranjem omogućena je razmjena mišljenja kao i usvajanje prijedloga na razini škole.

Vezano uz mjesec hrvatske knjige, kao krovnu temu za 10. i 11. mjesec 2006. godine predložila sam projekt 'Nikola Tesla', i to su razredna vijeća škole prihvatila.

Cilj projekta:

- Istaknuti ulogu knjižničara u organizaciji rada škole;
- Koordinirati rad i istaknuti suodnos među predmetima;
- Povezati učitelje i nastavnike oko zajedničkog projekta;
- Istaknuti važnost međusobne suradnje svih djelatnika i učenika škole;
- Omogućiti učenicima samostalan rad, kreativnost, uvažavanje i realizaciju ideja uz pomoć knjižničarke i učitelja;
- Usmjeriti težište nastave u školsku knjižnicu.

Plan i program rada

Pripremila sam i razradila po segmentima sljedeći plan i program rada (metode i aktivnosti za učitelje i učenike):

- Program rada za učitelje razrađen po predmetima, usko povezan s aktivnostima u knjižnici;
- Plan individualnog i grupnog rada u knjižnici za učenike od 5. do 8. razreda koji je uključivao sljedeće aktivnosti:
 - Istraživački rad (što više važnih i zanimljivih činjenica o N. Tesli, razumljivih učenicima od 1. do 8. razreda);
 - Izradu plakata i uređivanje panoa škole (na hrvatskom i engleskom jeziku)
 - Pokuse
 - Pisanje referata u Wordu
 - Pisanje literarnih radova
- Plan nastavnih sati u knjižnici za učenike od 1. do 4. razreda.

Tijek rada kroz mjesec i pol dana bio je sljedeći:

Za razrednu nastavu:

Učenici od prvog do četvrtog razreda imali su sat u knjižnici 'Upoznavanje s Nikolom Teslom' povezan s nastavnim satima hrvatskoga jezika i likovne kulture.

Za predmetnu nastavu:

- *likovna kultura*: crtali su portret Tesle i njegove izume;
- *hrvatski jezik*: pisali su literarne radove o Tesli;
- *priroda/biologija*: učili su o zdravoj prehrani i povezivali sa životnim navikama N. Tesle (naglasak na zdravoj prehrani);
- *engleski jezik*: istraživali i izrađivali plakate

- *fizika*: učenici 8.r. radili su plakate za školu i pripremali pokuse;
- *informatika*: učenici 6.r. pisali su u Wordu referate 'Zanimljivosti iz Teslinog života i rada';
- *tehnička kultura*: učenici 7.r. radili su strujne krugove istosmjernje i izmjenične struje;

Za **Dan pronalazača** 9. studenoga 2006. godine organizirali smo integrirani nastavni dan (ukupno 9 sati nastave) za učenike od 2. do 7. razreda u knjižnici i kabinetu fizike. Smatrali smo da su učenici prvih razreda premali da bi pratili ovakav oblik nastave. Za njih smo organizirali nastavu u razredima. Učenici 8. razreda su bili nositelji nastave u kabinetu fizike

uz pomoć nastavnika fizike. Budući da sam držala nastavu u knjižnici i dio u kabinetu fizike, u realizaciji jednog dijela pomogla mi je psihologinja škole.

U KNJIŽNICI

Učenici 2. i 3. razreda su nakon dijela nastave u kabinetu fizike, prelazili u knjižnicu gdje sam za njih pripremila sljedeći program:

- Razgovor o pokusima koje su učenici slušali i radili u kabinetu fizike;
- Dokumentarni film o N. Tesli (časopis 'Drvo znanja');
- Referati učenika 6. razreda puni slika i zanimljivih doživljaja pronalazača;
- Brošure i knjige o N. Tesli;
- Na kraju sam im čitala literarni rad učenice 8. razreda;

Doznali smo da Tesla nije «izmislio» struju, ali ju je dao cijelom svijetu na korištenje.

U KABINETU FIZIKE

Učenici od 4. do 7. razreda pratili su sljedeći program:

- Pokusi koji su prethodili Tesli i njegovi izumi (Tales 624-550 g. pr. Kr. do 20. st.). Izvodili su ih učenici 8. razreda i dva učenika iz drugog razreda uz pomoć nastavnika fizike;
- Skupina učenika čitala je najzanimljivije detalje Teslina života i rada;
- Video projekcija (dokumentarni film);
- Učenici su sami isprobali pokuse, uz pomoć svojih kolega iz 8. razreda;
- Čitan je literarni rad učenice 8. razreda.

Zaključak:

Projekt je okupio oko 800 učenika i 50 učitelja naše škole. Iz ovog iskustva učimo da se realizacija ovakvih projekata može ostvariti jedino timskim radom, a uloga knjižničara, kao njegovog nositelja, postaje od velike važnosti na razini škole. U biti, da bi se organizirao ovakav jedan projekt, potreban je temeljan plan i program, pouzdani suradnici i svakodnevno praćenje, koordinacija i pomoć pri realizaciji. Knjižničar je stručni suradnik, što znači da treba preuzeti vodeću ulogu pri planiranju, organiziranju i preuzimanju odgovornosti za realizaciju projekata škole.

HNOS podrazumijeva uključivanje što većeg broja djece, učitelja, roditelja na zajedničkim programima, pri čemu je važna suradnja, koordinacija, jednom riječju - timski rad. Time je nama, knjižničarima, olakšana mogućnost realizacije profesionalnih kapaciteta, prepoznavanje naše potpune uloge kao i vrjednovanje i mogućnost napredovanja.

Literatura:

- Ivanac, I. 'Gospodar munja', Mozaik knjiga, Zagreb, 2006.
- Filipović, Z. 'I bi svjetlo', Naklada ZORO, Zagreb, 2006.
- Drvo znanja, rujan 2006., br. 97, Sysprint, Zagreb.
- Dječja enciklopedija 'Osnove prirodnih znanosti', Mosta, Zagreb, 2002.
- Dječja enciklopedija 'Želim znati zašto?', Aliqua, Varaždin, 2003.
- Udžbenici fizike za osmi razred
- Internet

Marija Bednjanec, stručni suradnik–mentor

Tomislav Šarlija, prof. povijesti

Škola za cestovni promet, Zagreb

Kennedyjev trg 8

Pod ličkom kapom – makadamom u prošlost, autocestom u budućnost

Primjer projektne nastave u okviru knjižničnog projekta

U nastojanjima da školu i nastavu osuvremenimo i učinimo privlačnom, u radu školske knjižnice svake školske godine ostvarujemo po jedan opsežniji knjižnični projekt, te tako afirmiramo projektnu nastavu. Kako je jedna od bitnih odrednica projektne nastave uspostava korelacije među različitim nastavnim sadržajima, a samim time i među različitim predmetima, u ovakav oblik nastave osim knjižničarske skupine uključene su i ostale skupine izvannastavnih aktivnosti, u onolikoj mjeri koliko projektni zadaci dopuštaju i koliko su voditelji pojedinih skupina zainteresirani za suradnju. Najplodniju suradnju i korelaciju knjižničarska skupina ostvaruje s povijesnom grupom, budući da se projektni zadaci ovih dviju skupina nerijetko isprepleću. Ove školske godine pokrenuli smo opsežan projekt pod nazivom *Pod ličkom kapom – makadamom u prošlost, autocestom u budućnost*, u kojega su uz dvije već spomenute skupine uključene i neke druge skupine izvannastavnih aktivnosti naše škole.

Na to nas je ponukala sama definicija projektne nastave, koja podrazumijeva obradu neke teme sa što je moguće više aspekata. Izborom teme željeli smo uspostaviti korelaciju i s ostalim predmetima, prvenstveno s onima prometne skupine, s obzirom na usmjerenost i karakter naše škole. Ovakav način rada predstavlja i svojevrsni test za funkcioniranje HNOS-a u našoj školi, budući da je projektna nastava jedna od njegovih glavnih sastavnica, a imajući u vidu da će se on s novim nastavnim planovima za koju godinu početi primjenjivati i u srednjim školama.

PROJEKTNNA NASTAVA

Djelomično objašnjenje projektne nastave dano je već u prethodnom tekstu, a u nastavku ćemo pokušati izložiti kako to zapravo funkcionira u praksi. Projektna nastava u didaktičkoj je i metodičkoj literaturi zastupljena vrlo slabo – uglavnom se spominju samo njezine djelomične sastavnice – tako da je sljedeći tekst u potpunosti plod naših osobnih bilješki i zapažanja, kao i naših praktičnih iskustava s ovakvim oblikom rada. Projektna nastava koristi većinu oblika rada koji se koriste i u redovnoj nastavi, od pojedinačnog rada,

preko rada u parovima do skupnog rada. Učenici se ipak najčešće služe radom u parovima i u manjim skupinama, dok je frontalni oblik rada gotovo potpuno isključen, budući da je profesor samo koordinator i voditelj istraživanja kojeg uz njegovu pomoć provode učenici. Na projektu sudjeluje više učenika, najčešće od trideset do sto učenika podijeljenih u manje projektne skupine, a nije isključen ni veći broj, ovisno o opsežnosti i vremenskom trajanju određenog projekta. Uz jednog ili dva profesora koji vode projekt, na njemu sudjeluje i određen broj ostalih profesora, koji pomažu voditeljima – sugestijama, planiranjem, kordiniranjem svojih predmetnih skupina koje sudjeluju na projektima i sl.

Kvalitetno planiranje sastavni je dio svakog projekta, i kao takvo iziskuje puno truda, koncentracije, strpljenja i vremena. Priprava projekta između ostalog uključuje odabir teme, određivanje vremenskog tijeka i slijeda u kojem će se projektni zadaci odvijati, određivanje ili bar predviđanje mogućih scenarija, načina rada, institucija i osoba koje će učenici eventualno posjetiti i kontaktirati, planiranje stručne ekskurzije, kao i planiranje mogućih načina evaluacije projektnih postignuća. Kod samog odabira teme valja voditi računa o više elemenata. Ciljevi koje želimo postići određivat će nam opseg projekta i njegovo vremensko trajanje. S druge strane treba imati u vidu vrijeme raspoloživo za izvođenje projekta te u skladu s tim odrediti i ciljeve i temu projektne nastave. Prije postavljanja ciljeva i teme treba pažljivo odvagati kolika je uopće zainteresiranost učenika i kolega za sudjelovanje na određenom projektu. Od izuzetne je važnosti za suradnike na projektu izabrati osobe od povjerenja, kako se ne bi dogodilo da tijekom izvođenja projekta pojedini zadaci ostanu neobrađeni ili da netko od kolega odustane. Projektne teme, njezini zadaci i opseg ovise i o kontekstu u kojem se projekt odvija. Projektni zadaci koji se obrađuju u sklopu izvannastavne aktivnosti svakako dopuštaju više slobode i mogućnosti od projektnih zadataka rađenih u sklopu godišnjeg plana i programa.

Početak rada na projektu prethodi i određivanje zadataka projekta, njihova podjela manjim skupinama učenika, kao i razgovor s učenicima o projektnim zadacima, koji uključuje i dogovor o metodologiji istraživanja, upute i sugestije o načinu rada, osobama i institucijama koje učenici mogu posjetiti i kontaktirati te mogućim načinima prezentacije učeničkih istraživanja. Projektne aktivnosti učenika odvijaju se u nekoliko etapa. U prvom dijelu projekta učenici prikupljaju literaturu u kojoj pronalaze podatke potrebne za njihov dio istraživanja, odnosno za zadatke koje njihova skupina treba napraviti. Isto tako posjećuju muzeje i druge institucije, stupaju u kontakt s određenim osobama iz tih institucija koje im mogu pomoći pri provedbi projektnih zadataka te provode intervjue s dotičnim osobama, dogovaraju s njima eventualna predavanja u školi, zanimaju se za dodatnu literaturu, slikovne

materijale i sl. U ovom početnom dijelu projekta dobro je učenicima dati sljedeću tablicu u koju će upisivati izvore iz kojih su uzeli određene podatke – udžbenike, knjige, časopise, internetske stranice, osobe s kojima su obavljali razgovore – kako bi ih se poticalo na znanstveni pristup proučavanju pojedinih problema i pripremalo za pravilno pisanje većih seminarskih radova ili maturalnih radnji.

Pitanja/ Problemi	IZVORI				
	udžbenici	knjige	časopisi	intervju	internet

U sljedećoj etapi učenici bi trebali sistematizirati prikupljene podatke i pokušati ih pretočiti u kraće tekstualne jedinice koje će biti osnova za izradu prezentacija, pripremanje prigodnih izložbi i drugih oblika evaluacije njihovih projektnih postignuća. U ovoj etapi važna je pomoć profesora jer učenici znaju imati puno problema s oblikovanjem tekstova, budući da nemaju pravu mjeru za izdvajanje bitnog od nebitnog i uočavanje glavnih problema, pojava i procesa. U ovaj dio projekta spada i izrada prigodnih plakata, Power Point prezentacija i manjih izložbi povezanih s nekim događajem ili obljetnicom tijekom godine, koji su u vezi sa samim projektom.

Poseban dio projekta predstavlja stručna ekskurzija, koja zahtijeva pažljivu pripremu. Dobro je da pojedini učenici koji rade na projektu dobiju konkretne zadatke – vođenje bilješki, snimanje, fotografiranje, razgovore s pojedinim osobama – kako ekskurziju ne bi shvatili isključivo kao zabavu, nego i kao način ostvarenja određenih dijelova projektnih zadataka. Nakon povratka s ekskurzije prikupljene podatke učenici pridružuju onim već postojećim, upotpunjujući tako sliku svog projektnog zadatka.

Uz već spomenute prezentacije, plakate i izložbe, tijekom školske godine pred sam kraj nastave učenici svoja projektna postignuća predstavljaju na završnoj prezentaciji. Ona se odvija u prostorima škole, najčešće u knjižnici, a uz ostale zainteresirane učenike njoj nazoče ravnatelj i profesori škole, kao i gosti pozvani na prezentaciju. Najčešće se radi o osobama koje su svojim djelovanjem pomagale provedbu projekta, ravnateljima drugih škola i učeničkih domova, kao i osobama koje su za prezentaciju saznale putem javnog poziva kojega objavljujemo na internetskoj stranici naše škole.

Projektna nastava od izuzetnog je značenja kako za učenike, tako i za profesore koji je provode. Kod učenika jača motivaciju, tako što inače neaktivne i nemotivirane učenike potiče na rad, povećava njihovu koncentraciju i razvija kritičko, kreativno i logičko mišljenje. Isto

tako učenici koji sudjeluju na projektu bolje se međusobno upoznavaju, unaprjeđuju socijalne i komunikacijske vještine, što im u konačnici daje osjećaj samopouzdanja i samopoštovanja. S druge strane ovakav oblik nastave zahtijeva povećano angažiranje nastavnika, produženi boravak u školi, posebno prilikom pripremanja izložbi, izradi prezentacija, plakata i sl.

PRIMJER PROJEKTNIH CILJEVA I ZADATAKA

NAZIV PROJEKTA: *Pod ličkom kapom – makadamom u prošlost, autocestom u budućnost*

PROJEKT UČENIKA ŠKOLE ZA CESTOVNI PROMET IZ ZAGREBA

ZADATAK PROJEKTA

S različitih aspekata istražiti teritorij Like, putem proučavanja literature, stručnih članaka, stupanja u kontakt s pojedincima i institucijama kao i stručne ekskurzije na područje Like.

CILJ PROJEKTA

Konačni cilj projekta je uređenje i tiskanje kratkog vodiča za potrebe učeničkih ekskurzija na područje Like. Knjižica bi sadržavala sve relevantne podatke do kojih će učenici doći svojim istraživanjem, a zamišljeno je da natuknice u vodiču budu posložene po abecednom redoslijedu radi bolje preglednosti i lakšeg snalaženja učenika i profesora koji će ga koristiti. Vodič bi uz tekstualne natuknice sadržavao i bogati slikovni materijal kojega će učenici sami snimiti tijekom predviđene stručne ekskurzije. Isto tako sadržavao bi i zemljovide na kojima bi se tematski obradila pojedina područja, poput prirodnih znamenitosti Like, povijesnih znamenitosti, različitih povijesnih razdoblja ličke prošlosti kao i cestovna mreža Like s važnim cestovnim građevinama, izletištima, restoranima i sl. Vodič bi osim toga nudio i vlastite prijedloge za učeničke ekskurzije po Lici s detaljnim programima putovanja. Ovakav vodič svakako bi bio velika pomoć profesorima u organiziranju i pripremi ekskurzija, a učenicima bi olakšao praćenje putovanja te im nudio niz zanimljivosti. Predviđeno je da bi vodič imao tridesetak stranica.

TIJEK PROJEKTA

U školskoj godini 2006./2007. učenici Škole za cestovni promet planirali su u suradnji sa svojim profesorima raditi na projektu pod nazivom Pod ličkom kapom, makadamom u prošlost, autocestom u budućnost. Na projektu bi radile četiri izvannastavne školske skupine: Povijesna skupina, Knjižničarska skupina, Etnografska skupina, Prometna skupina te projektne skupine pojedinih razreda u okviru nastavnog programa. Predviđeno je da projekt traje od studenog 2006. do studenog 2007. Putem različitih zadataka učenici će istraživati geografski položaj Like, njezine prirodne osobitosti, povijesnu baštinu, gospodarske i turističke mogućnosti, osobito ulogu prometa i prometne mreže s posebnim naglaskom na značaj autoceste A1. Prikupljeni materijal i saznanja učenici bi, ukoliko dobijemo potrebna financijska sredstva, uobličili u jedan vodič za učeničke ekskurzije na području Like.

Projekt nosi simbolički podnaslov Makadamom u prošlost, autocestom u budućnost. Područjem Like prolazi jedna od tri najstarije hrvatske ceste, ona Jozefinska, kojoj je ishodište Karlovac, a krajnje odredište Senj. Prateći trasu te stare ceste učenici će istraživati prošlost ličkog područja od prapovijesnih vremena, preko rimske vladavine, srednjeg vijeka, turskog vladanja do modernih vremena. Budući da je ovo prometna škola, odlučili smo prošlost i budućnost povezati upravo cestama. Skupina učenika istražiti će što današnja autocesta donosi Lici u sadašnjosti, a što joj nudi u budućnosti. Zadatak projekta bio bi obraditi i etnografsku baštinu Like, što bi uključivalo narodne običaje, pjesme, plesove, nošnje, izgled ličkog sela, način života Ličana u prošlosti i sadašnjosti. Projekt bi obrađivao i geografske osobitosti Like, njezine prirodne znamenitosti uz opise nacionalnih parkova Plitvička jezera i Sjeverni Velebit te parka prirode Južni Velebit.

Osim proučavanja dostupne literature, stručnih časopisa i dokumenata učenici će do podataka dolaziti stupanjem u kontakt s osobama i institucijama s lokalne i državne razine koji im mogu pomoći u rasvjetljavanju pojedinog problema. Isto tako i osobno će posjećivati pojedine institucije i osobe, pojedinačno, u manjim grupama i u okviru zajedničke stručne ekskurzije. U školskoj knjižnici održat će predavanja pojedini stručnjaci kao gđa. G. Radović, dipl. ing. načelnica u Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, prof. dr. Darko Žubrinić s FER-a i dr. Želimo uključiti i roditelje naših učenika podrijetlom iz Like i sl. U projekt je predviđeno uključivanje pedesetak učenika, koji će svoja saznanja prenijeti ostalim učenicima Škole putem prigodne izložbe i prezentacija u svibnju 2006., a ostalim zainteresiranim subjektima putem predviđenog Vodiča u rujnu 2007. Voditelji projekta su **Marija Bednjanec, prof.- školska knjižničarka i Tomislav Šarlija, prof.**, a koordinatori projekta su **Danica Selak, prof. i Pavle Divković, dipl. ing.**

	SADRŽAJ	VODITELJI	SUDIONICI / REALIZACIJA	SURADNJA	OBLIK RADA
1.	Uvod u Projekt	Voditelji Projekta	Članovi slobodnih aktivnosti i projektnih skupina pojedinih razreda / početkom studenoga		Sastanak, podjela aktivnosti
2.	Osobitosti geografskog položaja Like. Gospodarske mogućnosti Like.	Snježana Eror Adamić, prof. Tomislav Pihać, prof.geografije	Projektna skupina razr. / prvo polugodište		Grupni i individualni istraživački rad
3.	Povijest i povijesna baština Like (od Japoda do Domovinskog	T. Šarlija, prof. povijest	Članovi povijesne skupine / tijekom šk. god.	Muzej Like u Gospiću , Hrvatski povijesni muzej ,	Grupni i individualni istraživački rad

	rata)			Hrvatski državni arhiv, NSK i dr.	
4.	Glagoljaško blago Like i Krbave	M. Bednjanec, knjiž. Prof. dr. Darko Žubrinić	Članovi knjižničarske skupine / tijekom šk. god..	Društvo prijatelja glagoljice, Knjižnica Medveščak	Grupni i individualni istraživački rad
5.	Lika u književnosti i umjetnosti	D. Selak, prof. hrvatskog jezika	Projektna skupina 2a razr. tijekom šk. god..	Udruga Ličana Vila Velebita	Grupni i individualni istraživački
6.	Znameniti Ličani 1. Ante Starčević 2. Nikola Tesla	T. Šarlija, prof. povijesti J. Ajduk, prof. fizike	Povijesna skupina Projektna skupina 2.d razreda	Muzej Like Memorijalni centar u Smiljanu	Grupni i individualni istraživački
7.	Etnografska baština Like	S. Kovač, prof. psihologije M. Robić, dipl. ing. J. Sraka, prof.	Etnografska skupina Folklorna skupina	Muzej Like, Etnografski muzej, Udruga Ličana Vila Velebita, roditelji podrijetlom iz Like	Grupni i individualni istraživački rad, izložba i sl.
9.	Nacionalni parkovi i parkovi prirode u Lici	Snježana Erer Adamić, prof. Tomislav Pihać, prof. geografije	Projektna skupina razreda.	Nacionalni parkovi i parkovi prirode	Grupni i individualni istraživački rad, izložba i sl
10.	Ceste u Lici : Jozefina nekad i sad Plitvička magistrala Autocesta A 1	P. Divković, dipl. ing prometa M. Lukiček, dipl. ing prometa	Projektne skupine četvrtih razreda u suradnji s Povijesnom skupinom	Hrvatske autoceste	Grupni i individualni istraživački
12.	Zaštićena dolina Gacke i projekt Autoceste A1	P. Divković Goranka Radović, dipl. ing. arh., načelnica sektora za prostorno uređenje u Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog	Prometna skupina	Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog planiranja i graditeljstva	Predavanje

		uređenja i graditeljstva R H			
13.	Crkveno graditeljstvo u Lici s posebnim osvrtom na projekt Crkve hrvatskih mučenika na Krbavskom polju	Valentina Židak Radić, vjeroučiteljica	Projektna skupina prvih razreda	Gospićko-senjska biskupija, Muzej Like	Grupni istraživački rad
14.	Utjecaj autoceste na poboljšanje uvjeta života u Lici Turistički potencijali Like	Ž. Kuhta, dipl. oec.	Projektna skupina četvrtih razreda	Različite ustanove	Grupni istraživački rad
15.	Terensko snimanje fotografija, verifikacija podataka na terenu kao priprema za uređivanje i tisak Vodiča za školske izlete u Liku	M. Bednjanec, T. Šarlija, P. Divković, LJ. König i dr.	Članovi skupina / tijekom šk. god.	«Eurotrans» Vježbenička tvrtka Škole za cestovni promet	ekskurzija
16.	Izrada Vodiča za školske ekscurzije u Liku	Voditelji Projekta	Članovi skupina, uredničko vijeće Vodiča	Ljubica Koenig, suradnica za estetsko oblikovanje	Objedinjavanje rezultata, uređivanje i priprema za tisak
17.	Predstavljanje rezultata rada na Projektu uz Svjetski dan zaštite čovjekove okoline	Voditelji projekta i suradnici	8. lipnja 2006. u školskoj knjižnici		Prezentacije, izložba, predavanja

HEMEROTEKE U ŠKOLSKOJ KNJIŽNICI

UVOD

Neosporna je važnost školske knjižnice kao informacijskog središta škole.

Korisnik će doći u školsku knjižnicu u potrazi za određenom informacijom. Na raspolaganju će imati različite medije – nositelje raznovrsnih informacija, bilo one tiskane, knjižne, tradicionalne, bilo suvremene, elektronske, kompjuterske.

Dužnost je knjižničara da korisniku pruži pomoć i uputu u pretraživanju, selektiranju i korištenju relevantnih informacija te ga potiče na efikasno samostalno učenje.

Kao knjižničarka u srednjoj strukovnoj školi često se susrećem s problemom nedostatka literature za potrebe obrazovanja naših učenika. Naši učenici obrazuju se u četverogodišnjim programima iz područja veterine, poljoprivrede, prehrane i šumarstva koje prati vrlo mali broj udžbenika, dok za program «šumarski tehničar» čak ne postoji niti jedan udžbenik!

Stoga je zadaća školske knjižnice još značajnija i odgovornija - svojim stručnim fondom morala bi omogućiti pristup informacijama i time pridonijeti kvalitetnom obrazovanju korisnika.

Iako kontinuirano obogaćujemo stručni i priručni fond, primjetila sam da vrijedne (a često i luksuzno opremljene knjige, priručnici, enciklopedije...) ne mogu uvijek dati odgovor na određeno pitanje niti pomoći učeniku u pojedinim zadacima kao što su npr. pisanje dnevnika prakse, referata, priprema za natjecanja iz struke, izrada vježbi, stručnih plakata...te moramo tražiti druge izvore informacija. Iako se učenici najčešće koriste internet tražilicama, u praksi se pokazalo da su stručni časopisi s temama iz područja u kojima se naši učenici obrazuju vrlo važan izvor aktualnih informacija.

PERIODIKA

Stručni časopisi te popularno-znanstveni časopisi neizostavan su dio knjižničnih fondova. Periodika, kao izvor informacija, ima brojne odlike. Lako se nabavlja, suvremena je, zanimljiva; članke koje donosi napisali su afirmirani stručnjaci, kvalitetni su, informativni, sadržajno jezgroviti, popraćeni dobrim fotografijama ili crtežima.

Međutim, tijekom školske godine stigne i stotinjak stručnih časopisa, a tijekom godina broj svezaka se višestruko poveća. Takva količina svezaka stvara probleme kod pretraživanja određene teme ili nekog pitanja, korisnike obeshrabruje posao koji ih čeka, gube motivaciju.

S druge strane velika količina časopisa zatrpava prostor knjižnice, odnosno čitaonice.

Neki članci su iz generacije u generaciju vrlo traženi (npr. s temama iz ekologije, biljne bolesti i zaštita, sorte loze, sorte maslina, šumske vrste...), dok neki nemaju posebnu korisnost za potrebe naših struka.

Stoga se javila ideja o izdvajanju najkorisnijih, najtraženijih odnosno najzanimljivijih članaka naročito iz onih područja koja nisu u dovoljnoj mjeri zastupljena stručnom literaturom. Pristupili smo izradi stručnih hemeroteka.

ŠTO SU HEMEROTEKE?

Pojam «hemeroteka» (grčki: hemera - dan + theke - spremište) najčešće se javlja u dva značenja:

1. zbirka novina i časopisa
2. vrsta novinske dokumentacije (tj. isječci iz periodičkih publikacija)

Najpotpunije objašnjenje nalazimo u «Hrvatskoj enciklopediji»:

«Zbirka novina ili časopisa ; zbirka izrezaka iz tekućih novina, časopisa ili druge tiskane građe, o određenim, unaprijed utvrđenim temama ili predmetima, obično složene prema abecednom ili kronološkom slijedu natuknica. Koristi se u knjižnicama ili drugim informacijskim ustanovama kao brz izvor podataka, osobito o aktualnim temama i događanjima.»

Ovaj pojam koristit ćemo upravo u značenju **zbirke isječaka iz periodike koje povezuje neka tema.**

Nalazimo ih

- u gradskim knjižnicama gdje su obično dio zavičajne zbirke i uključuju članke koji se odnose na povijest i suvremenost određenog lokaliteta
- u arhivima, muzejima (npr. objavljeni članci o muzejskom fundusu, izložbama, programskim aktivnostima), galerijama, kazališnim kućama, kulturnim manifestacijama, festivalima...
- kod političkih stranaka i udruga, u ministarstvima, privrednim poduzećima – svi oni mogu imati vlastitu ili unajmljenu tzv. press-clipping službu koja će se baviti pretraživanjem tiskanih i elektronskih medija i izdvajati sve što je objavljeno; ovdje je riječ o ispitivanju javnog mnijenja ili o ispitivanju tržišta)
- kod privatnih osoba

A zašto ih ne bismo mogli naći i u školskim knjižnicama?

RADIONICA

Organizirat ćemo radionicu u kojoj ćemo izraditi stručne hemeroteke.

Organizacija podrazumijeva da točno znamo što tražimo i želimo iz periodike izdvojiti, odabir sudionika, mjesta i vremena trajanja radionice, priprema materijala iz kojeg ćemo izdvajati članke, pripremiti i sav uredski pribor koji nam može zatrebati te napraviti plan sata.

Evo kako je to izgledalo u našoj školi.

PRIMJER PLANA NASTAVNOG SATA

Sudionici: 4.b polj.tehničar – fitofarmaceut, profesorica stručnih predmeta iz poljoprivrede i knjižničarka

Mjesto i vrijeme: šk. knjižnica i čitaonica, trajanje: 2 šk. sata

Nastavni predmet : struka (korelacija stručnih i srodnih predmeta)

Nastavni materijal: višak brojeva stručnog časopisa “Zadrugar”

Nastavna pomagala: više škarica, olovke, trokuti, klamarica, papir A4 formata, ljepilo za papir, plastične košuljice, pregradni papiri u bojama, registratori

CILJ I ZADACI:

CILJ: Osnivanje stručnih hemeroteka - novog izvora informacija u knjižnici

OBRAZOVNI ZADACI:

Stručni predmeti iz poljoprivrede: ponavljanje pojmova iz struke, veze sa srodnim strukama (prehrana, šumarstvo, veterina – stočarstvo).

Informacijsko opismenjavanje: ponavljanje o izvorima informacija u knjižnici pohranjenim na različitim medijima, te upoznavanje novog pojma – hemeroteke.

FUNKCIONALNI ZADACI:

Razvijanje snalaženja u pretraživanju periodike, pronalaženju podataka, odvajanja bitnih informacija od nebitnih, donošenju odluka, sposobnosti kritičkog mišljenja, vrednovanja i zaključivanja, a sve ovo upućuje na razvijanje vještina informacijske pismenosti.

ODGOJNI ZADACI:

Razvijanje suradničkog ponašanja, tolerancije, vještina komuniciranja, sistematičnosti u radu, zadovoljstvo zbog ostvarenih rezultata; razvijanje interesa za stručne informacije, prihvatanje knjižnice kao mjesta različitih izvora informacija i znanja pogodnog za samostalan rad, razvijanje navike dolaska u knjižnicu i redovitog učenja.

ARTIKULACIJA

SATA

DIO SATA	SADRŽAJ	METODIČKI OBLIK
1. UVODNI DIO (15 min)	Izvori informacija u knjižnici	pozdrav, razgovor
	Što je hemeroteka?	kratko izlaganje
	Hemeroteke u školskoj knjižnici	razgovor
2. GLAVNI DIO (60 min)	Najava zadatka	objašnjenja, demonstracija
	Izdvajanje članaka iz časopisa	radionica
	Sortiranje članaka	radionica
3. ZAVRŠNI DIO (10 min)	Čišćenje i uređivanje prostorije	fizički rad
	Što smo postigli?	razgovor
	Aktivnosti koje slijede	razgovor, zahvala, pozdrav

OSVRT NA RADIONICU

Sudionici radionice su s velikim zanimanjem prelistavali stručni časopis i našli niz tema o kojima su učili ili koje će im zatrebati za izradu završne radnje. Time su bili još više motivirani da kvalitetno obave svoj zadatak.

Često su međusobno raspravljali kolika je važnost pojedinog članka (teme), treba li ga izdvojiti ili im nije potreban. U rasprave bi ponekad uključili i prof. stručnih predmeta koja bi ih podsjetila o čemu se tu radi, pojasnila termine ili veze sa strukom. Svi su učenici bili angažirani u ostvarivanju zadanog cilja.

Njihov zadatak bio je pronaći, odabrati, vrednovati stručne članke po kriteriju važnosti za njihovo stručno obrazovanje. U izboru članaka pokazali su znanje iz poznavanja svoje i srodnih struka no ujedno kritički stav prema ponuđenim stručnim sadržajima, sposobnost izbora i odlučivanja, a sve to spada u program njihovog informacijskog opismenjavanja.

Slijedeći upute knjižničarke, na izdvojene članke pisali su olovkom izvor (naziv časopisa, broj, stranicu), manje članke lijepili na papir A4, sve članke ulagali u plastične košuljice. Članke su grupirali u hrpice, po određenim predmetnim odrednicama i tako pripremili za slaganje u mape (registratore).

Dobili smo još jedan izvor informacija, lako dostupan, pregledan, sistematičan, koristit ćemo ga za samostalno učenje ili kvalitetno provođenje slobodnog vremena, no i kao brz izvor podataka i informacija, te kao materijal za izradu plakata, postera, zidnih novina.

REZULTATI

Sa stručno-pedagoškog stajališta može se ustvrditi da su realizirani odgojno-obrazovni ciljevi radionice.

U radnoj, dinamičnoj no ugodnoj atmosferi učenici su pokazali visoku motiviranost, aktivnost, srdačnu i prijateljsku komunikaciju, unutar grupe, međusobnu, odnosno s profesoricom ili knjižničarkom.

Doživjeli su knjižnicu na jedan drugačiji način, kao mjesto učenja i druženja, te ostvarili cilj – izradu školskih hemeroteke kao novog izvora informacija.

NAKON RADIONICE

Iako knjižničarka aktivno prati učenike tijekom radionice, ipak, nakon radionice potrebno je

- još jednom prekontrolirati sortirane članke
- provjeriti odloženi, «bačeni» materijal
- vidjeti ima li svaki članak ispisane podatke o izvoru
- odrediti glavne UDK podjele i daljnje podpodjele, u našem slučaju radi se o UDK skupinama 5 i 6
- ispisati UDK oznake na pregradnim papirima
- uložiti pregradne papire i sve članke u mape (registratore) slijedeći UDK redoslijed

I JOŠ NEŠTO:

- članke ne treba stručno označiti; stručno se označava cijela mapa, a ne pojedini članak
- predviđeno je da se članci koriste u čitaonici, a ako se želi posuditi za van, trebalo bi napraviti fotokopiju
- sitna građa ne spada u hemeroteku

KORAK DALJE

Hemeroteke možemo dalje kontinuirano izgrađivati prateći dnevni i stručni tisak te u njihovo obogaćivanje uključiti učenike pojedinih struka.

Budući da je pretraživanje interneta neizostavno u traženju stručnih informacija, članke pronađene na internetu možemo uvrstiti u hemeroteke, naravno pazeći da se pravilno navede izvor (internet adresa, datum «skidanja» članka s interneta). Tako će hemeroteke dobiti na aktualnosti, biti još raznovrsnije i postati još važniji izvor informacija.

ZAKLJUČAK

Izrada školskih hemeroteka na temelju tiskanih i elektronskih medija razvija informacijske i informatičke sposobnosti i vještine korisnika. Korisnici se upućuju na kontinuirano praćenje periodike i pretraživanje interneta u svakodnevnom radu kako bi dobili potrebne informacije, time im ukazujemo na korisnost i nužnost samostalnog učenja, samoobrazovanja i pojma učenja za cijeli život.

LITERATURA

- Anić, V. – I. Goldstein. Rječnik stranih riječi. Novi Liber, Zagreb, 2000.
- Hrvatska enciklopedija, sv. 4. LZ "M. Krleža", Zagreb, 2002.
- Hrvatski enciklopedijski rječnik. Novi Liber, Zagreb, 2002.
- Hrvatski opći leksikon. LZ "M. Krleža", Zagreb, 1996.
- Kovačević, D. i dr. Školska knjižnica – korak dalje. Altagama, Zagreb, 2004.
- Šerić, N. Interdisciplinarni pristup čitanju časopisa. //14. Proljetna škola školskih knjižničara RH : zbornik radova. Rijeka, 2002., str. 35.-38.
- Štefančić, S. Mjesto novih medija u knjižnici //14. Proljetna škola školskih knjižničara RH : zbornik radova. Rijeka, 2002., str. 51.-59.
- Znanjem do znanja, Zavod za informacijske studije, Zagreb, 2005.

TELEVIZIJSKI PROGRAM IZ KNJIŽNICE POMORSKE ŠKOLE SPLIT

Maglica Plejić, prof.

Imate staru televiziju, kompjutor, vrsnog znalca (K. Šuta), sposobne informatičare (T. Gvozdanić i Z. Ikica), dva zainteresirana učenika (Katić i Radić) i puno, puno dobre volje i ideja - eto školske televizije!

Multimedijalni projekt „Školska TV“ nastao je kao plod nastojanja da se na relativno jednostavan, a danas tehnološki dostupan multimedijalni način (tekst, grafika, zvuk, animacija...), novim (vizualnim) generacijama učenika prošire znanja (podacima i zanimljivostima) predmeta koje slušaju i prošire obzori.

Tijekom rada na projektu nadograđena je ideja obavješćivanja učenika o radu škole (kalendar i druge obavijesti) koju je prije par godina realizirala prof. K. Šuta.

Projekt „Školska TV“ ukazuje novi multimedijalni put u proces obrazovanja bez obzira na područje i materiju koju obrađuje.

Uz dodatno educiranje učenika proširujući teme koje su obuhvaćene nastavnim sadržajima: sigurnost na brodu, manevriranje brodom, održavanje kotlova, jedrenje,...educiraju se temama koje nisu obuhvaćene tijekom nastave: odnos prema invalidima, zdravlje, bon - ton, ljepota, moda, povezivanje pomorskih škola video linkom, vicevi...Time su povezane dvije osnovne karakteristike školstva: odgojna i obrazovna komponenta. Nije zanemariva ni funkcionalnost jer je danas učenicima monitor i vizualnost puno prihvatljiviji način spoznavanja. Osim toga, raznovrsnost podataka neizravno razvija spoznaju o različitosti ideja i ljudi, pa time podučava pojmu i razvijanju tolerancije.

Pošto je televizija smještena u predvorju škole, to je razbibriga za kišna, hladna vremena ili dok učenici čekaju početak nastave, kao i za roditelje kada dođu na informacije kod razrednika.

Učenici koji sudjeluju (skučenost prostora knjižnice ne dozvoljava prisutnost više od dva učenika) pripremaju teme i prezentacije u suradnji s profesorima ili sami. Tako razvijaju svoju kreativnost, stavove, uče se samostalnom radu i suradnji s drugima na zajedničkom djelu a i dodatno se informatički obrazuju.

Prezentacije idu s računala u knjižnici (sad već) na dva televizora u predvorju. Mijenjaju se tjedno ili po potrebi. Povodom blagdana ili nekih drugih posebnih trenutaka vezanih za školu napravljene su zasebne prezentacije. Spajanjem računala na školsku, lokalnu mrežu televizija može postati „Internet TV“ (on - line).

U projekt se mogu uključivati svi profesori i učenici idejama i djelima.

Cilj projekta je već postignut: potaknuti su učenici na rad, a ostalima je ponuđena edukacija i zanimacija.

Nadamo se da to nije kraj. I mi se razvijamo s projektom. U procesu je nabava kamere i audiokabela kako bismo proširili mogućnosti školske televizije te poboljšali emitiranje. Ideja ne nedostaje i tko zna gdje će nam biti kraj.

Sto godina Škole likovnih umjetnosti i sto godina njezine knjižnice

Kako je počelo?

Koncem 18. st. u Europi se počinje razvijati industrija, a vodeću ulogu u tome imala je Engleska. Tradicionalna proizvodnja uskoro više nije mogla konkurirati industrijskoj. Mnogi su ustali protiv bezobzirne dehumanizacije, hladne industrijske estetike, istiskivanja proizvoda umjetničkog obrta i težnje za strogim funkcionalizmom. Ali, povratak na staro više nije bio moguć. Preostalo je samo prihvatiti i primijeniti svekolike tehnološke novine.

U Beču je 1863. utemeljen Muzej za umjetnost i obrt, a koju godinu kasnije i škola u kojoj su se obrazovali i brojni hrvatski mladi ljudi, te su, povratkom u rodni kraj, sa sobom donosili svježe ideje. Tako je već 1867. pri Velikoj realci u Splitu otvorena škola s programima za obrazovanje obrtnika. Škola nije ispunila očekivanja i ubrzo se zatvorila. Međutim, nakon pobjede narodnjaka na izborima 1882. u Splitu, otpočele su dalekosežnije aktivnosti i zalaganja dalmatinskih zastupnika u bečkom Parlamentu za otvaranjem redovne škole. Tako je, nakon niza pokušaja, Obrtnička strukovna škola počela s radom 1907. i nije nimalo zaostajala za onom u Zagrebu koju je vodio Izidor Kršnjavi. Za svoju popularnost među građanstvom i ogromni utjecaj koji je imala na obrazovanje u području umjetničkog obrta, škola može zahvaliti svom prvom direktoru inž. Kamilu Tončiću, nekadašnjem bečkom studentu (utemeljio Etnografski muzej i Galeriju umjetnina, te projektirao nekoliko zgrada, primjerice zgradu Splitskih toplica i Kazalište lutaka).

U ovoj splitskoj školi početkom 20. st. radili su mnogi poznati ljudi: književnici (Dinko Šimunović), glazbenici (Josip Hatze), likovni umjetnici (Emanuel Vidović, Virgil Meneghelo Dinčić, Vjekoslav Parač ...). Znatno broj učenika uspješno je nastavljao studije na akademijama u Zagrebu, Parizu i Pragu: Cata Dujšin, Mirko Ostoja, Marin Studin, Milan Tolić, Ljubo Ivančić, Ante Kaštelančić, Juraj Plančić ... Već 1909. škola je dobila status srednje škole i zvala se C.K. Graditeljska, zanatlijska i umjetnička škola. Nastavila je djelovati i između dva svjetska rata, ali pod nazivom Državna muška i ženska zanatska škola. Nekoliko godina nakon Drugog svjetskog rata škola je ukinuta, a iz nje su proizašle: Tehnička škola, Graditeljsko industrijsko – obrtnička škola te Škola za primijenjenu umjetnost (današnja Škola likovnih umjetnosti).

Škola likovnih umjetnosti mijenjala je tijekom vremena nazive, programe i lokacije, prolazila je kroz brojne reforme, k njoj su "dolazila" i "odlazila" različita zanimanja (glazbena, kulturološka i sl.). Tek početkom devedesetih škola je postala "čisto" likovna. I tada se 1993., iz nekadašnjih nacionaliziranih zgrada, preselila u zgradu bivše vojarne u Ulicu Fausta Vrančića gdje djeluje i danas.

Biblioteka stare C.K. Obrtničke škole

Knjižnica za nastavnike u C.K. Obrtničkoj školi spominje se iste godine kad se škola osnovala (1907.). U jednom školskom izvješću piše kako su se fondom "marljivo služili i nastavnici i učenici". U godini osnivanja fond je imao 500 svezaka, dijelom kupljenih, a dijelom darovanih. Već sljedeće godine spominje se 200 svezaka u učeničkom fondu. Knjižnica se svake godine obogaćivala stručnom literaturom uglavnom iz inozemstva. Mada se u povijesnim dokumentima ne spominju imena knjižničara koji su uredno i stručno brinuli o fondu, pretpostavlja se da su to bili njeni profesori: Josip Barač i Dušan Manger (zaslužan što je 1903. u Splitu počela djelovati Gradska knjižnica i bio je njen prvi knjižničar).

Kad je poslije Drugog svjetskog rata škola ukinuta, dio fonda su međusobno podijelile škole (na)sljednice, dio je završio u Etnografskom muzeju, Društvu inženjera i tehničara i Sveučilišnoj knjižnici. Pretpostavlja se da je stanovit broj uništen ili je završio u privatnim knjižnicama. Prateći žig i knjižne naljepnice moguće je točno utvrditi koje publikacije potječu iz nekadašnje C. K. Obrtničke škole. Prema nekim istraživanjima identificirano je svega 170 naslova (knjiga, mapa i ilustriranih revija).

Dio sačuvanog fonda danas se nalazi, kako je već rečeno, u Školi likovnih umjetnosti. Ovom prigodom treba ispraviti i pogrešku koju su učinili autori publikacije "Knjižnica C.K. Obrtničke škole" (izdanje splitske Sveučilišne knjižnice povodom međunarodne manifestacije "Knjiga Mediterana" 1993.), kada su knjigu „Krajky a Krajkarstvi lidu Slovanskeho v ceshach, na Morave, ve Slezsku a Uh. Slovensku”, autorica Marie Smolkove i Regine Bibove, te uvezene ilustrirane časopise "The Studio", u popisu prikazali kao vlasništvo Sveučilišne knjižnice, a zapravo su vlasništvo Škole likovnih umjetnosti.

Publikacije iz knjižnice C.K. Graditeljske, zanatlijske i umjetničke škole sačuvane danas u Školi likovnih umjetnosti

Knjige:

1. „Trine e donne siciliane”, autorice Caterine Binetti-Vertua (izdavač je Ulrico Hoepli iz Milana, 1911.). Iako je knjiga dijelom oštećena, u njoj je moguće pratiti povijesni prikaz vezenja i čipkarstva kao oblika narodne umjetnosti i običaja među ženama na Siciliji; (185 str.+ 84 lista s tablama, 29 cm)
2. „Volkkunst in Europa...”, autor Th. (Helmutha) Bossert, tiskana u Berlinu (Ernst Wasmuth, 1926.); ova raskošna knjiga velikih dimenzija (XII + 46 str. + 132 lista s tablama, 27x 38 cm, oko 2,5-3 kg težine) sadrži brojne primjere ukrašavanja
3. „Das batiken...” je sigurno vrlo rijetka i vrijedna jer opisuje drevnu vještinu bojanja tkanina u Indoneziji. Autor knjiga je Jun Loeber, tiskana je u Oldenburgu u tiskari Gerharda Stallinga 1925. godine; (110 str. sa sl. + 34 str. s tablama, 25 cm)
4. „Krajky a Krajkarstvi lidu Slovanskeho v ceshach, na Morave, ve Slezsku a Uh. Slovensku”, autorice ove mape s uzorcima čipki su Marie Smolkova i Regina Bibova. Mapa je tiskana u Pragu 1908., sadrži 62 lista s tablama 41 x 29 cm.

Ilustrirane revije (stručni časopisi):

1. “Deutsche Kunst und Dekoration“ (Herausgegeben und redigiert von Aleksander Koch). Ova ilustrirana revija za moderno slikarstvo, plastiku, arhitekturu, umjetnost stanovanja i ženske umjetničke radove tiskana je u Darmstadtu, Verlagsanstalt A. Koch. Škola posjeduje nekoliko godišta uvezenih i kompletiranih u brojeve: 28. i 29. (1911.), 30. i 31. (1912.), 32.(1913.), 36. (s.a.), 38. (s.a.), 40. i 41.(1917.), 42.(1918.), 44.(1919.), 46. i 47. (1920.) i 49. (1921).
2. “Emporium: rivista mensile illustrata d’arte litteratura science e varietá” (Gerente responsabile Testa Paolo).Ovaj ilustrirani časopis, čiji je glavni urednik bio Giuseppe Monticelli, tiskan je u Bergamu u Institutu italiono d’arti grafiche. Časopis je obrađivao teme iz umjetnosti, književnosti i znanosti. Škola posjeduje ova godišta uvezena i kompletirana u brojeve: 31. i 32. (1910.), 33. (1911.), 35. i 36. (1912.), 37. i 38.(1913.).
3. “The Studio” je bio ilustrirani časopis za likovne umjetnosti tiskan u Londonu. Škola posjeduje sljedeće brojeve: vol. 52. (njemu su privezani i sažeci na francuskom, tiskani u Parizu) i 53. (1911.), vol. 55. (njemu su privezani i sažeci na francuskom, tiskani u Parizu) i 57. (1912.) i vol. 59. (1913.).

Iz stare C.K. Graditeljske, zanatlijske i umjetničke škole splitska Škola likovnih umjetnosti naslijedila je i 70 fotografija-negativa (na staklu, 10 x 10 cm, crno- bijelih i u boji)

koji prikazuju nakadašnji način tkanja, vezenja, uzorke, mjere ljudskog tijela, način krojenja itd.

Osim ovih naslijeđenih starih knjiga i ilustriranih revija Škola čuva još nekoliko rijetkih i vrijednih djela. Ta djela ne mogu se sa sigurnošću dovesti u vezu s knjižnicom iz vremena Austro-Ugarske Monarhije zbog nedostatka dokaza (žigova, naljepnica, oštećenja), ali postoje brojne indicije iz kojih je moguće zaključiti da potječu iz onoga vremena (tiskane su na stranim jezicima u inozemstvu, odnose se na područje umjetničkog obrta, raskošno su grafički opremljene ili su tiskane kod tiskara čije su knjige žigom potvrđene kao vlasništvo stare škole):

1. "Meister der Farbe, Europäische Kunst der Gegenwart", raskošna knjiga (35 x 27, skoro 3 kg) autorice Ester Jahrgang (Verlag von E.A. Seemann) tiskana je u Leipzig, 1904. Sadrži sedamdesetak reprodukcija u boji najpoznatijih slikara onoga vremena.
2. "Barbaren und Klassiker", autora Wilhelma Hausensteina (R. Piper & Co. Verlag, Munchen 1922.) govori o umjetnosti "barbarskih" naroda (prastanovnika američkog kontinenta - naroda Bornea, Indije, Jave, Kine, Japana i Perzije)
3. "Illustrations of Human Life" je najstarija knjiga u knjižnici. Potječe iz 1837. godine (Baudry's European Library, Pariz). Tiskana je na engleskom, a školi ju je darovao (uz još neke predmete) pok. splitski kipar i bivši profesor u školi Željko Radmilović.
4. „Die Welt Max Klingers“, (Liebesgabe Deutscher Hochschüler Achte Kunstgabe, Fürche-Verlag), nastala je u Berlinu 1917.
5. "Die Kunst in Italien", ovo raskošno djelo velikih dimenzija (40 x 30 cm) uredio je Luigi Dami (izdavač je Ferrovie dello stato iz Rima) 1934. godine.
6. "Juraj Čulinović, dalmatinski slikar XV. st." knjiga je Angjea Uvodića (nekadašnjeg profesora u školi); knjigu je izdala Galerija umjetnina Primorske banovine, 1933. (prema žigu knjiga je bila u knjižnici Državne srednje tehničke škole).
7. "Orticulturi", malo je "enciklopedijsko djelo" koje je sastavio Domenico Tamaro, a izdao je Ulrico Hoepli 1910. , odnosno Librario della Real Casa iz Milana;
8. "Durch ganz Italien", autor je I. Halbband (Verlag von Caesar Schmidt, Weihnachten), djelo je tiskano 1900. u Zürichu.
9. „Deutsche sculpturen der neuzeit“, potpisuje Bruno Hesling (Buchhandlung für architektur und kunstgewerbe); ova također raskošna knjiga (40 x 33 cm) tiskana je u Berlinu (?).

Nakon dvije velike revizije provedene u posljednjih 15 godina, knjižnica danas ima oko 4.000 svezaka (računalno inventariziranih i katalogiziranih). Računalo se ovdje koristi gotovo 15 godina, a prije desetak godina uveden je u knjižnici i slobodan pristup internetu. Iako postoje brojni nedostaci u ispunjavanju standarda (prostor, oprema i sl.), ova knjižnica to nadoknađuje svojom zbirkom kiparskih djela u kamenu (radovi učenika nastalih tijekom pola stoljeća) i galerijom slika priznatih hrvatskih umjetnika.

Uloga knjižnice u Školi likovnih umjetnosti (danas)

Kad se osvrnemo i sagledamo stoljetno djelovanje Škole likovnih umjetnosti, nameće nam se prepoznatljiv, originalni odgojno – obrazovni stil rada u svim segmentima: od redovne i izborne nastave, pa do izvannastavnih aktivnosti. U školi se oduvijek poticalo učeničko stvaralaštvo, primjenjivali su se suvremeni oblici, tražile nove metode rada i koristili različiti izvori znanja kako bi se postigli što bolji odgojno – obrazovni rezultati. Velikim dijelom upravo je školska knjižnica zaslužna za brojne uspjehe učenika i njihovih profesora, kako u redovnim školskim, tako i u izvannastavnim aktivnostima.

Split je, govoreći općenito, grad stare bibliotečne tradicije. Krenemo li od čuvenog Splitskog evanđelistara, kaptolskog skriptorija, pa do privatnih biblioteka splitskih humanista, svoje časno mjesto zauzima i fond stare C.K. Graditeljske, zanatlijske i umjetničke škole čiji

se manji dio čuva u Školi likovnih umjetnosti, te stoga ima slojevitú vrijednost: pedagošku, kulturološku i spomeničku.

Literatura:

- Knjižnica C.K. Obrtničke škole u Splitu, Sveučilišna knjižnica, Split, 1993.
- 100 godina Obrtničke škole u Splitu, 1981-1991, Split 1993.
- Piplović, Stanko, Kamilo Tončić, Društvo prijatelja kulturne baštine, Split, 1991.
- Tatomir, Z. Povijest naše škole, Od obrtne škole do škole primijenjenih umjetnosti i dizajna, 1882.-1993., Škola primijenjene umjetnosti i dizajna, 1993.
- Šverko, Ivana, Splitska škola za dizajn, Književni krug, Split, 2003.

DOBROTVORNA AKCIJA 19. PROLJETNE ŠKOLE ŠKOLSKIH KNJIŽNIČARA – ŠIBENIK 2007.

Prikupljanje novčanih sredstava za pomoć djevojčici Arbnori Šahini

Inicijator: IRJA JERKOVIĆ, prof.
OŠ Mokošica – Dubrovnik,
voditeljica Stručnog vijeća osnovnoškolskih knjižničara
Dubrovačko – neretvanske županije

Humanitarnu akciju za Arbnoru najprije sam pokrenula u svojoj školi. Priča o djevojčici iz Zdenaca koja je u 12 godina života 200 puta lomila ruke i noge jer boluje od neizlječive bolesti staklenih kostiju, a živi s obitelji u stanu od 30 četvornih metara, duboko me se dojmila. Unatoč brojnim bolnim lomovima kostiju, koje teško zacjeljuju i čestom boravku u bolnici, vesela je djevojčica i dobra učenica. Želi se školovati za informatičara jer je vrijeme na računalu jedino koje može provesti bez ičije pomoći jer je stalno u invalidskim kolicima. Općina Zdeni i Arbnorina škola pokrenuli su akciju kako bi njenoj obitelji sagradili kuću bliže bolnici i prilagođenu Arbnorinim invalidskim potrebama. Nakon što je akcija u mojoj školi uspjela, to me potaklo na razmišljanje da bismo je mogli organizirati i na Proljetnoj školi, odnosno, da bismo mogli svake godine organizirati humanitarnu akciju. Zamisao je bila da nam svaka Proljetna škola bude povezana s jednim dobrim djelom. Usavršavamo se, družimo se, ali ostavimo i dobar trag. Sjetila sam se odličnog odaziva školskih knjižničara iz cijele Hrvatske 2004. g. kada je kolegica Korina Udina pokrenula akciju za djecu Doma braće Mažuranić i pomislila sam kako nas je zaista mnogo i zajedno možemo učiniti puno. A humanitarna djelatnost sastavni je dio kulturne i javne djelatnosti naših knjižnica, u kojima smo mi oni koji su zaduženi za širenje pozitivne energije.

Savjetnice su svesrdno podržale ideju pa sam na otvaranju Proljetne škole upoznala kolegice i kolege s načinom provođenja humanitarne akcije za Arbnoru i iznijela prijedlog za ubuduće. Svake godine bismo na osnovi prijedloga knjižničara izabrali kome ćemo donirati sredstva, s tim da sam predložila da to uvijek budu djeca i to pojedinačni slučajevi ili štíćenici dječjih domova. Svi su se složili i humanitarna akcija 2007. je počela. U tri dana prikupili smo 7.870,00 kn i uplatili zadnjega dana Proljetne škole u Šibeniku na račun u **Slavonskoj banci: s naznakom „Pomoć za Arbnoru Šahini“ na broj 2393000-1000000013 s pozivom na broj 05 40029-06-3120289297**

Prilog je dalo 205 školskih knjižničara i ostalih sudionika Proljetne škole, kao i HUŠK. Bilo je puno pozitivnih emocija a mnoge kolegice i kolege već su imale prijedloge za sljedeću godinu pa se nadam da će dobrota, solidarnost i zajedništvo postati obilježje naših budućih okupljanja.

Na ovoj Proljetnoj školi u subotu sam bila umorna kao nikad i osjećala sam se bolje nego ikad. „Dobro je činiti dobro!“

Popis donatora:

1. Ilija Pejić
2. Ida Bogadi
3. Biserka Šušnjić
4. Tona Rupić
5. Darinka Mikulandra
6. Mila Sturica
7. Ivana Ujdur
8. Cvija Lonac
9. Milka Macan
10. Niko Bjelopera
11. Vinka Giljević
12. Sandra Židan
13. Mate Ujević
14. Lejla Kodrić
15. Marin Seleš
16. Željka Mađer
17. Mila Biočina
18. Vladimir Gudelj
19. Vanja Jurij
20. Marica Šapro
21. Slavko Vujičić
22. Evica Martinović
23. Marina Plančić
24. Boris Popinjač
25. Sonja Kovačec
26. Ante Marković
27. Ivanka Prpić
28. Irena Šlosar
29. Danka Jergović
30. Predraga Korša
31. Zlata Strunje
32. Katica Grgurić
33. Ivanka Draščić
34. Zvezdana Sinković
35. Sonja Brezac
36. Biserka Pavičić
37. Ksenija Kesegi
38. Marica Galić
39. Ljubica Kretić
40. Dragana Juščak
41. Tanja Štević
42. Blanka Rajšić
43. Ivana Čurila
44. Ivana Štimec
45. Bojana Grgić
46. Emina Canjuga
47. Marija Tot
48. Svjetlana Tupan

49. Ljiljana Bajević
50. Gabrijela Sulić
51. Jadranka Junačko
52. Danijela Kulović
53. Zoran Šutić
54. Dean Murić
55. Silvija Križanić
56. Nataša Bujas
57. Korina Udina
58. Mirjana Vujašin
59. Zuhra Kajić
60. Vanja Škrobica
61. Sanja Nejašmić
62. Iva Grisogono
63. Ivana Vladilo
64. Dragica Pongrac
65. Nenad Barešić
66. Snježana Jureković
67. Daniela Gubić
68. Tihana Plejić
69. Dinka Kovačević
70. Jadranka Štos
71. Jasmina Lovrinčević
72. Mirna Luketin
73. Ana Krželj
74. Mirjana Kovač
75. Jasmina Krešić
76. Suada Lučić
77. Ljubica Korov
78. Tanja Telesmanić
79. Ivanka Majić
80. Maja Baksa
81. Marija Bilić
82. Jerko Barišić
83. Sofija Zekanović
84. Irena Vukoja
85. Branka Vrbanec
86. Valentina Mokrovčak
87. Iva Pezer
88. Marija Galić
89. Ivana Marić
90. Branka Mamula
91. Sanja Triska
92. Davorka Mijajlović
93. Ana Demut
94. Lada Bobinac
95. Ruža Jozić
96. Dražena Ravlić
97. Gordana Slaviček
98. Asja Petrić

99. Zdenka Bilić
100. Ana Brčić
101. Evica Tihomirović
102. Ankica Blažinović Kljajo
103. Gordana Devčić
104. Tihomir Dunderović
105. Katica Marković
106. Manda Matanović
107. Jelka Pavičić
108. Jadranka Groza
109. Sonja Tošić
110. Gordana Bilić
111. Ines Krušelj
112. Renata Gržac
113. Mira Blažević
114. Vera Barkidija
115. Draženka Stančić
116. Danica Pelko
117. Vesna Kranjec Čižmek
118. Željko Kemec
119. Ljerka Medved
120. Anita Brigović
121. Ivana Perić
122. Jelena Gnjidić
123. Hajdi Škarica
124. Sanja Galic
125. Smiljka Ostović
126. Josip Rihtarić
127. Milan Josić
128. Silvija Ćurić
129. Mirjana Bušljeta
130. Vesna Juričev
131. Ivan Bistrović
132. Jasna Milički
133. Nadica Majsec Kobaš
134. Mira Obad
135. Blaženka Tomlenović
136. Marija Vesel
137. Ivanka Ukalović
138. Adela Puharić
139. Višnja Bošnjak
140. Neda Galić
141. Kristina Varda
142. Karmen Delač
143. Zrinka Krišković
144. Zrinka Josić
145. Marica Štokić
146. Veronika Čelić Tica
147. Daria Jurič
148. Ružica Rebrović

149. Madlen Zubović
150. Marija Purgar
151. Ivica Nikić
152. Nada Poturiček
153. Marija Balenović
154. Marija Bednjanec
155. Tomislava Zečević
156. Emilija Centner
157. Davor Baštek
158. Irena Urem
159. Ibrahim Smlatić
160. Ina Vuković
161. Rea Antolić
162. Katarina Stepinac
163. Vlatka Jagić
164. Karmen Novoselec
165. Mirjana Davidović
166. Lovorka Perica
167. Beata Doko
168. Manuela Leskovar
169. Tamara Kanjera
170. Milena Klanjac
171. Tona Ljubičić
172. Ljubica Vujašinović
173. Ilona Sekso
174. Marija Lerinc
175. Tonka Botić
176. Dubravka Horvat
177. Brigita Mravičić
178. Sandra Vidović
179. Vedran Škarica
180. Mirjana Smičić
181. Maja Kiseljak
182. Iva Šišak
183. Marina Kučar
184. Iva Klak – Mršić
185. Renata Kolovrat
186. Gabrijela Mahmutović
187. Alida Devčić
188. Koraljka Mahulja Pejčić
189. Jasmina Milovčić
190. Marina Rubić
191. Katarina Blažević
192. Ivana Pavošević
193. Ivana Bosnić
194. Marija Znaor
195. Slavica Kramarić
196. Asema Kurtović
197. Zdenka Venus – Miklić
198. Melita Schmitz

199. Monika Meštrović
200. Alica Bačeković
201. Tatjana Bosilj
202. Dušanka Đokanović
203. Renata Volar
204. Jasminka Horvatić
205. Irja Jerković
206. HUŠK